

MEB'İN YENİ  
100'Ü

ÖZETİN  
ÖZETİ

ETKİNLİKLER

7. SINIF

SÜREÇ  
ODAKLI

YAZILI  
SENARYOLARI

AKILLI  
TAHTA

Karekod Çözümlü

# Sosyal Bilgiler Defterim

Çözümler için  
karekodu okutunuz.



Ekstra Ücretsiz  
Dijital Platform

3000

Çözümlü Soru  
ve Sınırsız

Deneme  
Sınavları





### İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;  
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.  
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;  
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!  
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?  
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl  
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

### ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin. Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklal ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hiyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakruzaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

# 7. SINIF

## SOSYAL BİLGİLER

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Editör Yayınevine aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan; kitabın tümünden veya bölümlerinden, yönerge-lerinden, ölçme araçlarından, etkinliklerinden ve kitaptaki modellemelerden esinlenmek, bunları taklit etmek veya benzerini yapmak suçtur. Aynı zamanda elektronik yollarla, fotokopi yoluyla, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz veya dağıtılamaz.

#### Editör

Turgut MEŞE

#### Yazar

Komisyon

#### Sertifika No

40447

#### Baskı ve Cilt

Data Dijital Matbaacılık

ANKARA



#### İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

## İÇİNDEKİLER

### 1. ÜNİTE: İLETİŞİM VE İNSAN İLİŞKİLERİ

- ▶ İLETİŞİME BAŞLIYORUM - ÇEVREMLE İLETİŞİM KURABİLİYORUM . . . . . 6
- ▶ DÜNYAYI EVİMİZE GETİREN KUTU:TELEVİZYON . . 12
- ▶ DÜŞÜNÜYORUM, DÜŞÜNDÜĞÜMÜ AÇIKLIYORUM - DOĞRU BİLGİ ALIRSAK GELİŞİRİZ - BENİM HAYATIM, BENİM ÖZELİM . . . . . 13

### 2. ÜNİTE: TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK

- ▶ BİR DEVLET DOĞUYOR . . . . . 18
- ▶ OSMANLI FETİH SİYASETİ . . . . . 23
- ▶ 1. DÖNEM 1. YAZILI SINAVLARI . . . . . 26
- ▶ AVRUPA GELİŞİYOR, OSMANLI VE DİĞER DEVLETLER ETKİLENİYOR . . . . . 36
- ▶ ISLAHATLARLA DEĞİŞEN OSMANLI KURUMLARI . . 39
- ▶ KÜLTÜRÜMLE VARIM . . . . . 41
- ▶ 1. DÖNEM 2. YAZILI SINAVLARI . . . . . 42

### 3. ÜNİTE: NÜFUS VE YERLEŞME

- ▶ GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İNSAN YERLEŞİMİ . . . . . 58
- ▶ TÜRKİYE NÜFUSUNUN ÖZELLİKLERİ . . . . . 60
- ▶ NEDEN GÖÇ EDİYORUZ?-TÜRKİYE'DE GÖÇÜN SONUÇLARI . . . . . 68
- ▶ YERLEŞME VE SEYAHAT ÖZGÜRLÜĞÜMÜ KULLANIYORUM. . . . . 70

### 4. ÜNİTE: ZAMAN İÇİNDE BİLİM

- ▶ KİL TABLETTEN TABLET BİLGİSAYARA . . . . . 74
- ▶ IŞIK DOĞUDAN YÜKSELİR . . . . . 77
- ▶ KARANLIKTAN AYDINLIĞA . . . . . 79
- ▶ ÖZGÜR DÜŞÜNCE VE BİLİM . . . . . 80

### 5. ÜNİTE: EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT

- ▶ ÜRETİM VE YÖNETİMİN TEMELİ TOPRAK. . . . . 84
- ▶ ÜRETİM YOLCULUĞU . . . . . 88
- ▶ YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA KÜLTÜRÜMÜZ . . . . 91
- ▶ 2. DÖNEM 1. YAZILI SINAVLARI . . . . . 94

### 5. ÜNİTE: EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT

- ▶ GEÇMİŞTEN GELECEĞE MESLEKİ EĞİTİM. . . . . 105
- ▶ HAYALİMDEKİ MESLEK . . . . . 109
- ▶ TEKNOLOJİ VE DEĞİŞEN DÜNYA . . . . . 110

### 6. ÜNİTE: YAŞAYAN DEMOKRASİ

- ▶ DEMOKRASİNİN TARİHTEKİ YOLCULUĞU . . . . . 114
- ▶ ATATÜRK VE DEMOKRASİ . . . . . 119
- ▶ TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN TEMEL NİTELİKLERİ 120
- ▶ HUZUR DEMOKRASİ İLE GELİR . . . . . 122

### 7. ÜNİTE: ÜLKELER ARASI KÖPRÜLER

- ▶ TÜRKİYE VE DÜNYA . . . . . 125
- ▶ 2. DÖNEM 2. YAZILI SINAVLARI . . . . . 127
- ▶ GELİŞEN TÜRKİYE. . . . . 140
- ▶ YANLIŞ BİLDİĞİMİZ DOĞRULAR . . . . . 141
- ▶ GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARINA ÇÖZÜMLER. . . . . 142
- ▶ CEVAP ANAHTARI . . . . . 143



# ÜNİTE

## İLETİŞİM VE İNSAN İLİŞKİLERİ



ÇEVREMLE İLETİŞİM  
KURABİLİYORUM



DÜŞÜNÜYORUM,  
DÜŞÜNDÜĞÜMÜ  
AÇIKLIYORUM



İLETİŞİME BAŞLIYORUM



DÜNYAYI EVİMİZE  
GETİREN KUTU:  
TELEVİZYON



**İLETİŞİME BAŞLIYORUM**

**İletişim:** Kişilerin duygu, düşünce ya da fikirlerini çeşitli yollarla başkasına aktarmasına denir.

- ➔ İletişim insanların olduğu her yerde vardır.
- ➔ Kişi çevresinde olup bitenleri anlamak ve kendisini çevresindekilere anlatabilmek için iletişim kurar.
- ➔ Kişinin konuşması, susması, yüz ifadesi, oturuş biçimi, iletişim kurmak için yaptığı bazı davranışlardır.
- ➔ Kişi iletişimde karşısındaki kişiyle empati kurmalıdır.

**Empati:** Bir insanın kendini karşısındakinin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlama çabasıdır.

**Ön yargı:** Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı olarak tanımlanabilir.

➔ İnsanlar arasında doğru bir iletişimin gerçekleşmesi için onların birbirine karşı ön yargılı bir tutum sergilememeleri gerekir.

➔ Toplumda gördüğümüz ve duyduğumuz her şey ön yargılarımızı oluşturabilir.

➔ Ön yargılarımız bireye ya da belirli bir gruba karşı olabilir.

➔ Ön yargılar genellikle olumsuz olarak karşımıza çıkar. Bu durum toplumda tutum ve davranışlarımızı olumsuz etkiler.

➔ Ön yargılı bir tutum sergilemek, konunun gerçek yönünü tespit etmeden bir kaniya varmak ve değerlendirme içine girmek iletişimimizi zedeler.

➔ **İletişimde Çatışma:** İki taraf arasındaki anlaşmazlıktır.

➔ **Uzlaşma:** Anlaşmazlık durumunda uyumadır.

**İLETİŞİMİN TEMEL ÖGELERİ****İLETİŞİM TÜRLERİ****Sözlü İletişim**

- ➔ Duygu ve düşüncelerin sözcüklerle ifade edilmesidir.
- ➔ Konuşarak kurulan iletişim şeklidir.
- ➔ Toplantılardaki konuşmalar sözlü iletişim şekillerine örnek olarak verilebilir.

**Yazılı İletişim**

- ➔ Yazı kullanılarak gerçekleştirilen iletişim şeklidir.
- ➔ Karşı tarafa yazı yoluyla farklı duygu ve düşünceleri aktarma imkânı vermektedir.
- ➔ Mektuplar, mesajlar ve elektronik postalar yazılı iletişime örnektir.

**Sözsüz İletişim**

- ➔ Sözlü iletişimin tamamlayıcısıdır.
- ➔ Kullandığımız kelimelerin verdiği mesajı, vücut (beden) dilimizin verdiği mesaj destekler.
- ➔ Beden hareketleri, jestler, mimikler, ses tonu ve fiziksel görüntü örnek verilebilir.



## ÇEVREMLE İLETİŞİM KURABİLİYORUM

### İLETİŞİMDE ETKİN DİNLEME

➔ İletişim kurulan kişiyi; yargılamadan, sözünü kesmeden, göz teması kurarak anlatılmak isteneni doğru biçimde aktarmaya **etkin dinleme** denir.

#### **İyi Bir Dinleyicinin Özellikleri**

➔ Dinlerken vereceği cevabı düşünmez.

- ➔ Dikkatini karşıdaki kişiye verir.
- ➔ Sözlü geri bildirimlerde bulunur.
- ➔ Karşıdaki kişinin sözünü kesmez.
- ➔ Göz teması kurar.
- ➔ Beden dilini kullanır.

### İLETİŞİMDE OLUMLU TUTUM VE DAVRANIŞLAR

- ➔ Empati kurmak
- ➔ Etkili dinlemek
- ➔ Farklılıklara saygılı olmak
- ➔ Kendini doğru ifade etmek
- ➔ Göz teması kurmak
- ➔ Gülümsemek (Tebessüm etmek)
- ➔ Dikkatini karşıdaki kişiye vermek
- ➔ Etkili reddetmek
- ➔ Ben dilini kullanmak

### İLETİŞİMDE OLUMSUZ TUTUM VE DAVRANIŞLAR

- ➔ Ön yargılı olmak
- ➔ Emir vermek
- ➔ Tehdit etmek
- ➔ Suçlamak
- ➔ Alay etmek
- ➔ İsim (lakap) takmak
- ➔ Argo sözcük kullanmak
- ➔ Karşıdaki kişinin sözünü kesmek
- ➔ Sen dilini kullanmak

## İLETİŞİMDE DİL

### **Ben Dili**

- ➔ Bireyin karşılaştığı davranışın kendisini nasıl etkilediğini ve kendisine ne tür duygular yaşattığını açıklayan ifadelerdir.
- ➔ Ben dili;
  - » Suçluluk hissettirmez.
  - » Anlaşmazlıkları azaltır.
  - » Duyguların nedeni anlaşıldığı için iletişim sağlıklı olur.
  - » Karşı tarafı savunmaya iter.

### **Sen Dili**

- ➔ Karşıdaki insanın kabul edilmeyen davranışları karşısında eleştiri ve suçlama mesajları içeren dile denir.
- ➔ Sen dili;
  - » Suçlayıcı, eleştirici ve yargılayıcıdır.
  - » Davranıştan çok kişiye yöneliktir.
  - » Kişiyi incitir, kırar. Kişiyi anlaşılmadığını hissettirir.
  - » Karşı tarafı savunmaya iter. İletişimi aksatır.

## İLETİŞİMDE ÇATIŞMA VE UZLAŞMA

### **Çatışmayı Çözme Davranışları**

#### **Kaçınma**

İlişkilerinde çatışma yaşayan kişiler, görmezden gelme, küsme ve sorundan kaçma ya da sorun yokmuş gibi davranma tepkileri gösterirler.

#### **Yıkıcı Tepkiler**

İlişkilerinde çatışma yaşayan kişiler birbirlerini tehdit etme, vurma, küfretme, saldırgan davranışlar sergileme ve şikâyet etme gibi yıkıcı tepkiler gösterirler.

#### **Yapıcı Tepkiler**

İlişkilerinde çatışma yaşayan kişiler; konuşma, birbirlerinin isteklerini anlamaya çalışma, empati kurma ve ortak sorunlarını her iki tarafın yararına çözüme tepkileri gösterirler.

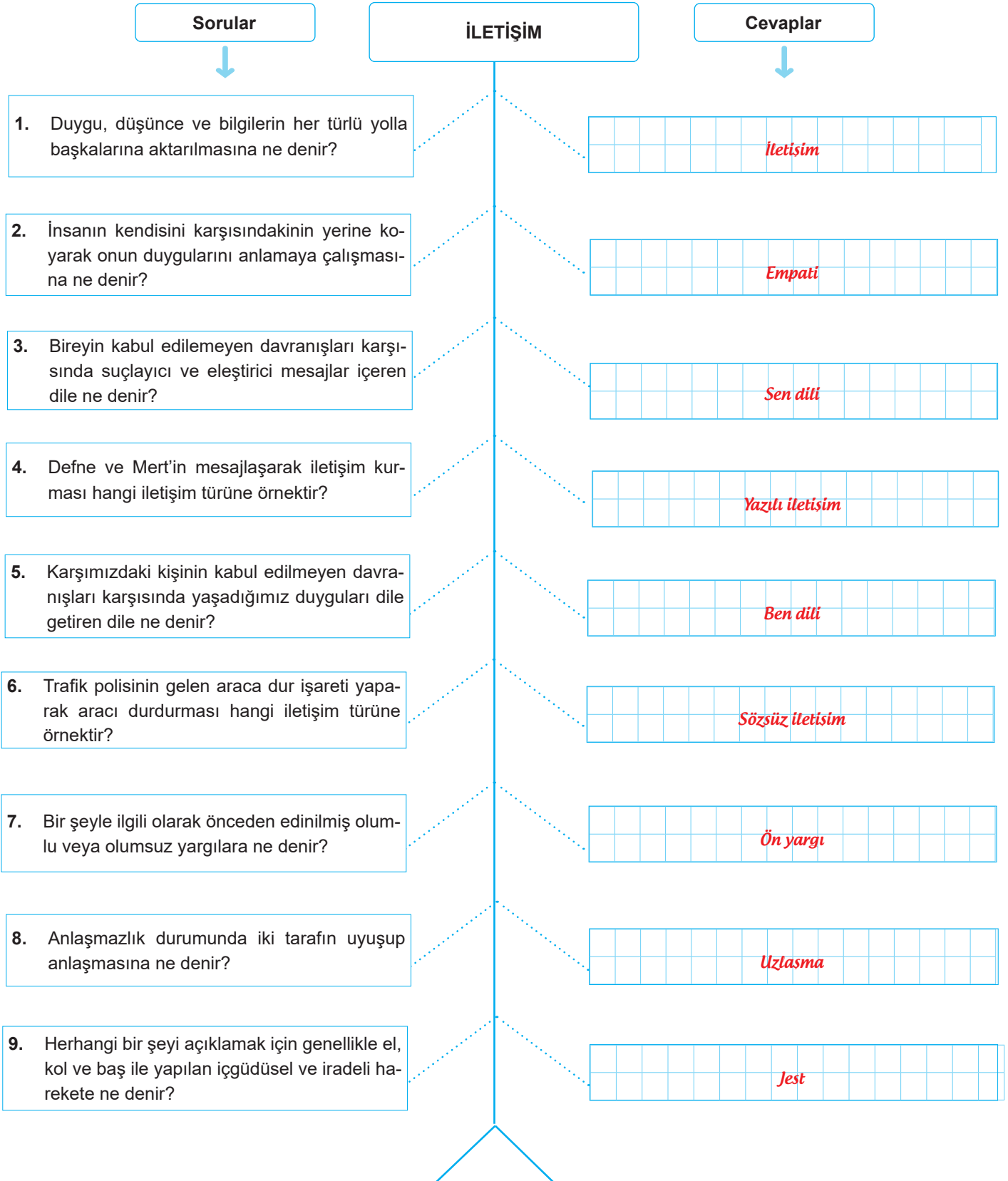


1.

Etkinlik

İletişime Başlıyorum - Çevremle İletişim Kurabiliyorum

Aşağıdaki balık kılıçığında verilen soruların doğru cevabını boş bırakılan yerlere yazınız.





2.  
Etkinlik

İletişime Başlıyorum - Çevremlle İletişim Kurabiliyorum

Aşağıdaki görsellerde verilen mimiklerin ne anlama geldiğini kutucuklardaki ifadelerden yararlanarak örnekteki gibi boş bırakılan yerlere yazınız.

Utanmak

Üzölmek

Şaşırarak

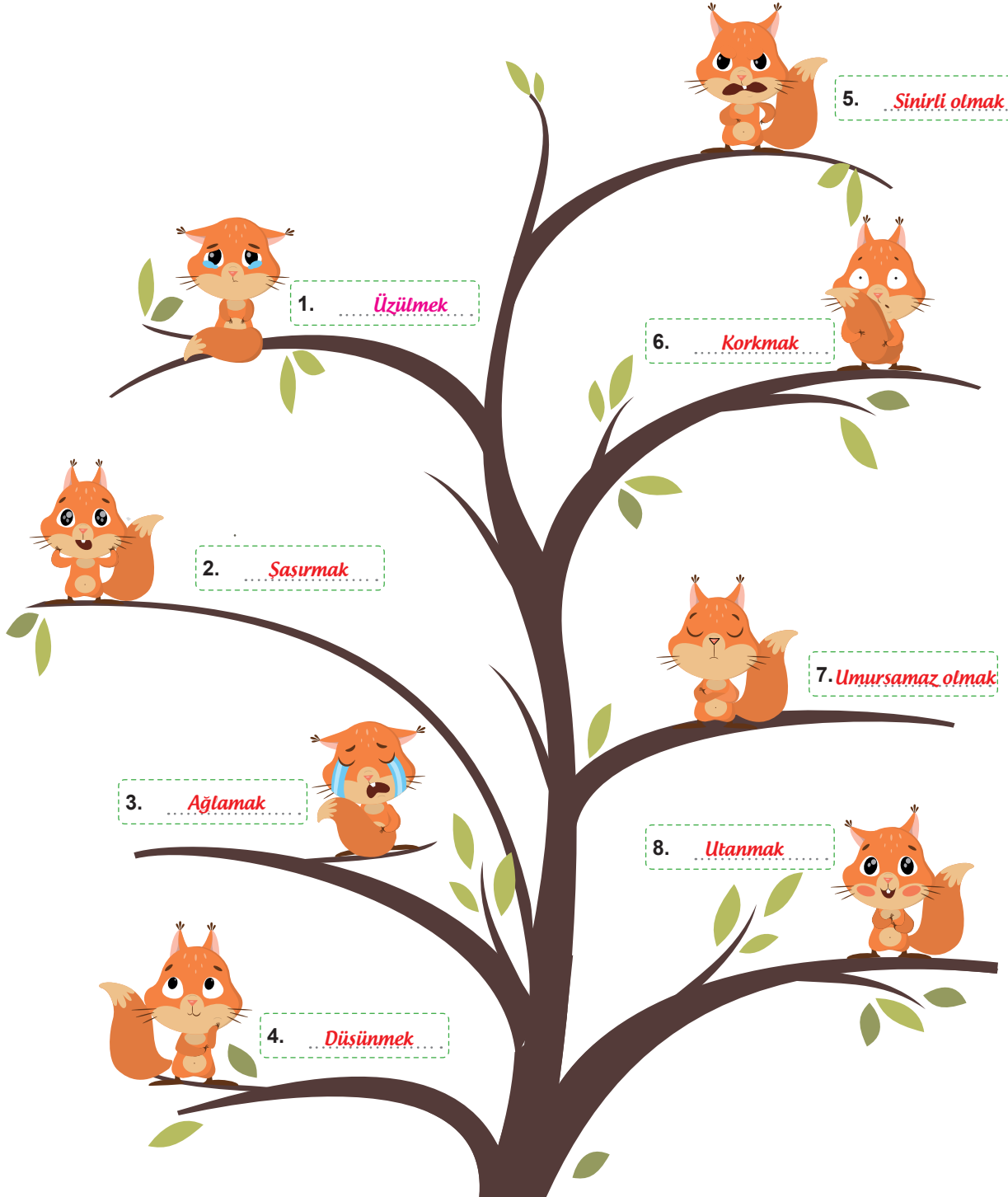
Sinirli olmak

Korkmak

Düşünmek

Ağlamak

Umursamaz olmak







3.

Etkinlik

İletişime Başlıyorum - Çevremle İletişim Kurabiliyorum

İletişimi olumlu ve olumsuz etkileyen durumları Vee diyagramında ilgili alanlara yazınız.

Konuşmacıya karşı ön yargılı davranmak	Dikkatini karşısındaki kişiye vermek	Karşımızdaki kişinin sözünü kesmek	Karşımızdaki kişiyle göz teması kurmak
Konuştuğumuz kişiye emir vermek	Karşımızdaki kişiyle empati kurmak	Argo sözcük kullanmak	Karşımızdaki kişiyi tehdit etmek
Farklılıklara saygılı olmak	Nasihat etmek	Karşımızdaki kişinin konuşmasını alaycı bir tavırla dinlemek	Karşımızdaki kişiyle ben diliyle konuşmak
Konuşurken ses tonuna dikkat etmek	Karşımızdaki kişiye isim (lakap) takmak	Kendimizi doğru bir şekilde ifade etmek	Karşımızdaki kişiye kibar davranmak

## İletişimi Olumlu Etkileyen Durumlar

1. Dikkatini karşısındaki kişiye vermek
2. Karşımızdaki kişiyle göz teması kurmak
3. Karşımızdaki kişiyle empati kurmak
4. Farklılıklara saygılı olmak
5. Karşımızdaki kişiyle ben diliyle konuşmak
6. Konusurken ses tonuna dikkat etmek
7. Kendimizi doğru bir şekilde ifade etmek
8. Karşımızdaki kişiye kibar davranmak

## İletişimi Olumsuz Etkileyen Durumlar

1. Konuşmacıya karşı ön yargılı davranmak
2. Karşımızdaki kişinin sözünü kesmek
3. Konuştuğumuz kişiye emir vermek
4. Argo sözcük kullanmak
5. Karşımızdaki kişiyi tehdit etmek
6. Nasihat etmek
7. Karşımızdaki kişinin konuşmasını alaycı bir tavırla dinlemek
8. Karşımızdaki kişiye isim (lakap) takmak

OLUMLU VE  
OLUSMUZ  
İLETİŞİM



4.

Etkinlik

İletişime Başlıyorum - Çevrele İletişim Kurabiliyorum

Aşağıda verilen ifadeleri sen dili ve ben dili şeklinde gruplayıp boş bırakılan yerlere örnekteki gibi yazınız.

- Davranışın karşısında incindim, üzüldüm.
- Yaramaz ve şımarık bir çocuksun.
- Sürekli telefonla oynuyorsun.
- Derslerinden geri kalman beni üzüyor.
- Bana karşı saygılı olman gerektiğine inanıyorum.
- Hiçbir zaman odanı toplamıyorsun.
- Sürekli aynı şeyi sorup duruyorsun.
- Yatağını toplamadığın zaman üzülüyorum.
- Derse geç kalmandan rahatsız oluyorum.
- Kes şunu! Çekiştirip durma kolumu.

Ben Dili

1. *Davranışın karşısında incindim, üzüldüm.*
2. *Derstenden geri kalman beni üzüyor.*
3. *Bana karşı saygılı olman gerektiğine inanıyorum.*
4. *Yatağını toplamadığın zaman üzülüyorum.*
5. *Derse geç kalmandan rahatsız oluyorum.*

Sen Dili

1. *Yaramaz ve şımarık bir çocuksun.*
2. *Sürekli telefonla oynuyorsun.*
3. *Hiçbir zaman odanı toplamıyorsun.*
4. *Sürekli aynı şeyi sorup duruyorsun.*
5. *Kes şunu! Çekiştirip durma kolumu.*

5.

Etkinlik

İletişime Başlıyorum - Çevrele İletişim Kurabiliyorum

Aşağıdaki kutucuklarda verilen iletişimin temel unsurlarını uygun boşluklara yazınız.

Kanal

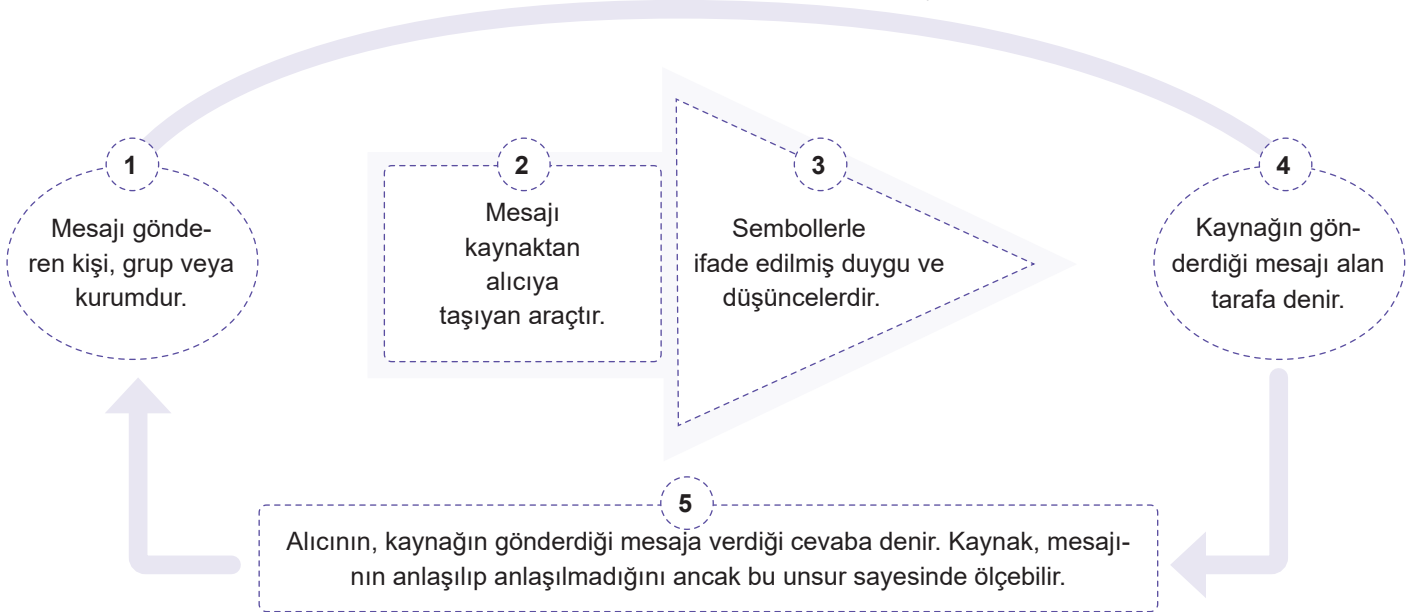
Mesaj

Geri Bildirim

Kaynak

Alıcı

## İLETİŞİMİN TEMEL UNSURLARI

1. *Kaynak*2. *Kanal*3. *Mesaj*4. *Alıcı*5. *Geri Bildirim*

**DÜNYAYI EVİMİZE GETİREN KUTU: TELEVİZYON**

- ➔ Kitle iletişim araçları içerisinde televizyonun önemli bir yeri vardır.
- ➔ Televizyon bilgilendirme amaçlı kullanıldığı gibi toplumun kültürel yapısını istenilen yönde değiştirmek için de kullanılabilir.
- ➔ Televizyonda yayımlanan reklamlar, toplumun bazı değerlerini yıpratır ya da tamamen değiştirebilir.
- ➔ Sosyalleşme sürecinde televizyonu aşırı izleyen çocuklarda birtakım davranış bozuklukları meydana gelmektedir.
- ➔ Televizyonu aşırı izleyen çocuklarda; televizyon bağımlılığı oluşmakta, birtakım davranış bozuklukları meydana gelmekte ve kendini ifade edememe sorunu ortaya çıkmaktadır.
- ➔ Çocukların televizyon izlemeye ayırdıkları zaman arttıkça oyun oynamak, kitap okumak, sinema ve tiyatroya gitmek için ayırdıkları zaman azalmaktadır.

**GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI****Gazete**

Dünyada kitle iletişim araçlarının etkili kullanılması kitap, gazete ve dergi gibi yazılı basın araçları ile başlamıştır.

**Radyo**

Radyoyu İtalyan Guglielmo Marconi (Gulyemmo Markoni) icat etmiştir. Geçmişte radyo iletişimi sağlamıştır.

**Televizyon**

Televizyonun mucidi İngiliz John Logie Baird'dir. Televizyon sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen olay anında birçok kişiye ulaşmaktadır.

**Genel Ağ**

Genel ağ ilk defa 1969 yılında Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından, bilgisayarları birbirine bağlayarak verilere aynı anda ulaşmayı sağlayan bir proje olarak başlatıldı. 1990 yılında İsviçre'nin Cenevre şehrinde kurulan www [World Wide Web (Vörlü Vayd Veb) Dünya çapında ağ] sayesinde her bilgi bilgisayar ekranında görünen bir belge olarak sunuldu.

**Rtük (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu)**

- ➔ Rtük (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu), radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevlidir.
- ➔ Akıllı işaretler, televizyon yayınlarının içeriğiyle ilgili bilgilendirici bir sınıflandırma sistemidir.

**Akıllı İşaretler**

Olumsuz Örnek Oluşturabilecek Davranışlar



Şiddet/  
Korku



7 Yaş ve  
Üzeri İçin



13 Yaş ve  
Üzeri İçin



18 Yaş ve  
Üzeri İçin



Genel İzleyici  
Kitlesi



## DÜŞÜNÜYORUM, DÜŞÜNDÜĞÜMÜ AÇIKLIYORUM

- Demokratik toplumları diğer toplumlardan ayıran en önemli özellik, düşünceyi açıklama özgürlüğünün olmasıdır.
- Toplumdaki her insan, gerek yetiştiği çevre gerek aldığı eğitim ve gerekse kültürü ile birbirinden farklı düşüncelere sahiptir.
- Düşüncelerini serbestçe açıklayan toplumlarda, hem birbirine saygı kültürü oluşmakta hem barış içinde yaşama olanakları artmakta hem de farklılıklar topluma zenginlik katmaktadır.
- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 19. maddesinde şu şekilde yer almıştır: Herkesin düşünce ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, düşüncelerinden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın, bilgi ve düşünceleri her yoldan araştırmak, elde etmek ve yaymak hakkını gerekli kılar.
- Ülkemizde düşünceyi açıklama özgürlüğü 1982 Anayasası'nın 26. maddesinde şu şekilde yer almıştır: Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim ve başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir.

## DOĞRU BİLGİ ALIRSAK GELİŞİRİZ

- Toplum, kitle iletişim araçları sayesinde pek çok olaydan haberdar olmaktadır.
- Bu araçların en büyük sorumluluklarından biri doğru haber vermektir.
- Teknolojinin gelişmesi ile kitle iletişim araçlarının kullanımı yaygınlaşmakta ve insanlar bilgiye kolayca ulaşmaktadır.
- Aynı zamanda kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması; denetimsiz bilginin, yalan ya da yanlış haberlerin ortaya çıkmasına ve bilgi kirliliğine sebep olmaktadır. Bilgi kirliliğinden etkilenmemek için her bilgiye eleştirel gözle bakmak ve iyi bir medya okuryazarı olmak gerekmektedir.
- Ülkemizde basın hürriyeti 1982 Anayasası'nın 28. maddesinde şu şekilde yer almıştır: Basın hürdür, sansür edilemez. Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.
- Ülkemizde basın hürriyetinin sınırlanabileceği durumlar 1982 Anayasası'nın 26. maddesinde şu şekilde yer almıştır: Bu hürriyetlerin kullanılması, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, ... amaçlarıyla sınırlanabilir.
- Anayasası'nın 22. maddesine göre; Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

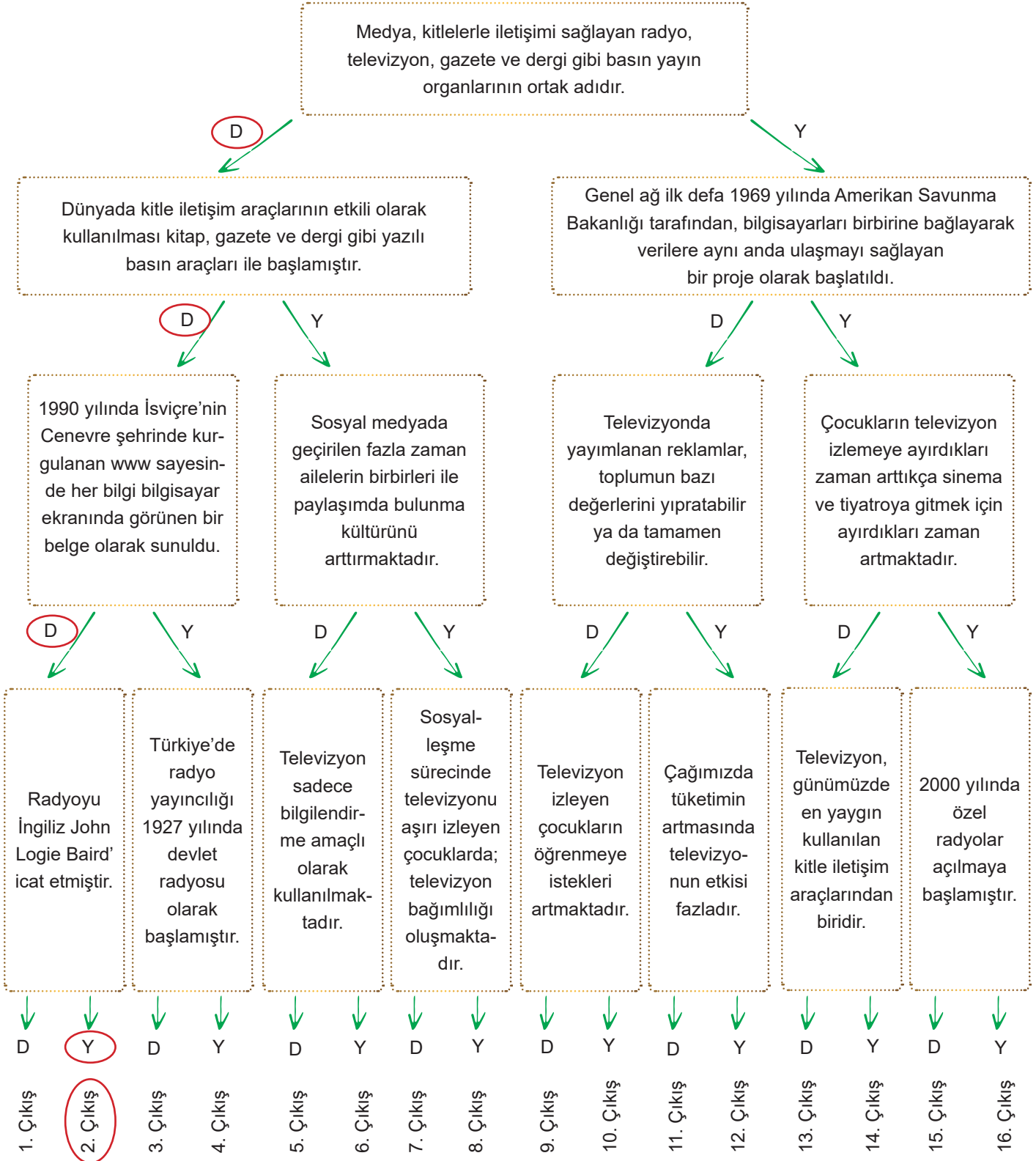
## BENİM HAYATIM, BENİM ÖZELİM

- Toplum içinde yaşayan bütün bireylerin özel hayatlarını basın yoluyla açığa çıkarılıp, yayılmasının önüne geçmek için özel hayatın gizliliği hakkının korunması gerekmektedir.
- Özel hayatın gizliliği hakkı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 12. maddesinde şu şekilde yer almıştır: Kimsenin özel yaşamına, ailesine, konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışılmaz, şeref ve adına saldırılmaz. Herkesin bu gibi karışma ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.
- Ülkemizde özel hayatın gizliliği hakkı, 1982 Anayasası'nın 20. maddesinde şu şekilde yer almıştır: Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.
- Özel hayatın gizliliği ilkesi, konut dokunulmazlığı hakkını da beraberinde getirmektedir.
- Basın yayın ilkeleri şunlardır:
  - Yayınlarda hiç kimse; ırkı, cinsiyeti, yaşı, sağlığı, bedensel özürlü, sosyal düzeyi ve dini inançları nedeniyle kınanamaz, aşağılanamaz.
  - Kişilerin özel yaşamı, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında yayın konusu olamaz. Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe hiç kimse "suçlu" ilan edilemez.
- Eğer bir basın kuruluşu hakkımızda yanlış haber yaparsa bizim de bu basın kuruluşundan tekzip yayınlanmasını isteme hakkımız vardır.

6.  
Etkinlik

Dünyayı Evimize Getiren Kutu:Televizyon

Aşağıda tanılayıcı dallanmış ağaç tekniğinde bilgiler verilmiştir. Baştan başlayarak okuduğunuz cümlelerin doğru olduğunu düşünüyorsanız D, yanlış olduğunu düşünüyorsanız Y harfini işaretleyiniz. Bu şekilde okları takip ederek kapılardan birine çıkınız.



7.  
Etkinlik

Düşünüyorum, Düşündüğümü Açıklıyorum - Doğru Bilgi Alırsak Gelişiriz - Benim Hayatım, Benim Özelim

Aşağıdaki sembollerin altına anlamlarını yazınız.

Şiddet / Korku

Genel İzleyici Kitlesi

Olumsuz Örnek Olusturabilecek Davranışlar

13 Yaş ve Üzeri İçin

18 Yaş ve Üzeri İçin

7 Yaş ve Üzeri İçin

1



Olumsuz Örnek Olusturabilecek Davranışlar

2



Şiddet/ Korku

3



7 Yaş ve Üzeri İçin

4



13 Yaş ve Üzeri İçin

5



18 Yaş ve Üzeri İçin

6



Genel İzleyici Kitlesi

8.  
Etkinlik

Düşünüyorum, Düşündüğümü Açıklıyorum - Doğru Bilgi Alırsak Gelişiriz - Benim Hayatım, Benim Özelim

Aşağıdaki kutucuklarda verilen hak ve özgürlüklerden iletişime dayalı olanları yazınız.

Sağlık Hizmetlerinden Yararlanma Hakkı

Doğru Bilgi Alma Hakkı

Seçme ve Seçilme Hakkı

Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü

Din ve Vicdan Hürriyeti

Tekzip (Düzeltilme) ve Cevap Hakkı

Özel Hayatın Gizliliği Hakkı

Seyahat Etme Hakkı

Eğitim Alma Hakkı

Basın Hürriyeti

Çalışma Hakkı

Haberleşme Özgürlüğü



İletişime Dayalı Hak ve Özgürlükler

1. Doğru Bilgi Alma Hakkı
2. Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü
3. Tekzip (Düzeltilme) ve Cevap Hakkı
4. Özel Hayatın Gizliliği Hakkı
5. Basın Hürriyeti
6. Haberleşme Özgürlüğü



9.

Etkinlik

Düşünüyorum, Düşündüğümü Açıklyorum - Doğru Bilgi Alırsak Gelişiriz - Benim Hayatım, Benim Özelim

Aşağıdaki soruları cevaplayınız. Formu doldurunuz.

1. Kimsenin konutuna dokunulamaması hangi hak veya özgürlük ile ilgilidir?

*Konut dokunulmazlığı hakkı*

2. Basının sansür edilememesi, devletin basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alması hangi hak veya özgürlük ile ilgilidir?

*Basın özgürlüğü*

3. Herkesin haberleşme hürriyetine sahip olması ve haberleşmenin gizliliğinin esas olması hangi hak veya özgürlük ile ilgilidir?

*Haberleşme özgürlüğü*

4. Herkesin düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olması hangi hak veya özgürlük ile ilgilidir?

*Düşünceyi açıklama özgürlüğü*

5. Kişinin sadece kendisine ait olan, başkalarının bilmesini, görmesini istemediği hayatı hangi hak veya özgürlük ile ilgilidir?

*Özel hayatın gizliliği hakkı*

6. Kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulmaması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınan ve kanunla düzenlenen hak veya özgürlük hangisidir?

*Tekzip hakkı*

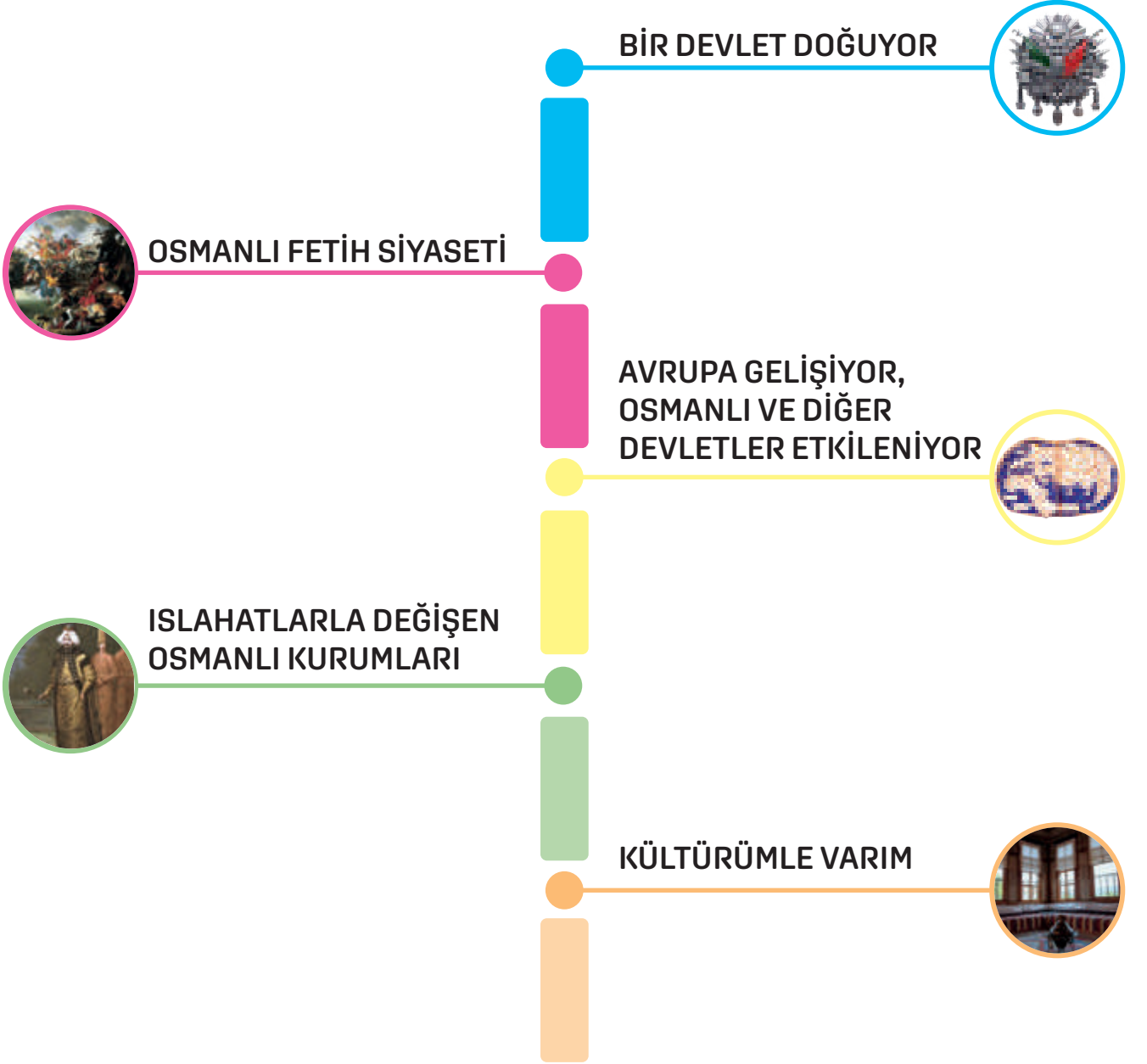
## ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU ✓

Cevap anahtarına göre kendinizi değerlendirerek uygun ifadeyi işaretleyiniz.

	 Evet	 Hayır
1. soruyu doğru cevapladım.		
2. soruyu doğru cevapladım.		
3. soruyu doğru cevapladım.		
4. soruyu doğru cevapladım.		
5. soruyu doğru cevapladım.		
6. soruyu doğru cevapladım.		
Yanlışlarımı görerek düzelttim.		



## ÜNİTE TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK





**BİR DEVLET DOĞUYOR**

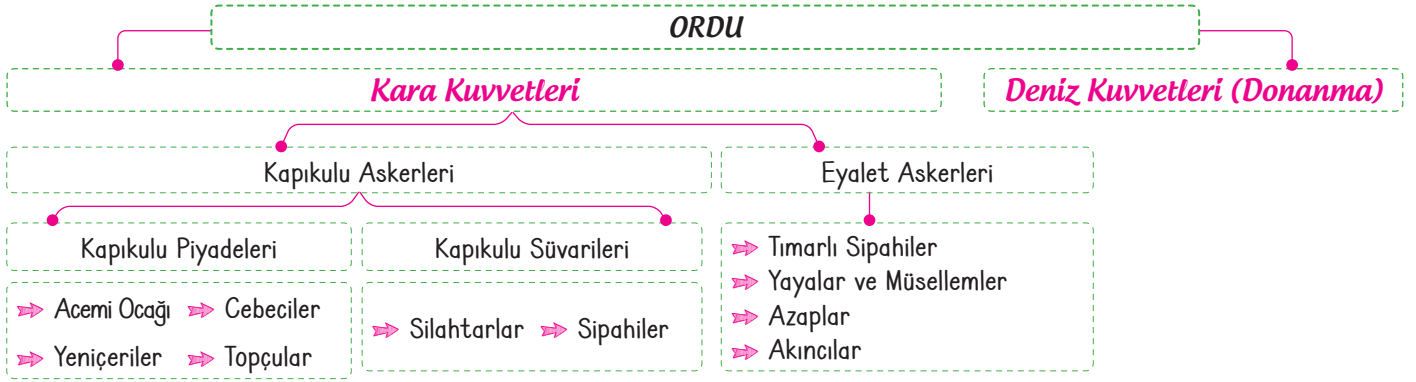
- ➔ Osmanlı Devleti'nin kurucuları, Oğuzların Bozok Kolu Günhan soyuna mensup Kayı boyudur.
- ➔ Kayı Boyu Türkiye Selçukluları Dönemi'nde Söğüt ve Domaniç civarına yerleştirildiler.
- ➔ Ertuğrul Gazi'nin ölümünden sonra yerine oğlu Osman Gazi geçti.
- ➔ Türkiye Selçuklu Devleti'nin 1243 yılında Köseadağ Savaşında Moğollara yenilmesi üzerine Osman Gazi bağımsız hareket etmeye başladı.
- ➔ Osman Gazi 1299'da Osmanlı Beyliği'ni kurdu.
- ➔ Osman Gazi zamanında Anadolu'da çeşitli mesleklerden kişilerin bir araya geldiği Ahilik teşkilatının etkisi oldukça fazladır.
- ➔ Osman Gazi'nin Ahi lideri Şeyh Edebâli'nin kızı Bâla Hatun ile evlenmesi, Osmanlı Beyliği'nin Ahilerin desteğini almasını sağlamıştır.
- ➔ Osman Gazi birçok Bizans kasabasını fethetti. Osman Gazi'nin ölümünden sonra yerine 1326 yılında Orhan Gazi geçti.
- ➔ Orhan Gazi, Karesioğulları Beyliği'ni ele geçirdi.
- ➔ Osmanlı Beyliği Karesioğulları Beyliği'nin sadece topraklarına değil, donanmasına da sahip oldu.
- ➔ Orhan Gazi Bizans'a yapılan yardıma karşılık Gelibolu'daki Çimpe Kalesi'ni Osmanlı Beyliği'nin topraklarına kattı. Çimpe Kalesi'nin Osmanlı Beyliği'nin topraklarına katılması, Türklerin Rumeli'ye geçişini sağladı.
- ➔ Orhan Gazi'nin ölümünden sonra yerine geçen oğlu I. Murat'ın Edirne'yi almasıyla Balkanlara yerleşmek için önemli bir üs elde edildi.
- ➔ Türklerin Balkanlardaki ilerleyişi Haçlı ordularının oluşturulmasına sebep oldu.
- ➔ Haçlıların saldırısı ile yapılan I. Kosova, Varna, II. Kosova ve Niğbolu savaşları Osmanlı Devleti'nin galibiyetiyle sonuçlandı. Böylece Osmanlıların Balkanlardan atılamayacağı anlaşıldı.

**OSMANLI DEVLETİ'NİN KISA SÜREDE BÜYÜMESİNİN SEBEPLERİ**

- ➔ Coğrafi konumun genişlemeye uygun olması, merkezîyetçi devlet anlayışının benimsenmesi
- ➔ Bizans'ın ve Balkanların karışıklık içinde olması, yetenekli padişahların iş başına gelmesi
- ➔ Adaletli bir yönetimin uygulanması, Batı yönündeki ilerleme politikası
- ➔ Gaza anlayışı ile hareket edilerek diğer beyliklerin aralarındaki mücadeleye katılmayıp onların desteğini alması
- ➔ Planlı iskân politikasının uygulanması, Türkmenlerin ve Ahilerin desteğinin alınması
- ➔ Sürekli doğudan gelen Türkmen göçleriyle nüfusunun ve askeri gücünün artması

**İSKAN POLİTİKASI**

- ➔ Fethedilen bölgelere özellikle Rumeli'ye Anadolu'dan Türk göçmenlerin getirilip yerleştirilmesine **iskân politikası** denir.
- ➔ Osmanlı Devleti'nin uyguladığı iskân politikası ile fethedilen yerler Türkleştirilmiş ve konargöçer Türkmenler yerleşik hayata geçirilmiştir.
- ➔ Osmanlı Devleti iskân politikasını sistematik biçimde gerçekleştirip bazı kurallara önem verirdi.
- ➔ Bunlar:
  - » İskâna tabi tutulan halktan vergi almaz, halkın birçok ihtiyacını karşılardı.
  - » Anadolu'da aralarında sorun ve anlaşmazlık bulunan ailelerden bir kısmı Rumeli'ye göç ettirilerek ülkede sosyal düzen ve huzur sağlanmaya çalışıldı.
  - » İskâna tabi tutulanlara toprak vererek boş arazilerin üretime katılmasını sağlardı.
  - » İskâna tabi tutulanlar yeni yerleşim bölgelerine yakın yerlerden getirilirdi.
  - » İskâna tabi tutulan halkın, belirli bir sebep olmaksızın en az beş yıl başka yere gitmesine izin vermezdi.



➔ Osmanlı ordusu kara ve deniz kuvvetleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır:

### Kara Kuvvetleri

#### Kapıkulu Askerleri

- ➔ Devşirme sistemi: Osmanlı Devleti fethettiği Rumeli ve Balkanlardan 8-18 yaş aralığındaki Hristiyan ailelerin çocuklarını alır, Türk ve Müslüman ailelerin yanına yerleştirirdi.
- ➔ Burada Türk ve Müslüman geleneklerine göre yetiştirilen çocukların güçlü kuvvetli olanları Acemi Ocağına gönderilirdi.
- ➔ Zeki olanları ise Enderun Mektebine gönderilip devlet adamı olacak şekilde yetiştirilirdi.
- ➔ Devşirme sistemi uygulanırken alınacak çocukların ailelerinin tek oğlu olmamasına dikkat edilirdi.

#### Kapıkulu Piyadeleri

- Acemi Ocağı:** Kapıkulu ocaklarına asker yetiştiren okuldur.
- Yeniçeri Ocağı:** Çok iyi silah kullanan ve savaşta padişahın bulunduğu kolda yer alan yeniçeriler bu okulda yetiştirilir. Yeniçerilerin başkentte huzuru sağlamak, yangınlara müdahale etmek gibi görevleri de vardır.
- Cebeci Ocağı:** Ordunun silahlarını temin etmek, bu silahların bakım ve tamirini yapmakla görevli askerlerin bulunduğu okuldur.
- Topçu Ocağı:** Ordunun ihtiyacı olan topları dökmek, top mermisi yapmak ve savaşta top atmak için oluşturulmuştur.

#### Kapıkulu Süvarileri

- Sipahiler:** Seferde sultanın çadırını silahtarlar ile nöbetleşe koruyan askerlerdir.
- Silahtarlar:** Devlet büyüklerinin silahlarına bakan ve onları koruyan görevlilerdir.

#### Eyalet Askerleri

- ➔ Osmanlı ordusunun önemli bir kısmını oluşturan eyalet askerleri, Müslümanlardan meydana gelmiştir.
- ➔ Eyalet ordusunun giderleri için hazineden para çıkmamıştır.
- ➔ Ordunun giderleri büyük ölçüde tımar sistemi ve ganimetlerden karşılanmıştır.
- Yaya ve Müsellemler:** Orhan Gazi zamanında piyade (yaya) ve süvari (atlı) birlikleri kurulmuştur.

**Tımarlı Sipahiler:** Osmanlı Devleti'ne bağlı eyaletlerde tımar sahiplerinin besledikleri atlı askerlerdir.

**Azaplar:** Bekâr Türk erkeklerinden oluşur. Ordunun önünde bulunarak hücum geçiş ve düşmanın ilk saldırısına karşı koyarlar.

**Akıncılar:** Türklerden meydana gelir. Düşman topraklarına akınlar yaparak araziyi keşfederler.

#### Deniz Kuvvetleri

**Donanma:** Orhan Gazi zamanında Karesioğulları Beyliği'nin Osmanlı topraklarına katılmasıyla Osmanlı Devleti'nin ilk donanması kurulmuştur. İlk tersane ise I. Bayezid zamanında yapılmıştır. Donanmanın başında bulunan komutana kaptan-ı deryâ denirdi.

1.  
Etkinlik

Bir Devlet Doğuyor

Aşağıda verilen Anadolu Beylikleri haritasını göz önünde bulundurarak Osmanlı Devleti'nin siyasi bir güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri alanlarına göre örnekteki gibi sınıflandırınız.



Siyasi / Ekonomik / Coğrafi

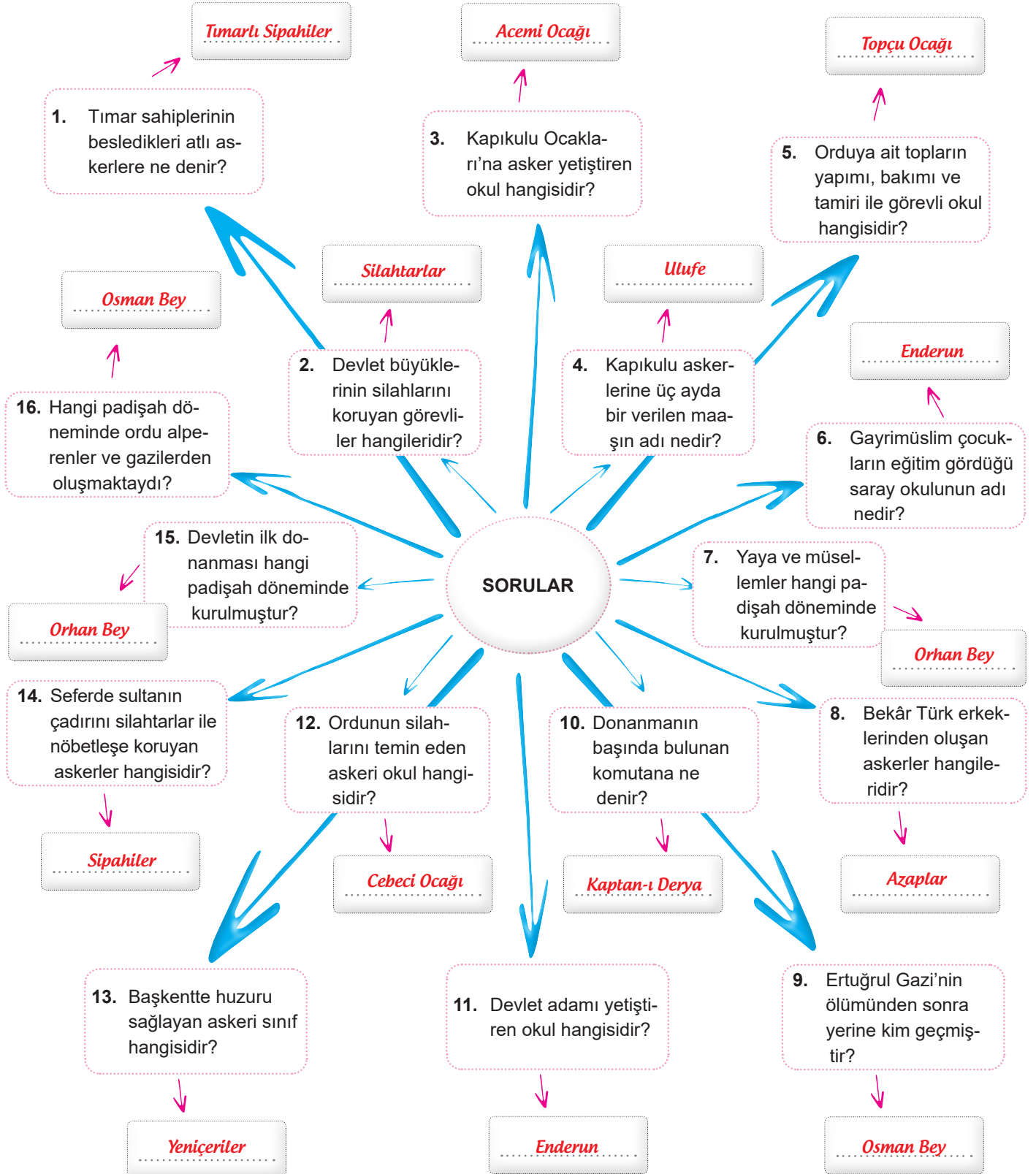
1	Osmanoğulları Bizans İmparatorluğu'na ait önemli ticaret merkezlerine komşuydu ve buralardan gelir elde ediyordu.	Ekonomik
2	Bizans İmparatorluğu kendi tekfurlarına söz geçiremiyordu.	Siyasi
3	Osmanoğulları Bizans İmparatorluğu'na komşu bir uç beyliği olarak kurulmuştu.	Coğrafi
4	Bizans İmparatorluğu iç karışıklıklar nedeniyle zayıf durumdaydı.	Siyasi
5	Osmanoğulları cihan hâkimiyeti anlayışına sahipti.	Siyasi
6	Ticaret yollarının bir kısmı Osmanoğulları'nın egemenliği altındaydı.	Ekonomik
7	Osmanoğulları ilk zamanlarda beylikler arası mücadelelere katılmadı.	Siyasi



2.  
Etkinlik

Bir Devlet Doğuyor

Aşağıda kavram haritasında verilen soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız. (Not: Aynı cevap birden fazla yere yazılabilir.)





## OSMANLI TOPLUM YAPISI

## Yönetenler

## Seyfiye

- ➔ Yönetimde ve askeriyede yer alan kesimdir. Kapıkulu askerleri, tımarlı sipahiler ve deniz askerleri üyelerinden bazılarıdır.

## İtmiye

- ➔ Medreselerde eğitim almış alim bir sınıftır. Kadı, şeyhülislam ve medrese öğrencileri üyelerinden bazılarıdır.

## Kalemiye

- ➔ Devlet dairesinde çalışan memurları oluşturan bir sınıftır. Tarihçiler ve Osmanlı idaresine dair eser yazarlar üyelerinden bazılarıdır.

## Sadrazam

- ➔ Padişah'tan sonra en yetkili kişidir.
- ➔ Padişahın yokluğunda orduya başkomutanlık ederdi.
- ➔ Ayrıca yasaları uygular, kamu düzenini ve ülke düzenini sağlardı.

## Kazasker

- ➔ Anadolu ve Rumeli'de olmak üzere ikiye ayrılırdı.
- ➔ Askeri işlerin yanı sıra sivil ve adli işlerde de görev yapar.
- ➔ Kadı ve müderris atamalarından sorumludur.

## Reisülküttap

- ➔ Uluslararası ilişkilerin yürütülmesinden sorumludur.
- ➔ Divân-ı Hümâyun'da yazı işleriyle uğraşan kalemlerin ve katiplerin başkanıydı.

D  
İ  
V  
A  
N  
IH  
Ü  
M  
A  
Y  
U  
NÜ  
Y  
E  
L  
E  
R  
İ

## Vezir

- ➔ Sadrazam'dan sonra en yetkili kişidir.
- ➔ Sadrazamın yardımcısıdır. Sadrazamın verdiği görevleri yerine getirirdi.
- ➔ Sınırların genişlemesiyle sayıları artmıştır.

## Defterdar

- ➔ Anadolu ve Rumeli'de olmak üzere ikiye ayrılırdı.
- ➔ Ekonomik (malî) işlerden sorumluydu.
- ➔ Bütçeyi hazırlayarak hükümdara sunmak görevleri arasındaydı.

## Nişancı

- ➔ Yazışmaların yürütülmesinden sorumludur.
- ➔ Pâdişâh adına yazılacak fermanlara, beratlarla ve nâmelere hükümdârın imzâsı demek olan tuğrayı çekmekle görevlidir.

## Yönetilenler (Reaya)

## Dini Açıdan

**Müslüman:** Osmanlı Devleti'nin ana unsurudur.

**Gayrimüslim:** Osmanlı Devleti'nde Müslüman olmayan unsurdur.

## Yasayıs Biçimi Açısından

**Köylüler:** Halkın büyük bir kısmı şehirlerde yaşar.

**Şehirliler:** Halkın çok az bir kısmı şehirlerde yaşar.

**Göçebeler:** Hayvancılıkla uğraşırlar.

## Mesleki Açıdan

**Tüccarlar:** Üretim için gerekli olan malzemeleri temin ederler.

**Esnaflar:** Ham maddelerden hem üretim yaparlar hem de bu ürünleri satarlar.

## OSMANLI EKONOMİSİ

## Tarım

- ➔ Osmanlı Devleti'nde tarım en önemli ekonomik faaliyetti. Tarım köylerde yaşayan reayanın başlıca ekonomik faaliyeydi.

## Hayvancılık

- ➔ Konargöçerler yazın sürüleriyle yaylak yerlere çıkarlardı. Kışın ise kışlak denilen ve soğuktan korunaklı yerlere göç ederlerdi.

## Zanaat ve Ticaret

- ➔ Şehirlerde zanaat ve ticaret başlıca ekonomik faaliyetlerdi. Dokumacılık, halıcılık, dericilik ve madencilik oldukça gelişmişti.



## OSMANLI FETİH SİYASETİ

### Osman Gazi

- ➔ Karacahisar, Bilecik, İnegöl, Yarhisar ve Yenişehir'i aldı. 1302 yılında Bizans'la yapılan Koyunhisar Savaşını kazandı.

### Orhan Gazi

- ➔ 1326 yılında Bursa'yı fethederek başkent yaptı. Karesioğullarını topraklarına kattı. Bizans'a karşı Maltepe (Palekanon) Savaşını kazandı. İznik alındı. Çimpe Kalesi alınarak ilk kez Rumeli'ye geçiş sağlandı.

### I. Murat

- ➔ Sazlıdere Savaşıyla Edirne'yi aldı. Haçlılara karşı Sırpsındığı (1364) ve I. Kosova (1389) savaşlarını yaptı. Haçlılarla I. Kosova Savaşını yaparak kazandı.

### Yıldırım Bayezid

- ➔ Anadolu Hisarını yaptırdı. Haçlıları Niğbolu Savaşında yendi. Timur ile 1402 yılında yaptığı Ankara Savaşını kaybetti ve esir düştü. Osmanlı Devleti'nde 11 yıl süren Fetret (duraklama) Devri başladı.

### I. Mehmet (Çelebi)

- ➔ Fetret Devrini sona erdirdi. Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu sayılır. Venedik'e karşı ilk deniz savaşını gerçekleştirdi.

### II. Murat

- ➔ 1444 yılında Varna Savaşında Haçlı ordusunu bozguna uğrattı. 1448 yılında II. Kosova Savaşında haçlıları yendi.

### II. Mehmet (Fatih Sultan Mehmet)

- ➔ Rumeli Hisarı yapıldı.
- ➔ İstanbul'un kalın surlarını yıkabilecek güçte büyük toplar hazırlandı. Büyük bir donanma inşa edildi. İstanbul'u fethetti.

### II. Bayezid

- ➔ Döneminde yaşanan Cem Sultan İsyanı ve Avrupa'ya sığınması fetih hareketlerinin durmasına sebep oldu. Osmanlı tersanelerini de güçlendirdi.

### Yavuz Sultan Selim (I. Selim)

- ➔ Yavuz Sultan Selim 1514 yılında Safevi Devleti ile Çaldıran Savaşı yaptı. Çaldıran Savaşında Şah İsmail yenildi ve Şii tehlikesinin önüne geçildi.

- ➔ Memlükleri 1516'da Mercidabık, 1517'de Ridaniye savaşlarında yenerek Memlük Devleti'ne son verdi. Mısır toprakları Osmanlı Devleti'ne katıldı.

### Kanuni Sultan Süleyman (I. Süleyman)

- ➔ Belgrad alındı.
- ➔ Mohaç Savaşında Macarları yenerek Orta Avrupa'daki Osmanlı egemenliğini pekiştirdi.
- ➔ Viyana'yi kuşattı ancak ağır kış şartlarından dolayı sonuç alamadı. Rodos Adası alındı.

### DENİZLERDEKİ FETİH POLİTİKASI

#### Preveze Deniz Zaferi

- ➔ Osmanlı'nın Akdeniz'de etkisinin artması Osmanlı'ya karşı Haçlı donanması oluşturulmasına neden oldu. Bu donanmanın başına Andrea Doria getirildi. Türk donanmasının başında da Barbaros Hayrettin Paşa vardı. İki donanma 1538'de Preveze'de karşı karşıya geldi.
- ➔ Preveze Deniz Savaşından sonra Akdeniz Türk gölü hâline geldi.

#### II. Selim

- ➔ Osmanlı, 1571 yılında Kıbrısı fethederek Osmanlı topraklarına kattı. Osmanlı donanması ile Haçlı donanması arasında 1571'de İnebahtı Deniz Savaşı yapıldı.

#### Sultan İbrahim

- ➔ Girit, tam 24 yıl süren kuşatmadan sonra Osmanlı hâkimiyetine girebildi.

### OSMANLI MİLLET SİSTEMİ

- ➔ Osmanlı Devleti'nde din ve inancı aynı olan gruplar bir millet kabul edilmekteydi.
- ➔ Örneğin Sırlar, Rumlar, Bulgarlar aynı mezhepten yani Hristiyanlığın Ortodoks mezhebinden oldukları için bir millet kabul edilmişlerdir.

### OSMANLI İSTİMALET POLİTİKASI

- ➔ Osmanlı Devleti fethettiği topraklarda kalıcı olabilmek için istimalet politikası uygulamıştır. İstimalet politikasının amacı fethedilen topraklarda bulunan insanların devlete olan bağlılıklarını güçlendirmektir.
- ➔ Osmanlı Devleti de bu konuda Osmanlı ülkesinde yaşayan gayrimüslimlere oldukça adaletli davranmıştır.



3.

Etkinlik

Bir Devlet Doğuyor

Aşağıdaki bilgilerden hareketle boş bırakılan alanlara Divan-ı Hümayun üyelerini yazınız.



1

**Sadrazam**

- Padişah'tan sonra en yetkili kişidir.
- Padişahın yokluğunda orduya başkomutanlık ederdi.
- Ayrıca yasaları uygular, kamu ve ülke düzenini sağlardı.



2

**Kazasker**

- Anadolu ve Rumeli'de olmak üzere ikiye ayrılırdı.
- Askeri işlerin yanı sıra sivil ve adli işlerde de görev yapardı.
- Kadı ve müderris atamalarından sorumludur.



3

**Reisülküttap**

- Uluslararası ilişkilerin yürütülmesinden sorumludur.
- Divan-ı Hümayun'da yazı işleriyle uğraşan kalemlerin ve katiplerin başkanıydı.
- Günümüzdeki dışişleri bakanının yerindedir.

D  
İ  
V  
A  
N  
IH  
Ü  
M  
A  
Y  
U  
NÜ  
Y  
E  
L  
E  
R  
İ**Vezir**

- Sadrazam'dan sonra en yetkili kişidir.
- Sadrazamın yardımcısıdır. Sadrazamın verdiği görevleri yerine getirirdi.
- Sınırların genişlemesiyle sayıları artmıştır.



4

**Defterdar**

- Anadolu ve Rumeli'de olmak üzere ikiye ayrılırdı.
- Ekonomik (mali) işlerden sorumluydu.
- Bütçeyi hazırlayarak hükümdara sunmak görevleri arasındaydı.



5

**Nisancı**

- Yazışmaların yürütülmesinden sorumludur.
- Padişah adına yazılacak fermanlara, beratlar, nâmelere hükümdârın imzâsı demek olan tuğrayı çekmekle görevlidir.



6



4.

Etkinlik

Osmanlı Fetih Siyaseti

Aşağıda verilen gelişmeleri ilgili olduğu padişahın altına örnekteki gibi yazınız.

Mercidabık Savaşı

Ridaniye Savaşı

Turnadağ Savaşı

Çaldıran Savaşı

Belgrad'ın Fethi

Otlukbeli Savaşı

İstanbul'un Fethi

Kırım'ın Fethi

Preveze Deniz Savaşı

I. Viyana Kuşatması

Trabzon Seferi

Zigetvar Seferi

## Yaşanan Gelişmeler

## Fatih Sultan Mehmet Dönemi

1. *Trabzon Seferi*
2. *İstanbul'un Fethi*
3. *Kırım'ın Fethi*
4. *Otlukbeli Savaşı*

## Yavuz Sultan Selim Dönemi

1. *Mercidabık Savaşı*
2. *Çaldıran Savaşı*
3. *Ridaniye Savaşı*
4. *Turnadağ Savaşı*

## Kanuni Sultan Süleyman Dönemi

1. *I. Viyana Kuşatması*
2. *Belgrad'ın Fethi*
3. *Preveze Deniz Savaşı*
4. *Zigetvar Seferi*

5.

Etkinlik

Osmanlı Fetih Siyaseti

Aşağıda bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelerin hangileri ile ilgili olduğunu belirleyerek uygun kutulara yazınız.

- Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarı yaptırıldı.
- Avrupa'dan yardım istendi.
- Surları tamir ettirdi.

- 400 parçalık bir donanma oluşturuldu.
- Haliç'in girişini kalın zincirler ve eski gemiler ile kapattı.
- Şahi adı verilen büyük toplar döktürüldü.

## Osmanlı'nın Fetih İçin Yaptığı Hazırlıklar

1. *Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarı yaptırıldı.*
2. *400 parçalık bir donanma oluşturuldu.*
3. *Şahi adı verilen büyük toplar döktürüldü.*

## Bizans'ın Fetih İçin Yaptığı Hazırlıklar

1. *Avrupa'dan yardım istendi.*
2. *Surları tamir ettirdi.*
3. *Haliç'in girişini kalın zincirler ve eski gemiler ile kapattı.*





6.

Etkinlik

## Osmanlı Fetih Siyaseti

Aşağıdaki tabloda verilen bilgilerden hareketle kutucuklardaki savaşları ve tarihleri uygun boşluğa örnekteki gibi yazınız. (Not: Aynı tarih birden fazla yere yazılabilir.)

Varna Savaşı	1389	1364
1302	Niğbolu Savaşı	1444
1329	Koyunhisar (Bafeon) Savaşı	Sırpsındığı Savaşı
Sazlıdere Savaşı	1448	1396
Maltepe (Palekanon) Savaşı	I. Kosova Savaşı	1363
1402	Ankara Savaşı	II. Kosova Savaşı

1	1302	Koyunhisar (Bafeon) Savaşı	Osmanlı - Bizans	İlk Osmanlı Bizans savaşını Osmanlı Devleti kazandı.
2	1329	Maltepe (Palekanon) Savaşı	Osmanlı - Bizans	İznik ve İzmit Osmanlı Devleti'ne teslim oldu.
3	1363	Sazlıdere Savaşı	Osmanlı - Bizans	Osmanlı ile Bizans arasındaki son meydan muharebesidir. Edirne fethedildi.
4	1364	Sırpsındığı Savaşı	Osmanlı - Haçlı Birliği	Osmanlılar ile Haçlılar arasında yapılan ilk savaştır. Edirne başkent yapıldı.
5	1389	I. Kosova Savaşı	Osmanlı - Haçlı Birliği	Osmanlı Devleti galip geldi. Balkanlardaki Türk varlığı güçlendi.
6	1396	Niğbolu Savaşı	Osmanlı - Haçlı Birliği	Osmanlı Devleti galip geldi. Tuna güneyindeki Balkan topraklarında Osmanlılara karşı koyacak önemli bir güç kalmadı.
7	1402	Ankara Savaşı	Osmanlı - Timur	Osmanlı Devleti savaşı kaybetti. 11 yıl süren Fetret Devri başladı.
8	1444	Varna Savaşı	Osmanlı - Haçlı Birliği	Osmanlı Devleti galip geldi. II. Murat oğlunu tahta geçirdikten sonra tekrardan sultan olarak devletin başına geçti.
9	1448	II. Kosova Savaşı	Osmanlı - Haçlı Birliği	Balkanların Türk yurdu olduğu kesinleşti. Türkler Balkanlarda taarruza geçti.



7.  
Etkinlik

Osmanlı Fetih Siyaseti

Aşağıda verilen bilgilerin ait olduğu padişahı boş bırakılan alanlara yazınız.

II. Murat

Yıldırım Bayezid

I. Murat

Orhan Bey

I. Mehmet

Osman Bey

*Osman Bey*



1

- Devletin kurucusudur.
- İlk Osmanlı Bizans Savaşı olan Koyunhisar Savaşı'nı kazandı.
- İlk Osmanlı parasını bastırdı.

*I. Murat*



2

- Edirne'yi alarak başkent yaptı.
- Haçlılara karşı Sırpsındığı ve I.Kosova savaşlarını kazandı.
- Tımar ve devşirme sistemlerinin temellerini attı.

*I. Mehmet*



3

- Fetret Devri'ni sona erdirdi.
- Venedik'e karşı ilk deniz savaşını gerçekleştirdi.
- Düzmece Mustafa İsyanı'nı bastırdı.

*Orhan Bey*



4

- Bursa'yı fethederek başkent yaptı. Karesioğullarını topraklarına kattı.
- Bizans'a karşı Maltepe (Palaikanon) Savaşı'nı kazandı. Çimpe Kalesi'ni aldı.

*Yıldırım Bayezid*



5

- Haçlılara karşı Niğbolu Savaşı'nı kazandı.
- İstanbul'u iki kez kuşattı.
- Timur'a karşı giriştiği Ankara Savaşı'nı kaybetti.

*II. Murat*



6

- İstanbul'u kuşattı fakat alamadı.
- Macarlarla Edirne - Segedin Antlaşması'nı imzaladı.
- Haçlılara karşı Varna ve II. Kosova savaşlarını kazandı.



1. Ses sanatçısı Derya'nın alışveriş merkezinde bebeğiyle birlikte gezerken televizyon muhabirleri tarafından fotoğrafları çekilmiştir. Çekilen fotoğraflar televizyon programlarında ve gazetelerde yer almıştır. Bebeğin televizyon muhabirleri tarafından görüntülenmesinden hoşlanmadığını yakın arkadaşlarına söylemiştir.

**Verilen metinde kişinin hangi hakkının ihlâl edildiğini yazınız. (10 Puan)**

*Özel hayatın gizliliği hakkı ihlal edilmiştir.*

2. Aşağıda verilen akıllı işaretlerin ne anlama geldiğini altlarındaki boşluğa yazınız. (2x5=10 Puan)



a..... *Olumsuz Örnek Olusturabilecek Davranışlar*



b..... *Genel İzleyici Kitlesi*

3. Padişahın vekili ve yardımcısıdır. Padişahın mührünü taşır. Padişah sefere çıkmadığında onun yerine orduya komuta eder.

**Hakkında bilgi verilen divan üyesinin adını yazınız. (8 Puan)**

*Sadrızam*

4. Hastanede muayene sırası bekleyen hasta, takip ekranında isminin yanıp sönmesini gördükten sonra muayene olmak için doktorun bulunduğu odaya girmiştir.

**Verilen metinde iletişimin temel öğelerini bularak yazınız. (5 x 2 = 10 Puan)**

a	Kaynak	<i>Doktor</i>
b	Alıcı	<i>Hasta</i>
c	İleti	<i>Muayene sırası sizde, içeri giriniz.</i>
d	Kanal	<i>Takip ekranı</i>
e	Geri bildirim	<i>Hastanın doktorun bulunduğu odaya girmesi</i>



5. Sporcu Ahmet Bey, gazetede kendi ve ailesiyle ilgili asılsız haberleri görünce hemen avukatlarına başvurarak haberin düzeltilmesini ister. Haberi yapan basın kuruluşu bunun üzerine bir düzeltme yazısı yayımlar.

**Metne göre Ahmet Bey ile ilgili haberin düzeltilmesine verilen ad nedir? Yazınız. (10 Puan)**

*Tekzip*

6.



**Haritada gösterilen savaşların kronolojisini sıralayarak önemini yazınız. (4 x 3 = 12 Puan)**

a	<i>Sazlıdere Savaşı</i>	<i>Edirne fethedildi.</i>
b	<i>I. Kosova Savaşı</i>	<i>I. Murat şehit oldu.</i>
c	<i>Niğbolu Savaşı</i>	<i>Türklerin Balkanlardan atılmayacağı kesinleşti.</i>
d	<i>II. Kosova Savaşı</i>	<i>Osmanlı'nın kalıcılığı Balkanlarda kesinleşti.</i>

7.

- Barbaros Hayrettin Paşa öncülüğündeki Osmanlı donanması ile Andrea Dorya öncülüğündeki Haçlı donanması arasında 27 Eylül 1538 tarihinde gerçekleşmiştir.
- Türk tarihinin en büyük deniz zaferi olan bu savaş günümüzde "Deniz Kuvvetleri Günü" olarak kutlanmaktadır.

**Özellikleri verilen savaş hangisidir? Yazınız. (10 Puan)**

*Preveze Deniz Savaşı*



8.

Yapay zekâ, son yıllarda baş döndürücü bir hızla gelişirken kamuoyu “endişeliler” ve “umutlular” olarak ikiye ayrılıyor. Yapay zekânın eğitim, sağlık, güvenlik, ticaret ve ulaşım gibi pek çok alanda fayda sağlayacağı su götürmez bir gerçek. Örneğin; medikal görüntülerden hastalık tanısı koymada, yapay zekâ algoritmalarının çok iyi çalışmakta olduğuna dikkat çekiliyor. Peki ya sağlıklı insanlar... Cep telefonu, genel ağ erişimi, televizyon gibi teknolojik araçlar iletişimi kolaylaştırır da bu araçların insanlarda bağımlılık yaratıp yüz yüze iletişimi azalttığı kanıtlanmış durumdadır. Bir de yapay zekânın iletişim araçlarında kullanıldığı düşünülürse insanlar üzerinde yarattığı bağımlılık etkisi iyice artacaktır. Neticede toplumdan soyutlanmış insanların sayısı daha da çoğalacaktır.

**Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (2 x 5 = 10 Puan)**

a. Metinde teknolojinin en çok hangi alandaki olumlu özelliğine değinilmiştir? Yazınız.

*Sağlık*

b. Metinde teknolojinin hangi alandaki olumsuzluğuna değinilmiştir? Yazınız.

*İletişim*

**9. Sen dili nedir? Tanımlayınız. (10 Puan)**

*Karşımadaki insanın kabul edilmeyen davranışları karşısında eleştiri ve suçlama mesajları içeren ifadelerdir.*

**10.** “Bizler başkent dışında yaşayan askerleriz. Osmanlı ordusunun en kalabalık gücünü bizler oluşturuyoruz. Devlet bize doğrudan maaş vermez. Bize bakmakla yükümlü tutulduğu kişilere dirlik toprağı verir. Tımar sahipleri elde ettiği gelirin bir kısmı ile bizim bütün masrafımızı karşılar.”

**Verilen anlatımda Osmanlı ordusundaki hangi askeri birlikler hakkında bilgi verildiğini yazınız. (10 Puan)**

*Tımarlı sipahiler*



1. Çalıştığı bankada müdürlüğe terfi eden Bahriye Hanım, diğer çalışanlar ile yaptığı ilk toplantıda şu konuşmayı yapmıştır. “Arkadaşlar, kurumumuzda yeni bir dönem başlamış ve yeni görev dağılımları yapılmıştır. Artık daha çok ve özverili çalışacağız. Disipline her zamankinden daha fazla dikkat edeceğiz, tabi kurallara uymayanlar ve çalışma düzenine ayak uyduramayanlar da aramızdan ayrılacaklar. Ayrıca ciddiyetsiz davranışlarınız yüzünden geçmiş dönemde kurumumuz zarar görmüştür. Bundan sonra buna asla hoşgörü göstermeyeceğiz.

**Metne göre aşağıdaki soruları cevaplayınız. (2 x 7 = 14 Puan)**

- a. Bahriye Hanım konuşmasında iletişimi olumsuz etkileyen hangi üslubu sergilemiştir?

*Tehdit edici bir üslup sergilemiştir.*

- b. Bahriye Hanım hangi dile örnek oluşturacak konuşmalar yapmıştır? Yazınız.

*Sen dili*

2. Osmanlı Devleti’nde toplum, yönetenler ve yönetilenler olmak üzere ikiye ayrılmaktaydı. Yönetenler seyfiye, ilmiye ve kalemiye olmak üzere üç sınıfa ayrılırdı. Yönetimde yer alanların bir kısmı Divan-ı Hümayun üyesiydi.

**Aşağıdaki tabloda yer alan Divan-ı Hümayun üyelerinin her birinin iki özelliğini yazınız. (5 x 2 = 10 Puan)**

a	Sadrazam	<i>Padışahın mutlak vekilidir. Padışahtan sonra en yetkili devlet adamıdır. Seyfiye sınıfındandır.</i>
b	Vezir	<i>Sadrazamın verdiği görevleri yerine getirir. Sadrazamdan sonraki en yetkili kişidir. Seyfiye sınıfındandır.</i>
c	Kazasker	<i>Eğitim ve adaletten sorumludur. Müderris ve kaduların atamalarını yapar. İltiye sınıfındandır.</i>
d	Defterdar	<i>Mali (ekonomik) işlerden sorumludur. Kalemiye sınıfındandır.</i>
e	Nişancı	<i>Divan-ı Hümayun’da alınan kararların yazışmalarını yürüten görevlidir. Padışahın ferman ve beratlarına “padışahın tuğrasını” çeker. Kalemiye sınıfındandır.</i>



3. Üç çocuğu olan Aslı Hanım, sabah izlediği televizyon programındaki bir haberin çocukların psikolojilerini olumsuz etkileyeceğinden endişelenmiştir.

**Aslı Hanım bu konudaki rahatsızlığını ve şikâyetini hangi kuruma iletmelidir? Yazınız. (10 puan)**

*Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna (RTÜK) iletmelidir.*

4. İnsan, yüzünde bulunan 43 kas sayesinde 10.000'in üzerinde yüz ifadesi oluşturabilir. Güldüğümüzde yüzümüzde 15 kas birlikte çalışıyor. Çocuklar günde yaklaşık 300 kez gülerken yetişkinler ise günde ortalama 17 kez gülüyor. Üzüntü veya kızgınlık hâlinde alnımız kırışığında, tam 43 ayrı kasımız çalışıyor.

**Verilen açıklamada bahsedilen iletişim türünü yazınız. (10 puan)**

*Sözsüz iletişim*

5.



**Aşağıdaki soruları haritaya göre cevaplayınız. (2 x 5 = 10 puan)**

- a. Akkırman ve Kili hangi padişah döneminde keşfedilmiştir? Yazınız.

*II. Bayezid*

- b. İstanbul, Amasra, Sinop ve Trabzon hangi padişah döneminde fethedilmiştir? Yazınız.

*Fatih Sultan Mehmet*

6. Orhan Bey Dönemi'nde İznik şehri camiler, mescitler, medreseler, hanlar ve hamamlar ile donatıldı. Orhan Bey burada yaşayan yoksullar ve yolcular için bir imaret yaptırarak ücretsiz yemek verilmesini emretti.

**Metne göre İznik'te inşa edilen bu mimari eserlerin hangi alana yönelik olduklarını yazınız. (3 x 2 = 6 puan)**

a. .... *Dini* .....

b. .... *Eğitim* .....

c. .... *Sosyal* .....



7.

## GAZETE

Gazetemizin 29. 03. 2024 tarihli baskısının 16. sayfasında verilen Can Spor Kulübü sporcusu Furkan Fidan'ın transfer haberinin gerçekleri yansıtmadığı tarafımıza ulaşan bilgilerden anlaşılmıştır. Furkan Fidan'dan özür diler ve gerçekleri kamuoyuna saygılarımızla duyururuz.

Verilen tekzip metnine göre hangi hakkın devlet tarafından yasalarla güvence altına alındığı söylenebilir? Yazınız. (10 puan)

*Doğru bilgi alma hakkı yasalarla güvence altına alınmıştır.*

8.

**Anne:** Telefonda çok konuşuyorsun!

**Defne:** Anneciğim arkadaşşımdan ödevimi alıyorum.

**Anne:** Sınıfta dersi dinleseydin hiç gerek kalmazdı, demek ki dersi dinlemiyorsun.

**Defne:** Hayır anneciğim o sırada öğretmen beni görevlendirmişti.

Yukarıdaki konuşmada annenin hangi iletişim hatasını yaptığını yazınız. (10 puan)

*Suçlama*

9. Ders anlatırken kendi aranızda konuşmanız dikkatimi dağıtıyor. Bu durum da beni üzüyor.

Verilen örnekte öğretmenin kullandığı iletişim dilini yazınız. (10 puan)

*Ben dili*

10. Yeni bir ürün satmayı düşünen Murat Bey ürünün reklamını yapıp geniş kitlelere ulaşması için hangi iletişim aracını kullanmalıdır? Yazınız. (10 puan)

*Televizyonu kullanmalıdır.*





1. **Meltem:** "Okuldaki ilk gün, ilk heyecan, yeni insanlar ve bilmediğim bir ortamdı. Etrafımda gördüğüm kişiler acaba bizim sınıfta mı diye düşünüyordum. Gülümseyerek sınıfa girdim ve sınıf arkadaşlarım ile tanıştım. Birçoğu bana sıcak davrandı. Benimle göz teması kurdu ve beden hareketlerinden beni sevdiklerini hissettim."

**Metne göre Meltem ve sınıf arkadaşlarının kullandığı iletişim türlerini yazınız. (2 x 5 = 10 Puan)**

- a. .... *Sözlü iletişim* .....
- b. .... *Sözsüz iletişim* .....

2. Aşağıda iletişime dair çeşitli ifadeler verilmiştir.

1. "Ödevini neden yapmıyorsun?"
2. "Odanı toplamaman beni üzüyor."
3. "Bu durum karşısında neler hissettiğini anlıyorum."

**Verilen soruları bu ifadelerle göre cevaplayınız. (3 x 4 = 12 puan)**

- a. 1. cümlede kullanılan dil hangisidir? Yazınız. .... *Sen dili* .....
- b. 2. cümlede kullanılan dil hangisidir? Yazınız. .... *Ben dili* .....
- c. 3. cümlede vurgulanan kavram hangisidir? Yazınız. .... *Empati* .....

3. Verilen sonuçlara göre savaşların adını ve tarihlerini boş bırakılan yerlere yazınız. (6 x 2 = 12 puan)

	Savaşın Adı	Tarih	Savaşın Sonuçları
a	<i>Koyunhisar (Bafeon) Savaşı</i>	<i>1302</i>	Bizans tekfurlarıyla yapılan savaşta Bizans yenildi. Bursa kuşatıldı fakat alınamadı.
b	<i>Sazlıdere Savaşı</i>	<i>1361</i>	Bizans ile yapılan savaşta Bizans kuvvetleri yenildi. Edirne Osmanlı Devleti'nin toprağı oldu.
c	<i>Palekanon Savaşı (Maltepe)</i>	<i>1329</i>	İznik ve İzmit'in fethinin yolu açıldı. Bizans ordusuyla yapılan ilk savaştır. Bizans Anadolu'da kalan son topraklarından ümidini kesti.

4. Bir gazeteci, ünlü bir sporcunun tatilde izinsiz olarak fotoğraflarını çekmiş ayrıca fotoğrafı kullanarak sporcunun kaza geçirdiği şeklinde yanlış bir haber yapmıştır.

**Bu gazetecinin hangi hakları ihlâl ettiğini yazınız. (2 x 5 = 10 puan)**

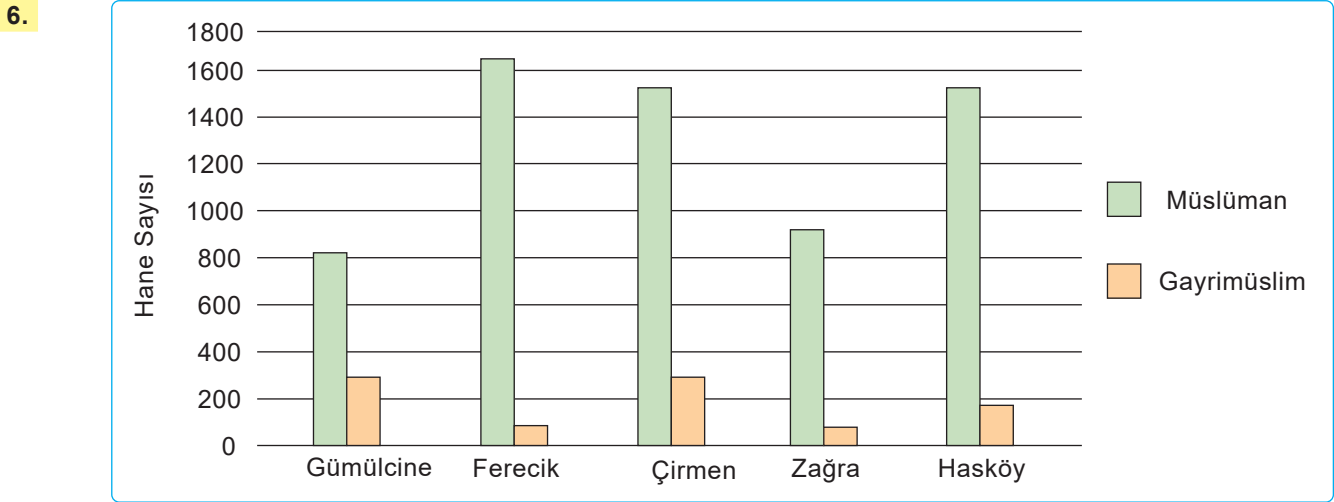
- a. .... *Özel yaşamın gizliliği hakkı* .....
- b. .... *Doğru haber (bilgi) alma hakkı* .....



5. Çağımızda oldukça fazla ilgi gören kitle iletişim araçları (KİA), adından da anlaşılacağı gibi toplumların iletişim ihtiyacını giderme gibi bir fonksiyonu üzerine almıştır.

Günümüzde diğerlerine göre daha fazla kişiye ulaşan kitle iletişim aracının hangisi olduğunu yazınız. (10 puan)

*Televizyon*



Grafiğe bakıldığında Osmanlı Devleti iskân politikasında Müslüman nüfus oranını gayrimüslim nüfus oranından yüksek tutmuştur.

Bu durumun temel amacını yazınız. (10 puan)

*Fethedilen yerlerde kalıcı hâle gelmek*

7. Aşağıdaki tabloda Osmanlı toplumunda yer alan bazı kişiler verilmiştir. Bu kişilerin karşılıklarına hangi toplumsal yapı içinde yer aldıklarını yazınız. (10 x 1 = 10 puan)

Kişiler	Toplumsal Yapı
Sadrizam	<i>Seyfiye</i>
Defterdar	<i>Kalemiye</i>
Vezir	<i>Seyfiye</i>
Esnaf	<i>Yönetilen (Reaya)</i>
Nişancı	<i>Kalemiye</i>
Köylü	<i>Yönetilen (Reaya)</i>
Tüccar	<i>Yönetilen (Reaya)</i>
Gayrimüslim	<i>Yönetilen (Reaya)</i>
Kazasker	<i>İtmiye</i>
Şehirli	<i>Yönetilen (Reaya)</i>



8. Murat, bir aydır hazırlandığı sunum için kürsüye çıkmış, kendini dinleyicilere tanıttıktan sonra konuşmasına başlamıştır. Konuşmasını sunduğu örnekler ve dinleyicilerden gelen sorulara verdiği cevaplarla bitirmiş ve kürsüden ayrılmıştır. Fakat dinleyiciler, Murat'ın konuşmasını metin okuyor gibi yaptığını bu yüzden bir süre sonra konuya karşı ilgilerini kaybettiklerini ifade etmiştir.

**Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (2 x 5 = 10 puan)**

- a. Murat'ın konuşmasında iletişimi olumsuz etkileyen davranış hangisidir? Yazınız.

*Aynı ses tonu ve sıkıcı konuşma.*

- b. Murat'ın konuşmasında kullandığı iletişim türü hangisidir? Yazınız.

*Sözlü iletişim*

9. Aşağıdaki soruları haritaya göre cevaplayınız. (2 x 3 = 6 puan)



- a. Osmanlı Beyliği'nin ilk yerleşim yeri hangi padişah döneminde fethedilmiştir? Yazınız.

*Osman Bey*

- b. Rumeli'ye ilk geçiş hangi padişah döneminde gerçekleşmiştir? Yazınız.

*Orhan Bey*

10. İletişim; duygu düşünce ve bilgilerin her türlü yolla başkalarına aktarılmasıdır. İnsanlar arasında tam bir iletişimden söz edilebilmesi için iletişimin temel öğelerinin gerçekleşmesi önemlidir. İletişim sürecinin beş temel unsuru bulunmaktadır. Bunlar; kaynak, mesaj, kanal, alıcı ve geri bildirimdir.

“Söylediğiniz şey karşınızdakinin anladığı kadardır.” sözünde iletişimin temel öğelerinden hangisinin vurgulandığını yazınız. (10 puan)

*Alıcı ögesi vurgulanmıştır.*



## AVRUPA GELİŞİYOR, OSMANLI VE DİĞER DEVLETLER DEĞİŞİYOR

### Coğrafi Keşifler

- ➔ 15 ve 16. yüzyıllarda Avrupalıların yeni yerler, bulmak amacıyla çıkmış oldukları gezi ve keşiflere **Coğrafi Keşifler** denir.
- ➔ Akdeniz limanlarının önemini kaybetmeye başlamasıyla Osmanlı Devleti'nin gelirleri azalmaya başladı.

### Rönesans

- ➔ 15. yüzyılda İtalya'da başlayan bilim, edebiyat ve güzel sanatlar alanındaki gelişmelere **Rönesans** denilmektedir.
- ➔ Osmanlı bilim, sanat ve mimaride oldukça gelişmişti. Bu nedenle Avrupa'da bu alanlardaki gelişmelerden yararlanma ihtiyacı duymadı.

### Reform Hareketleri

- ➔ 16. yüzyılda Martin Luther öncülüğünde Almanya'da başlayan din alanında yapılan yeniliklere **Reform** denilmektedir.
- ➔ Osmanlı ordusu Avrupa'nın Reform hareketleri nedeniyle iç karışıklıklar içinde olmasından yararlanarak önemli fetihler yaptı.

### Aydınlanma Çağı

- ➔ 17 ve 18. yüzyılda her konuda akla öncelik tanıyan bir düşünce sistemidir.
- ➔ Aydınlanma Çağı'nda aklın kullanılmasıyla doğru bilgiye ulaşılması savunuldu. Deney ve gözlem önem kazandı.

### Fransız İhtilali

- ➔ Fransız İhtilali, 1789 yılında aydınların öncülüğünde başlatılan bir halk hareketidir.
- ➔ Fransız İhtilali, içinde çok sayıda ulusu barındıran Osmanlı Devleti'nin parçalanmasına neden oldu.

### Sanayi İnkılabı

- ➔ 18. yüzyılda İngiltere'de başladı.
- ➔ Sanayi İnkılabı Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkiledi. Avrupa'nın ucuza mal ettiği fabrika ürünleri karşısında el tezgâhlarıyla üretim yapan Osmanlı üreticisi rekabet edemedi.

## ISLAHATLARLA DEĞİŞEN OSMANLI KURUMLARI

### Late Devri Gelişmeleri

- ➔ Paris'e elçi olarak Yirmisekiz Mehmet Çelebi gönderildi. Sait Çelebi, İbrahim Müteferrika ile birlikte ilk Türk matbaasını kurdu. Matbaada basılan ilk eser Vankulu Lügatı'dır.
- ➔ Yangınlarla mücadele edebilmek için Tulumbacı Ocağı kuruldu.

### Abdülmecit Dönemi Gelişmeleri

- ➔ Posta Nezareti kuruldu. Daha sonra telgraf hatları kurulmaya başlandı ve 1855'te Telgraf Müdürlüğü oluşturuldu.
- ➔ İlk telgraf hattı Rumeli'de yapıldı.

### II. Mahmut Dönemi Gelişmeleri

- ➔ Mekteb-i Tıbbiye ve Mekteb-i Harbiye açıldı. Yurt dışına öğrenciler gönderildi.
- ➔ Memurlara ceket, pantolon ve fes giyme zorunluluğu getirildi. Nüfus sayımı yapıldı.

### Diğer Gelişmeler

- ➔ Osmanlı Devleti'nde ilk buharlı gemi 1828'de İstanbul'da kullanılmaya başlandı. 1851'de Şirket-i Hayriye kuruldu.
- ➔ Anadolu'da ilk olarak 1856'da Aydın ile İzmir arasında demir yolu hattının yapımına başlandı.

## KÜLTÜRÜMLE VARIM

- ➔ **Seyyah**; gezmeyi, görmeyi kendisine iş edinen kimsedir. **Seyahatname** ise seyyahın gezip gördüğü yerleri metne döktüğü yazıdır.
- ➔ Seyyah denilince aklımıza ilk olarak Evliya Çelebi; seyahatname denilince de Evliya Çelebi'nin Seyahatname adlı eseri gelmektedir.

- ➔ Hüsn-i hat, Arap harflerinden doğarak İslâm medeniyetinde müstakil ve olağanüstü bir mevki kazanan güzel yazı sanatıdır.
- ➔ Türklere ait en önemli el sanatlarından biri halıcılıktır. Türk halıları, Avrupalı birçok ressamın tablosuna konu olmuştur.



8.

Etkinlik

Avrupa Gelişiyor, Osmanlı ve Diğer Devletler Etkileniyor

Aşağıda hakkında bilgi verilen kişilerin kim olduğunu belirleyerek boş bırakılan alanlara yazınız.

Magellan

Vasco da Gama

Kristof Colomb

Bartolomeo Dias

1 Portekiz'den yola çıkıp, Afrika'nın güney ucuna ulaşarak 1487'de Ümit Burnu'nu keşfetti.

*Bartolomeo Dias*

2 Amerika kıtasına ulaştı ancak burayı Hint adaları zannetti (1492).

*Kristof Colomb*

3 Ümit Burnu'nu dolaşarak Hindistan'a ulaşan ilk Avrupalı denizci oldu (1498).

*Vasco da Gama*

4 1519'da başladığı dünya turu ölümünün ardından yardımcısı Del Kano tarafından tamamlandı (1522). Böylece Dünya'nın yuvarlak olduğu kanıtlandı.

*Magellan*

9.

Etkinlik

Avrupa Gelişiyor, Osmanlı ve Diğer Devletler Etkileniyor

Aşağıda boş bırakılan yerleri doldurunuz.

1. Avrupa'da Rönesans'tan sonra aklın ve bilimin egemen olduğu yüzyıldır.

*Aydınlanma Çağı*

2. Ekonomik kalkınmayla bilim gelişti ve dogmatik düşünceler sorgulanmaya başlandı.

*Rönesans*

3. Daha az insan gücüyle daha fazla seri ve kaliteli üretimin önü açıldı.

*Sanayi İnkılabı*AVRUPA'DAKİ  
GELİŞMELER

4. Avrupalı devletler yaptıkları ticaret sayesinde doğunun bolluk ve refahını ülkelerine taşıdılar.

*Coğrafi Kesifler*

6. Balkanlarda; Türk, Rum, Bulgar, Sırp, Yahudi, Arnavut ve Boşnak gibi Müslüman ve gayrimüslimler arasındaki huzur bozuldu.

*Fransız İhtilali*

5. Katolik kilisesine ve din adamlarına olan güven azaldı.

*Reform Hareketleri*



**10.**  
Etkinlik

*Avrupa Gelişiyor, Osmanlı ve Diğer Devletler Etkileniyor*

**Aşağıda Avrupa'da ortaya çıkıp tüm dünyayı etkisi altına alan gelişmelerin neler olduğunu verilen bilgilerden yola çıkarak boşluklara yazınız.**

Coğrafi Keşifler

Aydınlanma Çağı

Rönesans Hareketleri

Reform Hareketleri

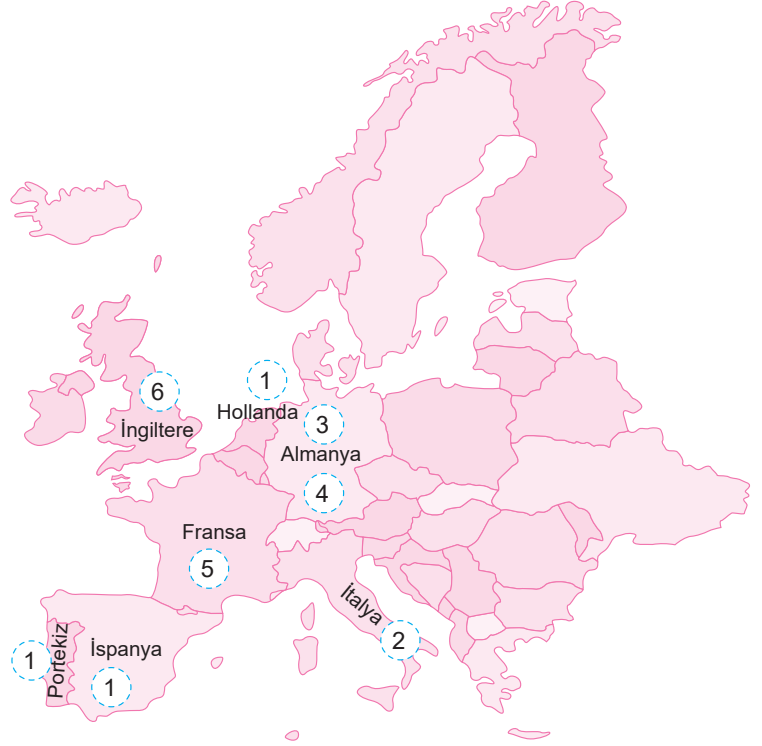
Fransız İhtilali

Sanayi İnkılabı

1

**Coğrafi Kesifler**

15 ve 16. yüzyıllarda Avrupalılar tarafından yeni ticaret yollarının bulunması amacıyla başlatılan ve yeni kıtaların bulunmasıyla gerçekleşmiş keşiflerdir.



Gelişmelerde Etkili Olan Ülkeler

2

**Rönesans Hareketleri**

Kelime anlamı “yeniden doğuş” demektir. Avrupa’da Orta Çağ sonrasında; siyasi, kültürel, politik, bilim, sanat, mimari ve eğitim alanlarında meydana gelen gelişmelerdir.

3

**Reform Hareketleri**

16. yüzyılda bozulan Katolik Kilisesi’nde yapılan düzenleme hareketleridir. Kiliseye yeniden düzenleme vermek anlamındaki dinsel bir harekettir.

4

**Aydınlanma Çağı**

17 ve 18. yüzyıllarda Avrupa’da ortaya çıkan, her konuda akla ve bilime önem veren düşüncenin önemli olduğu döneme denir.

5

**Fransız İhtilali**

Dünya’da eşitlik, adalet, demokrasi, insan hakları ve milliyetçilik gibi kavramlar hızla yayılmıştır.

6

**Sanayi İnkılabı**

18. yüzyılda Avrupa’da başlayan demir ve kömürün asıl enerji kaynağı ve ham maddeyi oluşturduğu bir makineleşme çağıdır. Şehirlerde nüfus artmış ve işçi sınıfı ortaya çıkmıştır.

11.  
Etkinlik

Avrupa Gelişiyor, Osmanlı ve Diğer Devletler Etkileniyor

Konuşma kartlarındaki sözcüklerin çağrıştırdığı gelişmeleri yazınız. Bu etkinliği iki arkadaşınızla birlikte grup hâlinde yapınız. Herkes dört kartı değerlendirecektir. (Not: Aynı gelişme birden fazla yere yazılabilir.)

## 1. .. Coğrafi Kesifler ..

Pusula

Ticaret yolları

Bartolomeu Dias

## 2. .. Reform Hareketleri ..

Papa

Martin Luther

Almanya

## 3. .. Sanayi İnkılabı ..

İngiltere

Kol gücü

Dokuma fabrikası

## 4. .. Fransız İhtilâli ..

Özgürlük

Milliyetçilik

Fransa

## 5. .. Rönesans Hareketleri ..

İtalya

Leonardo da Vinci

Hümanizm

## 6. .. Coğrafi Kesifler ..

Magellan

Portekiz

Kıta

## 7. .. Reform Hareketleri ..

İnci

Skolastik düşünce

Katolik kilisesi

## 8. .. Sanayi İnkılabı ..

Üretim

Hayvan gücü

Sömürge

## 9. .. Fransız İhtilâli ..

1789

Mutlak krallık

Bağımsızlık

## 10. .. Aydınlanma Çağı ..

Akıl

Voltaire

J. J Rousseau

## 11. .. Coğrafi Kesifler ..

Bartolomeu Dias

Ümit Burnu

Amerigo Vespucci

## 12. .. Aydınlanma Çağı ..

Montesquieu

Deney ve gözlem

Bilimsel düşünce

## AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

İfadeler	Gruptaki Arkadaşlarınızın İsimleri	
☆☆☆ İyi    ☆☆ Orta    ☆ Geliştirilebilir	.....	.....
Avrupa'da yaşanan gelişmeleri doğru tahmin etme	.....	.....
Grup üyeleri ile yardımlaşma	.....	.....
Gruptaki görevini yerine getirme	.....	.....



12.  
Etkinlik

Islahatlarla Değişen Osmanlı Kurumları

Aşağıda verilen ipuçlarından yola çıkarak ifadelerin ilgili olduğu alanı (siyasi, sosyal, kültür, ekonomi, eğitim, sağlık, ulaşım) örnekteki gibi bulmacada bulunuz. (Not: Aynı alan birden fazla bulmacada bulunabilir.)

S	A	L	K	I	T	E
O	İ	Ü	Z	P	A	K
S	L	Y	E	N	K	O
C	E	T	A	F	B	N
A	T	Ç	D	S	H	O
M	İ	M	A	R	İ	M

**İpucu:** Paris, Londra, Viyana gibi Avrupa başkentlerinde elçilikler açıldı.

1

K	A	P	İ	T	A	L
U	L	A	Ş	I	M	A
H	M	A	D	E	K	M
N	O	Y	C	A	M	B
T	S	A	Ğ	L	İ	K
İ	F	A	D	E	Ö	E

**İpucu:** Çiçek aşısı uygulanmaya başlandı.

2

E	Y	K	A	L	P	U
Ğ	K	U	V	E	R	L
İ	B	O	R	S	N	A
T	O	Y	N	G	Ö	Ş
İ	N	A	K	O	V	İ
M	İ	C	Ü	L	M	M

**İpucu:** Demir yolu ağı genişletildi ve İstanbul Boğazı'na vapur hatları konuldu.

3

E	M	N	İ	B	O	L
D	E	U	T	A	P	Ü
F	İ	B	İ	Y	A	S
A	D	E	B	A	N	R
U	E	Ğ	İ	T	İ	M
T	R	İ	M	U	K	O

**İpucu:** İlköğretim zorunlu hâle getirildi.

4

S	A	Ğ	L	İ	K	V
H	A	N	E	Y	M	A
O	T	N	Ç	Y	İ	K
N	U	T	A	L	C	A
E	K	Ü	L	T	Ü	R
S	U	E	D	N	Ö	M

**İpucu:** Matbaa kullanılmaya başlandı.

5

İ	L	İ	M	A	N	O
K	R	A	K	Y	Ç	K
İ	O	D	Y	O	M	Y
P	L	E	V	S	İ	N
S	O	S	Y	A	L	U
A	M	E	R	B	U	S

**İpucu:** Yangınlara daha hızlı müdahale edebilmek için Tulumacılar Ocağı kuruldu.

6

E	K	O	N	O	M	İ
B	Ü	C	R	T	O	Y
U	L	S	Y	S	O	S
L	T	U	Y	U	Ğ	E
A	Ü	N	İ	V	U	N
M	R	İ	D	A	V	E

**İpucu:** Avrupa mimarisi etkisiyle III. Ahmet Çeşmesi inşa edildi.

7

M	İ	N	B	R	T	A
A	K	Y	A	Ç	L	İ
N	O	K	M	T	U	Y
E	K	O	N	O	M	İ
D	A	R	E	İ	S	N
E	L	T	A	B	Ü	M

**İpucu:** Kumaş ve çini imalathaneleri açıldı.

8

A	R	A	S	T	A	S
K	T	M	B	E	T	O
A	K	Ü	L	T	Ü	R
D	F	A	Y	İ	H	İ
E	Ü	İ	L	E	F	A
M	K	U	Ş	M	Ü	Ş

**İpucu:** Takvim-i Vekayi yayınlanmaya başladı.

9



13.  
Etkinlik

Islahatlarla Değişen Osmanlı Kurumları

Aşağıda verilen soruların cevaplarını boş bırakılan yerlere yazınız.

İlköğretimin İstanbul'da zorunlu ve parasız olduğunu ilan eden padişah kimdir?

1. *II. Mahmut*

Ulaşımı düzenli hâle getirmek için 1851'de hangi kuruluş kuruldu?

2. *Sirket-i Hayriye*

İlk telgraf hattı, hangi savaş devam ederken yapıldı?

3. *Kırım Savaşı*

Mors alfabesinin mucidi kimdir?

4. *Samuel Morse*

Osmanlı Devleti'nde ilk buharlı gemi hangi şehirde kullanılmaya başlandı?

5. *İstanbul*

İlk Türkçe resmi gazete hangisidir?

6. *Takvim-i Vekayi*

Pasarofça Antlaşması'yla başlayan dönemin adı nedir?

7. *Lale Devri*

Sait Çelebi ile birlikte ilk Türk matbaasını kuran kişi kimdir?

8. *İbrahim Müteferrika*

Matbaada basılan ilk Arapça - Türkçe sözlük hangisidir?

9. *Vankulu Lügatı*

İlk telgraf hattı nerede yapıldı?

10. *Rumeli*

İtfaiye teşkilatının temeli olan ocak hangisidir?

11. *Tulumacı Ocağı*

Lale Devri'nin ünlü padişahı kimdir?

12. *III. Ahmet*

Lale Devri'nde Paris'e elçi olarak gönderilen kişi kimdir?

13. *28 Mehmet Çelebi*

II. Mahmut Dönemi'nde tıp alanında açılan okul hangisidir?

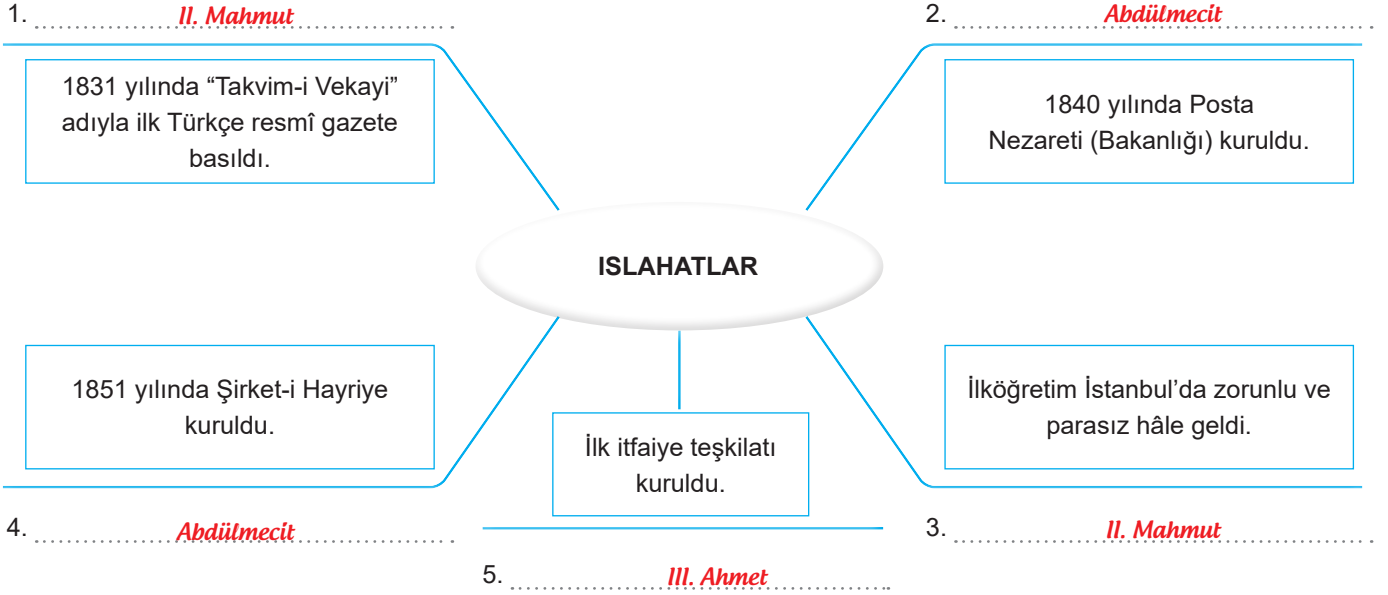
14. *Mekteb-i Tıbbiye*



14.  
Etkinlik

Islahatlarla Değişen Osmanlı Kurumları

Aşağıda verilen ıslahatların hangi padişah döneminde yapıldığını yazınız. (Not: Aynı padişah birden fazla yere yazılabilir.)



15.  
Etkinlik

Kültürümüzle Varım

Aşağıdaki kutucuklardan yararlanarak Osmanlı kültürünü yansıtan görsellerin isimlerini örnekteki gibi yazınız.

Çömlekçilik

Hat Sanatı

Ebru Sanatı

Minyatür Sanatı

Cirit

Güreş

Çini Sanatı

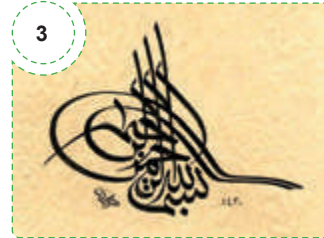
Türk Kahvesi



Türk Kahvesi



Güreş



Hat Sanatı



Cirit



Çini Sanatı



Minyatür Sanatı



Çömlekçilik



Ebru Sanatı

16.  
Etkinlik

Kültürümle Varım

İpuçlarından yola çıkarak harfleri karışık hâlde verilmiş sözcükleri bulunuz. Numaralandırılmış kutucuklara harfleri numara sırasına göre birleştirip anahtar sözcüğü örnekteki gibi bulunuz.

1. Yeryüzünde gezmekten hoşlanan insanlar için kullanılan kavramdır.
2. Osmanlı'dan günümüze kadar gelen gündelik hayatın vazgeçilmez içeceği.
3. Hat sanatı ile uğraşanlara verilen isimdir.
4. Perspektif olmadan yapılan el sanatıdır.
5. Altın ile süsleme anlamına gelen kavramdır.
6. Ünlü Türk seyyahlarından biridir.
7. Güzel yazı yazma sanatıdır.
8. İki takımın, dörtnala koşan atlar üzerinden birbirine değnek atarak, topluca oynadıkları bir oyundur.
9. Sevinçle beklediğimiz, sevdiğimiz insanlarla bir araya geldiğimiz günlerdir.

1	YESAYH	⇒	1 S E Y Y A H
2	VHAKE	⇒	11 K A H V E
3	THTATA	⇒	5 H A T T A T
4	YARÜNİTM	⇒	10 8 3 M İ N Y A T Ü R
5	HPETZİ	⇒	2 T E Z H İ P
6	YEVÇELBLİAİE	⇒	4 E V L İ Y A Ç E L E B İ
7	TAH	⇒	6 H A T
8	TCRİİ	⇒	7 C İ R İ T
9	YMBARA	⇒	9 B A Y R A M



ANAHTAR SÖZCÜK

S E Y A H A T N A M E



1. İstanbul'da üniversite öğrencisi olan Çınar, bir gazete haberinde bir yakınının trafik kazası geçirdiğini okur ve hemen ailesini arar, ancak haberin gerçek olmadığını öğrenir.

**Haberi yayınlayan gazetenin hangi hakkı gözardı ettiğini yazınız. (8 puan)**

*Doğru haber alma hakkını gözardı etmiştir.*

2. Aşağıda İstanbul fethinin sonuçları verilmiştir.

- Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü sağlandı.
- Bizans İmparatorluğu yıkıldı.
- Orta Çağ sona erdi ve Yeni Çağ başladı.
- İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti oldu.
- Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki saygınlığı arttı.
- II. Mehmet "Fatih" ünvanını aldı.

**Verilen sonuçları aşağıdaki tabloda gruplandırarak yazınız. (6 x 2 = 12 puan)**

Türk Tarihi Açısından Sonuçları	Dünya Tarihi Açısından Sonuçları
a. <i>Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü sağlandı.</i>	a. <i>Bizans İmparatorluğu yıkıldı.</i>
b. <i>İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti oldu.</i>	b. <i>Orta Çağ sona erdi ve Yeni Çağ başladı.</i>
c. <i>II. Mehmet "Fatih" ünvanını aldı.</i>	c. <i>Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki saygınlığı arttı.</i>

3. Coğrafya bilgisinin ilerlemesi ve pusulanın geliştirilmesi, Avrupa'nın yeni ticaret yolları bularak gelirlerini arttırmak istemesi, Hristiyanlığın yeni alanlara yayılmak istenmesi Coğrafi Keşifler'in nedenleri arasındadır.

**Paragrafta Coğrafi Keşifler'in nedenlerinin dayandığı hangi alanlardan söz edildiğini yazınız. (3 x 4 = 12 puan)**

- a. *Bilimsel*
- b. *Ekonomik*
- c. *Dini*



4. “Osmanlı Devleti'nin taht merkezlerinden olan Edirne'de toplam 3150 adet büyük hanenin hamamları vardır. Vezirler ve diğer devlet adamlarının sarayları ile ileri gelenlerin evlerinde ikişer, üçer özel hamam vardır. Edirne ileri gelenleri, ‘En sıradan hanede bile bir gusülhane vardır.’ diye övünürler.”

**Metinde Osmanlı kültürünün hangi özelliğine değinilmiştir? Yazınız. (10 puan)**

*Temizlik özelliğine değinilmiştir.*

5. Aşağıda Rönesans öncesi bilim, kültür ve sanat anlayışlarına örnekler verilmiştir.

**Buna göre Rönesans öncesi bilim, kültür ve sanat anlayışlarının karşısına Rönesans sonrası değişimleri yazınız. (4 x 2 = 8 puan)**

Rönesans Öncesi Bilim, Kültür ve Sanat	Rönesans Sonrası Bilim, Kültür ve Sanat
a. Skolastik düşünce hâkimdi.	<i>Özgür ve bilimsel düşünce hâkim oldu.</i>
b. Kilise ne derse o doğru kabul edilirdi.	<i>Kilisenin dedikleri sorgulanmaya başladı.</i>
c. Bilim ve teknik alanındaki gelişmeler sınırlıydı.	<i>Bilim ve teknik alanında gelişmeler yaşandı.</i>
d. Yazarlar, araştırmacılar ve sanatçıların görüşlerine önem verilmezdi.	<i>Yazarlar, araştırmacılar ve sanatçıların görüşlerine önem verildi.</i>

6. Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan azınlıklar Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçilik akımına bağlı olarak kendi devletlerini kurmak için isyanlar başlattılar. Osmanlı devlet adamlarına göre bu ayrılıkçı isyanlar ancak Osmanlı toplumunun her kesimine yönetimde temsil hakkı verilerek engellenebilirdi. Bu nedenle Osmanlı Devleti, 1876'da Meşrutiyet yönetimine geçerek Müslüman ve gayrimüslim herkesin yönetime katılmasını sağladı.

**Yukarıdaki metne göre soruları cevaplayınız. (2 x 5 = 10 puan)**

- a. Osmanlı Devleti'nin, hangi alanda yaptığı ıslahattan bahsedilmiştir? Yazınız.

*Siyasi (yönetim)*

- b. Fransız İhtilali'nin yaydığı hangi kavram Osmanlı Devleti içerisinde isyanlara neden olmuştur? Yazınız.

*Milliyetçilik*



7. Takvîm-i Vekâyi (1831) adlı ilk resmî gazetesinin çıkarılması haberleşme alanında önemli bir gelişme oldu. Gazete, halkın hem ülkede yaşanan olayları bilmesi hem de dış dünyadaki gelişmelerden haberdar olması açısından önemliydi. Çıkarılan bu gazetenin içinde askerî işler, bilim, ticaret ve ürünlerin fiyatlarının bulunduğu bölümler vardı. Takvîm-i Vekâyi gazetesi haftalık çıkıyordu ve halk tarafından ilgiyle takip ediliyordu.

**Takvîm-i Vekayi Gazetesi'nin hangi padişah döneminde çıkarıldığını yazınız. (10 puan)**

*II. Mahmut Dönemi'nde çıkarılmıştır.*

8. Telgraf, pek çok yönden Osmanlı yaşamını etkileyerek değiştirdi. İlk telgraf hattı, yabancı tüccar ve bankerlerin ihtiyaçlarının karşılanması için İstanbul'da kuruldu. Özellikle merkezî yönetim, telgrafı kendi gücünü pekiştirecek ve uzak illerde kontrollünü arttıracak bir araç olarak görüp destekledi.

**Osmanlı Devleti'nin telgraf teknolojisi ile tanışmasının hangi savaş sırasında yaşandığını yazınız. (10 puan)**

*Kırım Savaşı sırasında yaşanmıştır.*

9. Aşağıdaki ifadelerin hangi alanlardaki yenilikler olduğunu yazınız. (4x2= 8 Puan)

- a. Posta Nezareti kuruldu. *Haberleşme/İletişim*
- b. Şirketi Hayriyye kuruldu. *Ulaşım*
- c. Osmanlı Bankası kuruldu. *Ekonomi*
- d. Türkçe eser basan matbaa kuruldu. *Kültürel*

10. Avrupalı devletler karşısında 17. yüzyıldan itibaren üstünlüğünü kaybetmeye başlayan Osmanlı Devleti'ni Avrupa'daki gelişmeler değişime zorladı.

**Buna göre Osmanlı Devleti'ni etkileyen Avrupa'daki gelişmeleri yazınız. (6x2=12 Puan)**

- a. *Coğrafi Keşifler*
- b. *Rönesans*
- c. *Reform Hareketleri*
- d. *Aydınlanma Çağı*
- e. *Fransız İhtilali*
- f. *Sanayi İnkılabı*



## 1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a. İletişimin temel öğeleri hangileridir? Yazınız. (5x1=5 puan)

..... *Kaynak, alıcı, ileti (mesaj), kanal, geri bildirim* .....

b. Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargıya ne denir? Yazınız. (2 puan)

..... *Ön yargı* .....

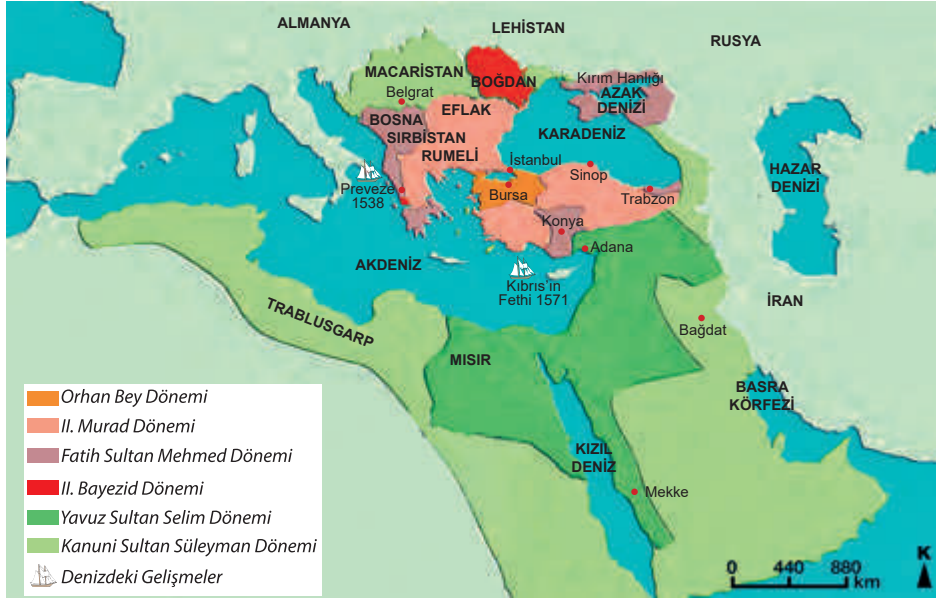
c. Kişinin kendini başkasının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmasına ne denir? (2 puan)

..... *Empati* .....

d. İletişim kurulan kişiyi; yargılamadan, sözünü kesmeden, o kişiyle göz teması kurarak, anlatılmak isteneni tam ve doğru biçimde almaya ne denir? (2 puan)

..... *Etkin dinleme* .....

## 2.



## Aşağıdaki soruları haritaya göre cevaplayınız.

a. Osmanlı Devleti'nin hakimiyet kurduğu topraklar hangi kıtalar üzerindedir? Yazınız. (3 x 1 = 3 puan)

..... *Asya, Afrika, Avrupa* .....

b. Osmanlı Devleti en geniş sınırlara hangi padişah döneminde ulaşmıştır? Yazınız. (2 puan)

..... *Kanuni Sultan Süleyman* .....

c. Anadolu'da Osmanlı toprakları en çok hangi padişah döneminde genişlemiştir? Yazınız. (2 puan)

..... *II. Murat* .....

d. Farklı milletleri içinde barındıran Osmanlı Devleti'nin sahip olduğu devlet yapısı hangisidir? Yazınız. (2 puan)


..... *İmparatorluk (Çok ulustu)* .....



3. Yeni Çağ'ın bitmesine, Yakın Çağ'ın başlamasına sebep olan siyasi ve sosyal bir olaydır. Özgürlük, eşitlik, demokrasi, milliyetçilik gibi kavramlar tüm dünyaya yayıldı. Mutlak krallıklar yıkıldı. Milliyetçilik akımı imparatorlukların parçalanmasına, imparatorlukların yerine millî devletlerin kurulmasına sebep oldu.

**Yukarıda verilen gelişmelerin hangi olay sonucunda gerçekleştiğini yazınız. (10 puan)**

*Fransız İhtilali sonucunda gerçekleşmiştir.*

4.  Osmanlı padişahı olan Sultan II. Abdülhamid hatıralarında şunları ifade ediyor: "Bütün kuvvetimle Anadolu demir yollarının inşasına hız verdim. Bu yolun gayesi Mezopotamya ve Bağdat'ı, Anadolu'ya bağlamak, İnan Körfezi'ne kadar ulaşmaktır. Alman yardımı sayesinde bu başarılmıştır. Eskiden tarlalarda çürüyen hububat şimdi satılabilmektedir. Madenlerimiz dünya piyasasına arz edilmektedir. Anadolu için iyi bir istikbal hazırlanmıştır."

**II. Abdülhamid'in hatıralarında yer alan yukarıdaki bilgilere göre; demir yollarının hangi alana katkısından bahsedilmektedir? Yazınız. (10 puan)**

*Ekonomik alana olan katkısından söz edilmektedir.*

5. Batı tarzında mobilya, Osmanlı Devleti'ne bu dönemde geldi. Bahçeler, çiçeklerle donatıldı. İstanbul'da çini atölyeleri ve Yalova'da kâğıt fabrikası açıldı. Avrupa devletleri daha iyi tanınsın diye Viyana, Paris, Varşova ve Moskova gibi başkentlere ilk defa geçici elçiler gönderildi. Bu elçiler gittikleri ülkelerdeki gelişmeleri yakından gözlemleyerek faydalı buldukları çalışmalarını getirip Osmanlı Devleti'nde uyguladı.

**Verilen gelişmelerin hangi dönemde yaşandığını yazınız. (10 puan)**

*Lale Devri'nde yaşanmıştır.*

6. Aşağıdaki tabloya Rönesans ve Reform Hareketleri ile ilgili istenilen bilgileri yazınız. (6x2=12)

Özellikleri	Rönesans	Reform Hareketleri
Başlangıç Yüzyılı	<i>XIV</i>	<i>XVI</i>
Başladığı Yer	<i>İtalya</i>	<i>Almanya</i>
Etkilediği Alan	<i>Bilim</i>	<i>Din</i>





7. Aşağıda verilen bilgilerdeki kişilerin isimlerini boş bırakılan yerlere yazınız. (4 x 2 = 8 puan)

a. Afrika'nın güney ucuna ulaşarak Ümit Burnu'nu keşfetti (1487).

*Bartolomeu Dias (Bartelmi Diyaz)*

b. Amerika kıtasına ulaştı ancak burayı Hint adaları zannetti (1492). Amerigo Vespuçi (Ameriko Vespuçi) adlı denizci buranın yeni bir kıta olduğunu açıkladı (1507).

*Kristof Colomb (Kuristof Kolomb)*

c. Ümit Burnu'nu dolaşarak Hindistan'a ulaşan ilk Avrupalı denizci oldu (1498).

*Vasco da Gama (Vasko dö Gama)*

d. 1519'da başladığı dünya turu ölümünün ardından yardımcısı Del Kano tarafından tamamlandı (1522). Böylece Dünya'nın yuvarlak olduğu kanıtlandı.

*Magellan (Macellan)*

8. 17. yüzyılın önde gelen gezginlerinden biridir. Elli yılı aşkın süreyle Osmanlı topraklarını gezmiş ve gezip gördüğü yerleri "Seyahatname" adlı eserinde toplamıştır.

Hakkında bilgi verilen seyyahın kim olduğunu yazınız? (10 puan)

*Evliya Çelebi*

9. Osmanlı Devleti uzun yıllar boyunca birçok devleti egemenliği altına almıştır. Ancak 17. yüzyıldan itibaren eski gücünü kaybedince savaşlarda aldığı yenilgiler de artmıştır.

Verilen bilgidен hareketle Osmanlı Devleti'nin özellikle hangi alanda ıslahat yapmaya ihtiyaç duyduğu söylenebilir? Yazınız. (10 puan)

*Askeri alanda ıslahat yapmaya ihtiyaç duymuştur.*

10.

Bursa'da hastaların tedavisi için bir kaplıca bulunmaktadır. Burada yolcular için bir zaviye inşa edilmiştir. Gelenler orada üç gün süre ile yedirilip içirilirler.

Seyahatnamede Osmanlı Devleti'nin hangi özelliğinin vurgulandığını yazınız. (10 puan)

*Yardımsızlık özelliği vurgulanmıştır.*



1. Aşağıdaki atasözlerinden hangisi olumlu iletişimin önemini vurgulamaktadır?

- A) Bir ağızdan çıkar, bin ağıza yayılır.
- B) Kara haber tez duyulur.
- C) Laf ile peynir gemisi yürümez.
- D) Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.

2.

- I. İletişim okulda başlar.
- II. İletişimde göz temasından kaçınılmalıdır.
- III. Jest ve mimikler iletişimde kullanılmalıdır.
- IV. İletişimde dinleme önemlidir.

İletişim ile ilgili yukarıda verilen ifadelerden hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) III ve IV

3. Seslerin dışında mimikler de konuşma unsuru olarak kabul edilir. Bir şeyi el veya parmak ile göstermek birisi giderken el sallamak da birer iletişim unsurudur.

Aşağıdakilerden hangisi yukarıda verilen durumla çelişmektedir?

- A) Beden dili sadece dilsizler için geçerlidir.
- B) Mırıldanma bir iletişim unsurudur.
- C) Duyguları ifade eden yüz mimiklerini sergilemek iletişim unsurudur.
- D) El hareketleri iletişim unsurudur.

4.

- Telefon
- Bilgisayar
- Radyo
- Televizyon
- Gazete

Yukarıda verilen cevaplar dikkate alındığında aşağıdaki sorulardan hangisi sorulmuş olabilir?

- A) İletişim nedir?
- B) Kitle iletişim araçları hangileridir?
- C) İletişimin önemi nedir?
- D) İletişim becerileri nedir?

5. Anayasa'nın 28. maddesinde şu ifadeler yer verilmiştir: "Basın hürdür, sansür edilemez. Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır."

Verilen Anayasa maddesi incelendiğinde aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

- A) Basın doğru ya da yanlış her haberi yapabilir.
- B) Basın ülkedeki bütün yasalardan üstündür.
- C) Basın devlet ile ilgili hiçbir haber yapamaz.
- D) Basın özgürlüğü yasalarla güvence altına alınmıştır.

6. Birkaç gün önce gazetede yayımlanan bir haber herkesin dikkatini çekmişti. Haberin başlığı "Kitle İletişim Araçlarının Esiri mi Oluyoruz?" idi. Yapılan bir araştırmaya göre insanların büyük çoğunluğu tv, bilgisayar ya da internet ile günden güne teknolojiye bağlandı. Yani insanlar teknolojiye bağımlı hâle geldi. Geçmişte kitle iletişiminde duman, posta güvercinleri ve atlı haberciler kullanılmıştı. Gazetelerin basılması, telgraf ve telefonun icadı kitle iletişim araçlarını başka bir boyuta taşıdı.

Buna göre "Kitle İletişim Araçlarının Esiri mi Oluyoruz?" ifadesiyle aşağıdakilerden hangisine dikkat çekildiği söylenebilir?

- A) Kitle iletişim araçlarının zararlı olduğu
- B) Kitle iletişim araçlarına bağımlı hâle gelindiği
- C) İletişim teknolojisinin hızla geliştiği
- D) Eski iletişim araçlarının daha yararlı olduğu

7. Osman Bey, ilk zamanlarda Bizanslı tefurlardan Karacahisar, Bilecik, Yunthisar, Yenişehir, İnegöl ve Yarıhisar'ı alarak fetih hareketlerinde bulundu. Ayrıca Anadolu'da dini kimliğiyle ön plâna çıkan Ahi şeyhlerinden Şeyh Edebalı'nın kızı ile evlendi.

Buna göre Osman Bey'le ilgili;

- I. Sınır bölgelerindeki hâkimiyetini güçlü kılmaya çalıştığı
- II. Dinin, halk üzerindeki etkisinden faydalandığı
- III. Egemenlik alanını genişlettiği

yukarıdakilerden hangileri söylenebilir?

- A) I, II ve III
- B) Yalnız III
- C) II ve III
- D) Yalnız II



8. Orhan Bey Dönemi'nde devlet sınırlarının genişlemesiyle birlikte "yaya ve müselleme" adı verilen ve sürekli olarak savaşa hazır bir ordu kuruldu. Rumeli'deki fetihlerin genişlemesiyle de "Kapıkulu ordusu" oluşturuldu.

**Buna göre;**

- I. Osman Bey Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nin düzenli bir ordusu yoktur.
- II. Sınırların genişlemesi Osmanlı ordusunda değişmelerin yaşanmasına neden olmuştur.
- III. Osmanlı Devleti'nde ilk düzenli ordu Orhan Bey Dönemi'nde oluşturulmuştur.

**verilen yargılardan hangilerine ulaşılabilir?**

- A) I, II ve III     B) Yalnız I     C) II ve III     D) Yalnız II

9. Aşağıdakilerden hangisi İstanbul fethinin dünya tarihi açısından sonuçları arasında yer almaz?

- A) Orta Çağ kapandı, Yeni Çağ açıldı.
- B) Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü sağlandı.
- C) Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu yıkıldı.
- D) İstanbul'dan İtalya'ya giden Hristiyan bilim insanları Rönesans Hareketleri'nin başlamasında etkili oldu.

10. Osmanlı Devleti'nin ekonomik yapısı ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Osmanlı hazinesi Yavuz Sultan Selim Dönemi'nde Mısır'ın ele geçirilmesiyle en parlak dönemini yaşamıştır.
- B) Şeri ve örfi vergiler Osmanlı'nın gelir kaynaklarından biridir.
- C) Osmanlı Devleti'nde sebepsiz yere toprağını üç yıl ekmeyenlerden Adet-i Ağnam vergisi alınmıştır.
- D) Osmanlı ekonomisine yön veren en önemli faktörlerden biri topraktır.

11. Din adamları ve soyluların zevk ve eğlence içinde yaşamaları, kilisenin dini kendi çıkarları doğrultusunda kullanması aşağıdakilerden hangisine neden olmuştur?

- A) Coğrafi Keşifler'e
- B) Rönesans hareketlerine
- C) Aydınlanma Çağı'na
- D) Reform hareketlerine

12. Osmanlı toplumunda padişah beratıyla zümreden olan bir kişi yönetilen (reaya) sınıfına geçebilirken halktan bir kimse de yönetici sınıfa geçebilirdi.

**Yukarıda verilen paragraftan hareketle Osmanlı Devleti ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?**

- A) Osmanlı toplumunda sınıf farkının olmadığına
- B) Reayanın hiçbir hakkının olmadığına
- C) Padişahın adaletsiz davrandığına
- D) Osmanlı toplum yapısında eşitsizliğin olduğuna

13. Osmanlı toplumunda Müslüman, Hristiyan, Yahudi gibi değişik din ve ırktan insanlar uzun yıllar bir arada barış içinde yaşamışlardır. Osmanlı'nın birçok mahallesinde Müslümanlar ile gayrimüslimler birbirlerine komşu olarak yaşamışlar, sevinçlerini ve üzüntülerini birbirleriyle paylaşmışlardır.

**Bu durum aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?**

- A) Osmanlı Devleti'nin geniş sınırlara ulaşmasından
- B) Osmanlı Devleti'nin güçlü bir askeri örgüte sahip olmasından
- C) Osmanlı Devleti'nin adaletli ve hoşgörülü bir yönetim anlayışına sahip olmasından
- D) Osmanlı Devleti'nin siyasi varlığının uzun sürmesinden

14. Coğrafi Keşifler sonunda yeni yerler keşfeden kâşifler ilk defa gördükleri ürünleri ülkelerine taşıdılar. Domates, vanilya, patates gibi bitkiler ve bufalo gibi hayvan türleri keşifler sonrası dünyaya yayıldı. Yeni keşfedilen yerlerde bol olarak bulunan altın ve gümüş gibi madenler Avrupa'ya getirildi. Ticaretle uğraşan kişiler zenginleşti. Atlas Okyanusu'ndaki limanlar önem kazandı. İpek ve Baharat yolları gibi eski ticaret yolları önemini kaybetti.

**Buna göre Coğrafi Keşifler'in sonuçları arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?**

- A) Yeni bitki türlerinin öğrenilmesi
- B) Avrupa devletlerinin ekonomik açıdan güçlenmesi
- C) Ticari faaliyetlerin etkin olduğu alanların değişmesi
- D) İpek Yolu üzerinde bulunan şehirlerin hızla gelişmesi



15. Fransız İhtilâli'nden sonra Avrupalı devletler kendi ülkelerinde çıkan isyanları bastırırken Osmanlı içindeki iç isyanları desteklemiştir.

**Buna göre Avrupalı devletlerin takip ettiği bu politikanın;**

- I. Osmanlı Devleti'nin desteğini sağlamak,
  - II. Mezhep birliğini sağlamak,
  - III. Osmanlı Devleti'nin siyasi bütünlüğünü bozmak
- amaçlarından hangilerine yönelik olduğu savunulabilir?**

- A) I ve II                      B) II ve III  
 C) Yalnız III                D) I, II ve III

16. II. Mahmud Dönemi'nde;

- Dirlik sistemi kaldırıldı bunun yerine devlet memurları maaşa bağlandı.
- Divan-ı Hümayun kaldırılarak yerine nazırlıklar kuruldu.
- Yeniçeri Ocağı kaldırılarak yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye adında bir ocak kuruldu.

**Yukarıda verilen çalışmalar dikkate alındığında II. Mahmud Dönemi'nde aşağıdaki alanların hangisinde düzenleme yapılmamıştır?**

- A) Ekonomi                      B) Askeri  
 C) Siyasi                        D) Sağlık

17. Aşağıda Lale Devri'ndeki bazı yenilikler ve bunların ilgili olduğu alanlar verilmiştir.

**Aşağıdakilerden hangisi yanlış eşleştirilmiştir?**

- A) Yabancı eserlerin Türkçeye çevrilmesi için tercüme odasının kurulması – Kültür  
 B) Kumaş ve çini imalathanelerinin açılması – Ekonomi  
 C) Avrupa mimarisinin örnek alınarak eserlerin yapılması – Siyasi  
 D) Çiçek aşısının uygulanmaya başlanması – Sağlık

18. Osmanlı Devleti'nde çiftçilik yaparak hayatını sürdüren vatandaşlar tarlalarında iyi verim alamadıklarında iyi para kazanamıyorlardı. Bu nedenle faizle borç para veren tefecilerden para alıyorlardı. Osmanlı Devleti'ndeki yabancı bankaların faizleri çok yüksekti.

**Osmanlı Devleti'nde yaşayan çiftçileri buldukları zor durumdan kurtaran kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Darülfünun                      B) Şirket-i Hayriye  
 C) Posta Teşkilatı                 D) Memleket Sandıkları

19. Seyyahların Türk misafirperverliği ile ilgili söylediklerinden bir bölüm verilmiştir: "Türkler arasında yaşayan birinin gözüne çarpan Türklerle ilgili temel özellik, onların misafirverlikleridir. Bunu bulduğum her yerde bir paşadan, dağ başındaki çadırda yaşayan yörüğe kadar herkeste gördüm; hem de hiçbir karşılık beklemeden. Hangi dinden hangi milletten olursa olsun ister fakir ister zengin olsun ayırım gözetmeksizin herkesin tek düşüncesi vardı: Yabancı'nın karnını doyurmak."

**Yukarıdaki seyyahın anlattıkları dikkate alındığında Türklerin aşağıdaki özelliklerden hangisine sahip olduğu söylenemez?**

- A) Konuksever                      B) Hoşgörülü  
 C) Ön yargılı olma                D) Yardımsever

20. Osmanlı halkını seyahatinde aldığı notlarında anlatan bir seyyah sokak hayvanlarının korunduğundan bahsetmiştir.

**Yukarıda verilen bilgiye göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?**

- A) Hayvanlara zarar verenler cezalandırılır.  
 B) Osmanlı halkı hayvanseverdir.  
 C) Hayvanları korumak için birçok yasa çıkarılmıştır.  
 D) Sokak hayvanlarına düzenli aşılar yapılmaktadır.



- 1.
- Bireylerin kabul edilmeyen davranışları karşısında suçlayıcı, yargılayıcı ve eleştirici mesajlar içeren dile sen dili denir.
  - Sen dilini kullandığımızda karşımızdaki kişi savunmaya geçer.
  - Ben dili yerine sen dilini kullanmak etkili iletişim açısından önemlidir.

Yukarıda verilen bilgilerden hangileri **yanlıştır**?

- A) Yalnız I    B) I ve II    C) II ve III    **D) Yalnız III**

2. Arkadaşı Aleyna ile birlikte okula giden Asuman, arkadaşının elinde gördüğü dosyada ne olduğunu sorar. Aleyna da "resim ödevim!" diye karşılık verir. Arkadaşı, resimlere bakar ve "Çok emek vermişsin, çok güzel olmuş. Ben de geçen yıl senin gibi çok çalışarak böyle bir resim dosyası hazırlamıştım. Ama yürürken yağmur yağıyordu dosya elimden kaydı ve suya düştü." der. Aleyna, bu durumu duyunca birden çok üzülür ve arkadaşını teselli eder. "Aynı durum benim başıma gelse ne yapardım?" diye düşünür. Çünkü kendisi de resim ödevini hazırlamak için çok emek vermiştir. Küçük kardeşi Zeynep, Aleyna'ya dönerek, "Abla niye bu kadar üzüldün senin resimlerine bir şey olmadı ki!" der. Aleyna, "Evet ama kendimi onun yerine koydum ve benim başıma böyle bir şey gelseydi ne yapardım, diye düşündüm. Bu yüzden çok üzüldüm." der.

Yukarıdaki parçada Aleyna'nın "...kendimi onun yerine koydum." açıklaması aşağıdaki kavramlardan hangisinin kapsamına girer?

- A) Kişilik    B) Sorumluluk  
**C) Empati**    D) Sempati

3. Ülkemizdeki basın kuruluşları; bilgi, görüş ve düşünceleri basın-yayın yoluyla açıklayabilme ve yayabilme hakkına yani basın özgürlüğüne sahiptirler. Fakat basın özgürlüğü sınırsız değildir.

Aşağıdakilerden hangisi basın kuruluşlarının özgürlüğü içerisinde yer alır?

- A) Gerçek olmayan haberler uydurabilmek  
**B) Kaynağı belgelenmiş haberleri sunmak**  
C) Söylenti olan haberleri kesinmiş gibi duyurmak  
D) Belli kesimleri öven haberler yayınlamak

4. Sahip olduğumuz bazı hak ve özgürlükler anayasa tarafından güvence altına alınmıştır.

- **Madde 20:** Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.
- **Madde 22:** Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.
- **Madde 26:** Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir.

Anayasamızın bu maddelerine göre aşağıdakilerden hangisi hak ihlalidir?

- A) Ali'nin aile içinde alınan kararlarda söz hakkının olması  
B) Canan'ın şehir dışındaki akrabalarıyla telefonla görüşmesi  
**C) Mete'nin sosyal medya hesabındaki fotoğraflarının izinsiz alınarak paylaşılması**  
D) Ahmet'in okuldaki eksiklikleri idarecilere bildirmesi

5. Elif sınavına çalışmak yerine televizyonda en çok sevdiği programı izlemektedir. Bu durum karşısında annesi Elif'in tercihine karşı çıkmakta ve ona şöyle demektedir:

"Eğer sınavına çalışıp o sınavdan yüksek not alamazsan o televizyon programını bir daha asla izleyemezsin!"

Annesinin Elif'e söylediği söz, iletişimi engelleyen unsurlardan hangisine örnek oluşturmaktadır?

- A) Alay etmek    B) Emir vermek  
**C) Tehdit etmek**    D) Öğüt vermek

- 6.

- Çimpe Kalesi alındı ve Rumeli'ye geçiş sağlandı.
- İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı padişahıdır.
- Osmanlı tarihinin ilk deniz savaşı Venediklilerle yapıldı.

Yukarıdaki gelişmeler ile aşağıdaki padişahlar eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I. Bayezid    B) I. Mehmet  
**C) I. Murat**    D) Orhan Bey



7. Osmanlı, Rumeli'de fetihlere başlayınca sürekli olarak savaşa hazır bir orduya ihtiyaç duydu. Hristiyan ailelerden toplanan çocuklar önce yetiştirilmek üzere Türk ailelerine verildi. Daha sonra Acemi Ocağı'na alınan ve burada eğitim gören askerler, oradan da Yeniçeri Ocağı'na alınırdı. Yeniçeri Ocağı, Kapıkulu askerlerinin en saygın ocağı idi. Bu ocaklar dışında silah yapımı ile uğraşan cebeci ocağı, top yapımı ve kullanımı görevini üstlenen topçu ocağı ve kapıkulu süvarileri gibi kapıkulu askerlerini meydana getirirdi.

**Yukarıdaki açıklama dikkate alındığında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?**

- A) Kapıkulu Ocağı'nın farklı bölümlerden oluştuğuna  
 B) Yeniçerilerin farklı eğitim süreçlerinden geçtiğine  
 C) Yeniçerilerin atlı askerlerden oluştuğuna  
 D) Fetihlerin artmasıyla yeni askeri sınıfların oluştu-  
 rulduğuna

8. Osmanlı Devleti önceleri Kayı boyuna mensup iken kısa sürede imparatorluk hâline gelmiştir.

**Osmanlı Devleti'nin kısa sürede büyümesinde;**

- I. Anadolu beylikleriyle barışçıl bir politika yürütmesi  
 II. Balkanlar'da yaşanan mezhep savaşları  
 III. Fethedilen yerlerde uygulanan istimalet politikası

**yukarıdakilerden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?**

- A) I, II ve III  
 B) II ve III  
 C) Yalnız I  
 D) Yalnız II

9. Osmanlı Devleti Balkanlar'da fethettiği toprakları sadece kendisine bağlamakla kalmamış burada birçok faaliyette bulunmuştur.

**Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı'nın Balkanlar'da fethettiği topraklarda gerçekleştirdiği faaliyetlerden biri değildir?**

- A) İnanç birliği  
 B) İskân politikası  
 C) İstimalet politikası  
 D) İmar faaliyetleri

10.

- Turnadağ Savaşı ile Dulkadiroğlu Beyliği'ni ortadan kaldırmıştır.
- Osmanlı topraklarını Afrika Kıtası'na kadar genişletmiştir.

**Hakkında bilgi verilen Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Yavuz Sultan Selim  
 B) Kanuni Sultan Süleyman  
 C) Fatih Sultan Mehmet  
 D) Yıldırım Bayezid

11. **Devşirme Sistemi ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Genelde Hristiyan çocuklardan seçilerek alınırdı.  
 B) Alınan bu çocuklar önce Türk asıllı ailelerin yanına yerleştirilirdi.  
 C) Askeri eğitimden geçenler Kapıkulu Ocağı'na asker olarak kaydedilirdi.  
 D) Yetenekli olanlar medreselerde eğitime alınırdı.

12.

- Katolik Kilisesi güven kaybedince kendini düzeltmek için ıslahatlar yaptı.
- Protestanlık, Kalvenizm ve Anglikanizm gibi mezhepler ortaya çıktı.

**Yukarıda verilen gelişmeler aşağıdakilerden hangisinin sonuçları arasında yer alır?**

- A) Coğrafi Keşifler  
 B) Fransız İhtilali  
 C) Rönesans  
 D) Reform

13.

Pusulanın kullanılmaya başlanması, gemicilik tekniğinin ilerlemesi ve coğrafya bilgisinin artması sonucunda açık denizlere çıkan Avrupalılar, yeni ülkeler ve kıtalar keşfetmeye başladılar. Avrupalıların XV. yüzyılın sonunda başlatıp XVI. yüzyılda da devam ettikleri yeni yerler bulma girişimlerine Coğrafi Keşifler denir.

**Aşağıdakilerden hangisi Coğrafi Keşifler'in sonuçlarından biri değildir?**

- A) Sömürge imparatorlukları kuruldu.  
 B) Bol miktarda altın ve gümüş gibi değerli madenler Avrupa'ya taşındı.  
 C) Akdeniz limanları büyük önem kazandı.  
 D) Avrupa'nın denizci ülkeleri kısa sürede zenginleşti.



14. Avrupa'da Sanayi İnkılabı'nın yaşanması ile birlikte kol gücüne dayalı üretim, yerini makine gücüne dayalı üretime bırakmıştır.

**Bu durumun;**

- I. ham madde ve pazar ihtiyacının artması
- II. işsizliğin sona ermesi
- III. sömürgecilik anlayışının zayıflaması

**gelişmelerinden hangilerinin yaşanmasına ortam hazırladığı söylenebilir?**

- A) Yalnız I     B) I ve II     C) II ve III     D) I, II ve III

15.



İlk Türkçe resmi gazete olan Takvim-i Vekayi yayımlanmaya başladıktan bir süre sonra Arapça, Ermenice, Rumca ve Fransızca gibi farklı dillerde de çıkarılmaya başlanmıştır.

**Takvim-i Vekayi gazetesinin farklı dillerde yayımlanmasının sebebi aşağıdakilerden hangisi olabilir?**

- A) Gazetenin hep yabancılarla ilgili haber yapması
- B) Osmanlı Devleti içerisinde birçok milletten insanların birlikte yaşaması
- C) Türklere diğer milletlerin dillerinin öğretilmek istenmesi
- D) Yabancıların Türklere daha fazla gazete okuması

16.

- Osmanlı Devleti'nde 1500'lü yıllarda tüketilmeye başlanmıştır.
- Osmanlı'dan günümüze gelen gündelik hayatın vazgeçilmez bir içeceği.
- Osmanlı Devleti'nde bu içecek günün her saatinde içilmekteydi.
- Genellikle bir bardak su ve Türk lokumuyla ikram edilmektedir.

**Yukarıda hakkında bilgi verilen içecek aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Ayran     B) Salep
- C) Türk Kahvesi     D) Çay

17. Türklerin elindeki esirler öyle sanıldığı gibi kötü muamele görmezler; onlar çok defa evin ikinci efendisi konumundadırlar.

**Buna göre Türklerle ilgili;**

- I. insana değer verme,
- II. bilimsel yaklaşım,
- III. batılılaşma isteği

**durumlarından hangilerine vurgu yapılmaktadır?**

- A) Yalnız I     B) I ve II
- C) II ve III     D) Yalnız III

18. Osmanlı ülkesini gezen bir seyyah Türklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisini söylemez?

- A) Hoşgörülüdürler.
- B) Toplumsal düzene önem verirler.
- C) Temizliğe düşkündürler.
- D) Misafirperver değildirler.

19. Osmanlı ülkesinde ilk matbaa açılırken Şeyhülislam, dini kitapların matbaada basılmaması koşuluyla, matbaanın açılması yönünde fetva vermiştir.

**Şeyhülislam'ın böyle bir fetva vermesinin en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?**

- A) Dini yayınların çoğaltılması
- B) Hattatlık mesleğinin korunmak istenmesi
- C) Kültürel çalışmaların desteklenmesi
- D) Şeyhülislam makamının gücünü kanıtlamak istemesi

20.

- I. Darümuallimat okulunun açılması
- II. Darülfünunun açılması
- III. Mekteb-i Harbiye'nin açılması
- IV. Kapıkulu Ocağı'nın açılması

**Yukarıdakilerden hangileri Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyılda eğitim alanında yaptığı yeniliklerden biri değildir?**

- A) I ve II     B) II ve IV
- C) II ve III     D) Yalnız IV



# ÜNİTE NÜFUS VE YERLEŞME

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE  
İNSAN YERLEŞİMİ



TÜRKİYE NÜFUSUNUN  
ÖZELLİKLERİ



NEDEN GÖÇ EDİYORUZ?/  
TÜRKİYE'DE GÖÇÜN  
SONUÇLARI



YERLEŞME VE SEYAHAT  
ÖZGÜRLÜĞÜ







## GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İNSAN YERLEŞİMİ

### Yerleşmeyi Etkileyen Doğal Faktörler

İklim	Yer Şekilleri	Toprak Özellikleri	Bitki Örtüsü	Su Kaynakları
<ul style="list-style-type: none"> <li>➔ Ülkemizde yerleşmenin yoğun olduğu yerlerin kıyı bölgeler olmasında ılıman iklimin etkisi vardır.</li> <li>➔ Kurak ve kışları aşırı soğuk geçen yerlerde yerleşmeler yoğun değildir.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>➔ Ülkemizde yüksek ve engebeli yerlerde yerleşme azdır.</li> <li>➔ Doğu Anadolu Bölgesi ve Menteşe Yöresi gibi yerler yüksek ve engebeli alanlara örnek olarak verilebilir.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>➔ Verimli toprakların bulunduğu alanlarda yerleşme çok yükündür.</li> <li>➔ Verimsiz toprakların bulunduğu yerlerde yerleşme yoğun değildir.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>➔ Gür ormanların bulunduğu Karadeniz Bölgesi'nin doğusu ve batısında yerleşme seyrekler.</li> <li>➔ Ormanların geniş yer kaplaması etkili olmuştur.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>➔ Yerleşmeler su kaynaklarına yakın yerlerde kurulmuştur.</li> <li>➔ Su canlıların ihtiyaçlarından biridir. Su kaynaklarının bol olduğu yerlerde yerleşme fazladır.</li> </ul>

### Yerleşmeyi Etkileyen Beseri Faktörler

Sanayi	Tarım	Turizm	Ulaşım	Madencilik	Tarihi Faktörler
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Sanayileşmenin arttığı yerlerde yerleşme yükündür.</li> <li>• İstanbul, İzmit, Bursa, Adana ve İzmir gibi illerde sanayiden dolayı yerleşme fazladır.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• İklim şartlarının uygun olduğu, yılda birden fazla ürün alınan kıyı ovalarımızda yerleşmeler yükündür.</li> <li>• Çukurova, Gediz ve Çarşamba'da yerleşme yükündür.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Turizm giderek gelişen önemli bir ekonomik faaliyettir.</li> <li>• Deniz turizminin yoğunlaştığı Akdeniz ve Ege kıyılarında yerleşme fazladır.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ulaşım yollarının kavşagında bulunan illerimizde yerleşme artmıştır.</li> <li>• Eskişehir, Ankara, Kayseri ve İstanbul gibi illerde yerleşme fazladır.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Maden veya enerji kaynaklarının işletildiği yerlerde yerleşme yükündür.</li> <li>• Zonguldak, Soma, Elbistan ve Batman buna örnektir.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Geçmiş uygarlıkların izlerinin olduğu dönemlerdeki şehirler günümüzde de yerleşmelere sahiptir.</li> <li>• İstanbul, İzmir ve Konya örnektir.</li> </ul>

## TÜRKİYE NÜFUSUNUN ÖZELLİKLERİ

**Nüfus:** Sınırları belli bir alanda yaşayan insan sayısıdır.

**Nüfus Yoğunluğu:** Bir yerde kilometre kareye düşen insan sayısıdır.

**Genel Nüfus Sayımı:** Bir ülkedeki insanların sayısını, cinsiyetlerini, yaşlarını ve eğitim durumlarını belirlemek için yapılan sayıma denir.

**Nüfus Artışı:** Sınırları belli bir alanda, belirli bir süre içinde meydana gelen insan sayısındaki artışa denir. Yıllık nüfus artış hızı 2023 yılında binde 1,1 oldu.

**Doğal Nüfus Artışı:** Bir yerde doğum oranının ölüm oranından fazla olmasına denir.

➔ 2007 yılında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne geçilmiştir. Ülkemizde nüfus sayımlarını TÜİK yapmaktadır.

➔ Osmanlı Devleti'nde ilk nüfus sayımı 1831 yılında II. Mahmut Dönemi'nde yapılmıştır.

➔ Ülkemizde ilk düzenli nüfus sayımı Cumhuriyet Dönemi'nde 1927'de, ikincisi ise 1935'te yapılmıştır. Bundan sonra her beş yılda bir yapılmaya devam edilmiştir.

➔ 1990'dan sonra ise her 10 yılda bir yapılması yönünde karar alınmıştır.

➔ Seçimler nedeniyle listeleri yenilemek için 1997'de bir nüfus sayımı daha yapılmıştır.



### Nüfus Artışının Olumlu Yönleri

- İnsan sayısı çoğaldığı için vergi gelirleri artar.
- Askeri güç artar ve ülke savunmasına katkısı olur.
- Yeni iş kolları gelişir.
- İşçi ücretleri düşer.
- Mal ve hizmetlere olan talep artar.
- Üretim maliyeti azalır.
- İnsanların ihtiyaçları arttığı için üretim artar.

### Nüfus Artışının Olumsuz Yönleri

- Kişi başına düşen milli gelir azalır.
- Ekonomik kalkınma yavaşlar.
- İşsizlik oranı artar.
- Eğitim, sağlık ve alt yapı hizmetleri aksar.
- Düzensiz ve çarpık kentleşme artar.
- Sosyal sorunlar artar.
- Doğal kaynakların kullanımı artar.

### Nüfusun Cinsiyet Durumu ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

- Nüfus piramitlerinden faydalanarak nüfusun yaş ve cinsiyet durumunu öğrenebiliriz.
- 2023 TÜİK verilerine göre Türkiye nüfusunun %50,1'ini (42 milyon 734 bin 71) erkekler, %49,9'unu (42 milyon 638 bin 306) de kadınlar oluşturmaktadır.
- Genel olarak; 0-14 yaş grubu çocuk (%21,4), 15-64 yaş grubu yetişkin nüfus (%68, 3), 65+ yaş grubu yaşlı nüfus olarak kabul edilir. (10,2)
- Doğum oranı yüksek olan ülkelerde çocuk ve genç nüfus oranı fazla, yaşlı nüfus oranı ise azdır.

### Çalışan Nüfusun Ekonomik Sektörlere Göre Dağılımı

- Bir ülkenin gelişmişlik durumu belirlenirken etkin çalışan nüfusun sektörlere göre dağılımı göz önünde bulundurulmalıdır.
- Türkiye'de çalışan nüfus en fazla hizmet ve sanayi sektörlerinde çalışmaktadır.
- Gelişmiş ülkelerde tarım alanında çalışan nüfus oranı azdır.
- Gelişmiş ülkelerde genel olarak çalışan nüfusun büyük bir kısmının sanayi ve hizmet sektöründe çalıştıkları görülmektedir.

### Türkiye'deki Nüfusun Eğitim Durumu

- Ülke nüfusunun en önemli özelliklerinden biri de nüfusun eğitim durumudur.
- Nüfusun eğitim durumu bir ülkenin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde kullanılan temel ölçütlerdendir.
- Türkiye nüfusunda okuryazar oranı hem cinsiyete hem de bölgelere göre farklılık gösterir.
- Erkeklerde okuma-yazma oranı kadınlara göre daha fazladır.
- Okuma - yazma bilmeyenlerin büyük bölümü yaşlı nüfustur.
- Okuryazarlık oranı Marmara, Ege ve İç Anadolu bölgelerinde daha yüksek seviyede iken, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde daha düşüktür.

### Türkiye'de Kırsal - Kent Nüfusu

- Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızlı bir şehirleşme hareketi yaşanmaktadır.
- Ancak Cumhuriyet'in ilan edildiği ilk yıllarda nüfusumuzun çoğu kırsal kesimde yaşamaktaydı.
- Cumhuriyet'in ilk yıllarından günümüze doğru kırsal nüfus oranı sürekli olarak azalmıştır.
- 1985 yılında ise ilk kez kent nüfusu, kırsal nüfus oranını geçmiştir.
- 2010 yılında ise ilk sayım sonuçlarındaki kırsal ve kent nüfus oranları yer değiştirmiştir.
- İl ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin oranı 2023'te %93'tür. Belde ve köylerde yaşayanların oranı ise %7'dir.



1.

Etkinlik

Geçmişten Günümüze İnsan Yerleşimi

Aşağıdaki kutucuklardan yararlanarak boş bırakılan alanları örnekteki gibi doldurunuz.

Tarım	Avustralya'nın İç Kesimleri	Yer Şekilleri	Turizm	Bitki Örtüsü
Avrupa Kıtası	Su Kaynakları	Antarktika Kıtası	Orta Amerika Kıtası	İklim
Toprağın Verimliliği	Güneydoğu Asya	Hindistan ve Çevresi	Afrika Kıtasının Kuzeyi	Grönland Adası
Ticaret	Kuzey Kutup Bölgesi	Ulaşım	Batı Amerika	Sanayi

## YERLEŞMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

## Doğal Faktörler

- 1 Su Kaynakları
- 2 Yer Şekilleri
- 3 Bitki Örtüsü
- 4 İklim
- 5 Toprağın Verimliliği

## Beşeri Faktörler

- 1 Tarım
- 2 Turizm
- 3 Ticaret
- 4 Ulaşım
- 5 Sanayi

## DÜNYA NÜFUS DAĞILIŞI

## Nüfusun Fazla Olduğu Yerler

- 1 Orta Amerika Kıtası
- 2 Avrupa Kıtası
- 3 Güneydoğu Asya
- 4 Hindistan ve Çevresi
- 5 Batı Amerika

## Nüfusun Az Olduğu Yerler

- 1 Avustralya'nın İç Kesimleri
- 2 Antarktika Kıtası
- 3 Afrika Kıtasının Kuzeyi
- 4 Kuzey Kutup Bölgesi
- 5 Grönland Adası



2.  
Etkinlik

Geçmişten Günümüze İnsan Yerleşimi

Aşağıda verilen ifadelerin doğal ve beşeri olma durumuna göre boş bırakılan yerlere yazınız.

İlk Çağ insanları tarım yapabilmek için su kenarlarına yerleşmişlerdir.

Ege Bölgesi'nde kış mevsimi ılık olmasından dolayı yerleşim yeri olarak tercih edilmektedir.

Hakkari, engebe ve yükseltinin fazlalığından dolayı yerleşim yeri olarak tercih edilmemektedir.

1. .... *Doğal* .....

Hava alanı ve demir yolu bulunan İstanbul, ülkemizde yerleşmenin en fazla olduğu şehirdir.

Marmara Bölgesi'nde iş imkânları fazla olduğundan yerleşim yeri olarak tercih edilmektedir.

Sanatsal ve kültürel etkinliklerin yoğun olduğu Ankara yerleşim yeri olarak tercih edilmektedir.

2. .... *Beseri* .....

Antalya'da denize girme süresinin uzun sürmesi, tarihi ve doğal güzelliklerin fazla olması yerleşim yeri olarak tercih edilmesini sağlamıştır.

Taş kömürünün ülkemizde çıktığı tek yer olan Zonguldak, yerleşim yeri olarak tercih edilmektedir.

Konya Türkiye'nin tahıl ambarı olduğundan yerleşim yeri olarak tercih edilmektedir.

3. .... *Beseri* .....

Karasal iklimin yaşandığı yerler, yerleşim yeri olarak tercih edilmektedir.

Bitki örtüsünün cılız olduğu yerlerde yerleşme yoğun değildir.

Gür ormanların fazla olduğu Doğu Karadeniz Bölümü'nde yerleşim seyrektiler.

4. .... *Doğal* .....

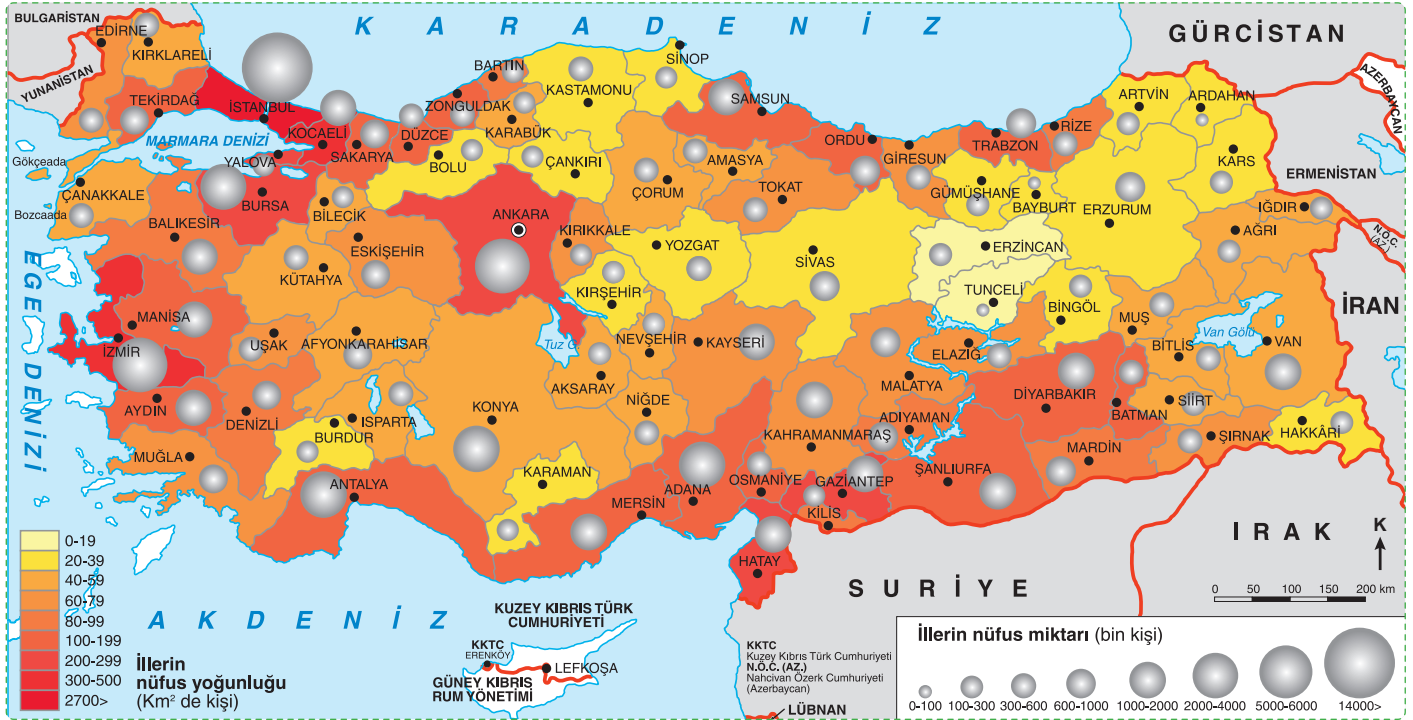


3.

Etkinlik

## Türkiye Nüfusunun Özellikleri

Aşağıda verilen haritadan hareketle soruları örnekteki gibi cevaplayınız. (Not: Aynı bölge birden fazla sorunun cevabı olabilir.)



1 Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu il hangisidir?

İstanbul

2 Nüfus yoğunluğunun en az olduğu iller hangisidir?

Tunceli, Bayburt

3 Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölge hangisidir?

Marmara

4 Nüfus yoğunluğunun en az olduğu bölge hangisidir?

Doğu Anadolu

5 Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu iç bölge hangisidir?

Güneydoğu Anadolu

6 Nüfus yoğunluğunun en az olduğu iç bölge hangisidir?

Doğu Anadolu

7 Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu kıyı bölgesi hangisidir?

Marmara

8 Nüfus yoğunluğunun en az olduğu kıyı bölgesi hangisidir?

Karadeniz



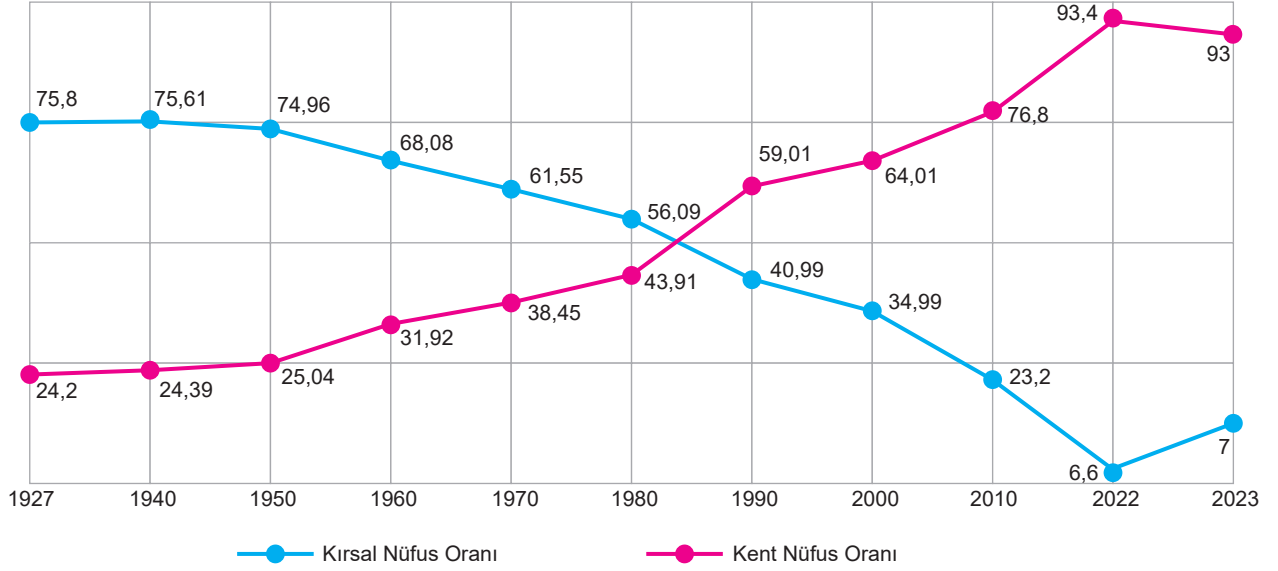
4.

Etkinlik

Türkiye Nüfusunun Özellikleri

Aşağıda verilen grafikten hareketle soruları örnekteki gibi cevaplayınız.

Türkiye'de Kırsal ve Kent Nüfus Oranları (1927-2023)



1

1927

Kırsal nüfus oranının en fazla olduğu yıl hangisidir?

5

2022

Kent nüfus oranının en fazla olduğu yıl hangisidir?

2

2022

Kırsal nüfus oranının en az olduğu yıl hangisidir?

6

1927

Kent nüfus oranının en az olduğu yıl hangisidir?

3

1990

Kırsal nüfus oranının kent nüfus oranını ilk kez geçtiği yıl hangisidir?

7

1980

Kırsal ve kent nüfus oranı arasındaki farkın en az olduğu yıl hangisidir?

4

2022

Kırsal ve kent nüfus oranı arasındaki farkın en fazla olduğu yıl hangisidir?

8

86

2023 kırsal ve kent nüfus oranı arasındaki fark kaçtır?

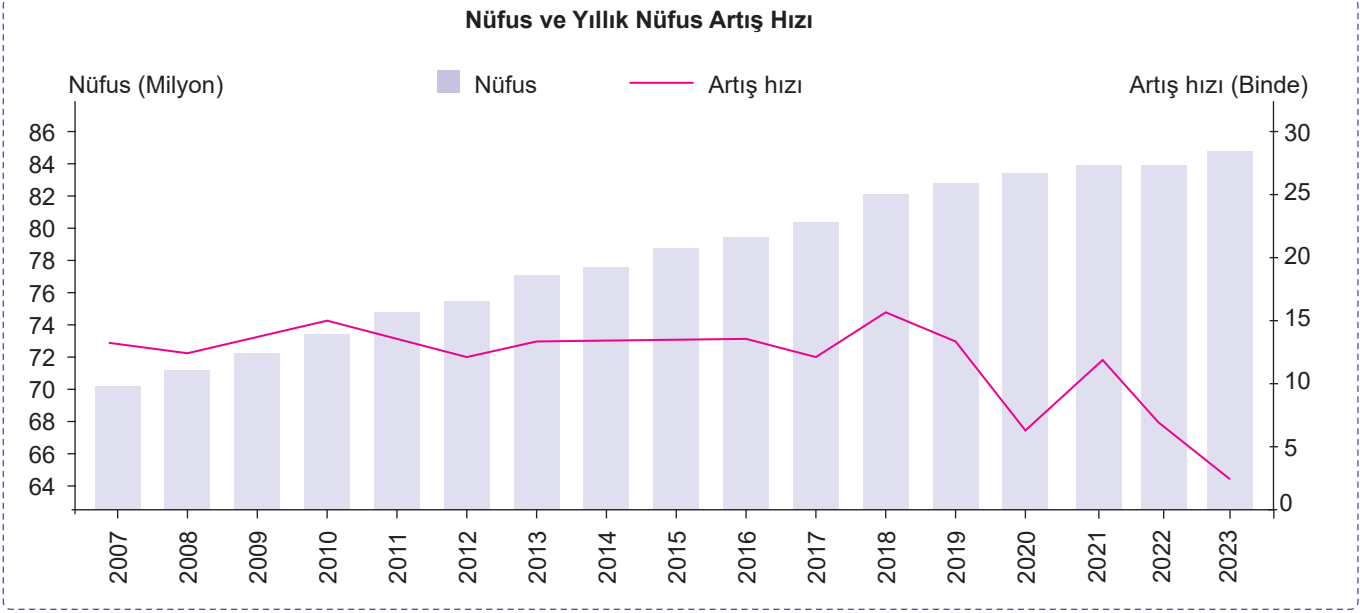


5.

Etkinlik

Türkiye Nüfusunun Özellikleri

Aşağıdaki grafikten hareketle boş bırakılan yerleri doldurunuz.



1 Nüfus miktarının en fazla olduğu yıl

2023

4 Yıllık nüfus artış hızının en az olduğu yıl

2023

2 Yıllık nüfus artış hızının en fazla olduğu yıl

2010

5 Nüfus miktarı ve yıllık nüfus artış hızı arasındaki farkın en fazla olduğu yıl

2023

3 Yıllık nüfus artış hızının azalmaya başladığı ilk yıl

2011

6 Nüfus miktarının en az olduğu yıl

2007

6.

Etkinlik

Türkiye Nüfusunun Özellikleri

Aşağıda verilen kutucuklardaki kavramlardan hareketle boş bırakılan yerleri doldurunuz.

Doğal nüfus artış hızı

Nüfus yoğunluğu

Nüfus

Nüfus artışı

1. Sınırları belli bir alanda yaşayan insan sayısıdır.

Nüfus

2. Doğum oranının ölüm oranından fazla olmasıdır.

Doğal nüfus artış hızı

3. Belli bir alanda insan sayısında meydana gelen artıştır.

Nüfus artışı

4. Kilometre kareye düşen insan sayısıdır.

Nüfusun yoğunluğu

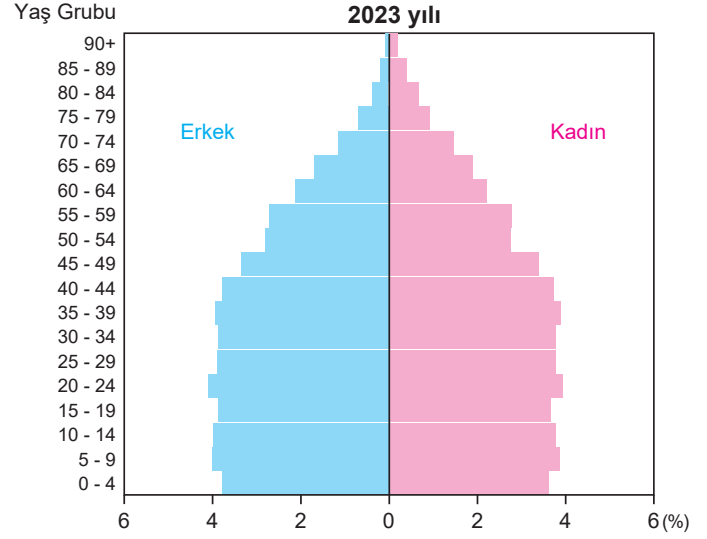
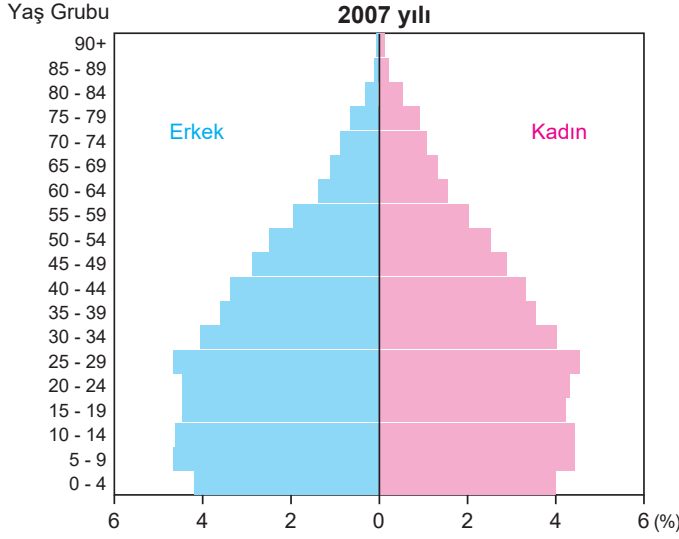
İFADELER



**7.**  
Etkinlik

Türkiye Nüfusunun Özellikleri

Aşağıda verilen grafiklerden hareketle boşlukları doldurunuz. (Not: Aynı ifade birden fazla yere yazılabilir.)



0-4 yaş nüfusun fazla olduğu yıldır.

1

2007

2023 yılında yaşlı nüfus oranının en fazla olduğu cinsiyet grubudur.

6

Kadın

2023 yılında cinsiyete göre nüfus dağılımına bakıldığında nüfus miktarının en fazla olduğu yaş grubudur.

2

20 - 24

25-29 yaş arası nüfusun en fazla olduğu yıldır.

7

2007

Doğumların en az olduğu yıldır.

3

2023

Çalışma çağındaki nüfusun en fazla olduğu yıldır.

8

2023

2007 yılında yaşlı nüfus oranının en fazla olduğu cinsiyet grubudur.

4

Kadın

Bağımlı nüfus oranının en fazla olduğu yıldır.

9

2007

Ortalama yaşam süresinin en fazla olduğu yıldır.

5

2023

Ortalama yaşam süresinin en az olduğu yıldır.

10

2007



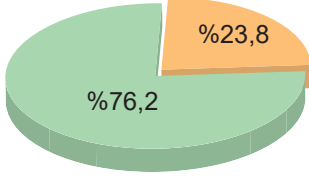
8.  
Etkinlik

Türkiye Nüfusunun Özellikleri

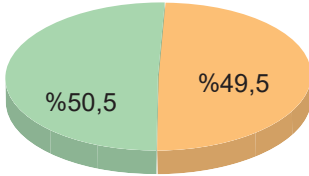
Aşağıda verilen grafiklerden hareketle soruları örnekteki gibi cevaplayınız. (Not: Aynı yıl birden fazla yere yazılabilir.)

Okuryazar Okuryazar değil

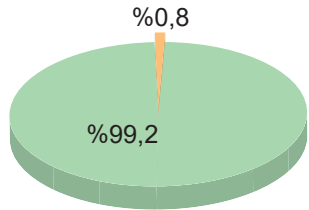
1975 Yılında Erkek Nüfusun Okuryazarlık Oranı



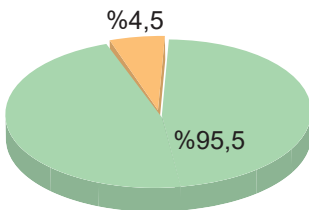
1975 Yılında Kadın Nüfusun Okuryazarlık Oranı



2023 Yılında Erkek Nüfusun Okuryazarlık Oranı



2023 Yılında Kadın Nüfusun Okuryazarlık Oranı



1. Okuryazar olmayan erkek nüfus oranının en fazla olduğu yıl hangisidir?

1975

2. Okuryazar olmayan erkek nüfus oranının en az olduğu yıl hangisidir?

2023

3. Erkek okuryazar oranının en fazla olduğu yıl hangisidir?

2023

4. Kadın okuryazar oranının en fazla olduğu yıl hangisidir?

2023

5. Erkek okuryazar oranının en az olduğu yıl hangisidir?

1975

6. Kadın okuryazar oranının en az olduğu yıl hangisidir?

1975

7. 2023 yılında erkek ve kadın okuryazar nüfus oranı farkı kaçtır?

3,7

8. 2023 yılında okuryazar olan erkek ve okuryazar olmayan erkek arasındaki fark kaçtır?

98,4

9. Okuryazar olmayan kadın nüfus oranının en fazla olduğu yıl hangisidir?

1975

10. Okuryazar olmayan kadın nüfus oranının en az olduğu yıl hangisidir?

2023



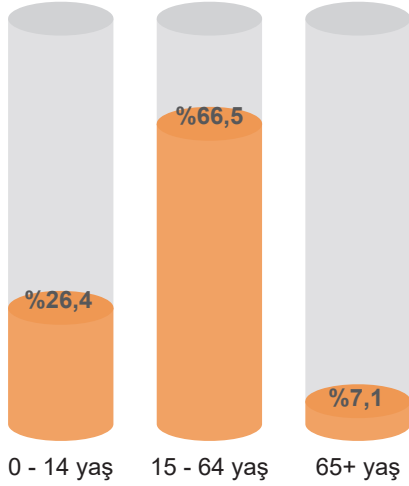
9.  
Etkinlik

Türkiye Nüfusunun Özellikleri

Aşağıda Türkiye'nin 2007 ve 2023 yılı nüfuslarının yaş gruplarına göre dağılımları gösterilmiştir. Buna göre verilen soruları örnekteki gibi grafiklere göre cevaplayınız.

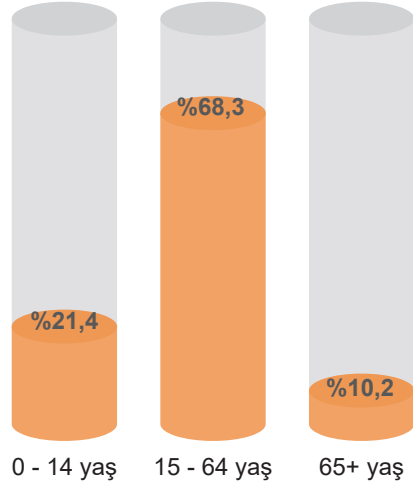
Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Oranı

2007



Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Oranı

2023



Hangi yılda gelişmişlik düzeyinin daha yüksek olduğu söylenebilir?

1

2023

Hangi yılda çocuk nüfus oranı daha fazladır?

6

2007

Hangi yılda doğum oranı daha fazladır?

2

2007

Hangi yılda sağlık hizmetlerinin daha fazla geliştiği söylenebilir?

7

2023

Hangi yılda yaşlı nüfus oranı daha fazladır?

3

2023

Hangi yılda çocuk bağımlı nüfus oranı daha fazladır?

8

2007

Hangi yılda kadının iş hayatına daha fazla girmesi nüfusu etkilemiştir?

4

2023

Hangi yılda gelişmişlik düzeyi daha azdır?

9

2007

Hangi yılda aktif nüfus oranı daha fazladır?

5

2023

Hangi yılda yetişkin nüfus oranı daha fazladır?

10

2023



## NEDEN GÖÇ EDİYORUZ?

- ➔ İnsanların ekonomik, sosyal, siyasi ve doğal nedenlerden dolayı yer değiştirmesine **göç** denir.
- ➔ Göçler; iç ve dış göçler olmak üzere 2'ye ayrılır.

### İÇ GÖÇ

- ➔ İç göç, bir ülkenin kendi sınırları içinde belirli bir yerden-başka bir yere doğru gerçekleştirilen göç hareketidir.

#### Geçici (Mevsimsel) Göçler

- ➔ Yerleşme amacı taşımayan tarım, turizm, eğitim ve sağlık gibi nedenlerle yapılan kısa süreli göçlerdir.

### DİŞ GÖÇ

- ➔ Dış göç, bir ülkeden başka bir ülkeye yapılan göçtür. İnsanlar siyasi veya dini nedenlerle başka bir ülkeye zorunlu olarak göç edebileceği gibi iş bulmak ve daha iyi şartlarda yaşamak için gönüllü olarak da göç edebilir.

### İç ve Dış Göçlerin Nedenleri

#### Çekici Faktörler

##### Ekonomik Nedenler

- ➔ İş imkânları
- ➔ Doğal kaynakların varlığı
- ➔ Turizm

##### Doğal Nedenler

- ➔ Toprak verimliliği
- ➔ İklimin elverişli olması
- ➔ Su kaynakları

##### Sosyal Nedenler

- ➔ Eğitim
- ➔ Ulaşım
- ➔ Kültürel faaliyetler

##### Siyasi Nedenler

- ➔ Barış ve güven ortamı

#### İtici Faktörler

- ➔ İşsizlik, Tarımda makineleşme, depremler, kuraklık, erozyon, etnik ve dini baskılar, kan davaları, savaşlar, ihtilaller, sınır değişikliği

Dış göçler; beyin göçü, mübadele göçü, işçi göçü ve mülteci göçü olmak üzere 4'e ayrılır.

#### Beyin Göçü

- ➔ Eğitimli, nitelikli ve alanında uzman bireylerin mesleklerini kendi ülkelerinde sürdürmeyip kendi ülkelerinden daha gelişmiş başka ülkelere göç etmeleridir.

#### İşçi Göçü

- ➔ Bir ülkeden başka bir ülkeye iş bulmak amacıyla yapılan göçtür.

#### Mülteci Göçü

- ➔ Siyasi, dini veya etnik baskılar ile savaşlar sonucunda başka ülkelere göç edenlere **mülteci** denir. Yapılan bu göçlere ise **mülteci (sığınmacı) göçü** adı verilir.

#### Mübadele Göçü

- ➔ Ülkeler arasında karşılıklı olarak yapılan nüfus değişimidir.

## TÜRKİYE'DE GÖÇÜN SONUÇLARI

### GÖÇLERİN OLUMLU SONUÇLARI

- ➔ Ülkeler veya bölgeler arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel etkileşim artar. Göç edilen yerde iş gücü ihtiyacı karşılanır ve ekonomik kalkınma hızlanır.
- ➔ Ülke dışına çalışma amacı ile göç eden vatandaşların ülkeye dönüşlerinde döviz ve bilgi birikimleri getirir.

### GÖÇLERİN OLUMSUZ SONUÇLARI

- ➔ Kentlerde konut sıkıntısı ortaya çıkar.
- ➔ Çarpık kentleşme görülür.
- ➔ Kentlerdeki yeşil alanlar yok olur ve canlı türleri zarar görür.
- ➔ Çevre kirliliği artar.



## YERLEŞME VE SEYAHAT ÖZGÜRLÜĞÜMÜ KULLANIYORUM

- Ulaşım araçlarının gelişmediği dönemlerde seyahat etmek çok zaman alan ve sınırlı olarak yapılan bir faaliyetti.
- Buharlı makinenin icadı ile ulaşım araçlarında da önemli gelişmeler yaşandı.
- Günümüzde var olan kara, hava, deniz ve demir yolu araçları insanlara hem konforlu hem de hızlı seyahat etme olanağı sunmaktadır.
- Tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile başlayan, sınırlı alanlarda oluşan yerleşim alanları giderek çoğalmış ve insanlar, dünyanın birçok bölgesine yerleşim merkezleri kurmuşlardır.
- Ülkemizde çok sayıda kent ve kır yerleşmesinin bulunması, ülkemizin yerleşmeye uygun bir coğrafyada yer aldığına göstergesidir.
- Yerleşim yerlerinin hem sayısının artması hem de büyümesi, teknoloji ile seyahat olanaklarının iyileşmesi yerleşme ve seyahat hürriyetinin doğmasını sağlamıştır.

- Yerleşme özgürlüğü, kanunlar çerçevesinde ve başkalarının hak ve hukukuna saygılı olacak şekilde istediğimiz yere yerleşme, ikâmet etme özgürlüğüdür.
- Seyahat özgürlüğü ise gezme, gidip gelme, görme, araştırma ve yer değiştirme gibi davranışların özgürce yapılmasıdır.

- Dünya nüfusunun artması ve ulaşım teknolojisindeki gelişmeler seyahatin önem kazanmasına neden olmuştur.
- İstenilen yerlere gitmeye, istenilen kent veya köylere yerleşme hakkı anlamına gelen "yerleşme ve seyahat özgürlüğü" her insanın hakkıdır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi Madde 13: Herkes herhangi bir devletin ülkesi içinde serbestçe seyahat etme ve yerleşme hakkına sahiptir. Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, her ülkeyi terk etme ve kendi ülkesine dönme hakkına sahiptir.

- İsteddiğimiz zaman ülke içinde seyahat edebileceğimiz gibi gerekli resmi hazırlıkları yapmamız durumunda ülkeler arasında da seyahat edebiliriz.
- Herhangi bir nedenle yaşadığımız yerden bir başka yere taşınabilir ve orada yaşamımızı sürdürebiliriz.

- Bazı durumlarda ise bu hakkın kullanılamaması söz konusudur. Anayasamızda bu temel hakkımız ve hangi durumlarda kullanamayacağımız şu şekilde yer almaktadır.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 23. maddesi gereğince herkes yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sahiptir.

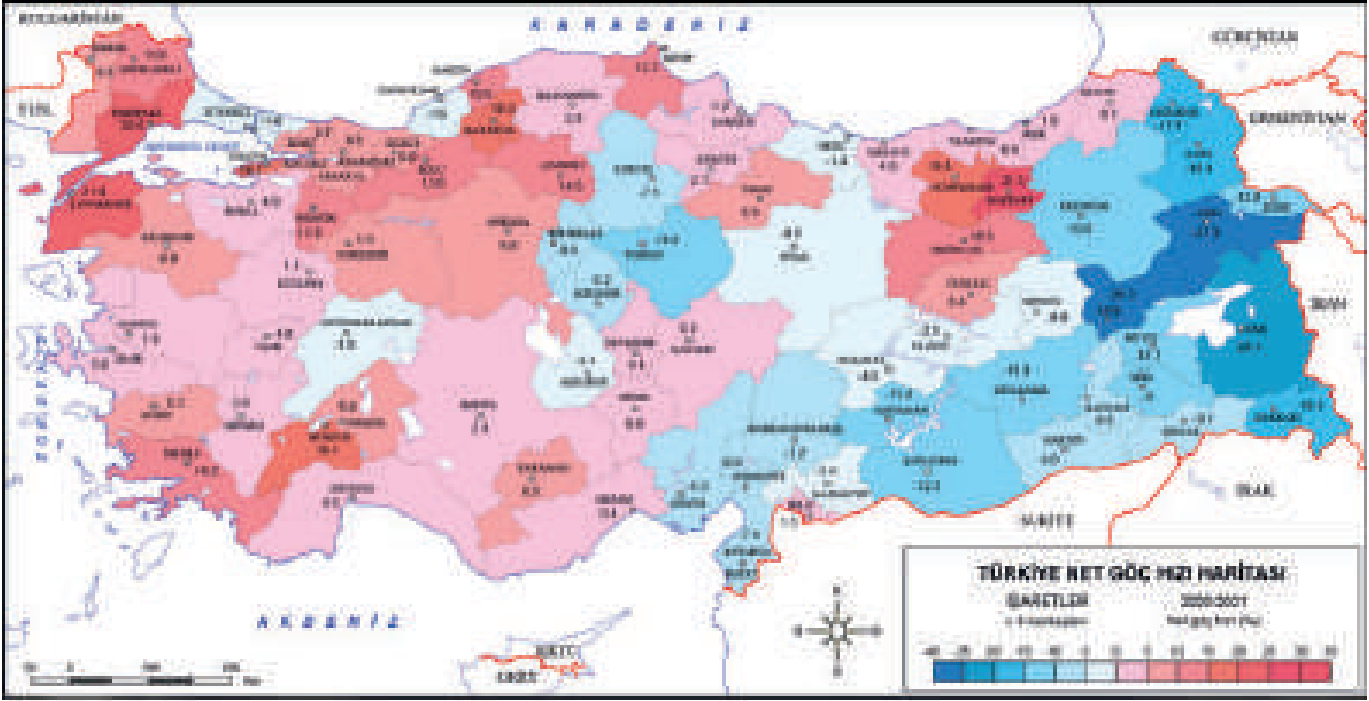
Anayasa Madde 23: Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir. Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak; seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir. Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir. Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

- Yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması kişilerin haklarının kısıtlanmasına, toplum düzeninin bozulmasına, toplumda huzursuzluğun artmasına ve toplumda ayrımcılığa neden olur.
- Seyahat edilmesinin yasak olduğu alanlara çeşitli görevlilerin ya da basın mensuplarının gitmeleri de özel izinlerle mümkün olabilmektedir.
- Ayrıca yerleşme ve seyahat özgürlüğü sayesinde yasalara uygun olması şartıyla istersek bir yaylada veya bir deniz kenarında yaşayabilir ya da buralara seyahat edebiliriz.

10.  
Etkinlik

Neden Göç Ediyoruz?-Türkiye'de Göçün Sonuçları

Aşağıda Türkiye'nin net göç hızı haritası verilmiştir. Haritaya göre verilen soruları cevaplayınız.



1

Hangi ilde net göç hızı en fazladır?

*Bayburt*

2

Hangi ilde net göç hızı en azdır?

*Ağrı*

3

Hangi bölgede net göç hızı daha fazladır?

*Marmara Bölgesi*

4

Hangi bölgelerde net göç hızı daha düşüktür?

*Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu*11.  
Etkinlik

Neden Göç Ediyoruz?-Türkiye'de Göçün Sonuçları

Aşağıda verilen tabloyu örnekteki gibi doldurunuz.

	Olgular	Sürekli / Mevsimlik	Ekonomik / Sosyal / Doğal / Siyasi
1	Fabrikada çalışmak için İstanbul'a gidilmesi	<i>Sürekli</i>	<i>Ekonomik</i>
2	Üniversite eğitimi almak için Ankara'ya gidilmesi	<i>Sürekli</i>	<i>Sosyal</i>
3	Kan davalarından dolayı Antalya'ya gidilmesi	<i>Sürekli</i>	<i>Sosyal</i>
4	Yaz tatilinde Kuşadası'na gidilmesi	<i>Mevsimlik</i>	<i>Sosyal</i>
5	Doğu Karadeniz'de yazın yaylalara çıkılması	<i>Mevsimlik</i>	<i>Doğal</i>
6	Tarım işçilerinin pamuk hasadı için Adana'ya gitmesi	<i>Mevsimlik</i>	<i>Ekonomik</i>
7	İzmir depremi sonrası başka illere göç edilmesi	<i>Sürekli</i>	<i>Doğal</i>
8	Divriği Demir Çelik Fabrikası'nda çalışmaya gidilmesi	<i>Sürekli</i>	<i>Ekonomik</i>



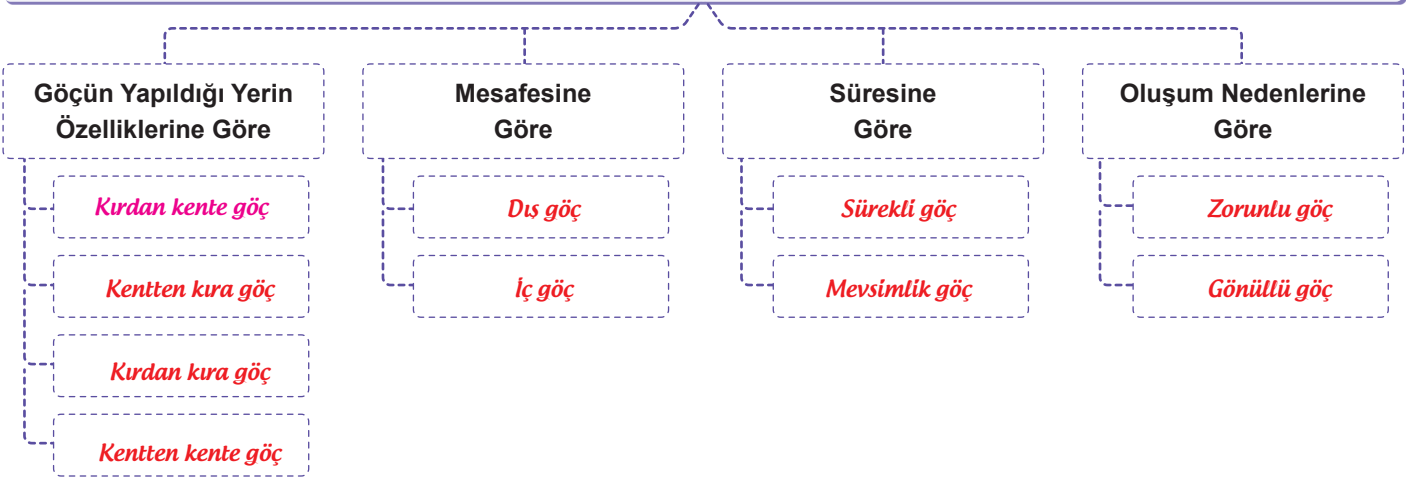
12.  
Etkinlik

Neden Göç Ediyoruz?-Türkiye'de Göçün Sonuçları

Aşağıda verilen kavramlardan hareketle tabloyu örnekteki gibi doldurunuz.

Dış göç	Kırdan kente göç	Sürekli göç	Kentten kıra göç	Mevsimlik göç
Kırdan kıra göç	Zorunlu göç	Kentten kente göç	Gönüllü göç	İç göç

### GÖÇ TÜRLERİ



13.  
Etkinlik

Neden Göç Ediyoruz?-Türkiye'de Göçün Sonuçları

Aşağıda bir anagram bulmaca verilmiştir. Verilen ifadelere göre kavramların doğrusunu boş bırakılan alanlara yazınız.

1 Gazi Yaşargil'in çalışmalarını yürütmek için ABD'ye gitmesi

N Y İ E B Ö Ü Ç G

B E Y İ N G Ö Ç Ü

4 Fatih Bey ve ailesinin pamuk toplamak için Adana'ya göç etmesi

V E M İ S M K İ L

M E V S İ M L İ K

2 Semra'nın Almanya'ya yerleşmek amacıyla göç etmesi

Ş Ç İ G D Ö

D İ Ş G Ö Ç

5 Ahmet'in yaşanan depremden sonra başka bir şehre taşınması

R Ç U O G N Ö Z U L

Z O R U N L U G Ö Ç

3 Derya'nın Van'dan İstanbul'a göç etmesi

Ç İ Ö Ç G

İ Ç G Ö Ç

6 İnsanların siyasi, sosyal, ekonomik ve doğal nedenlerle buldukları yeri terk etmeleridir.

Ü Ç R İ S K Ö E L G

S Ü R E K L İ G Ö Ç

14.  
Etkinlik

Neden Göç Ediyoruz?-Türkiye'de Göçün Sonuçları

Aşağıda verilen ifadeleri ilgili olduğu alana yazınız.

- |  |  |
|--|--|
| 1. Savaş nedeniyle göçlerin yapılması                    | 4. Mübadele sonucu yapılan göçlerin artması            |
| 2. İş bulmak amacıyla göçlerin gerçekleşmesi             | 5. Mevsimlik yapılan göçlerin artması                  |
| 3. İç karışıklıkların yaşanması nedeniyle yapılan göçler | 6. Yaşanan göçler sonucunda işçi ücretlerinin azalması |

## SİYASİ

## EKONOMİK

- |   |
|---|
| 1. <i>Savaş nedeniyle göçlerin yapılması</i>                    |
| 2. <i>İç karışıklıkların yaşanması nedeniyle yapılan göçler</i> |
| 3. <i>Mübadele sonucu yapılan göçlerin artması</i>              |

- |   |
|---|
| 1. <i>İş bulmak amacıyla göçlerin gerçekleşmesi</i>           |
| 2. <i>Mevsimlik yapılan göçlerin artması</i>                  |
| 3. <i>Yaşanan göçler sonucunda işçi ücretlerinin azalması</i> |

15.  
Etkinlik

Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğümü Kullanıyorum

Aşağıdaki soruları cevapları çarkın içine gizlenmiştir. Çarktan yararlanarak cevapları ilgili olduğu alana yazınız.



1. Bir yerden bir yere gidiş veya geliş, geziye ne denir?

Cevap: ..... (2) Seyahat

2. İnsanların bir yeri yurt tutmaları ve oraya yerleşmelerine ne denir?

Cevap: ..... (4) Yerleşim

3. Birinin engellenmeden istediğini yapabilmesine ne denir?

Cevap: ..... (1) Özgürlük



# ÜNİTE

## ZAMAN İÇİNDE

### BİLİM



İŞIK DOĞUDAN  
YÜKSELİR



ÖZGÜR DÜŞÜNCE VE  
BİLİM

KİL TABLETİN TABLET  
BİLGİSAYARA



KARANLIKTAN AYDINLIĞA







## KİL TABLETİN TABLET BİLGİSAYARA

### Yazı

- ➔ Tarih, insanların yazıyı bulmasıyla başlamıştır. Yazıyı ilk kullanan uygarlık Sümerlerdir.
- ➔ Sümerlerin kil tablet üzerine yazdıkları harflerin biçimi çiviye benzediği için bu yazıya **çivi yazısı** adı verilmiştir. Sümerlerin çivi yazısını Asurlular Anadolu'ya taşıdılar.
- ➔ Eski Mısırlıların kullandığı resimli yazıya **hiyeroglif** denir.
- ➔ Bu yazıda harfler resimlerle ifade edilir. Fenikeliler yazıyı çeşitli harflerle anlatarak ilk alfabeyi icat ettiler.
- ➔ 22 sessiz harften oluşan bu alfabe günümüzde kullandığımız Latin alfabesinin de kökenini oluşturuyordu.
- ➔ Bu alfabe Yunanlılar ve Romalılar tarafından da geliştirilmiş ve Latin alfabesi oluşturulmuştur.

### 15. Yüzyıldan Günümüze Bilginin Korunması, Yaygınlaşması ve Aktarılmasında Meydana Gelen Değişiklikler

- ➔ MS 105 yılında kâğıdın icadı Çin'de gerçekleşti. Çin sarayında görevli Tsai Lun (Say Yun), kâğıdı bulan kişi kabul edilir.
- ➔ Tsai Lun dut ağacı kabuğu, ipek kırıntıları, kenevir, paçavra ve eski balık ağlarını döverek hazırladığı sulu bir çözeltiyi bir eleğe döküp, suyun akıp gitmesiyle kalan lifli ince tabakayı kurutarak kâğıdı elde etti.
- ➔ Johannes Gutenberg 1455'te baskı yapan matbaayı icat etti. 1945'te ABD'de Eniac adıyla ilk bilgisayar üretildi.
- ➔ 1971 yılında üretilen bilgi saklama kapasitesi düşük olan disketler, 1982'de yerlerini yüksek bellekli kompakt disklere (CD-ROM) bıraktı.
- ➔ 1996'da piyasaya sürülen çok yönlü dijital diskler (DVD) ise daha verimliydi. Bu disklerin geliştirilmiş olanları, yüksek bilgi saklama kapasitesi sundu.
- ➔ Thomas Edison 1877'de fonograf icat etti. Bu icatla sesleri kaydedip daha sonra dinlemek mümkün hâle geldi.
- ➔ 2000 yılında üretilen USB Bellek; verileri kalıcı olarak depolayan, birçok ortam tarafından desteklenen, kullanılan ve taşınabilir hafıza birimidir.
- ➔ Verilerin silinip tekrar programlanması ve yüksek bilgi saklama kapasitesine sahip olması bakımından USB Bellek, önceki veri depolama ürünlerine göre önemli avantajlar sağladı.
- ➔ Guglielmo Marconi 1894'te radyonun geliştirilmesine öncülük etti. John Logie Baird 1925'te mekanik televizyonu icat etti.
- ➔ 1925'te Edouard Belin faks makinesini icat etti. 1938'de Chester Carlson, fotokopi makinesini icat etti.
- ➔ 1965'te James Russell, kompakt disk (CD) icat etti. 1995'te çok amaçlı dijital disk (DVD) icat edildi.
- ➔ Tim Berners Lee (Tim Börnırs Li), 1989'da Dünya Çapında Ağ (www) icat ederek genel ağ aracılığıyla web (web) sitelerinin bilgisayarlarda görüntülenmesini sağladı.

## IŞIK DOĞUDAN YÜKSELİR

### El Harezmi

- ➔ Matematikte ilk kez sıfır (0) rakamını kullanan bilim insanıdır.
- ➔ Matematğin bir dalı olan cebir biliminin babası olarak tanındı.

### Farabi

- ➔ "Muallimi Sani" yani ikinci öğretmen denilmiştir.
- ➔ İhsau'l- Ulum adlı eserinde ilimlerin tarif ve tasnifini yapmıştır.

### İbn-i Fırnas

- ➔ Astronomi, müzik ve mühendislik alanlarında çalışmalar yapmıştır.
- ➔ Planör yaparak uçmayı deneyen ilk bilim insanlarından biridir.

### İbn-i Sina

- ➔ Tıp alanındaki çalışmalarının yer aldığı "El Kânun Fi't-Tıp" isimli eseri ve "Kitabü'ş-Şifa" adıyla hazırladığı kitabı vardır.

**İbn-i Heysem**

- ➔ Fizik ve matematik alanlarında çalışmalar yaptı. Görmenin nasıl gerçekleştiğini anlattı.

**Ali Kuşçu**

- ➔ Gök cisimlerinin Dünya'ya uzaklığını hesapladı. Ay'ın haritasını çıkardı. NASA tarafından Ay'da bir bölgeye ismi verildi.

**Katip Çelebi**

- ➔ Hacı Hâlife ya da Hacı Kalfa adıyla da anılmaktadır. Cihan-nüma, Keşfüz-Zünun gibi eserleri de vardır.

**İbn-i Haldun**

- ➔ Sosyoloji biliminin kurucusudur. Yaşadığı yerlerdeki toplumun geleneklerini gözlemleyerek inceledi.

**El Hazini**

- ➔ Mizanü'l Hikme adını verdiği hassas bir terazi icat etti. Bu terazi metallerin saf olup olmadığını tespit edebiliyordu.

**El Cezeri**

- ➔ Robotların ve otomatik makinelerin temelini attı. Sibernetiğin kurucusudur. Kitabül Hiyel adlı bir eseri vardır.

**Piri Reis**

- ➔ "Kitab-ı Bahriye" adlı eserinde Akdeniz çevresindeki kara ve limanları tanıttı.

**Uluğ Bey**

- ➔ Dönemin en gelişmiş gözleminde Güneş, Ay ve gezegenlerin konumları, yıl uzunluğunun tespiti gibi çalışmalar yaptı.

**KARANLIKTAN AYDINLIĞA****Matbaanın İcadı**

- ➔ Kağıt üzerine baskı ilk kez Çinliler tarafından yapılırken, daha sonra ise Uygur Türkleri tarafından ahşap harflerden baskı yapılmıştır.

- ➔ Bugünkü modern matbaanın temelini atan Johann Gutenberg'tir. (Yohan Gutenberg)
- ➔ Matbaa sayesinde bilgi daha hızlı yayılmıştır.

**Buharlı Makinenin İcadı**

- ➔ Thomas Savery adında bir İngiliz mühendis ticari olarak satılan ilk buhar makinesini yapmıştır.

- ➔ 1765 yılında James Watt buhar gücünden yararlanılacağını göstermiştir.

**Yer Çekimi Kanunu**

- ➔ Kütle çekimi kuvvetine yer çekimi de denilmektedir. Evrensel Yer Çekimi Kanunu'nu Isaac Newton bulmuştur.

- ➔ Bunu bir elma sayesinde gerçekleştirmiş ve Dünya'nın merkezinin her şeyi kendisine çektiğini ispatlamıştır.

**Dünya'nın Yuvarlak Olduğunun Bilimsel Olarak İspat Edilmesi**

- ➔ Nicolaus Copernicus, Dünya'nın Güneş etrafında dönen bir gezegen olduğunu ortaya koymuştur.

- ➔ Dünyanın yuvarlak olduğu fikrini ortaya atan ilk kişi Tales'tir.

- ➔ Galileo Galilei, kendi yaptığı teleskop ile Ay'ın yüzeyini incelemiştir.

- ➔ Galileo Galilei Ay'ın Dünya ile aynı maddelerden oluştuğunu söylemiştir.

**ÖZGÜR DÜŞÜNCE VE BİLİM**

- ➔ **Düşünce özgürlüğü:** Kişinin inançlarını ve düşündüklerini hiçbir baskıya uğramadan özgürce açıklayıp yayabilme hakkı ve özgürlüğüdür. Papazlar bilimsel ve akılcı düşünceyi reddederek kendi düşüncelerinin aksini söyleyenlerin dinden çıktığını ifade edip onları Engizisyon Mahkemesi'nde yargılıyorlardı.

- ➔ Galileo, kendi yaptığı teleskop ile dünyanın ve yıldızların hareketlerini gözlemlemiştir. Gezegenlerin ve dünyanın döndüğü görüşünü savunmuştur. Galileo, bu tespitlerini açıklayınca kilise tarafından yargılanmıştır.

- ➔ Orta Çağ'da kilise bilimi yasaklayıp bilimle uğraşanları yargılamakla birlikte Türk-İslam devletlerinde bilime teşvik edilmiştir.



1.

Etkinlik

Kil Tabletten Tablet Bilgisayara

Aşağıdaki bilgilerin hangi bilim adamına ait olduğunu belirleyerek boş bırakılan yerleri örnekteki gibi doldurunuz.

John Logie Baird

Thomas Edison

Guglielmo Marconi

James Russell

Edouard Belin

Johannes Gutenberg

Chester Carlson

Tim Berners Lee

*James Russell*

1



Kompakt disk (CD) icat etti. Ses, görüntü ve daha pek çok bilgi içeren dosyalar kolayca kaydedilmeye ve depolanmaya başlandı.

*Guglielmo Marconi*

5



Radyo dalgalarıyla deneyler yaparak radyonun geliştirilmesine öncülük etti. Radyo programları yayımlayan radyo istasyonları kurulmaya başlandı.

*Edouard Belin*

2



Faks makinesini icat etti. Faks makinesi farklı bilim insanlarının katkılarıyla geliştirildi. Daha sonra faks makinelerinin yerini e-posta almaya başladı.

*Chester Carlson*

6



Fotokopi makinesini icat etti. Fotokopi makinesinin icadından önce belge ve resimler fotoğrafları çekilerek kopyalanmaktaydı.

*Tim Berners Lee*

3



Dünya Çapında Ağ'ı (www) icat ederek genel ağ aracılığıyla web (web) sitelerinin bilgisayarlarda görüntülenmesini sağladı.

*Thomas Edison*

7



Gramofonun öncüsü olan fonografi icat etti. Bu icatla sesleri kaydettikten sonra dinlemek mümkün oldu.

*Johannes Gutenberg*

4



Ayrı ayrı hazırlanmış kurşun harfleri yan yana dizerek baskı yapan matbaayı icat etti. Aslında matbaa ilk olarak 6. yüzyılda Çin'de kullanılmaya başlandı.

*John Logie Baird*

8



Mekanik televizyonu icat etti. Televizyonun geliştirilmesinde farklı bilim insanlarının katkıları oldu. Günümüzde televizyonlar renkli yayın yapmaktadır.



2.

Etkinlik

Kil Tabletten Tablet Bilgisayara

Aşağıda verilen soruların cevaplarını boş bırakılan yerlere örnekteki gibi yazınız.

Ziggurat

Bergama

Romalılar

Matbaa

Çivi yazısı

Mürekkep

Hiyeroglif yazısı

Fenikeliler

Kâğıt

Yazı

## BEN KİMİM? BEN NEYİM?

1

Yazı bulundu, kitaplar yazıldı. Yazılanlar benim sayemde çoğaltıldı, elden ele dolaştı. Neyim ben?

Matbaa

6

Benim icadım ile tarihi çağlar başladı. Sümerler kil tabletlerine işledi beni. Neyim ben?

Yazı

2

Tsai Lun adında bir devlet görevlisi dut ağacı kabuğu, kenevir ve paçavraları suyla karıştırarak ince tabakalar şeklinde hamur hâline getirerek beni icat etti. Neyim ben?

Kâğıt

7

Kandillerde yakılan yağdan çıkan isli suyla ve bitki zamkalarıyla karıştırılarak bulundum. Benimle kalıcı oldu yazılar. Neyim ben?

Mürekkep

3

Görevliler kolay ve hızlı yazabilmek için resim çizmek yerine yazı gereçlerinin uçlarını kil üzerine bastırmaya başladılar. Serüvenim bu şekilde başladı. Neyim ben?

Çivi yazısı

8

İlk Çağ'ın en büyük kütüphanelerinden biriyim. Mısır'daki İskenderiye Kütüphanesi'yle rekabet hâlindeydim. Kimim ben?

Bergama

4

Yunan alfabesinden esinlenerek bazı harfleri değiştirdim ve Latin alfabesini oluşturdum. Kimim ben?

Romalılar

9

MÖ 3000'lerde Mısır Medeniyeti'nde kullanılan resim yazısıyım. Sembollerim bazen nesneyi temsil ettiği gibi bazen de bir sesi temsil ediyordu. Neyim ben?

Hiyeroglif yazısı

5

Sümerlere ait bir tapınağım. Burası aynı zamanda ürünlerin depolandığı yerlerdir. Neyim ben?

Ziggurat

10

MÖ 1000'lerde öğrenilmesi güç olan çivi yazısı ve hiyeroglif yerine geçecek bir alfabe icat ettim. Kimim ben?

Fenikeliler

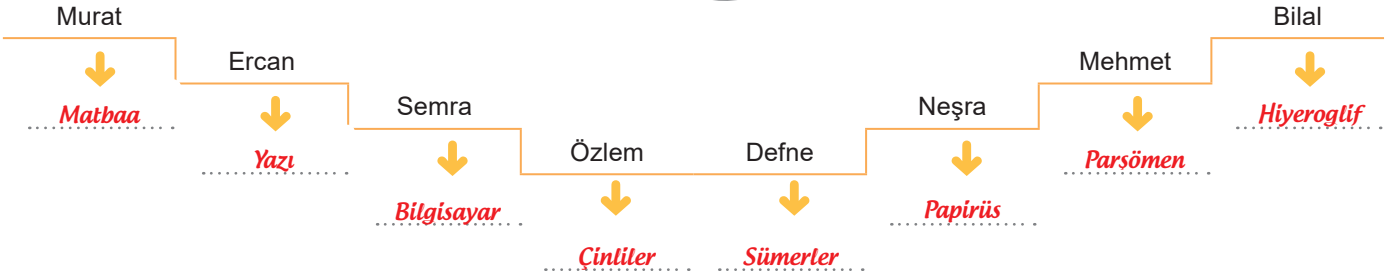


3.

Etkinlik

Kil Tabletten Tablet Bilgisayara

Kavram karikatüründe öğrenciler “Kil Tabletten Tablet Bilgisayara” konusu ile ilgili bilgiler vermişlerdir. Buna göre öğrencilerin verdiği bilgilerin ait olduğu kavramları ilgili kısımlara yazıp, verdiğiniz cevaplara göre kendinizi değerlendiriniz.



KENDİMİ DEĞERLENDİRİYORUM	Mükemmel	İyi	Orta	Geliştirilmeli
Geçmişten günümüze bilginin serüvenini anlama				
Geçmişten günümüze bilginin korunup aktarıldığını anlama				
İnsanlık tarihinin buluşlarını anlama				



4.

Etkinlik

Işık Doğudan Yükselir

Boş bırakılan yerlere gelmesi gereken Türk- İslam bilim adamlarını örnekteki gibi yazınız.

Ali Kuşçu

Harezmi

İbn-i  
Haldunİbn-i  
Sinaİbn-i  
Firnas

Farabi

El  
Cezeri

Cebir biliminde yaptığı çalışmalar nedeniyle “cebirin babası” olarak tanındı. Hint rakamlarını inceleyerek “0” (sıfır) rakamını ilk defa kullandı.

1

*Harezmi*

“Kitabü'l-Hiyel” eserinde kendi icadı olan su saatleri, otomatik kontrol düzenleri ve fiskiyeler gibi aletlerin çalışma prensiplerini açıkladı.

2

*El Cezeri*

Astronomi, müzik ve mühendislik alanlarında çalışmalar yaptı. Bir planör yaparak uçmayı deneyen ilk bilim insanlarından biridir.

3

*İbn-i Firnas*

İstanbul'un enlem ve boylamını hesaplayarak çeşitli güneş saatleri yaptı. Ay'ın haritasını çizmesinden dolayı Ay'da bir bölgeye ismi verildi.

4

*Ali Kuşçu*

Toplumların geleneklerini inceleyerek toplum biliminin temellerini attı. “Mukaddime” adıyla bilinen eserini Kitabü'l- İber isimli kitabına giriş olarak yazdı.

5

*İbn-i Haldun*

Avrupa'da “Avicenna (Avisenna)” adıyla tanındı ve “El-Kanun Fi't-Tıb” (Tıbbın Kanunu) isimli eseri burada 17. yüzyıla kadar tıp eğitiminde kullanıldı.

6

*İbn-i Sina*

Felsefe alanındaki çalışmalarıyla “birinci öğretmen” kabul edilen İlk Çağ filozofu Aristo'dan sonra “ikinci öğretmen” olarak tanındı.

7

*Farabi*



5.

Etkinlik

Işık Doğudan Yükselir

Boş bırakılan yerlere gelmesi gereken Türk- İslam bilim adamlarını örnekteki gibi yazınız. (Not: Aynı bilim adamı birden fazla yere yazılabilir.)

1

Asıl adı Mustafa'dır. Hacı Halife ve Hacı Kalfa adıyla da tanınır. Tuhfetü'l-Kibar fi Esfari'l-Bihar'da Osmanlı denizciliğinin bir tarihçesini anlatır.

E L Ç E B İ A K T İ P  
K A T İ P Ç E L E B İ

6

Bir bölümü günümüze ulaşmış Dünya haritası, Amerika kıtasının doğu kıyılarını gösteren en eski haritadır. Bu harita, sınırları sonraki yıllarda çizilen birçok haritadan daha doğru olarak göstermektedir.

R İ S İ İ R E P  
P İ R İ R E İ S

2

Fizik ve matematik gibi alanlarda çalışmalar yaptı. Görmenin nasıl gerçekleştiğini araştırdı. Fotoğraf makinesinin geliştirilmesinde önemli yeri olan "karanlık oda" da deneyler yaptı.

H İ N E Y S E B İ M  
İ B N İ H E Y S E M

7

Görmenin gözden çıkan ışınlarla gerçekleştiği görüşünün yanlışlığını ispatladı. Fizik biliminde teorilerini sınamak için deney yapan ilk bilim insanlarından biri oldu.

İ H S E M B E N İ Y  
İ B N İ H E Y S E M

3

Deney ve gözleme büyük önem vererek hassas teraziler, yer çekimi, basınç gibi konularda çalışmalar yaptı. Bütün cisimlerin yerkürenin merkezine doğru bir kuvvetle çekildiğini Newton'dan (Nivtın) yüzlerce yıl önce tespit etti.

L A H İ N Z E İ  
E L H A Z İ N İ

8

Astronomi ve matematik alanlarında çalışmalar yaptı. Bilim insanı ve hükümdar olan Uluğ Bey'in öğrencisi oldu. Akkoyunlu Devleti'nin elçisi olarak İstanbul'a geldi.

U Ş İ A U K Ç L  
A L İ K U S Ç U

4

Osmanlı Devleti'nin donanma komutanlarından olup coğrafya alanında önemli eserler verdi. "Kitab-ı Bahriye" (Denizcilik Kitabı) adlı eserinde Akdeniz limanlarını tanıttı.

R İ R İ S E P İ  
P İ R İ R E İ S

9

Kitabü'l- İber isimli kitabında tüm devletlerin canlılar gibi doğum, gelişme, duraklama ve ölüm evrelerinden geçeceğinden söz etti. Tarafı görüşlerin ve doğrulanmamış bilgilerin aktarılmasına karşı çıktı.

U N A D İ N L B İ H  
İ B N İ H A L D U N

5

Coğrafya alanında yazdığı Cihannüma, Osmanlı coğrafyacılığında yeni bir çağır açmıştır. Bu eser o güne dek hemen hemen hiç yararlanılmayan Batı kaynaklarını Osmanlı coğrafyacılığına tanıtmaya bakımından büyük önem taşır.

Ç T İ L E B A E İ K P  
K A T İ P Ç E L E B İ

10

Anadolu'daki Türk beyliklerinden biri olan Artuklu'lar'da görev yaptı. Mühendislik alanında yaptığı çalışmalarla tanındı. Çağımızda birçok alanda kullanılmaya başlanan robotların ve otomatik makinelerin ilk örneklerini yaptı.

E L E Z İ R E C  
E L C E Z E R İ



**6.**  
Etkinlik

*Karanlıktan Aydınlığa*

Aşağıdaki kutucuklardan yararlanarak boş bırakılan yerleri örnekteki gibi doldurunuz. (Aynı kişi birden fazla yere yazılabilir.)

Nicolaus  
Copernicus

Samuel  
Morse

Richard  
Trevithick

Isaac  
Newton

Thomas  
Savery

Galileo  
Galilei

Kütle Çekim Kanunu'nu ortaya koyarak dünya ile nesnelere arasında bir çekim olduğunu buldu.

1

*Isaac Newton*

İngiliz mühendis buhar gücüyle çalışan ve madenlerde biriken suyun dışarı pompalanmasını sağlayan bir makine icat etti.

2

*Thomas Savery*

Yaptığı gözlemler sonucu Dünya'nın Güneş etrafında dönen bir gezegen olduğunu ortaya koydu.

3

*Nicolaus Copernicus*

Kendi yaptığı teleskop ile Ay'ın yüzeyini inceledi. Ay'ın Dünya ile aynı maddelerden oluştuğunu söyledi.

4

*Galileo Galilei*

İngiliz mühendis buharlı bir lokomotif yaptı. Trenler kısa süre içinde kara taşımacılığında en önemli araç hâline geldi.

5

*Richard Trevithick*

"Güneş merkezli sistem"i ortaya koyarak astronomi biliminin gelişmesine önemli katkı yaptı. Eseri Katolik Kilisesinin görüşlerinin bilimsel açıdan sorgulanmasına neden oldu.

6

*Nicolaus Copernicus*

Samanyolu galaksisinin küçük yıldızlardan oluştuğunu ve Jüpiter gezegeninin dört uydusu olduğunu keşfetti.

7

*Galileo Galilei*

1837'de arkadaşlarına kısa bir telgraf gösterisi sundu. Telgrafın yayılıp çeşitli ülkelerde en önemli haberleşme aracı hâline gelmesi sağlandı.

8

*Samuel Morse*





7.

Etkinlik

Özgür Düşünce ve Bilim

Aşağıdaki kutucuklardaki bilgilerden yararlanarak boş bırakılan yerleri doldurunuz.

1

Tales	Pisagor
Güneş tutulmasının ne zaman gerçekleşeceğini hesaplayan ilk bilim insanıdır.	
Heredot	Galilei

*Tales*

2

Aristoteles	Heredot
Dünyanın yuvarlak olduğunu iddia eden ilk düşünürdür.	
Pisagor	Galilei

*Pisagor*

3

Endüljans	Burjuva
Orta Çağ'da Katoliklerde katı din inançlarına karşı gelenleri cezalandırmak için kurulan mahkemenin adıdır.	
Anayasa	Engizisyon

*Engizisyon*

4

Hipokrat	Heredot
Tıp biliminin kurucusu olarak kabul edilen kişidir.	
Pisagor	Galilei

*Hipokrat*

5

Sorumluluk	Özgürlük
Herhangi bir koşulla sınırlanmama, zorlamaya ve kısıtlamaya bağlı olmaksızın düşünme ve davranma durumuna denir.	
Rol	Hak

*Özgürlük*

6

Descartes	Platon
Atomların varlığından söz eden ilk bilginidir.	
Demokritos	Galilei

*Demokritos*

7

Aristoteles	Heredot
Yargılandığı mahkemede "Ben ne dersem diyeyim Dünya dönmeye devam ediyor." diyen kişidir.	
Pisagor	Galilei

*Galilei*

8

Havra	Kilise
Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yerdir.	
Sinegog	Cami

*Kilise*



# ÜNİTE EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT



ÜRETİM YOLCULUĞU



GEÇMİŞTEN GELECEĞE-  
MESLEKİ EĞİTİM



TEKNOLOJİ VE  
DEĞİŞEN DÜNYA

ÜRETİM VE YÖNETİMİN  
TEMELİ TOPRAK



YARDIMLAŞMA VE  
DAYANIŞMA KÜLTÜRÜMÜZ



HAYALİMDEKİ MESLEK



**ÜRETİM VE YÖNETİMİN TEMELİ TOPRAK****İlk Çağ'da Toprak**

- ➔ Hitit topraklarında tarım faaliyetlerine büyük önem verilmiş ve hasat edilen ürünler sarayın ambarlarında depolanmıştır.
- ➔ Urartular tarım faaliyetlerinde bulunabilmek için sulama kanalları yapmışlardır.
- ➔ Friglerde tarım çıkarılan yasalarla desteklenmiştir.

**Orta Çağ'da Toprak**

- ➔ Avrupa'da toprağın yönetimi senyör adı verilen soyluların elindeydi.
- ➔ Senyörün himayesinde olan kişilere serf deniliyordu.
- ➔ Senyör çalışanların ihtiyaçlarını karşılıyor ve güvenliklerini sağlıyordu.
- ➔ Bu sisteme feodalite ya da derebeylik deniliyordu.

**Selçuklularda Toprak**

- ➔ Selçuklularda toprakların büyük kısmı devlete aitti. Topraklar ikta denilen bölümlere ayrılmıştı.
- ➔ İktalar hizmet veya maaş karşılığında belirli süreler için askerlere, komutanlara ve devlet adamlarına veriliirdi.
- ➔ İкта sahipleri toprakları işleme karşılığında belli sayıda asker beslerlerdi.

**Osmanlılarda Toprak**

- ➔ Tımar Sistemi'nde topraklar; has, zeamet ve tımar olarak ayrılırdı.
- Has:** Gelirleri padişah ve üst düzey görevlilere verilen topraklardı.
- Zeamet:** Gelirleri orta dereceli memurlara verilen topraklardı.
- Tımar:** Gelirleri savaşta yararlılık gösteren kişilere verilen topraklardı.

**Günümüzde Toprak**

- ➔ Geçmişte olduğu gibi günümüzde de toprak önemini korumaktadır.
- ➔ Ülkemiz için oldukça önemli bir yere sahip olan tarım sektöründe vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamak, üretimi ve geliri arttırmak için faaliyet gösteren birçok kurum ve kuruluş vardır. T. C. Tarım ve Orman Bakanlığı, DSİ, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri ve TİGEM tarımı destekleyen kurum ve kuruluşlardır.

**ÜRETİM YOLCULUĞU**

- ➔ Avrupa'da XVIII. yüzyılın sonlarına doğru üretimde hızlı bir değişim yaşandı. Bu değişim, hem ekonomi hem de sosyal yaşamı etkiledi.
- ➔ Basit makineler yerine üretimi hızlandırıcı makineler icat edildi. İlk olarak İngiltere'de başlayan bu değişim, pamuklu dokuma alanında gerçekleşti. Bu alanda XVIII. yüzyılın en önemli icadı, John Kay'ın (Con Key) yaptığı "Uçan Mekik" adlı dokuma tezgâhi oldu. Bu icat sayesinde dokuma hızı arttı.
- ➔ Dokuma alanındaki bu ilerleme, iplik üretiminde yeni makinelerin icadını sağladı.

- ➔ Çıkrık makinesinin icadı ile iplik üretimi hızlandı. Böylece bir kişi aynı anda birden fazla makara ipliği üretimi yapabili. Yaşanan bu gelişmeler başka sanayi dallarının gelişmesini de sağladı.
- ➔ Üretimde teknolojinin yaygın kullanılmasını başlatan bu döneme **Sanayi İnkılabı** denildi.
- ➔ Sanayi İnkılabı'ndan önce üretim, kas gücünün yanı sıra su ve rüzgâr gücüyle yapılıyordu. Bu nedenle atölyeler su kaynaklarına yakın yerlere kuruluyordu. James Watt tarafından geliştirilen buhar makinesi, su ve rüzgâr enerjisiyle çalışan makinelerin kullanımını azalttı.

**YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA KÜLTÜRÜMÜZ**

- ➔ Geçmişten günümüze kadar toplumlar kendi yapıları içinde sosyal yardım, dayanışma ve güvenlik ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kurumlar oluşturmuştur.
- ➔ Günümüz modern toplumlarında tesis edilen sosyal yardım ve sosyal güvenlik uygulamaları geçmişte var olan İslam toplumlarında vakıf müessesesi tarafından gerçekleştirilmiştir.
- ➔ Selçuklular Dönemi'nde Anadolu'nun Türk-İslam yurdu hâline gelmesinde vakıfların önemi büyüktür.

- ➔ Vakıflar sosyal ihtiyaçları karşılarken vakıf eserleri Türk-İslam sanatının en güzel örnekleri ile inşa edilerek süslenmiştir.
- ➔ Anayasa'mızın 5. maddesine göre devletin temel görevlerinden biri de vatandaşların refah ve huzurunu sağlamaktır. Bu amaçla kurulmuş birçok kurum ve kuruluş vardır.
- ➔ Ülkemizde çok sayıda sivil toplum kuruluşu da devletimizle beraber bu ihtiyaçları karşılamak için gönüllü olarak faaliyet göstermektedir.



### Kızılay

- ➔ 11 Haziran 1868'de Osmanlı Devleti Dönemi'nde, Osmanlı Yaralı Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti olarak kurulan kurumun adı daha sonra Hilal-i Ahmer Cemiyeti olarak değiştirilmiştir.
- ➔ Hilal - i Ahmer Cemiyeti'ne 1935'te Atatürk tarafından Kızılay adı verilmiştir.
- ➔ Kızılay'ın amacı; insan, cinsiyet, ırk ve millet ayrımı yapmadan evrensellik çerçevesinde yardıma muhtaç kişilere hizmet vermektir.
- ➔ Kızılay; savaş, deprem, sel baskını, yangın ve salgın hastalık gibi felaketlere uğrayanlara yardım eder.
- ➔ Kızılay; yurt içindeki ya da yurt dışındaki felaket bölgelerine çadır, battaniye, kan, ilaç, yiyecek ve içecek gibi malzemeler göndererek yaralılar için geçici hastaneler açar.



### Yeşilay

- ➔ Cemiyet, 1920'de Hilal-i Ahdar adı ile kurulmuş daha sonra Türkiye Yeşilay Cemiyeti adını almıştır.
- ➔ Yeşilay; sigara, alkollü içecek ve diğer uyuşturucu alışkanlıklar ile mücadele ederek halkın, özellikle gençlerin korunması için çalışmalar yaptığından kamu yararına çalışan kurumlar arasında yer almaktadır.
- ➔ Yeşilay, yaptığı çalışmalarda dil, din ve ırk ayrımı yapmayarak herkese hizmet vermektedir.
- ➔ Yeşilay bu amaçlarına ulaşmak için;
  - ➔ Kitap, dergi ve makaleler yayınlar.
  - ➔ Çeşitli gezi ve sergiler düzenler.
  - ➔ Kültür ve sanat alanında çeşitli çalışmalar yapar.
  - ➔ Radyo ve televizyon programları düzenler.



### Darülaceze

- ➔ 1895 yılında II. Abdülhamit Han tarafından kurulmuştur.
- ➔ Sokağa terk edilmiş 0-6 yaş grubu çocukların her türlü ihtiyacını (barınma, yiyecek, giyecek, sağlık) karşılar.
- ➔ Kurumdaki sakinlere, personele ve halka sağlık hizmetleri verir. Günlük yaşam aktivitelerini yapamayanların ihtiyaçlarını giderir.
- ➔ Sosyal ve kültürel etkinlikler ile tanıtım faaliyetleri yapar. Darülaceze Başkanlığı günümüzde de varlığını sürdürmektedir.



### Tema

- ➔ 1992 yılında ülkemizdeki erozyon ve çölleşme tehlikesine kamuoyunun dikkatini çekmek ve bu tehlike ile mücadele etmek üzere Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA) kuruldu.
- ➔ Doğal varlıkları koruyarak erozyonla mücadelenin mümkün olduğunu kanıtlayan kırsal kalkınma, koruma, çölleşme, iklim, ağaçlandırma gibi projeleri uygular.
- ➔ Kamuoyunun doğal varlıkların korunması konusunda bilinçlenmesi ve harekete geçmesi için eğitim faaliyetlerinde bulunur.
- ➔ İnsan faaliyetlerinin doğal varlıklarımız üzerindeki olumsuz etkilerini önlemeye çalışır.





1.

Etkinlik

Üretim ve Yönetimin Temeli Toprak

Aşağıdaki bilgilerin hangi topraklara ait olduğunu belirleyerek boş bırakılan yerlere yazınız.

Has  
TopraklarTımar  
TopraklarZeamet  
TopraklarMülk  
TopraklarMiri  
TopraklarVakıf  
Topraklar

OSMANLI DEVLETİ'NDE TOPRAK YÖNETİMİ

1

Miri  
Topraklar

İslam devletinde mülkiyeti devletin olan, kullanım hakkı Müslüman halka bırakılan topraklara denilirdi. Alınabilir, satılabilir ve miras bırakılabilirdi. Devlet arazilerinin bir kısmı ikta adı altında devlet görevlilerine hizmet ve maaşlarına karşılık verilirdi.

2

Has  
Topraklar

Geliri en yüksek olan topraklardır. Padişah, şehzade, veziriazam ve vezir gibi yüksek rütbeli kişilere verilirdi. Geliri 100 bin akçeden fazla olan topraklardı. Bu toprağın sahipleri dirliklerinin gelirlerine göre silahlı ve her an savaşa hazır cebelü beslerdi.

3

Mülk  
Topraklar

Osmanlı Devleti'nde halkın elinde bulunan, tamamen halka ait topraklardı. Alınabilir, satılabilir ve miras bırakılabilirdi. Öşür ve haraci olmak üzere ikiye ayrılırdı. Müslümanlara ait topraklara öşür, Gayrimüslimlere ait topraklara ise haraci denilirdi.

4

Tımar  
Topraklar

Geliri 3 bin ile 20 bin akçe arasında olan dirliklere verilen isimdir. Savaşta yararlılık gösteren komutanlara maaş karşılığı verilirdi. Kendisine bu topraktan verilen sipahi bunun karşılığında cebelü adı verilen asker bulundurmak ve toprağı işlemekle görevliydi.

5

Vakıf  
Topraklar

Gelirleri cami, medrese, hastane, imarethane, han ve hamam gibi topluma hizmet veren kuruluşların masrafları için ayrılmış olan topraklardı. Alınamaz, satılamaz ve miras bırakılamazdı. Ayrıca vergiden muaf tutulmuşlardı.

6

Zeamet  
Topraklar

Geliri 100 bin ile 20 bin akçe arasında olan topraklardı. Orta dereceli devlet memurlarına, kadınlara, kethudalara, kale komutanlarına ve divan katiplerine verilirdi. Bu toprakların sahipleri ilk 20 bin akçe hariç her 5 bin akçe için bir cebelü beslerdi.

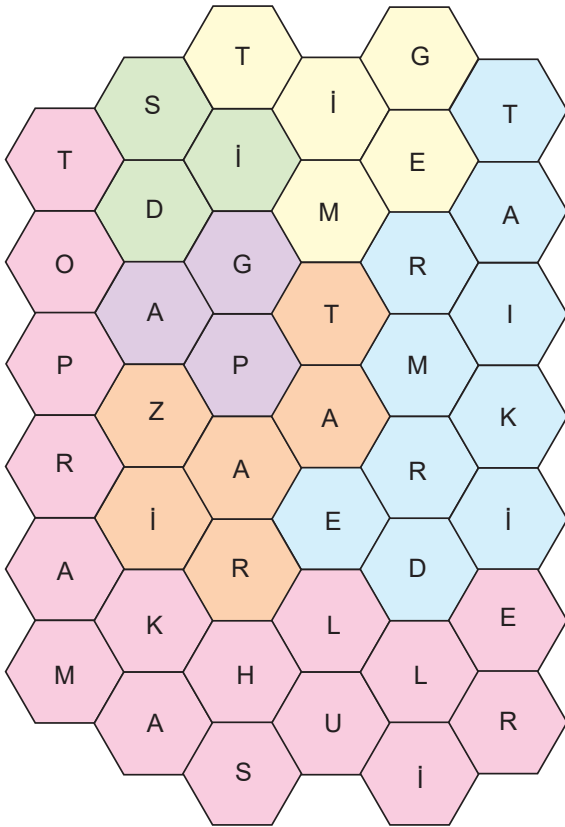


**2.**  
Etkinlik

Üretim ve Yönetimin Temeli Toprak

**Petek bulmacada yazılan kavramların cevaplarını ve cevabı karşılayan rengi aşağıdaki soruları cevaplandırarak bulunuz. Cevapları ve renkleri ilgili boşluğa örnekteki gibi yazınız.**

1. Tarımı geliştirmek için çiftçilere destek olan bankadır.
2. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde kırsal alanda tarımı geliştirmek amacıyla başlatılan projedir.
3. Sulama kanalları, barajlar ve göletler yaparak tarımsal verimliliği artırmayı amaçlayan kurumdur.
4. Tahıl üreticisi ve tüketicisini korumak amacıyla piyasayı düzenleyen ofistir.
5. Bitki ve hayvan ürünlerini arttırmaya ve kaliteyi yükseltmeye çalışan kurumdur.
6. Çiftçilerin ürünlerini değerlendirmek ve üreticilerin zarar görmesini engellemek amacıyla çalışan kooperatiftir.



CEVAP

1. *Ziraat*
2. *GAP*
3. *DSİ*
4. *Toprak Mahsulleri*
5. *Tigem*
6. *Tarım Kredi*

RENK

1. *Turuncu*
2. *Mor*
3. *Yesil*
4. *Pembe*
5. *Sarı*
6. *Mavi*



3.

Etkinlik

Üretim ve Yönetimin Temeli Toprak

Aşağıda verilen ipuçlarından yola çıkarak bulmacadaki gizli sözcükleri bulunuz. Bulduğunuz sözcükleri bulmacanın üst tarafındaki kutucuğa yazınız. (Sağ, sol, çarpaz, yukarıdan aşağıya veya aşağıdan yukarıya bulunabilir.)

## URARTULAR

1	S	E	L	Ç	U	K
	İ	M	B	N	U	H
	Y	F	İ	L	Ç	İ
	O	R	C	K	Ö	T
	T	B	U	L	A	İ
	R	U	R	A	R	T

**İpucu:** Su kanalları yaparak toprağı sulayan ve üretimi arttırmayı hedefleyen uygarlık

## FEODALİTE

2	F	A	S	U	B	İ
	T	E	Ş	M	R	İ
	U	O	F	V	İ	N
	L	D	M	A	T	R
	E	A	E	H	R	K
	Z	L	İ	T	E	T

**İpucu:** Toprağın senyör adı verilen soylulara ait olduğu, köylülerin de toprağı işlediği sistemin adı

## TİMAR

3	P	O	L	İ	V	A
	H	T	Y	E	M	İ
	B	İ	Ç	K	İ	L
	U	N	A	R	İ	G
	R	A	L	U	N	T
	T	B	İ	Y	D	U

**İpucu:** Geliri sipahi denilen askerlere verilen toprak

## TANZİMAT

4	Y	E	N	İ	Ç	E
	İ	İ	Y	E	K	A
	T	A	N	Z	İ	M
	N	O	N	U	K	S
	İ	S	L	A	H	T
	T	Ö	S	H	İ	H

**İpucu:** Timar sisteminin kaldırıldığı fermanın adı

## FRİG

5	A	M	O	R	U	K
	S	Z	Y	U	N	A
	Ü	F	R	İ	G	A
	M	E	K	İ	N	R
	E	K	B	A	B	İ
	R	B	A	B	Ü	R

**İpucu:** Hammurabi Kanunları'nın ait olduğu uygarlık

## SERF

6	İ	K	Ö	Y	L	Ü
	A	N	Ö	B	F	U
	F	O	L	R	O	N
	H	N	E	K	B	E
	A	S	İ	L	A	Ğ
	N	E	Y	N	İ	S

**İpucu:** Senyörün himayesinde olan kişilere verilen isim

## HİTTİ

7	S	E	M	R	E	H
	U	T	R	A	K	İ
	L	İ	D	Y	A	O
	R	Y	N	A	O	Y
	A	Z	T	E	K	Ü
	S	Ü	R	İ	S	İ

**İpucu:** Tarım ürünlerini saray ve tapınak ambarlarında saklayarak gıda stoku yapan uygarlık

## TİMAR

8	Ü	Y	U	N	C	A
	İ	T	E	K	İ	S
	K	O	İ	Ü	Y	Ö
	B	N	Ö	M	B	İ
	A	Y	M	G	A	S
	L	A	T	L	Ö	R

**İpucu:** İktidar sisteminin Osmanlı Devleti'nde aldığı isim

## CEBELÜ

9	B	A	Z	A	G	E
	E	N	Z	A	L	Ü
	C	E	B	E	L	Ü
	T	İ	S	A	K	A
	Ü	Ü	A	R	A	B
	M	N	A	B	K	E

**İpucu:** Timar sahiplerinin besledikleri askere verilen isim



4.

Etkinlik

Üretim ve Yönetimin Temeli Toprak

Aşağıdaki metni okuyarak soruları örnekteki gibi cevaplayınız.

### Toprak Yönetimi

Geçmişte birçok devlette olduğu gibi Büyük Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nde de toprağa bağlı bir ekonomik faaliyet olan tarım halkın başlıca geçim kaynağıdır. Devletin gelirlerinin de önemli bir bölümünü tarım faaliyetlerinden alınan vergiler oluşturuyordu. Bundan dolayıdır ki toprağın yönetimi en önemli konulardandı. İktâ sistemi Osmanlı Devleti'nde tımar adını almıştır. Selçuklularda olduğu gibi Osmanlılarda da toprağın mülkiyeti genel olarak devletin elindeydi.

Devlet bu topraklardan elde ettiği geliri dirlik adı ile devlete yararı dokunanlara veriyordu. Dirlikler gelirlerine göre; has, zeamet ve tımar olmak üzere üçe ayrılıyordu. İktânın yerini alan tımar, işte bu üç ayrı dirlikten birinin adı idi. Tımar, geliri 3.000 ile 20.000 akçe arasında olan dirliklere verilen isimdi. Bu dirliklerin geliri sipahi denilen askerlere verilirdi. Kendisine tımar verilen sipahi ise bunun karşılığında savaşırlara katılmak üzere cebelü adı verilen asker bulundurmamak, toprağı işlemek, güvenliği sağlamak ve üretimden elde edilen gelirden vergi toplamakla görevliydi.

Tımar sistemi sayesinde toprakların boş kalması önlenmiş, üretimin devamlılığı sağlanmıştı. Böylece halkın gıda ihtiyacı karşılanmış, dışarıdan tarım ürünü alma ihtiyacı duyulmamıştı. Tımar sisteminin kaldırılmasından sonra araziler üzerinde özel mülkiyet yaygınlaştı. Cumhuriyet Dönemi'nde de özel mülkiyet esası devam ettirildi. Vatan daş kendisine ait olan toprağı ekip biçiyor ve üretim yapıyordu.



1. İktâ sisteminin Osmanlı Devleti'nde karşılığı nedir?

*İktâ sistemi Osmanlı Devleti'nde tımar adını almıştır.*

2. Dirlikler gelirlerine göre kaç sınıfa ayrılmıştır?

*Dirlikler gelirlerine göre; has, zeamet ve tımar olmak üzere üçe ayrılmıştı.*

3. Tımarların geliri kime verilirdi?

*Tımarların geliri sipahi denilen askerlere verilirdi.*

4. Tımar nedir?

*Tımar, geliri 3.000 ile 20.000 akçe arasında olan dirliklere verilen isimdi.*

5. Büyük Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nde halkın geçim kaynağı neydi?

*Toprağa bağlı bir ekonomik faaliyet olan tarım halkın geçim kaynağıdır.*

6. Tımar sisteminin faydaları nelerdir?

*Toprakların boş kalması önlenmiş, üretimin devamlılığı sağlanmıştır.*

7. Sipahinin görevleri nelerdir?

*Savaşlara katılmak üzere cebelü adı verilen asker bulundurmamak, toprağı işlemek, güvenliği sağlamak ve üretimden elde edilen gelirden vergi toplamak.*





5.

Etkinlik

## Üretim Yolculuğu

Sanayi İnkılabı ile ilgili aşağıda bazı bilgiler verilmiştir. Verilen bu bilgilerin Sanayi İnkılabı öncesine mi yoksa sonrasına mı ait olduğunu belirleyerek aşağıdaki kutucuklara örnekteki gibi yazınız.

- İnsan gücüne dayalı üretimin yapılması
- Köy yerleşimlerinin yaygın olması
- Tecrübe ve ustalığa dayalı tekniklerin kullanılması
- Hava, su ve toprak kirliliğinin artması
- Tarım toplumu hâlinde yaşanması
- Modern tarım aletlerinin kullanılmaya başlanması
- Üretim ve tüketimin kısıtlı olması
- Tarım araçlarında hayvan gücünün kullanılması
- Uzak yerlere gitmenin insanlar için sorun olması
- Ulaşım araçları ile uzak mesafelerin yakınlaşması
- Makine gücüne dayalı seri üretime geçilmesi
- Geniş aile tipinin yaygın olması
- Çekirdek aile tipinin yaygın olması
- Nüfusun daha çok kentlerde toplanması

## SANAYİ İNKILABI

## ÖNCESİ

1. İnsan gücüne dayalı üretimin yapılması
2. Köy yerleşimlerinin yaygın olması
3. Tarım toplumu hâlinde yaşanması
4. Üretim ve tüketimin kısıtlı olması
5. Tarım araçlarında hayvan gücünün kullanılması
6. Uzak yerlere gitmenin insanlar için sorun olması
7. Geniş aile tipinin yaygın olması

## SONRASI

1. Tecrübe ve ustalığa dayalı tekniklerin kullanılması
2. Hava, su ve toprak kirliliğinin artması
3. Modern tarım aletlerinin kullanılmaya başlanması
4. Ulaşım araçları ile uzak mesafelerin yakınlaşması
5. Makine gücüne dayalı seri üretime geçilmesi
6. Çekirdek aile tipinin yaygın olması
7. Nüfusun daha çok kentlerde toplanması



6.

Etkinlik

Üretim Yolculuğu

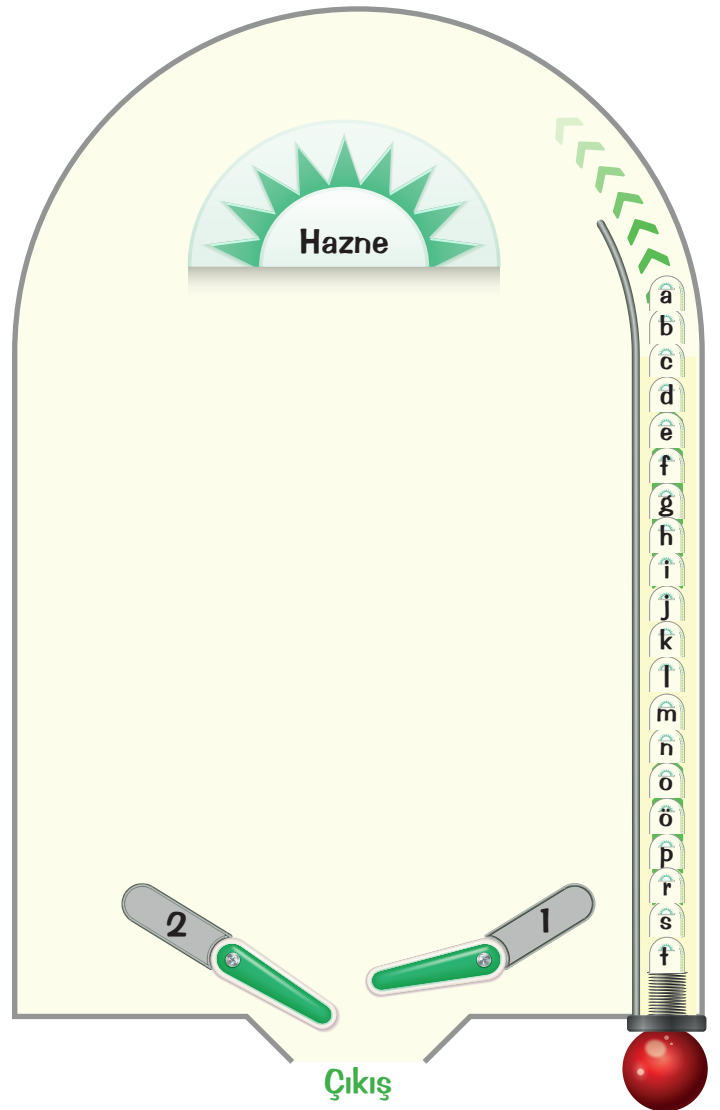
Aşağıda verilen oyunu oynayan öğrencinin kaç puan aldığını bulunuz.

## PAİNBALL OYUNU

Aşağıda painball oyunu verilmiştir. Sol tarafta harflerle verilen ifadelerden hareketle Sanayi İnkılabı'nın sonuçları bulunacaktır. Öğrenci 1. numaralı kol ile Sanayi İnkılabı'nın sonuçlarını vurarak topu hazneye gönderecektir. 2 numaralı kol ile Sanayi İnkılabı'nın sonuçları olmayan ifadeleri vurarak topu çıkışa atacaktır. 1 numaralı kol ile yapacağı her atış için 6, 2 numaralı kol ile yapacağı her atış için 2 puan alacaktır. Oyun sonunda "Hazne" ve "Çıkış" butonlarından alınan toplam puanları bulunuz.

BOL ŞANS

- Eşitlik, adalet, milliyetçilik gibi kavramların önem kazanması
- Tarımda makineleşmenin artması
- Seri üretimle birlikte ürünlerin fiyatlarının ucuzlaması
- Ulaşımın gelişmesi ile iletişim ve haberleşmenin hızlanması
- Yeni mesleklerin ortaya çıkması
- Fabrikalarda seri üretime geçilmesi
- Soyluların ve rahiplerin ayrıcalıklarının kaldırılması
- Mutlak monarşinin yıkılması
- Şehirlerde çevre sorunlarının yaşanması
- İşçi sendikalarının kurulması
- Yeni mezheplerin ortaya çıkması
- Lokomotif, gemi ve otomobillerin icat edilmesi
- Genel refah düzeyinin artması
- İmparatorlukların dağılma sürecine girmesi
- Küçük atölyelerin yerine fabrikaların kurulması
- Bilimsel ve teknik gelişmelerin hızlanması
- Köyden kente göçlerin artması
- Çocukların ağır işlerde çalıştırılıp haklarının ihlal edilmesi
- Ham madde ve pazar ihtiyacının artması
- Sömürgeciliğin yayılması



## PUANLAMA

Hazne: 90

Çıkış: 10

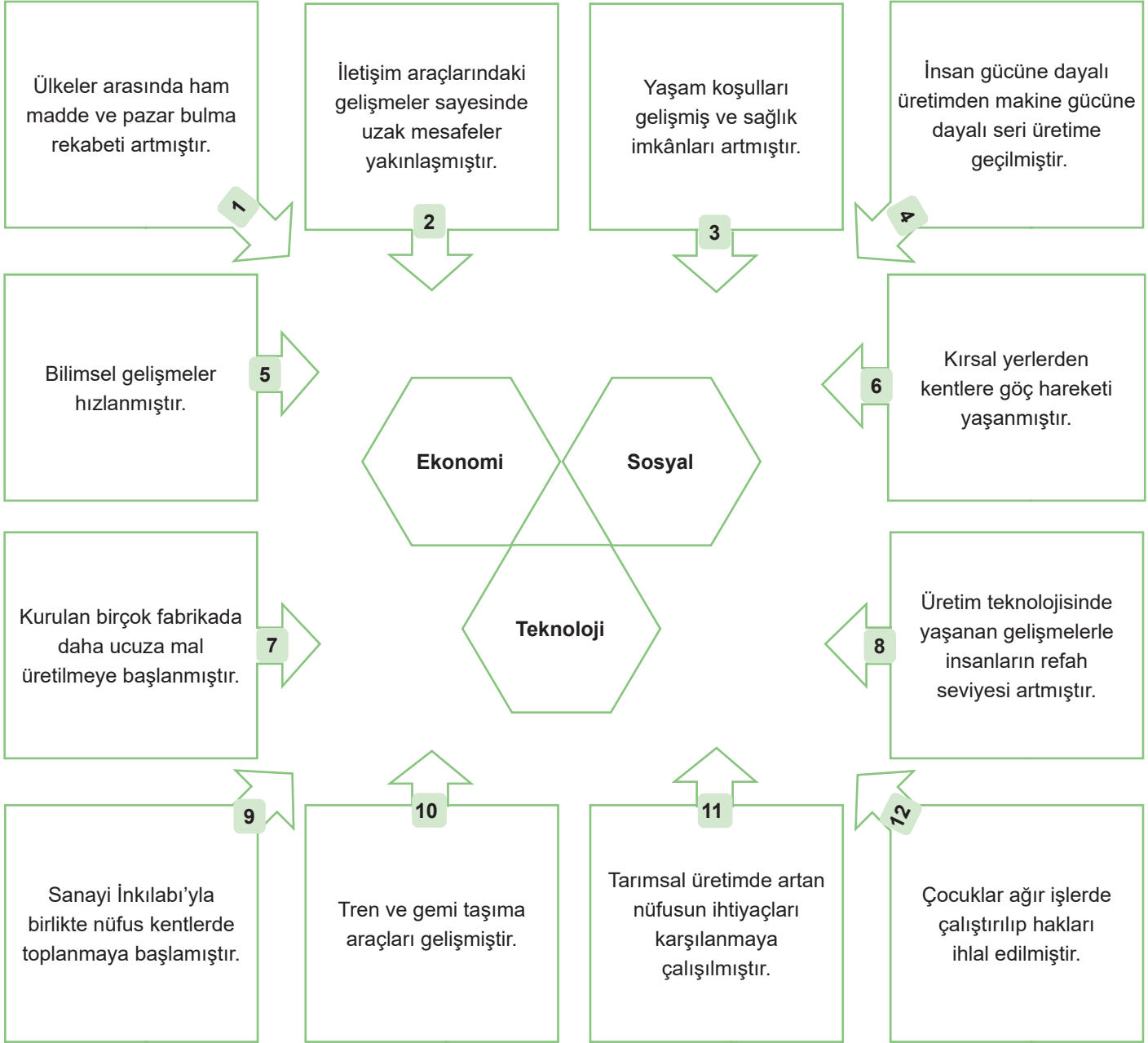


7.

Etkinlik

## Üretim Yolculuğu

Aşağıda verilen gelişmelerin ilgili olduğu alanı boş bırakılan yerlere yazınız.

1. *Ekonomi*2. *Teknoloji*3. *Teknoloji*4. *Ekonomi*5. *Teknoloji*6. *Sosyal*7. *Ekonomi*8. *Sosyal*9. *Sosyal*10. *Teknoloji*11. *Ekonomi*12. *Sosyal*



8.

Etkinlik

Yardımlaşma ve Dayanışma Kültürümüz

Aşağıda verilen boşluklara gelmesi gereken kavram ve kuruluşları başlangıç noktasından itibaren boşluk bırakmadan kutucuklara örnekteki gibi yazınız. (Aynı kavram ve kuruluş birden fazla yere yazılabilir.)

MEHMETÇİK

YEŞİLAY

DEVLET

SİVİL TOPLUM KURULUŞU

TEMA

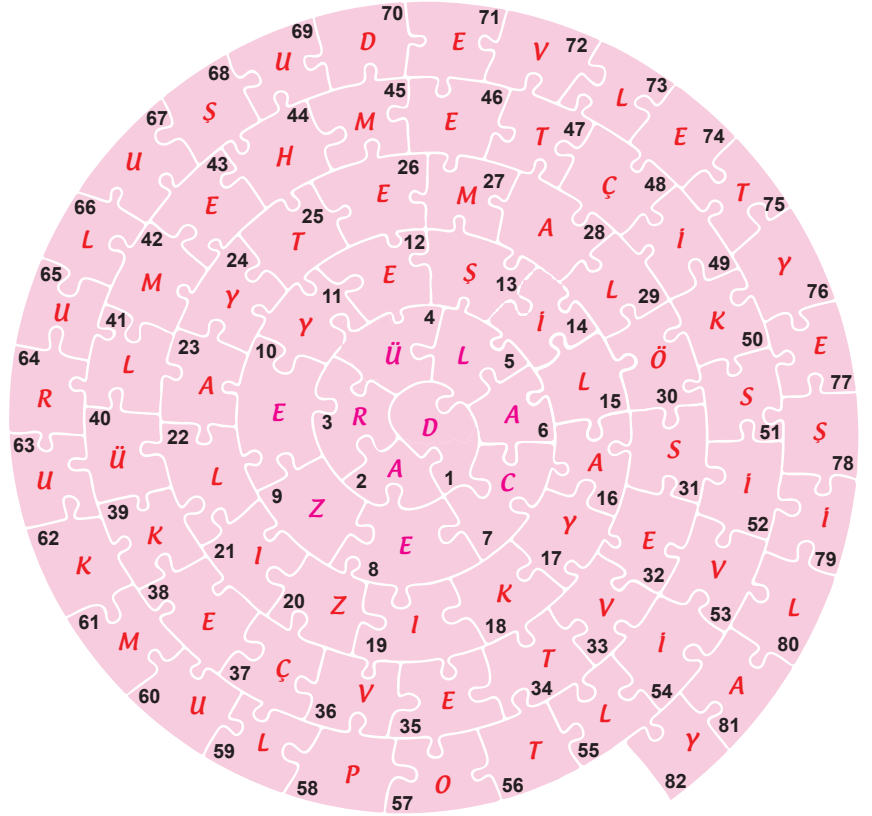
DARÜLACEZE

KIZILAY

LÖSEV

TEV

ÇEKÜL



a	1 - 10	1895 yılında Sultan II. Abdülhamit Han tarafından kurulan kurumdur.
b	11 - 17	Zararlı maddelere bağımlılıkla mücadelede hiç durmaksızın mücadele eden cemiyettir.
c	18 - 24	Kurulduğu 1868 yılından bu yana sosyal yaşamda önemli çalışmalar ve roller üstlenen cemiyettir.
d	25 - 28	1992 yılında ülkemizdeki erozyon ve çölleşme tehlikesine kamuoyunun dikkatini çekmek için kurulan vakıftır.
e	29 - 33	Lösemili ve kan hastası çocukların, sağlık ve eğitim başta olmak üzere her türlü ihtiyaçlarının sağlanmasına yardımcı olan kuruluştur.
f	34 - 36	Başarılı ve maddi desteğe ihtiyaç duyan öğrencilere burslar veren vakıftır.
g	37 - 41	Doğal ve kültürel çevreyi korumak için 1990 yılında kurulan vakıftır.
h	42 - 50	Vatan hizmeti esnasında şehit edilen veya herhangi bir nedenle hayatını kaybeden Mehmetçiklerin bakmakla yükümlü oldukları yakınları ile gazi ve engelli Mehmetçiklere yardım eden vakıftır.
i	51 - 69	Bağımsız çalışma sergileyen, resmi kurumların dışında olan hukuki, sosyal, çevresel ve kültürel hedefler doğrultusunda faaliyetlerini sürdüren kuruluşlardır.
j	70 - 75	Anayasa'mızın 5. maddesine göre vatandaşların refah ve huzurunu sağlamakla görevli kurumdur.
k	76 - 82	1920 yılında kurulan sivil toplum kuruluşlarıdır.



9.

Etkinlik

Yardımlaşma ve Dayanışma Kültürümüz

Kutucuklarda verilen bilgilerin numarasını ilgili olduğu sivil toplum kuruluşunun altına yazınız.

1. Kamuoyunun doğal varlıkların korunması konusunda bilinçlenmesi ve harekete geçmesi için eğitim faaliyetlerinde bulunur.
2. Kurumdaki sakinlere, personele ve halka sağlık hizmetleri verir, sosyal ve kültürel etkinlikler ile tanıtım faaliyetleri yapar.
3. Ülke çapında yaygınlaştırdığı afet müdahale ve afet lojistik sistemleri ile afet bölgelerinde etkili hizmetler verir.
4. Bağımlılıklarla mücadelede bilimsel ve kanıta dayalı yöntemler kullanarak araştırma, geliştirme faaliyetleri yürütür ve aldığı sonuçlara göre projeler üretir ve uygular.
5. Türkiye'de iklim politikaları ile ilgili çalışan kuruluşları bir araya getirmede öncülük eder. İklim değişikliği konusunda farklı içerik ve ölçekte faaliyetler yürütür.
6. Afetlerde ve olağan dönemde ihtiyaç sahiplerine yönelik yardım sağlar.
7. Bölge Kan Merkezleri, Kan Bağış Merkezleri ve mobil kan bağış araçları ile ülkemizin ihtiyacı olan kanın tamamını gönüllü ve sürekli bağışçılardan karşılamayı sağlar.
8. Doğal varlıkları koruyarak erozyonla mücadelenin mümkün olduğunu kanıtlayan kırsal kalkınma, koruma, çölleşme, iklim ve ağaçlandırma gibi projeleri uygular.
9. Okullarda bağımlılıklarla ilgili farkındalık oluşturur. Çalışma alanına uygun teşkilatlarla iş birliği yapar.
10. Sokağa terk edilmiş 0-6 yaş grubu çocukların her türlü ihtiyacını (barınma, yiyecek, giyecek, sağlık) karşılar.
11. Günlük yaşam aktivitelerini kısmen yapabilenlerin ve yapamayanların her türlü ihtiyacını giderir.
12. Ülke çapında faaliyet ve etkinlikler yoluyla bağımlılıklarla ilgili farkındalığı arttırmak için çalışır.

KIZILAY

3

6

7



YEŞİLAY

4

9

12



DARÜLACEZE

2

10

11



TEMA

1

5

8





10.  
Etkinlik

Yardımlaşma ve Dayanışma Kültürümüz

Aşağıda verilen bilgiler hangi sivil toplum kuruluşuna aitse o sivil toplum kuruluşunun baş harfini karşısına örnekteki gibi yazınız.

1	“Yaratandan dolayı yaratılana saygı” misyonunun birleştiriciliğiyle ortaya çıkan güçle, sevgi ile gönülden verenle alanın oluşturduğu şeffaf, kutsal bir sosyal dayanışma havuzudur.	Kızılay	
		Yeşilay	
		Darülaceze	D
2	Lösemi çocuklara maddi destek, ileri düzeyde tedavi imkânı, hastalık hakkında geniş kapsamlı araştırma amaçları doğrultusunda, lösemili çocuklar için birçok hizmet vermektedir.	Tema	
		Kızılay	
		LöseV	L
3	Toplumun ve gençliğin beden ve ruh sağlığını tahrip eden tütün, alkol ve madde gibi bağımlılıklarla mücadele etmek için kurulmuştur.	Kızılay	
		Çekül	
		Yeşilay	Y
4	Amacı; toplumda yardımlaşmayı geliştirmek ve güvenli kan teminini gerçekleştirmektir. Ayrıca ülkemizde ve ülkemiz dışında doğal ve insan kaynaklı afetlere müdahale etmektedir.	Darülaceze	
		Kızılay	K
		Çekül	
5	Türkiye'nin doğal ve kültürel mirasını korumak amacıyla 1990 yılında vakıf statüsünde kurulmuş sivil toplum kuruluşudur. Doğal kaynakları, kültürel mirası ve insanı bir bütün olarak ele almaktadır.	Çekül	Ç
		Darülaceze	
		Yeşilay	
6	İnsan faaliyetlerinin doğal varlıklarımız üzerindeki olumsuz etkilerini önlemeye çalışır. Çevreci bir kuruluştur. Toprağımızı koruma ve sürdürülebilir yaşam amacıyla çalışmaktadır.	Yeşilay	
		Tema	T
		Kızılay	
7	Sosyal ve kültürel etkinlikler ile tanıtım faaliyetleri yapar. Dil, din, ırk, sınıf ve cinsiyet farkı gözetmeksizin bakıma muhtaç kişilere hizmet eder.	Darülaceze	D
		Tev	
		Kızılay	
8	Okul, öğrenci yurtları, eğitim merkezleri, kütüphaneler inşa ederek eğitim sistemine destek olmak, öğrencilerin çalışmalarını teşvik için ödüller vermek ve eğitim konularında bilimsel araştırmalar yapmak görevlerinden bazılarıdır.	Yeşilay	
		Tev	T
		Darülaceze	



1. Çevremizde olup bitenleri anlamak ve kendimizi çevremizdekilere anlatabilmek için iletişim kurarız. Konuşmamız, susmamız, yüz ifadelerimiz, oturuş biçimimiz ve beden dilimiz iletişim kurmak için yaptığımız bazı davranışlardır.

**Verilen bilgide iletişim türlerinin hangilerinden bahsedilmiştir? Yazınız. (2x6= 12 Puan)**

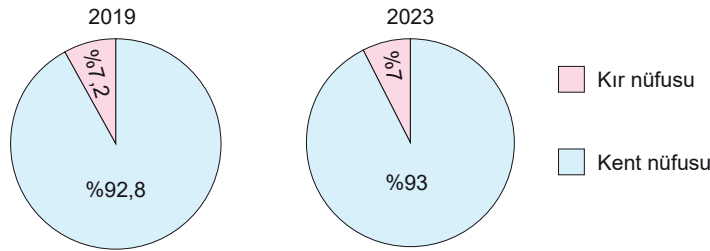
- a. .... *Sözlü iletişim* .....
- b. .... *Sözsüz iletişim* .....

2. Varna Savaşı yenilgisinin intikamını almak isteyen Haçlılar, tekrar Osmanlı Devleti'ne saldırdı. Haçlılar ile Osmanlı Devleti arasında 1448 yılında yapılan savaşı Osmanlı Devleti kazandı. Bu zafer ile Avrupa'nın Türkleri Balkanlardan atma ümidi kalmadı. Türkler Balkanlara kesin olarak yerleşirken Bizans, Avrupa'dan yardım alma umudunu da yitirdi.

**Özellikleri verilen savaş hangisidir? Yazınız. (10 Puan)**

..... *II. Kosova Savaşı* .....

3. Aşağıdaki soruları grafiğe göre cevaplayınız. (3x2= 6 Puan)



- a. Kır nüfusunun en fazla olduğu yıl hangisidir? Yazınız.

..... *2019* .....

- b. Kent nüfusunun en fazla olduğu yıl hangisidir? Yazınız.

..... *2023* .....

- c. Kır nüfusunun en az olduğu yıl hangisidir? Yazınız.

..... *2023* .....



4.

Yaş Grubu	Toplam Nüfus İçindeki Payı (%)
0–14 (Çocuk)	21,4
15–64 (Yetişkin)	68,3
65+ (Yaşlı)	10,2

Tabloda verilen bilgilere göre aşağıdaki soruları cevaplayınız. (3x2= 6 Puan)

a. Türkiye nüfusunun % kaç yaşlıdır? Yazınız.

*% 89,7*

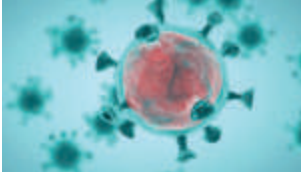
b. Toplam nüfus içindeki en fazla paya sahip olan yaş grubu hangisidir? Yazınız.

*15-64 (Yetişkin)*

c. Toplam nüfus içindeki en az paya sahip olan yaş grubu hangisidir? Yazınız.

*65+ (Yaşlı)*

5.



Son yıllarda tüm dünyayı etkisi altına alan kuş gribi, Covid-19 ve sars gibi hastalıklar vatandaşların bazı anayasal haklarının sınırlandırılmasına neden olmuş, bazı ülkeler karantina uygulamalarıyla tüm giriş çıkışları yasaklamıştır.

Verilen metin hangi hakkın sınırlandırılmasına örnektir? Yazınız. (2x5= 10 Puan)

*Yerleşme ve seyahat hakkının sınırlandırılmasına örnektir.*

6. Aşağıda verilen ifadelerin ilgili olduğu göç türlerini yazınız. (4x4= 16 Puan)

a. Türkiye'nin tanınmış tıp profesörlerinden Semra Hanım'ın Fransa'nın ünlü bir üniversitesinden çalışma teklifi alması

*Beyin göçü*

b. Malatya'ya kayısı ve Karadeniz'e fındık hasadına giden insanlar

*Mevsimlik (geçici) göç*

c. Siyasi, dini veya etnik baskılar ile savaşlar sonucunda başka ülkelere göç eden Ahmet Bey

*Mülteci göçü*

d. Lozan Barış Antlaşması ile Türkiye ve Yunanistan arasında yapılan anlaşmaya göre göç yaşanması

*Mübadele göçü*





7. Aşağıda verilen yazı ve alfabelerin icadını gerçekleştiren uygarlıkları yazınız. (4x2= 8 Puan)



a. .... *Sümerler* .....



b. .... *Mısırlılar* .....



c. .... *Fenikeliler* .....



d. .... *Yunanlılar* .....

8. Harezmi yaptığı bir çalışmada, çölde sekiz kişiyi iki gruba ayırır. Dört kişi, kuzeye doğru giderek kutup yıldızının doğduğu zamanı, diğer dört kişi de güneye giderek kutup yıldızının battığı zamanı aynı anda tespit eder. Harezmi sonuçları karşılaştırarak meridyen dairesinin 1 derecelik açısını hatasız olarak hesaplamayı başarır.

Harezmi'nin yaptığı bu çalışmanın hangi bilimin gelişimine katkı sağladığını yazınız. (10 Puan)

..... *Astronomi biliminin gelişimine katkı sağlamıştır.* .....

9. Aşağıdaki ifadelerin sivil toplum kuruluşlarından hangileriyle ilgili olduğunu yazınız. (4x3= 12 Puan)

a. Ülke topraklarını tehdit eden erozyon ve çölleşme tehlikesine dikkat çekmek ..... *Tema* .....

b. Tütün, alkol ve madde gibi bağımlılıklarla mücadele etmek ..... *Yesilay* .....

c. Güvenli kan teminini gerçekleştirmek ..... *Kızılay* .....

d. Sokağa terk edilmiş 0-6 yaş grubu çocukların her türlü ihtiyacını karşılamak ..... *Darülaceze Baskanlığı* .....

10. Ahmet: Ben bir Osmanlı vatandaşıyım. Devlet bana yaptığım hizmetler karşılığında toprak veriyor, ben de bu toprağı ekip biçiyorum ve ordu için asker besliyorum.

Ahmet'in anlattığı sisteme verilen isim nedir? Yazınız. (10 Puan)

..... *Tımar Sistemi* .....



1. Türkiye'de radyo yayıncılığı 1927 yılında devlet radyosu olarak başlamıştır. 1990 yılında ise özel radyolar açılmaya başlamıştır.


**Radyonun mucidi kimdir? Yazınız. (10 Puan)**

*Guglielmo Marconi*

2. Yavuz Sultan Selim zamanında bir Türk devleti olan Memlûklerle 1516'da Mercidabık, 1517'de Ridaniye Savaşı yapılmıştır. Bu savaşın sonucunda Memlûk Devleti'ne son verilmiş, Mısır toprakları Osmanlı'ya bağlanmış kutsal emanetler İstanbul'a getirilmiş ve Osmanlı Devleti Baharat Yolu'nun önemli bir kısmına hâkim olmuştur.

**Verilen metinde Mısır'ın fethi ile hangi alanlardaki sonuçlarına değinildiğini yazınız. (3x4= 12 Puan)**

- a. *Siyasi*
- b. *Ekonomik*
- c. *Dini*

3.  Şanlıurfa–Göbeklitepe, keşfedilmiş en eski anıtsal tapınaktır. MÖ 10000'lerde inşa edilmiştir ve MÖ 8000 yılına kadar buluşma ve ritüel mekânı olarak hizmet verdiği tahmin edilmektedir. Bulgular, büyük buluşmalara 160 km mesafeden gelen topluluklar olduğunu göstermektedir. Göbeklitepe yoğun insan emeğiyle işte bu zamanlarda inşaa edilmiştir.

**Verilen bilgilere göre Göbeklitepe'nin inşa edilmesinde etkili olan unsur hangisidir? Yazınız. (10 Puan)**

*Din etkili olan unsurdur.*

4. 30 Ocak 1923 yılında, Türkiye ve Yunanistan arasında bir sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşmeye göre Türkiye'de bulunan Ortodoks Rumlarla, Yunanistan'da bulunan Müslüman Türkler zorunlu göçe tabi tutulmuşlardır. Bu sözleşme uyarınca, yaklaşık olarak 350.000 Müslüman Türk ve 200.000 Hıristiyan Rum zorunlu göçe tabi tutulmuşlardır.

**Metinde verilen bilgiler göç türlerinden hangisine örnek gösterilebilir? Yazınız. (10 Puan)**

*Mübadele göçü*



5. Adapazarı Belediyesi yapılan uyarılara rağmen kanunlara aykırı olarak başlanan 5 bina inşaatında yıkım çalışmalarına başladı. Belediye yetkilisi, tarım arazilerine yapılan izinsiz yapılar başta olmak üzere, kaçak yapıya asla müsaade etmeyeceklerini ifade etti. İmar kanunu ve ilgili mevzuatın açık ve net olduğunu kaydeden yetkili, "Hiç kimse belediyeden kanunsuz iş yapmak için taviz beklemesin. Devletin kanunları açıktır. Kanun ne diyorsa herkes ona uyacak ve ona göre yaşayacak." dedi.

**Metne göre hak ve özgürlüklerden hangisinin kullanımına yönelik tedbir alındığı söylenebilir? Yazınız. (8 Puan)**

*Yerleşme özgürlüğünün kullanımına yönelik tedbir alınmıştır.*

6. Tabloda verilen çalışmaların ilgili olduğu bilim dalını yazınız. (4x3= 12 Puan)

Çalışmalar	İlgili Olduğu Bilim Dalı
a. Günümüz sayı sistemi, dört işlem için pratik metodlar	<i>Matematik</i>
b. Su kanalları, sarnıçlar, değirmenler, hassas teraziler	<i>Mühendislik</i>
c. Dünya haritaları, pusula, doğa olaylarının takibi, gemicilik	<i>Coğrafya</i>
d. Dünya'nın dönüşü, çevre uzunluğunun hesaplanması, gök cisimlerinin takipleri	<i>Astronomi</i>

7. XV. yüzyılda Avrupa'da harf dizgisinin hareketli harflerle baskı tekniğini geliştirdi. Bu yöntemde harf kalıpları, basılacak metne göre dizilerek baskı yapıldı. Bugüne dek kitaplar elle yazılarak çoğaltıldığından bu yöntemin bulunması bilginin yayılması bakımından büyük bir ilerleme sağladı. Kısa sürede birçok şehirde matbaalar kuruldu. Bilim insanları, düşünürler, din adamları ve siyasetçiler fikirlerini çok geniş kitlelere ulaştırabildi. Eski Yunan ve Roma'dan kalan klasik eserler çoğaltılmaya başlandı. Avrupa'da edebiyat, resim, heykel, mimari ve bilim alanında yenilikler meydana geldi.

**Verilen bilgilerden hareketle matbaayı icat eden kişinin kim olduğunu yazınız. (10 Puan)**

*Gutenberg*



8. İngiltere’de sanayide başlayan değişim, kısa sürede Avrupa’nın diğer ülkelerine de yayıldı. Avrupa’da kurulan fabrikalar, sanayi şehirlerini doğurdu. Sanayi İnkılabı birçok insanın hayat şartlarını iyileştirirken birtakım sorunların da temelini oluşturdu. Köylerden fabrikaların kurulduğu şehirlere göç hızlandı. Zamanla şehirlerin nüfusunda artışlar yaşandı ve konut ihtiyacı ortaya çıktı.

Verilen metinde Sanayi İnkılabı’nın hangi alana olan etkisine değinilmiştir? Yazınız. (8 Puan)

*Sosyal alana olan etkisine değinilmiştir.*

9. Aşağıda verilen açıklamaların ilgili olduğu sivil toplum kuruluşunu yazınız. (2x4= 8 Puan)

a. Doğal yapı ve çevrenin korunmasını hedefleyen vakıf, çalışmalarının odağına tüketiciyi koymuştur. Bilinçli tüketimin gerçekleşmesinde tüketicinin sahip olduğu hakları kullanmasını hedefler.

*Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı (TÜKCEV)*

b. Amacı serebral palsili çocukların eğitimi ve sağlık alanındaki haklarından en iyi şekilde faydalanmaları için çalışmaktır. Dernek ayrıca ülkemizdeki serebral palsili bireylerin her birey gibi eşit hak ve fırsatlara sahip olmalarını amaçlamaktadır.

*Sercev (Serabral Palsili Çocuklar Derneği)*

10. Türkiye’de tarımı destekleyen kurum ve kuruluşları yazınız. (6x2= 12 Puan)

a. .... *DSİ (Devlet Su İşleri)* .....

b. .... *Tarım ve Orman Bakanlığı* .....

c. .... *Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri* .....

d. .... *TİGEM (Tarım İşleri Genel Müdürlüğü)* .....

e. .... *GAP* .....

f. .... *Ziraat Bankası* .....



1. Ulu bir ceviz ağacının dibinde yeşeren bir kabak, büyüklüğü ile övünürmüş. Hatta her gün ceviz ağacının meyveleri ile dalga geçermiş. “Bak, siz kocaman ağaçta yetişiyorsunuz. Ona rağmen küçücüksünüz oysa bir de bana bakın, küçücük bitkime rağmen ne kadar da büyük bir meyveyim” demiş. Ceviz ağacının hasat zamanı gelmiş. Ağacın sahipleri cevizleri toplamak üzere gelmişler. Herkes kibirli kabağın yanından geçmiş ama yüzüne bakan olmamış. Derken, ceviz sahipleri aralarında şakalaşmışlar. Birisi diğerine alaycı bir tebessümle: “Sen cevizleri boş ver, şu kocaman kabağı al! demiş. Diğeri ise “Bırak o kabağı canım, kendisi kocaman içi boş.” demiş. Kabak, çok incinmiş ve aklına cevizler için söyledikleri gelmiş. Cevizlerden özür dilemiş ve fiziki özelliklerin değil, iç güzelliğın önemli olduğunu anlatmış.

Verilen metinde iletişim yöntemlerinden hangilerinin kullanıldığını yazınız. (2x5 = 10 Puan)

- a. .... *Sözlü iletişim yöntemi* .....
- b. .... *Sözsüz iletişim yöntemi* .....

2. Bursa'nın fethinden sonra Osmanlı – Bizans mücadeleleri artmıştır. Bu durumdan rahatsız olan Bizans İmparatoru III. Andronikos, topladığı kuvvetlerle Osmanlı Devleti üzerine yürüdü. Maltepe civarında yapılan Palekanon Savaşı'nı Osmanlı Devleti kazandı. Palekanon Savaşı'ndan sonra Bizans, bir daha Osmanlı Devleti'ne saldırma cürretini gösteremedi. Bu zafer sonrası hem Bizans hem Anadolu'daki Türk beylikleri Osmanlıların fetihlerini daha yakından izlemeye başladı. Palekanon Zaferi'nden sonra Orhan Bey İznik üzerine yürüdü. Yalnız kalan İznik tekfuru, şehri Orhan Bey'e teslim etmek zorunda kaldı (1331). Orhan Bey, Bursa'da olduğu gibi İznik'te de halkın can ve mal güvenliğini sağladı. İsteyenlerin şehri terk etmelerine izin verdi. İznik, Bizans'a karşı yapılan seferlerde askeri üs olarak kullanıldı. İznik'in fethinden sonra Gemlik ve İzmit kısa bir süre sonra Osmanlı hâkimiyetine girdi (1337).

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- a. Orhan Bey hangi şehri savaşımadan fethetmiştir? Yazınız. (2 Puan)  
..... *İznik* .....
- b. Orhan Bey Dönemi'nde fethedilen yerler nerelerdir? Yazınız. (4x2 = 8 Puan)  
..... *Bursa, İznik, Gemlik, İzmit* .....
- c. Orhan Bey'in fethedilen yerlerde halka karşı uyguladığı politika nedir? Yazınız. (2 Puan)  
..... *İstimalet politikası* .....

3. Kıyı bölgelerimizde denizlerin bölge üzerinde ılıtıcı etkisi vardır. Genel olarak sıcaklık şartlarının daha elverişli olduğu kıyı kuşağında yerleşme fazladır. Buna karşılık kuraklığın etkili olduğu ve kışların çok sert geçtiği alanlarda yerleşme daha azdır.

Verilen açıklamada yerleşmenin dağılışı üzerinde hangi faktörün etkisinin olduğuna vurgu yapıldığını yazınız. (10 Puan)

..... *İklim özelliklerinin etkisinin olduğuna vurgu yapılmıştır.* .....



4. Türkiye’de nüfusun dağılışı düzensizdir. Sanayi ve endüstrinin geliştiği yerlerde nüfus miktarı fazla iken, sanayi ve endüstrinin az geliştiği yerlerde nüfus miktarı azdır.

**Nüfus miktarının sırasıyla en az ve en fazla olduğu bölgeyi yazınız. (10 puan)**

*Nüfus miktarının en az olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesi’dir. Nüfus miktarının en fazla olduğu bölge Marmara Bölgesi’dir.*

5. Ali: İstanbul’da yaşıyorum. Bu şehrin ulaşım sorunu, gürültüsü ve kalabalığı beni çok yoruyordu. Bir köyde çiftlik evi satın aldım ve orada yaşamaktayım. Ancak bütün akrabalarım ve arkadaşlarım İstanbul’da olduğundan sık sık onları ziyarete gitmekteyim.

**Parçaya göre Ali Bey’in hangi hak ve özgürlüğünü kullandığını yazınız. (2x5=10 puan)**

Hak: ..... *Yerleşme*

Özgürlük: ..... *Seyahat*

6. Suriye’den yüzlerce kişi evlerini geride bırakıp yanlarına alabildikleri birkaç parça eşya ile birlikte Türkiye topraklarına göç etmeye başladı. Hatay’ın Yayladağı sınırına gelen 980 Suriyeli, Türkiye’ye alındı. Suriyelileri, sınır kapısında AFAD ve Kızılay ekipleri karşıladı. Otobüslerle, biyometrik kayıt işlemleri için Yayladağı’daki AFAD Mobil Koordinasyon Merkezi’ne götürüldüler.

**Verilen habere konu olan göç türü hangisidir? Yazınız.(10 puan)**

*Mülteci göçü*

7. Konuşmanın, saklanabilecek bir biçimde aktarılmasının yolunu bulduk. Kil tabletler üzerine, tapınağa getirilen malları ucu sivri bir kamış kalemlle malı gösteren işaret ya da resimler çizdik. Çiftçilerin tapınağa getirdikleri yulafı kaydettik. Sonra, yulaf resmini kil tabletler üzerine çizdik. Böylece yulaf işareti, hiyeroglifik yazının ilk başlangıcı sayılır.

**Bu konuşmayı yapan kişinin hangi uygarlıkta yaşadığını yazınız. (10 puan)**

*Sümerler*



8.

- Dünya evrenin merkezindedir.
- Deney ve gözleme gerek yoktur.
- İnsanların serbestçe düşünmesini sağlar.
- Dünya evrenin bir parçasıdır, araştırarak evreni tanıyabiliriz.
- Yeni şeyler bulmak imkânsızdır, kilisenin söylediği her şey doğrudur.
- Akıl ve mantığa önem vermektedir.

**Verilen ifadelerden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız. (6x2=12 Puan)**

1. Skolastik düşüncenin özellikleri nelerdir? Yazınız.

- a. .... *Dünya evrenin merkezindedir.*
- b. .... *Deney ve gözleme gerek yoktur.*
- c. .... *Yeni şeyler bulmak imkânsızdır, kilisenin söylediği her şey doğrudur.*

2. Pozitif düşüncenin özellikleri nelerdir? Yazınız.

- a. .... *İnsanların serbestçe düşünmesini sağlar.*
- b. .... *Dünya evrenin bir parçasıdır, araştırarak evreni tanıyabiliriz.*
- c. .... *Akıl ve mantığa önem vermektedir.*

9. Dünya'nın ve diğer gök cisimlerinin üzerinde bulunan varlıklara uyguladığı çekim kuvvetine kütle çekim kuvveti denir. Daha önce kütle çekim kanununun varlığı bazı bilim insanları tarafından biliniyordu. Hazini ve Biruni bu konuda çalışmalar yapmıştır. Ancak kütle çekim kanununu sistemleştirerek bilim dünyasına kazandıran bilim insanı o olmuştur.

**Hakkında bilgi verilen bilim insanı kimdir? Yazınız. (8 Puan)**

..... *Isaac Newton*

10. Eski Yunanlı filozof ve bilim insanlarının eserlerini ilk kez Arapçaya çevirdi. Felsefenin Müslümanlar arasında tanınması ve benimsenmesinde büyük uğraşlar verdi. İhsâu'l-ulûm (İlimlerin Sayımı) kitabında bilimleri, "dil, mantık, matematik, fizik ve metafizik" olarak ilk kez sınıflandırdı. Bu metodu Avrupalı bilginler tarafından da kabul edildi. el-Mûsîka'l-kebîr (Büyük Musiki Kitabı) adlı eserinde musiki teorilerini anlattı. Kanun ve ut gibi müzik aletlerinin geliştirilmesine katkı sağladı. Tıp alanında yazdığı eserler, Avrupa'da uzun süre ders kitabı olarak okutuldu.

**Hakkında bilgi verilen İslam bilgininin kim olduğunu yazınız. (8 Puan)**

..... *Farabi*



## GEÇMİŞTEN GELECEĞE MESLEKİ EĞİTİM

⇒ Türk-İslam devletlerinde nitelikli insan yetiştirmek ve meslek sahibi insanlarda bulunması gereken özellikleri kazandırmak için kurum ve teşkilatlar kurulmuştur. Bunlar medrese ve Enderun gibi eğitim kurumları, Ahilik ve Lonca teşkilatları gibi mesleki kuruluşlardır.

### Medrese ve Mesleki Eğitim

- ⇒ Türk-İslam devletlerinde, eğitimde önemli kurumların başında medreseler bulunmaktadır.
- ⇒ Büyük Selçuklu Devleti Dönemi'nde ilk medrese bugünkü İran sınırları içinde bulunan Nişabur'da Tuğrul Bey tarafından kuruldu.
- ⇒ Nizamiye Medresesi olarak bilinen kurum ise Alparslan Dönemi'nde ünlü vezir Nizâmülmülk'ün gayretleriyle bugün Irak toprakları içinde bulunan Bağdat'ta kuruldu.
- ⇒ Osmanlı Devleti'nde ise ilk medrese Orhan Bey Dönemi'nde İznik'te kuruldu. Osmanlı Devleti'nde, Fatih Sultan Mehmet tarafından İstanbul'da yaptırılan Sahn-ı Semân Medresesi dönemin en büyük eğitim kurumuydu.

### Enderun ve Mesleki Eğitim

- ⇒ Osmanlı Devleti'nde II. Murat Dönemi'nde temeli atılan Enderun Mektebine öğrenci alımı devşirme sistemine göre yapılırdı.
- ⇒ Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde ihtiyaç duyulan devlet adamı ve asker kadrosunun büyük kısmı Enderun Mektebi ile sağlanırdı.
- ⇒ Enderun Mektebinde dersler; beden eğitimi, uygulamalı saray işleri, islami bilgiler, sanat ve mesleki eğitim gibi bölümlere ayrılmıştı.
- ⇒ Enderun Mektebi, İstanbul'da Topkapı Sarayının içinde eğitim veren bir okuldu.

### Ahilik Teşkilatı

- ⇒ Ahilik Teşkilatının kurucusu Ahi Evran'dır. XIII. yüzyılda Anadolu'da kurulan Ahilik Teşkilatı, mesleki ve ahlâki eğitimde önemli bir rol oynamıştır.
- ⇒ Ahi Teşkilatı, üyelerinin meslek etiği kazanmasına çok önem verirdi.
- ⇒ Ahiler her biri bir meslek dalında yamak-çırak kalfa- ustadır hiyerarşisi içinde çalışırlar, çalışırken de eğitim alırlardı.
- ⇒ Bir meslek dalında en üst düzeye çıkmak isteyen yamak çeşitli aşamalardan geçerek eğitilirdi.
- ⇒ Eğitimini başarıyla tamamlayanlar yapılan törenlerle üst sınıfa çıkardı.

### Lonca Teşkilatı

- ⇒ XVIII. yüzyıldan itibaren Ahilik teşkilatının yerini Loncalar almıştır.
- ⇒ Esnaf ve sanatkarların faaliyet ve mesleklerine göre bağlı oldukları Loncalar vardı.
- ⇒ Loncalarda da tıpkı Ahi kültürü gibi usta ve çırak ilişkisi bulunurdu. Kaliteli mal üretmek, üretim ve tüketimde dengeyi sağlamak ve iş ahlakını korumak Lonca'nın vazifeleri arasındaydı.
- ⇒ Lonca içinde sadece ustalığa yükselen kişi dükkân açabilirdi.

### Günümüzdeki Meslek Teşkilatları

- ⇒ Günümüzde Ahilik ve Lonca Teşkilatının görev ve sorumluluklarını;
  - ⇒ Türkiye Ziraat Mühendisleri Odası
  - ⇒ Türkiye Ziraat Odası Birliği
  - ⇒ Elektrik Mühendisleri Odası
  - ⇒ Maden Mühendisleri Odası
 gibi kuruluşlar yerine getirmektedir.

### Meslek Okulları

- ⇒ Günümüzde çok sayıda mesleki ve teknik lisede, halk eğitim merkezinde ve üniversitede meslek edindirme ve meslek etiği kazandırma konusunda eğitim ve öğretim faaliyetleri yapılmaktadır.
- ⇒ Ülkemizin ihtiyaç duyduğu her alanda meslek sahipleri yetiştirilmektedir.
- ⇒ Bu faaliyetler ile ülkemizin yetişmiş iş gücü arttırılmaktadır.



**HAYALİMDEKİ MESLEK**

- **Meslek**; kişilerin belli bir eğitimle edindikleri ve hayatlarını kazanmak için sürdürdükleri düzenli ve kurallı faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir.
- Meslekler, gerektirdiği nitelikler ve sağladıkları olanaklar yönünden çeşitlilik gösterirler.
- Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak her geçen gün yeni meslekler ortaya çıkmaktadır.
- Çinicilik, moleküler biyoloji ve genetik, yazılım mühendisliği, halkla ilişkiler ve tanıtım bu mesleklerden bazılarıdır.

- Meslek seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlardan bazıları şunlardır:
  - İlgilerimiz, tercihlerimiz ve yeteneklerimiz
  - Mesleğin çalışma koşulları
  - Fiziksel özelliklerimiz, eğitim düzeyimiz
  - Seçilecek mesleğin iş olanakları, ücreti
  - Psikolojik ihtiyaçlarımız ve cinsiyetimiz

**Çinicilik**

- Motif çizme ve tasarım yapma yeteneği olan kişilerin seçebileceği bir meslektir.
- Dikkatli, sabırlı ve tarihi eserlere ilgili olmak, mesleğin gerektirdiği diğer özelliklerdir.

**Moleküler Biyoloji ve Genetik**

- Canlıların kalıtsal özellikleri ile ilgilenen bir meslektir.
- Araştırma yapmayı seven, fen bilimlerine ilgi duyan, dikkatli, araştırmacı ruha sahip kişilerin seçebileceği bir meslektir.

**Yazılım Mühendisliği**

- Tasarım geliştirme, Genel ağ sitesi oluşturma, bilgisayar yazılımı ve uygulaması gibi çalışmalarını yapan meslektir.
- Kodlama eğitimi almak, yazılım mühendisliği için ilk adım sayılabilir.

**Halkla İlişkiler ve Tanıtım**

- İnsanlarla iletişim kurmaktan hoşlanan, sosyal bilimlere ilgili, ikna ve konuşma yeteneğine sahip kişilerin seçebileceği bir meslektir.
- Halkla ilişkiler uzmanlığı, sorunlar karşısında çözüm önerileri geliştirebilmeyi gerektirir.

**TEKNOLOJİ VE DEĞİŞEN DÜNYA**

- Dijital teknoloji, günlük hayatımızda kullandığımız ürünlerin hayal edilerek nasıl tasarlandığını ve hangi üretim aşamalarından geçerek bize ulaştığını anlamamıza yardımcı olur.

- Dünyadaki endüstriyel üretim zinciri, dijitalleşme ve iletişim sistemlerinin gelişmesi sayesinde değişiyor.
- Bu teknoloji ile gelecekte milyonlarca makine, sistem ve alıcı birbiriyle iletişim kurarak üretimin hızlanmasını sağlayacaktır.

**SANAL ÇARŞIMIZ****E-Ticaretin Yararları**

- Müşterilerine 7/24 saat alışveriş imkânı sunmaktadır.
- Kısa sürede alışveriş yapabilmeyi sağlamaktadır.
- Mağazaya gitmeden alışveriş yapabilmeyi sağlamaktadır.
- Binlerce ürüne aynı anda ulaşabilme imkânı vardır.

**E-Ticaretin Zararları**

- Ürünü almadan önce temas etme ve deneme özellikleri yoktur.
- Ürünün kargoda hasar görme ihtimali vardır.
- Kredi kartı dolandırıcılığı riski vardır.
- Kargonun geç teslim edilebilme sorunu yaşanabilmektedir.



11.  
Etkinlik

Geçmişten Geleceğe Mesleki Eğitim

Aşağıdaki metni okuyarak soruları örnekteki gibi cevaplayınız.

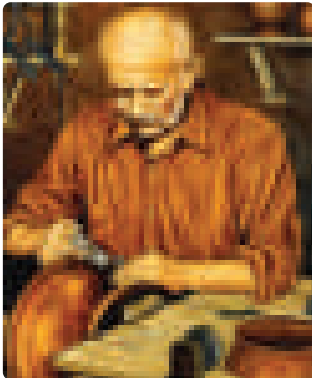
### Lonca Teşkilatı

Osmanlı Lonca Teşkilatı gerçekte Ahi Teşkilatının devamıydı. Şu farkla ki Ahi birliklerinin 13 ve 14. yüzyıllardaki bağımsız ve güçlü konumu zamanla zayıflamış, daha sonraları esnaf birliklerine dönüşmüşlerdi.

Her esnaf grubunun kendi arasında oluşturduğu "Lonca" denilen bir teşkilat vardı. Her esnaf topluluğu, mesleki konularda tabi bulunacağı özel kuralları kendisi kararlaştırır ve bunu devlete onaylatırlardı. Bu kurallarda ustalık, kalfalık gibi mesleki unvanların nasıl kazanılacağı, çıraklık ve kalfalık süreleri, çalışma saatleri, üretilecek malın cinsi ve kalitesi, ham maddenin temini ve dağıtımı, dükkânların yeri ve sayısı gibi konular yer alırdı. Kurallara uymayan esnafı üyesi olduğu teşkilat veya kadı cezalandırırdı.

Esnaf teşkilatı belirlenen fiyatlara uymamak, eksik, kusurlu ve kalitesiz mal üretmek gibi suçları işleyen üyelerine uyarma, nasihat etme, devam etmesi hâlinde esnafıktan çıkarma, dükkân kapatma, hapse atma, kürek cezası gibi cezalar teklif ederdi. Ahilikte olduğu gibi loncalardaki mesleki eğitimde ve meslek icra etmede en önemli unsur usta-çırak ilişkisi idi.

Ustasının yanında genç yaşta işe başlayan çırak, mesleğinin inceliklerini öğrenirdi. Çıraklıktan kalfalığa yükselmek için hazır olduğunda lonca yönetiminde bir tören yapılır, törende yönetimin onayı ile kalfa olur ve beline peştamal bağlanırdı.



1. Ahilik Teşkilatının devamı olan teşkilat hangisidir?

*Osmanlı Lonca Teşkilatı gerçekte Ahi Teşkilatının devamıydı.*

2. Her esnaf teşkilatının kendi arasında oluşturduğu teşkilata ne denir?

*Her esnaf grubunun kendi arasında oluşturduğu "Lonca" denilen bir teşkilat vardı.*

3. Kurallara uymayan esnafları kimler cezalandırırdı?

*Kurallara uymayan esnafı üyesi olduğu teşkilat veya kadı cezalandırırdı.*

4. Lonca Teşkilatında mesleki eğitimde ve meslek icra etmede en önemli unsur nedir?

*Loncalardaki mesleki eğitimde ve meslek icra etmede en önemli unsur usta-çırak ilişkisi idi.*

5. Kalfa olan kişinin beline ne bağlanırdı?

*Kalfa olan kişinin beline peştamal bağlanırdı.*

6. Lonca Teşkilatında kurallara uymayan esnafa hangi cezalar verilirdi?

*Uyarma, nasihat etme, devam etmesi hâlinde esnafıktan çıkarma, dükkân kapatma, hapse atma, kürek cezası verme*

12.  
Etkinlik

Geçmişten Geleceğe Mesleki Eğitim

Aşağıda Ahilik Teşkilatı ile ilgili bir bölüm verilmiştir. Verilen soruları bölüme göre cevaplayıp boş bırakılan yerlere yazınız.

Ahilik, 13. yüzyılda kurulmuş bir meslek örgütüdür. Ahi Teşkilatına esnaf, sanatkâr ve meslek sahibi kişiler kabul edilirdi. Bu sistemde usta ve çırak ilişkisi bulunmaktaydı. Mesleğe girecek kişi, hangi mesleği yapacak ise o mesleğin ustasına götürülürdü. Yamak olmak için on yaşından küçük olma şartı aranırdı. İki yıl yamaklıktan sonra çıraklığa geçilirdi. Üç yıl çıraklık görevini tamamlayan kişi kalfalığa yükselirdi. Kalfalığa yükselme büyük bir tören ile yapılırdı. Törene esnafın ustaları çağırılırdı. Kalfalığa yükselecek genç, o gün hangi mesleği yapıyorsa o mesleğe has kıyafeti giyerdi. Üç usta onun ahlakına tanıklık ederdi. Okunan duaların ardından Ahilerin başı, genç kalfa adayına “peştamal (şed)” kuşatırdı. Esnafın ekonomiyondan sıkıntılı zamanlarda Ahilik Teşkilatı sayesinde rahatlamışlardır. Ahilik Teşkilatında usta olabilmek için sırasıyla; yamaklık, çıraklık ve kalfalık sürecinden geçmek gerekiyordu. Ustalık ise ancak dükkan açınca gerçekleşebiliyordu. Ahilik Teşkilatında mesleki olarak ilerleyebilmek için önce toplumun ve teşkilatın ahlaki değerlerine uymak gerekiyordu.

Kaliteli mal üretmek, üretici ve tüketici haklarının korunmasına ve mesleki dayanışmaya önem vermek, kötü söz ve hareketlerden kaçınmak, alçak gönüllü olmak önemli ahlaki değerler arasında bulunuyordu. Ahilik Teşkilatı uzun yıllar Osmanlı Devleti'nde meslek edindirme konusunda faaliyet göstermiştir. Ahi Teşkilatında her sanat kolunun piri vardı. Bir meslek dalında ilerleyen esnafın, işinin ustası olması için mutlaka bir “pir”e bağlı olması gerekirdi. Kalfa, üç yıl sonunda artık ustalığı hak eder ve kendi dükkanını açmak için icazet (onay) alırdı. Ahilik sadece meslek edindiren bir kurum değildi. Mesleğin incelikleri öğrenilirken meslek ahlakına da önem verilirdi. İyi huylu ve güzel ahlaklı; gözü ve gönü tok olmak Ahiliğin prensiplerinden sayılırdı. Günümüzde Ahilik Teşkilatının hizmetlerini; belediyeler, meslek odaları, kurslar ve meslek okulları yerine getirmektedir.

1

Soru:

Ahilik nedir? Yazınız.

Cevap:

*Ahilik 13. yüzyılda kurulmuş bir meslek örgütüdür.*

2

Soru:

Ahilik Teşkilatında usta olabilmek için hangi kademelerden geçmek gerekiyordu? Yazınız.

Cevap:

*Ahilik Teşkilatında usta olabilmek için sırayla; yamaklık, çıraklık ve kalfalık sürecinden geçmek gerekiyordu.*

3

Soru:

Ahilik Teşkilatında uyulması gereken ahlâki değerler nelerdir? Yazınız.

Cevap:

*Kaliteli mal üretmek, üretici ve tüketici haklarının korunmasına önem vermek, kötü söz ve hareketlerden kaçınmak, alçak gönüllü olmak*

4

Soru:

Kalfa kaç yılın sonunda ustalığı hak edip kendi dükkanını açmak için onay alırdı? Yazınız.

Cevap:

*Kalfa üç yılın sonunda artık ustalığı hak eder ve kendi dükkanını açmak için icazet (onay) alırdı.*

5

Soru:

Günümüzde Ahilik Teşkilatının yaptığı hizmetleri yerine getiren kurumlar hangileridir? Yazınız.

Cevap:

*Günümüzde Ahilik Teşkilatının hizmetlerini; belediyeler, meslek odaları, kurslar ve meslek okulları yerine getirmektedir.*



13.  
Etkinlik

Geçmişten Geleceğe Mesleki Eğitim

Aşağıda verilen boşlukları örnekteki gibi doldurunuz.

### YÖNERGE

Pac-Man'de oyuncu, bir labirent içerisinde hareket ederek Ahilik ve Lonca teşkilatlarıyla ilgili diskleri bitirmeye çalışır. Hedefi numaralandırılmış hayaletleri yiyerek çıkışa ulaşmaktır. Numaralandırılmış hayaletlerin hangi teşkilatlara ait olduğunu örnekteki gibi boş bırakılan alanlara yazınız.



Türkiye Selçuklulari Dönemi'nde yaşamış olan Ahi Evran temellerini atmıştır.



15. yy. da ortaya çıkan esnaflar arası yardımlaşma ve dayanışma teşkilatıdır.



Hem Müslüman hem de gayrimüslim esnafın katılabildiği bir teşkilattir.



Aynı bölgede yaşayan esnaf ve zanaatkârların kurduğu teşkilattir.



Bu teşkilata katılabilmek için esnaf olmak yeterlidir.



Ahiliğin uzantısı olan teşkilattir.



Sadece Müslüman esnafın katılabildiği bir teşkilattir.



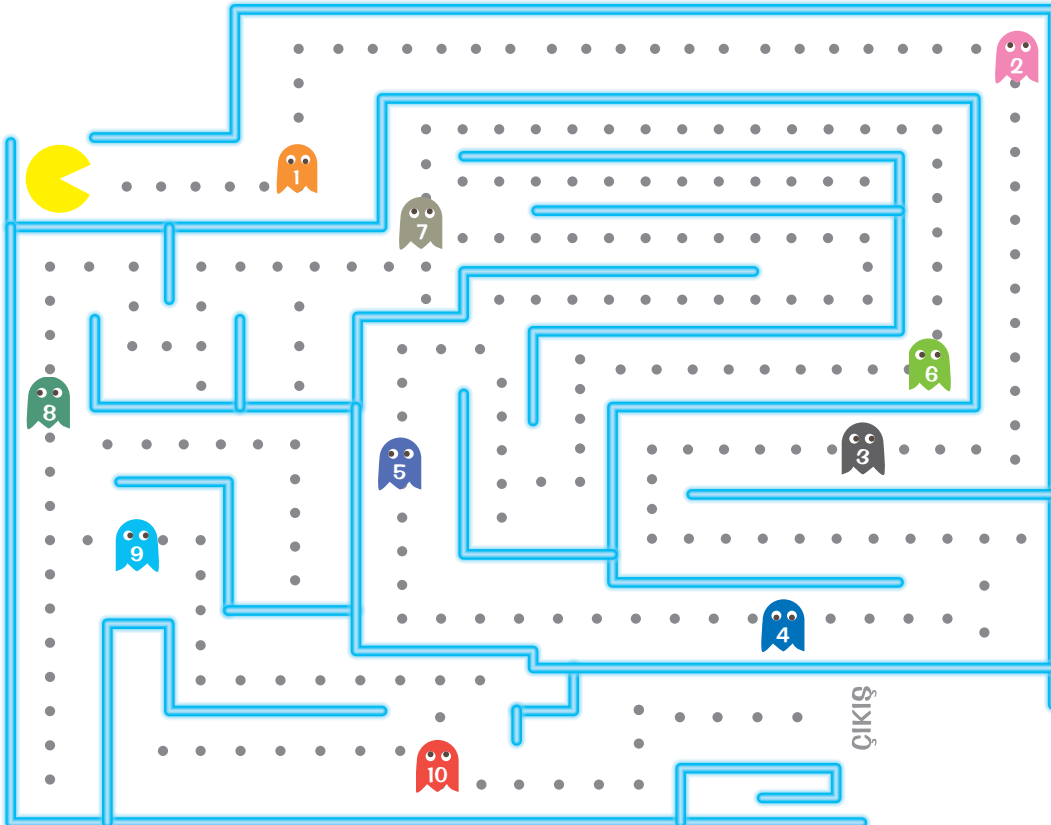
Bir araya gelerek oluşturduğu cemiyete fütüvvet (gençlik) adı verilir.



Bu teşkilata katılabilmek için esnaf olmanın yanında dini eğitim de almak gerekir.



Bu teşkilatın mesleki dayanışmaya önem vermesi 1300'lü yıllarda İbn-i Battuta'nın dikkatini çekmiştir.



### AHİLİK TEŞKİLATI

1

7

8

9

10

### LONCA TEŞKİLATI

2

3

4

5

6

14.  
Etkinlik

Geçmişten Geleceğe Mesleki Eğitim

Aşağıda verilen bilgilerin hangi mesleklere ait olduğunu belirleyerek ilgili yerlere yazınız.

İnsan - DNA  
Programcılığıİklim  
MühendisliğiSosyal Medya  
UzmanlığıYazılım  
MühendisliğiRobot  
TeknisyenliğiBeslenme  
Uzmanlığı**Robot Teknisyenliği**

Robotların, birçok alanda yavaş yavaş hayatımıza dâhil olduğu gerçeği ile karşı karşıyayız. Bu nedenle gelecekte robotların ve robotları özel görevlere programlayacak teknisyenlerin öneminin artacağını öngörmek zor değil.

1

**Yazılım Mühendisliği**

Bankacılık, telekomünikasyon, otomotiv gibi sektörlerde kullanılan bilgisayar sistemlerinin yazılım kodlarını hazırlayan ve bu sistemlerin uygulamasını yapan kişinin yaptığı meslektir.

2

**İnsan - DNA Programcılığı**

Son yıllarda en köklü gelişmelerin yaşandığı alanların başında geliyor. İnsan benzeri makineler yapma, insan ömrünü uzatan teknolojiler geliştirme hedefiyle besleniyor.

3

**Sosyal Medya Uzmanlığı**

Bu mesleği yapan kişinin; yaratıcı ve meraklı kişilik özelliklerinin yanında iletişimi çok iyi bilen, sosyal ağları etkin kullanabilen bir kişi olması gerekir. İşletme ve iletişim bölümlerinden mezun olanlar bu mesleği yapabilirler.

4

**Beslenme Uzmanlığı**

Gelecekte obezite ile mücadele edebilmek için neredeyse herkesin yardım alması gerekebilir. İnsanlarla kolay iletişim kurabilen, kimya ve biyolojiye ilgisi olanlar bu mesleği yapabilir.

5

**İklim Mühendisliği**

Küresel ısınma gibi konular ve ekosistemin bozulmasının insanlık için büyük sorunlar oluşturacağı fikri her geçen gün artıyor. Yakın gelecekte bu sorunun derinleşeceğini ve bu alanda çalışıp çözümler üretecek profesyonellere ihtiyacın artacağını öngörmek hiç zor değil.

6





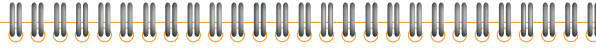
15.  
Etkinlik

Hayalimdeki Meslek

Aşağıda verilen ifadelerin meslek başarısına olan etkilerini olumlu ve olumsuz olarak değerlendirerek boş bırakılan yerlere örnekteki gibi yazınız.

### OLUMLU

1. Çalışma ortamının uygun olmasına dikkat etmek
2. Çalışma koşullarının uygun olmasına dikkat etmek
3. Mesleğe karşı ilgili olmak
4. Kişisel istek ve hedefleri dikkate almak
5. Etkin dinleme becerisine sahip olmak
6. Liderlik özelliğine sahip olmak
7. Araştırma yapmayı sevmek
8. Yeteneklerinin farkında olmak
9. Düzenli olmak
10. Meslek hakkında yeterli eğitim almak
11. Planlama becerisine sahip olmak
12. Doğru çevreye sahip olmak
13. Deneyimlerden ders çıkarmak
14. Zamanı iyi kullanmak
15. Denemekten çekinmemek



- Çalışma ortamının uygun olmasına dikkat etmek
- Çalışma koşullarının uygun olmasına dikkat etmek
- Problem çözme becerisine sahip olmamak
- İkna kabiliyeti düşük olmak
- Mesleğe karşı ilgili olmak
- Kişisel istek ve hedefleri dikkate almak
- Etkin dinleme becerisine sahip olmak
- Sözel iletişim becerilerinden yoksun olmak
- Değişime kapalı olmak
- Keşif yapma becerisine sahip olmamak
- Kendini tanımamak
- Liderlik özelliğine sahip olmak
- Araştırma yapmayı sevmek
- Olaylara tek yönlü bakmak
- Yeteneklerinin farkında olmak
- Düzenli olmak
- Mesleğin özelliklerini tanımamak
- Beklentilerini karşılamamak
- Çevrenin beklentilerine göre hareket etmek
- Meslek hakkında yeterli eğitim almak
- Planlama becerisine sahip olmak
- Mesleği sıkıcı bulmak
- Doğru çevreye sahip olmak
- Sürekli mazeret üretmek
- Deneyimlerden ders çıkarmak
- Zamanı iyi kullanmak
- Hata yapmaktan korkmak
- Kararsız olmak
- Denemekten çekinmemek
- Çaba göstermemek

### OLUSUZ

1. Problem çözme becerisine sahip olmamak
2. İkna kabiliyeti düşük olmak
3. Sözel iletişim becerisinden yoksun olmak
4. Değişime kapalı olmak
5. Keşif yapma becerisine sahip olmamak
6. Kendini tanımamak
7. Olaylara tek yönlü bakmak
8. Mesleğin özelliklerini tanımamak
9. Beklentilerini karşılamamak
10. Çevrenin beklentilerine göre hareket etmek
11. Mesleği sıkıcı bulmak
12. Sürekli mazeret üretmek
13. Hata yapmaktan korkmak
14. Kararsız olmak
15. Çaba göstermemek

16.  
Etkinlik

Teknoloji ve Değişen Dünya

Aşağıda verilen ifadelerden yararlanarak e-ticaretin faydalarını ve zararlarını boş bırakılan yerlere örnekteki gibi yazınız.

- Müşterilerine 7/24 saat alışveriş imkânı sunmaktadır.
- Ürünü almadan önce temas etme ve deneme özellikleri yoktur.
- Ürünün kargoda hasar görme ihtimali vardır.
- Ürün hakkında farklı siteler sayesinde karşılaştırma yapılabilir.
- Kredi kartı dolandırıcılığı ve kişisel bilgilerin kullanılması riski vardır.
- Zamandan tasarruf yaparak kısa sürede alışveriş yapabilmeyi sağlamaktadır.

- Alışveriş için mağazaya gitmeden alışveriş yapabilmeyi sağlamaktadır.
- Kargonun geç teslim edilebilme sorunu yaşanabilmektedir.
- Binlerce ürüne aynı anda ulaşabilme imkânı vardır.
- İstenilen ürünün yerine farklı model ürün gönderilebilmektedir.
- İhtiyaca uygun ürünü bulmak daha kolaydır.
- İade etme süresi çok fazladır.

E - TİCARETİN  
FAYDALARI

1. *Müşterilerine 7/24 saat alışveriş imkânı sunmaktadır.*
2. *Ürün hakkında farklı siteler sayesinde karşılaştırma yapılabilir.*
3. *Zamandan tasarruf yaparak kısa sürede alışveriş yapabilmeyi sağlamaktadır.*
4. *Alışveriş için mağazaya gitmeden alışveriş yapabilmeyi sağlamaktadır.*
5. *Binlerce ürüne aynı anda ulaşabilme imkânı vardır.*
6. *İhtiyaca uygun ürünü bulmak daha kolaydır.*

E - TİCARETİN  
ZARARLARI

1. *Ürünü almadan önce temas etme ve deneme özellikleri yoktur.*
2. *Ürünün kargoda hasar görme ihtimali vardır.*
3. *Kredi kartı dolandırıcılığı ve kişisel bilgilerin kullanılması riski vardır.*
4. *Kargonun geç teslim edilebilme sorunu yaşanabilmektedir.*
5. *İstenilen ürünün yerine farklı model ürün gönderilebilmektedir.*
6. *İade etme süresi çok fazladır.*



# ÜNİTE YAŞAYAN DEMOKRASİ

DEMOKRASİNİN  
TARİHTEKİ YOLCULUĞU



ATATÜRK VE DEMOKRASİ

TÜRKİYE  
CUMHURİYETİ'NİN  
TEMEL NİTELİKLERİ



HUZUR DEMOKRASİ  
İLE GELİR





## DEMOKRASİNİN TARİHTEKİ YOLCULUĞU

### Tarih Boyunca Demokrasinin Orta Çıkışı ve Gelişimi

#### MÖ 6 ve 4.Yüzyıllar

⇒ Demokrasi ilk olarak Eski Yunan'ın şehir devletlerinden biri olan Atina'da uygulanmıştır. Halk, karar alma süreçlerine katılırdı.

#### 1215

⇒ İngiltere Kralı I. John Magna Carta Libertatum adlı bir anlaşma ile kendi yetkilerini sınırlandırdı.

#### 1776

⇒ Kuzey Amerika'da Büyük Britanya Krallığı'na bağlı koloniler Amerika Bağımsızlık Bildirisi'ni yayımlayarak bağımsızlıklarını ilan ettiler.

#### 26 Ağustos 1789

⇒ Fransız İhtilali sırasında kabul edilen İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi ile Fransa'da bütün insanların temel hak ve özgürlükleri olduğu kabul edildi.  
⇒ Bu bildirinin etkisi önce Avrupa'da başlamak üzere yöneticilerin daha fazla demokratik ilkelere bağlı olmaları yönünde anayasal düzenlemeler gerçekleştirildi.

#### 10 Aralık 1948

⇒ Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Kurulu tarafından İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi imzalandı.  
⇒ Bu bildirgenin ilk maddesi şöyledir: "Tüm insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdan sahibidirler. Birbirlerine karşı kardeşlik duygusuyla hareket etmelidirler."

### Türk-İslam Dünyasındaki Demokratik Uygulamalar

#### Kurultay

⇒ Önemli işlerin görüşüldüğü meclistir. Türk devletlerinin başında han, hakan ve kağan gibi unvanlar taşıyan hükümdarlar bulunurdu.  
⇒ Hükümdarlara Gök Tanrı tarafından devleti yönetme yetkisi verildiğine inanılırdı. Bu yetkiye **kut** denirdi.

#### Tanzimat Fermanı

⇒ Sultan Abdülmecit, 1839'da Tanzimat Fermanı'nı yayınladı.  
⇒ Türk demokrasi geleneğinde anayasal düzenin gerçekleşmesi yolunda ilk ciddi adım atıldı.  
⇒ İlan edilen bu ferman ile kanun önünde herkes eşit sayıldı.

#### Divan

⇒ Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte toy ve kurultayların yerini Divan adı verilen meclisler almıştır.  
⇒ Selçuklu Devleti'nde memleketin tüm işleri Büyük Divan ya da Divan-ı Saltanat adı verilen mecliste görüşülürdü.

#### Islahat Fermanı

⇒ Islahat Fermanı 1856 yılında Sultan Abdülmecit tarafından ilan edildi. Islahat Fermanı çoğunlukla Osmanlı Devleti içindeki azınlıklara verilen hakları içermektedir. Islahat Fermanı ile tüm vatandaşların eşitliği sağlandı.

#### Sened-i İttifak

⇒ II. Mahmut Dönemi'nde ayanlar, İstanbul'a çağırılarak onlarla 1808 yılında Sened-i İttifak adında bir belge imzalanmıştır.  
⇒ Bu belge, Türk tarihinde padişahın yetkilerini sınırlayan ilk belge olarak kabul edilmiştir.

#### Meşrutiyetin İlanı

⇒ 1876 yılında Kanun-i Esasi'nin kabul edilmesiyle meşrutiyet ilan edildi. Böylece ilk defa anayasal bir yönetime geçilmiştir.  
⇒ Meşrutiyetin ilanı ve Meclis-i Mebusan'ın açılmasıyla halk seçtiği temsilciler aracılığıyla yönetime katıldı.

### Demokrasinin İlkeleri

Çoğulculuk

Özgürlük

Eşitlik

Milli egemenlik

Seçme ve seçilme hakkı

Karar alma ve uygulama süreçlerine katılım

Hukukun Üstünlüğü



## ATATÜRK VE DEMOKRASİ

### Büyük Millet Meclisinin Açılması

- ➔ Temsil Heyeti, İstanbul'dan Anadolu'daki illere haber göndererek Ankara'da toplanacak olan olağanüstü meclise temsilci göndermelerini bildirdi.
- ➔ 19 Mart 1920'de bütün yurtta yapılan seçimlerde seçilen milletvekilleri ile İstanbul'dan gelen milletvekilleri Ankara'da toplandı.
- ➔ Yapılan büyük bir törenle 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi açıldı.

### Cumhuriyetin İlanı

- ➔ Cumhuriyetin ilan edilmesinin nedenleri şunlardır:
  - ➔ Saltanatın kaldırılmasıyla ortaya çıkan devlet başkanlığı sorununu çözmek
  - ➔ Yeni Türk devletinin yönetim biçimini, adını belirlemek ve bu konudaki tartışmalara son vermek
  - ➔ Meclis Hükümeti Sistemi'nin işleyemez durumda olması
  - ➔ Ortaya çıkan hükümet bunalımı

### Çok Partili Hayata Geçiş Denemeleri

- ➔ Mustafa Kemal, 1923'te genel başkanlığını üstlendiği Halk Fırkasını kurdu.
- ➔ Cumhuriyet Halk Fırkası, 1950'de yapılan genel seçimlere kadar ülkeyi yönetti.
- ➔ Genel başkanlığını Kâzım Karabekir'in yaptığı parti, ülke içinde çıkan ayaklanmayla ilişkili olduğu gerekçesiyle kapatıldı. 1930'da Fethi (Okyar) Bey Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurdu.

## TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN TEMEL NİTELİKLERİ

### Demokratik Devlet

- ➔ Ülkemizde demokrasinin gereği olarak vatandaşlar katılım ile seçme ve seçilme hakkını özgürce kullanabilmektedirler. Bütün vatandaşlar devlet karşısında eşit haklara sahiptirler.

### Sosyal Devlet

- ➔ İnsan hak ve özgürlüklerine saygılı olmak, insanın doğuştan sahip olduğu imkânları geliştirmek ve korumak devletin görevidir.

### Laik Devlet

- ➔ Türkiye'de devlet yönetimi din kurallarına dayanmaz, bireyler din ve vicdan özgürlüğüne sahiptir. Devlet vatandaşlarının ibadet etme haklarını korur.

### Hukuk Devleti

- ➔ Hukuk devletinde tüm vatandaşlar yasalar önünde eşittir.
- ➔ Vatandaşlar mahkemelerde haklarını aramakta özgürdürler.

## HUZUR DEMOKRASİ İLE GELİR

- ➔ Demokrasi, toplumsal ve ekonomik durumu ne olursa olsun tüm yurttaşların eşit sayıldığı yönetim biçimidir.
- ➔ Bireylerin demokrasi kültürünü kazanmasında; ailede, okulda ve toplumdaki demokratik uygulamalar çok önemlidir.

### Ailede Demokrasi

- ➔ Ailede alınacak her kararda aile bireylerinin söz hakkının olması, aile kurallarının birlikte konuşulup tartışılarak belirlenmesi, özel yaşama ve davranışlara saygı duyulması, sorumlulukların yerine getirilmesi gibi davranışlar ailede demokrasinin uygulanmasına örnek sayılabilir.

### Okulda Demokrasi

- ➔ Okuldaki görevliler ve öğrenciler okulla ve eğitimle ilgili her şeyi konuşup tartışabilme doğrultusunda hareket edebilmelidir.
- ➔ Okullarda okul, sınıf ve kulüp başkanlarının seçimlerle belirlenmesi okullardaki demokratik uygulamalara en güzel örnektir.

### Toplumda Demokrasi

- ➔ Ülkemizin demokrasi ile yönetilmesi toplum içinde demokratik kurumların da ortaya çıkmasını sağlamıştır.
- ➔ Örneğin; muhtarlıklar, belediyeler, sivil toplum kuruluşları, dernekler ve sendikalar toplum içinde demokrasinin varlığının kanıtıdır.

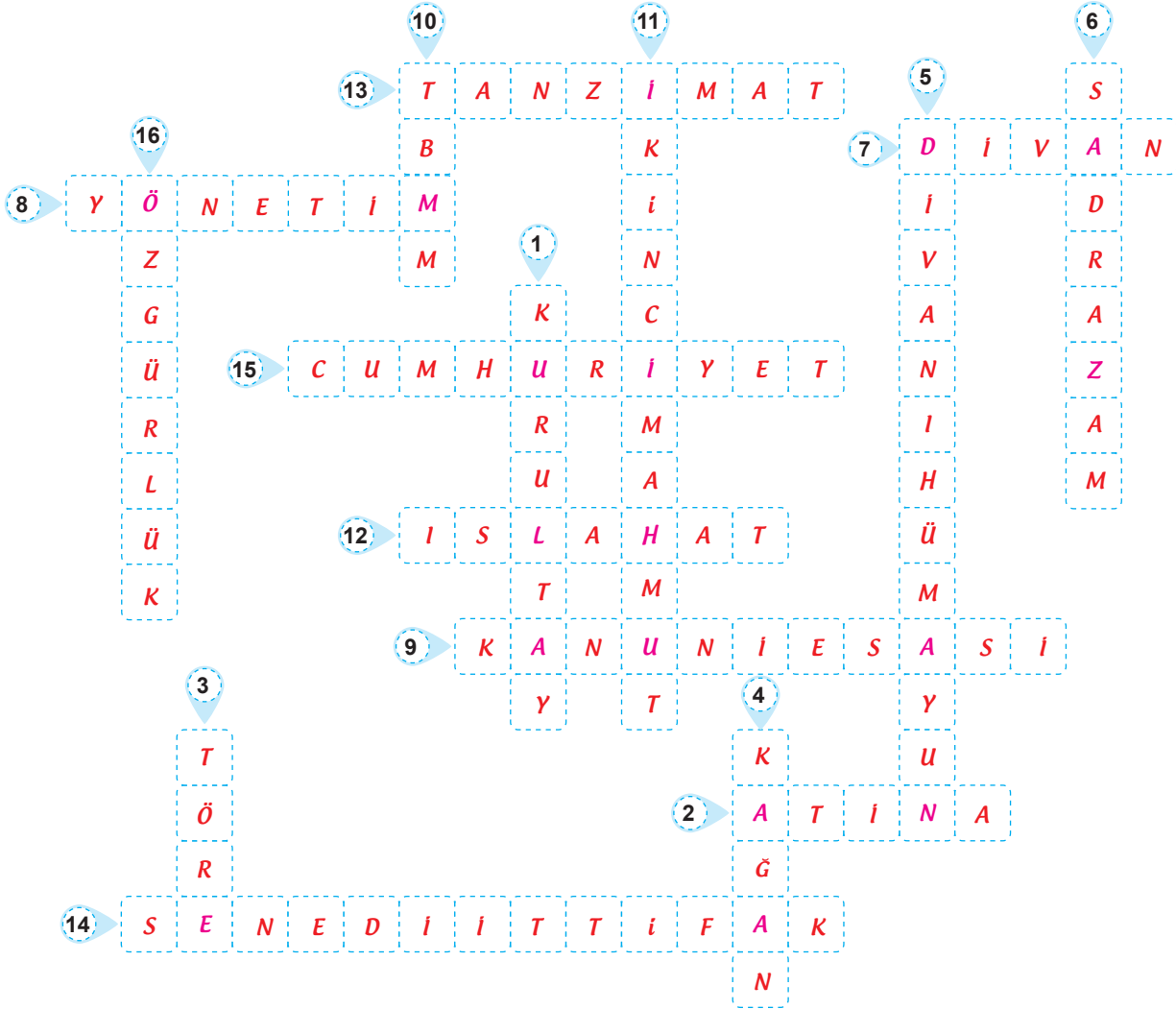


1.

Etkinlik

Demokrasinin Tarihteki Yolculuğu

Aşağıda boş bırakılan yerleri soruları cevaplayarak ve bulmacada verilen harflerden yararlanarak örnekteki gibi doldurunuz.



1. Eski Türk devletlerinde kararların tartışılarak alındığı meclis hangisidir?
2. Demokrasinin bazı ilkeleri eski Yunan'da hangi şehir devletinde görülmüştür?
3. İlk Türk devletlerinde herkesin uymak zorunda olduğu yazısız kanuna ne ad verilir?
4. İlk Türk devletlerinde hükümdara han ve hakan dışında verilen unvan hangisidir?
5. Osmanlı Devleti'nde devam eden divan kurulunun aldığı isim hangisidir?
6. Fatih Sultan Mehmet'ten sonra divana başkanlık eden kişi kimdir?
7. Türklerin İslamiyet'i kabulüyle karar alma süreçleri hangi meclis tarafından yapılmıştır?
8. Bir devleti yönetme işine ne denir?
9. 1876'da çıkan ilk Türk anayasasının adı nedir?
10. Türk demokrasi tarihinde 23 Nisan 1920'de Ankara'da açılan meclisin adı nedir?
11. Ayanlarla belge imzalayan padişah hangisidir?
12. Tüm vatandaşların eşitliğinin sağlandığı ferman hangisidir?
13. Anayasal düzenin gerçekleşmesi yolunda ilk ciddi adımın atılmasını sağlayan ferman hangisidir?
14. Ayan denilen Anadolu ve Rumeli'deki toprak sahipleri ile 1808 yılında imzalanan belge hangisidir?
15. 29 Ekim 1923'te demokratik ilkelere dayalı olarak belirlenen yeni Türk devletinin yönetim şekli hangisidir?
16. Herhangi bir kısıtlamaya ve zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme ve davranmadır.



2.

Etkinlik

Demokrasinin Tarihteki Yolculuğu

Aşağıda boş bırakılan yerleri örnekteki gibi doldurunuz.

## PUAN TOPLAMACA

Aşağıdaki tabloda demokrasinin serüveni ile ilgili birer ipucu veriyoruz. Bu ipucu yetmezse ikinci, o da yetmezse üçüncü ipucunu da veriyoruz. Verdiğimiz ipuçlarından hareketle cevapları yazıyorsunuz. Birinci ipucuyla bulduğunuzda 100, ikinciyle bulduğunuzda 50, üçüncüyle bulduğunuzda ise 25 puan alacaksınız. Verdiğiniz cevaplara göre puanlarınızı yazarak toplam puanınızı bulunuz. Kolay gelsin.

	I. İpucu	II. İpucu	III. İpucu	Cevap	Puan
1	İlk Türk anayasasıdır.			<i>Teskilat-ı Esasi</i>	
2	İlk Türk devletlerinde Kurultay benzeri meclistir.	Meclise hükümdar, vezirler ve üst düzeydeki devlet görevlileri katılıyordu.	Bu mecliste son söz ise hükümdarın oluyordu.	<i>Divan</i>	
3	Devletin başında bulunan yöneticilerin Gök Tanrı tarafından devleti yönetmesi için seçildiği inancına verilen isimdir.	Hükümdarın ailesindeki erkek çocuklar bu hakka sahipti.		<i>Kut alma</i>	
4	23 Nisan 1920'de açılmıştır.	Açıldığı şehir Ankara'dır.		<i>TBMM</i>	
5	Bu padişah döneminde divana padişahтан sonraki en yetkili kişi olan sadrazam başkanlık etmeye başladı.			<i>Fatih Sultan Mehmet</i>	
6	10 Aralık 1948 yılında BM Teşkilatı tarafından imzalanan bildirge dir.	Bu bildirge ile özgürlükler tanımlandı.		<i>İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi</i>	

TOPLAM PUAN: 375



3.

Etkinlik

Demokrasinin Tarihteki Yolculuğu

Aşağıdaki kutucuklarda verilen ifadelerden hareketle boşlukları örnekteki gibi doldurunuz. (Not:Aynı ifade birden fazla yere yazılabilir.)

Askerlik

kanun

askeri

vergi

devlet

3 Kasım 1839

iç

Islahat Fermanı

Tanzimat Fermanı

bedelli

18 Şubat 1856

Abdülmecit

1.

Tanzimat Fermanı

Tarih

3 Kasım 1839

İlan Eden Padişah

Abdülmecit

İlan Edilme Nedenleri

1. Azınlıkların isyanını önlemek
2. Avrupalı devletlerin ..... iç ..... işlerimize karışmasını önlemek
3. Devleti dağılmaktan kurtarmak

Getirdiği Yenilikler

1. Herkesten adil ve gelirine göre ..... vergi ..... alınacaktır.
2. Din, dil ve ırk ayrımı olmaksızın ..... kanun ..... önünde herkes eşittir.
3. ..... Askertik ..... herkes için vatan görevi sayılacaktır.

2.

Islahat Fermanı

Tarih

18 Şubat 1856

İlan Eden Padişah

Abdülmecit

İlan Edilme Nedenleri

1. Azınlıkların isyanını önlemek
2. Avrupalı devletlerin ..... iç ..... işlerimize karışmasını önlemek
3. Devleti dağılmaktan kurtarmak

Getirdiği Yenilikler

1. Gayrimüslimlere ..... askeri ..... okullara gitme hakkı tanınacaktır.
2. Gayrimüslimlere ..... bedelli ..... askerlik hakkı tanınacaktır.
3. Gayrimüslimlere ..... devlet ..... memuru olma hakkı tanınacaktır.



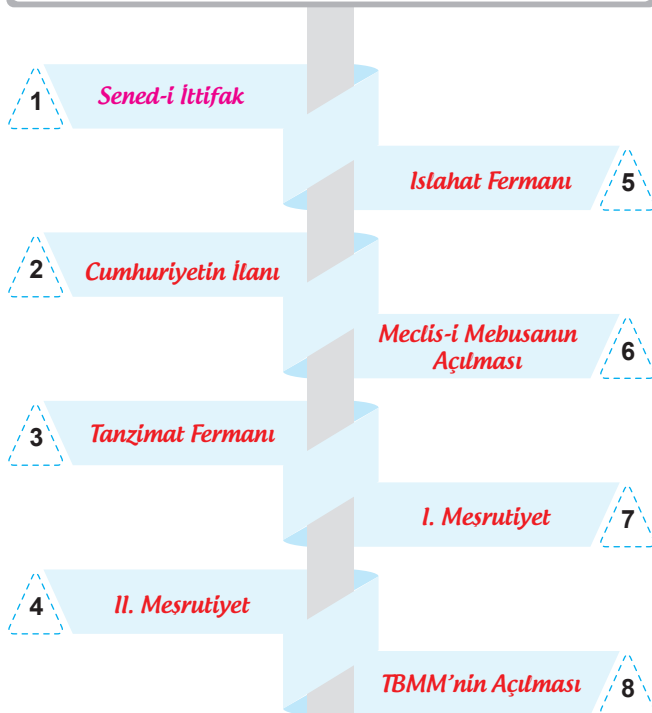
**4.**  
Etkinlik

Demokrasinin Tarihteki Yolculuğu

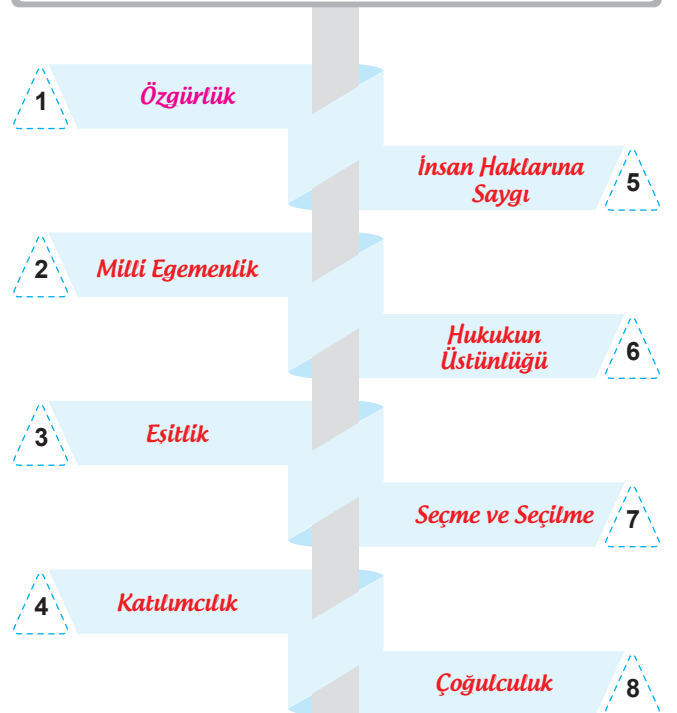
Aşağıdaki kutucuklarda verilen ifadelerden tarihimizdeki demokrasi uygulamalarını ve demokrasinin temel ilkelerini seçerek boş bırakılan yerlere örnekteki gibi yazınız.

Sened-i İttifak	Özgürlük	Cumhuriyetin İlanı	Tanzimat Fermanı
Milli Egemenlik	Oligarşi	Reform Hareketleri	Eşitlik
II. Meşrutiyet	Katılımcılık	Padişah Fermanı	Islahat Fermanı
İnsan Haklarına Saygı	Teokrasi	Fransız İhtilali	Monarşi
Hukukun Üstünlüğü	Mutlakiyet	Meclis-i Mebusanın Açılması	I. Meşrutiyet
Rönesans Hareketleri	Seçme ve Seçilme	TBMM'nin Açılması	Çoğulculuk

### TARİHİMİZDEKİ DEMOKRASİ UYGULAMALARI



### DEMOKRASİNİN TEMEL İLKELERİ





5.

Etkinlik

Demokrasinin Tarihteki Yolculuğu

Aşağıdaki soruların cevaplarını örnekteki gibi boş bırakılan alanlara yazınız.

Kurultay

Divan-ı Hümayun

Sened-i İttifak

1876

Cumhuriyet

İngiltere

Fransa

Meclis-i Mebusan

Tanzimat Fermanı

Yunanistan

II. Mahmut

1808

1

Eski Türk devletlerinde demokratik nitelik taşıyan meclis hangisidir?

*Kurultay*

7

Hangi meclisin açılmasıyla halk seçtiği temsilciler aracılığıyla yönetime katıldı?

*Meclis-i Mebusan*

2

Ülkemizin yönetim biçimi hangisidir?

*Cumhuriyet*

8

Padişahın vergi ve askerlik konularında ilk kez taviz verdiği belge hangisidir?

*Sened-i İttifak*

3

Sened-i İttifak'ı imzalayan padişah hangisidir?

*II. Mahmut*

9

Osmanlı Devleti'nde divan kurumu hangi isim ile devam etmiştir?

*Divan-ı Hümayun*

4

İlk Türk anayasasının kabul edildiği tarih hangisidir?

*1876*

10

İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nin ortaya çıktığı ülke hangisidir?

*Fransa*

5

Padişahın ilk kez kendi isteği ile yetkilerini sınırlandırdığı ferman hangisidir?

*Tanzimat Fermanı*

11

Demokrasinin ilk olarak ortaya çıktığı ülke hangisidir?

*Yunanistan*

6

Magna Carta Libertatum ile hangi ülkede kralın yetkileri kısıtlandı?

*İngiltere*

12

Sened-i İttifak'ın imzalandığı tarih hangisidir?

*1808*



6.

Etkinlik

Atatürk ve Demokrasi

Aşağıdaki kutucuklardan yararlanarak boş bırakılan yerleri örnekteki gibi doldurunuz.

1921 Anayasası

17 Kasım 1924

Cumhuriyet Halk Fırkası

29 Ekim 1923

Muhalefet Partisi

1946

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

12 Ağustos 1930

Serbest Cumhuriyet Fırkası

İktidar Partisi

Mustafa Kemal Atatürk

TBMM

1. Yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin Büyük Millet Meclisinin elinde toplandığı anayasadır.

*1921 Anayasası*

2. Mustafa Kemal'in gerçekleştirmek istediği inkılapları belli bir program içinde yapabilmek için genel başkanlığını üstlendiği partidir.

*Cumhuriyet Halk Fırkası*

3. Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olmasını düşünen Atatürk'ün açtığı kurumdur.

*TBMM*

4. Devletin yönetim şekli ve devlet başkanlığı sorununu çözmek için cumhuriyetin ilan edildiği tarihtir.

*29 Ekim 1923*

5. Türkiye'nin muhalefet partisi olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurulduğu tarihtir.

*17 Kasım 1924*

6. Mustafa Kemal'in isteğiyle Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulduğu tarihtir.

*12 Ağustos 1930*

7. Şeyh Sait Ayaklanması'nda bazı parti üyelerinin rolü olduğu gerekçe gösterilerek 3 Haziran 1925 tarihinde kapatılmıştır.

*Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası*

8. 1929'da başlayan dünyadaki ekonomik bunalımın Türkiye'yi olumsuz etkilemesi üzerine farklı bir ekonomik modeli savunan partidir.

*Serbest Cumhuriyet Fırkası*

9. Atatürk'ün istediği çok partili demokratik hayatın başladığı tarihtir.

*1946*

10. Cumhuriyetin ilan edilmesiyle Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı olan kişidir.

*Mustafa Kemal Atatürk*

11. Devlet yönetimini elinde bulunduran ve devlet gücünü kullanma yetkisine sahip olan partidir.

*İktidar Partisi*

12. Demokrasilerde iktidarın dışında kalan parti veya partilere denir.

*Muhalefet Partisi*





7.

Etkinlik

Türkiye Cumhuriyeti'nin Temel Nitelikleri

Aşağıda verilen ifadeleri ilgili olduğu Cumhuriyetin temel niteliğinin altına örnekteki gibi yazınız.

Tüm vatandaşların din, vicdan ve ibadet hürriyetinin bulunması

Ülkemizde yasama ve yürütme organlarının yargı kararlarına uymak zorunda olması

Farklı din mensuplarına sahip olan kişilere saygı gösterilmesi

Kanunların anayasaya uygun olmak zorunda olması

Yöneticilerin seçimle iş başına gelmesi

Seçimlerde oyların sayımının açık yapılması

Haksızlığa uğrayan kişilerin kanun önünde haklarını araması

Devletin vatandaşların ekonomik ve toplumsal gelişmeleri için eşit imkânlar sunması

Devletin kimsesiz çocukları koruma altına alması

Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı olması

Egemenliğin millete ait olması

Milli Eğitim Bakanlığının ders kitaplarını her yıl ücretsiz dağıtması

## Demokratik Devlet

1. Seçimlerde oyların sayımının açık yapılması
2. Yöneticilerin seçimle iş başına gelmesi
3. Egemenliğin millete ait olması

## Laik Devlet

1. Tüm vatandaşların din, vicdan ve ibadet hürriyetinin bulunması
2. Farklı din mensuplarına sahip olan kişilere saygı gösterilmesi
3. Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı olması

## Sosyal Devlet

1. Devletin vatandaşların ekonomik ve toplumsal gelişmeleri için eşit imkânlar sunması
2. Devletin kimsesiz çocukları koruma altına alması
3. Milli Eğitim Bakanlığının ders kitaplarını her yıl ücretsiz dağıtması

## Hukuk Devleti

1. Ülkemizde yasama ve yürütme organlarının yargı kararlarına uymak zorunda olması
2. Kanunların anayasaya uygun olmak zorunda olması
3. Haksızlığa uğrayan kişilerin kanun önünde haklarını araması



8.

Etkinlik

Türkiye Cumhuriyeti'nin Temel Nitelikleri

Aşağıda verilen ifadelerin ilgili olduğu Cumhuriyetin temel niteliğini boş bırakılan alanlara yazınız.

1

*Laik Devlet*

Hukuk kurallarının din kurallarına uymak zorunda olmaması

Herkesin inancını özgür bir şekilde yaşaması

Kişinin dinin inançları nedeniyle zorlanamaması ve dine dayalı ayrıcalık yapılamaması

Devletin, vatandaşların ibadet etme hakkını koruması

2

*Sosyal Devlet*

Depremlerde ve sel felaketlerinde zarara uğrayanlara devletin destek olması

Devletin, eğitim-öğretim ve sağlık gibi hizmetleri tüm vatandaşlarına ulaştırmak zorunda olması

Devletin, halkın ekonomik ve sosyal refahını sağlamaya çalışması

Devletin; toplum içinde yardıma ihtiyacı olan vatandaşlarına yardım etmesi

3

*Hukuk Devleti*

Hiç kimsenin anayasa ve yasalara aykırı davranmaması

İnsanların sahip olduğu hakların Anayasa tarafından güvence altına alınması

Yasama, yürütme ve yargı organlarının birbirinden bağımsız hareket etmesi

Mahkemede hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaması

4

*Demokratik Devlet*

Ülke vatandaşlarının seçme ve seçilme haklarına sahip olması

Tüm vatandaşların oylarının eşit kabul etmesi

Mecliste oy birliği sağlanıp çözüm üretilmeyen bir meselede ne yapılacağına halka sorulması

Ülke genelinde yapılan seçime birden çok siyasi partinin katılması



9.

Etkinlik

Huzur Demokrasi İle Gelir

Aşağıda verilen demokratik ve anti demokratik uygulamaları ilgili olduğu alanın altına örnekteki gibi yazınız.

Evdeki bütün kararların baba tarafından alınması

Okuldaki tüm öğrencilerin fikirlerini özgürce ifade edebilmeleri

Kız çocuklarının okula gönderilmemesi

Seçimlerde tüm vatandaşların oylarını özgürce kullanabilmeleri

Ülkedeki yöneticilerin halk tarafından seçilmesi

Tatile gidilecek yerin evdeki bireylerle birlikte kararlaştırılması

Çocuğun hangi okula gideceğine ailenin karar vermesi

Okul temsilcisinin öğretmen tarafından seçilmesi

Seçimlerde oy kullanmak için sandığa gidilmesi

## DEMOKRATİK

Anne ve babanın çocuğun fikirlerine önem vermemesi

## ANTİDEMOKRATİK

1. *Okuldaki tüm öğrencilerin fikirlerini özgürce ifade edebilmeleri*

Ailede alınacak kararlarda çocukların söz hakkının olması

1. *Evdeki bütün kararların baba tarafından alınması*2. *Seçimlerde tüm vatandaşların oylarını özgürce kullanabilmeleri*

Maddi durumları farklı olan öğrencilerin aynı sınıfta ders görmemesi

2. *Kız çocuklarının okula gönderilmemesi*3. *Ülkedeki yöneticilerin halk tarafından seçilmesi*

Sınıf başkanının sınıfın en çalışkan öğrencisi tarafından seçilmesi

3. *Çocuğun hangi okula gideceğine ailenin karar vermesi*4. *Tatile gidilecek yerin evdeki bireylerle birlikte kararlaştırılması*

Bir öğrencinin derste görüşlerini rahat bir şekilde ifade edebilmesi

4. *Okul temsilcisinin öğretmen tarafından seçilmesi*5. *Seçimlerde oy kullanmak için sandığa gidilmesi*

Askeri darbeler sonucu yönetime el koyulmaya çalışılması

5. *Anne ve babanın çocuğun fikirlerine önem vermemesi*6. *Ailede alınacak kararlarda çocukların söz hakkının olması*

Toplumdaki bazı insanlara bulunduğu mevkiden dolayı ayrıcalık tanınması

6. *Maddi durumları farklı olan öğrencilerin aynı sınıfta ders görmemesi*7. *Bir öğrencinin derste görüşlerini rahat bir şekilde ifade edebilmesi*

Sınıfın duvar renginin boyası için öğrencilerin de fikrinin alınması

7. *Sınıf başkanının sınıfın en çalışkan öğrencisi tarafından seçilmesi*8. *Sınıfın duvar renginin boyası için öğrencilerin de fikrinin alınması*

Sınıf kurallarını öğretmen ve öğrencilerin birlikte belirlemesi

8. *Askeri darbeler sonucu yönetime el koyulmaya çalışılması*9. *Sınıf kurallarını öğretmen ve öğrencilerin birlikte belirlemesi*

Öğretmenin öğrencilere karşı hoşgörülü davranması

9. *Toplumdaki bazı insanlara bulunduğu mevkiden dolayı ayrıcalık tanınması*10. *Öğretmenin öğrencilere karşı hoşgörülü davranması*

Öğrencilerin okuldaki sosyal kulüpleri kendilerinin seçmemesi

10. *Öğrencilerin okuldaki sosyal kulüpleri kendilerinin seçmemesi*



# ÜNİTE

## ÜLKELER ARASI KÖPRÜLER





## TÜRKİYE VE DÜNYA

⇒ Bölgesinde ve Dünyada söz sahibi olma iddiasını her zaman taşıyan Türkiye, geçmişten günümüze birçok uluslararası kuruluşu, üye olarak ve üyelik sorumluluklarını yerine getirerek destek vermektedir.

### Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

⇒ 2. Dünya Savaşı'ndan sonra 1949 yılında kurulmuştur. NATO'ya Türkiye 1952 yılında kabul edilmiştir.  
⇒ NATO'nun asli görevi, üye ülkelerin özgürlük ve güvenliklerini korumaktır.

### Birleşmiş Milletler (BM)

⇒ II. Dünya Savaşı'ndan sonra barış ve güvenliği sağlamak, ülkeler arasında dostane ilişkiler kurmak, ekonomik ve sosyal iş birliği sağlamak amaçlarıyla 1945 yılında kurulmuştur.

### Birleşmiş Milletlere Bağlı Kuruluşlar

#### UNESCO (BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

⇒ Eğitim, bilim, kültür ve haberleşme alanlarında uluslararası iş birliği sağlamak amacıyla kurulmuştur.

#### WHO (Dünya Sağlık Örgütü)

⇒ Uluslararası düzeyde sağlık alanında çalışma yapmak ve hastalıklarla mücadele etmek amacıyla kurulmuştur.

#### WB (BM Dünya Bankası)

⇒ Üyelerine uzun, kısa vadeli bazen de karşılıksız kredi vermektedir.

#### FAO (BM Gıda ve Tarım Örgütü)

⇒ Açlığa karşı ortaya çıkan tehlikeleri ortadan kaldırmak amacıyla kurulmuştur.

#### UNHCR (BM Mülteciler Yüksek Komiserliği)

⇒ Mültecilerin ülkelerine dönmelerine yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur.

#### WTO (BM Dünya Ticaret Örgütü)

⇒ Ülkelerin ticaret yasalarını uluslararası çerçevede geliştirmek ve ticari ilişkilerin düzenlenmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur.

#### UNICEF (YUNİSEF BM Çocuk Yardım Fonu)

⇒ Çocukların güvenlik, sağlık, eğitim gibi her türlü haklardan yararlanmalarını sağlamak, onları kollamak amacıyla kurulmuştur.

#### UNEP (BM Çevre Programı)

⇒ Çevrenin küresel düzeyde sürekli gözden geçirilmesini, çevre sorunlarına uluslararası toplumun dikkatinin çekilmesini, ulusal ve uluslararası çevre politika ve hukukunun gelişiminin sağlanmasını amaçlamaktadır.

#### UNWTO (BM Dünya Turizm Örgütü)

⇒ Seyahat ve turizm alanında faaliyet gösteren bir kuruluştur. Amacı üye ülkelerin ekonomik gelişmelerini destekleyerek dünya turizmine katkıda bulunmaktır. Türkiye, UNWTO'nun kurucu üyelerindedir.

#### İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT)

⇒ 1969 yılında kurulmuştur. Merkezi Ciddé'dir. Amacı; İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, teşkilata üye devletler arasında iş birliğini ve dayanışmayı güçlendirmektir.

#### İktisadi İşbirliği Teşkilatı (OECD)

⇒ Amacı; üye ülkelerin ekonomik, sosyal sorunlarını çözmek, ekonomik büyüme, ticaret, yatırım, teknoloji ve kalkınma alanlarında işbirliği sağlamaktır.

#### Avrupa Konseyi (AK)

⇒ Amaçları; insan haklarını, demokrasiyi korumak ve güçlendirmek, azınlıklar, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, sosyal dışlanma, uyuşturucu madde ve çevre sorunlarına çözüm aramaktır.



1.  
Etkinlik

Türkiye ve Dünya

Aşağıda verilen bilgilerden hareketle boş bırakılan yerleri (NATO, BM, Avrupa Konseyi, FAO, Türk Konseyi, UNESCO, UNICEF, EPPO) doldurunuz. (Not: Aynı kuruluş ve örgüt birden fazla yere yazılabilir.)

II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1949 yılında kurulmuştur.

*NATO*

Amerika'daki merkezi New York'tadır.

*BM*

Dünyada okuryazar oranını yükseltmek, önemli sanat olaylarını desteklemek görevleri arasındadır.

8

*UNESCO*

1

Avrupa ve Akdeniz bölgesindeki bitkileri korumak ve her türlü zararlı unsur ve hastalığı engellemek amacıyla çalışmalar yapmaktadır.

*EPPO*

Kültür varlıklarını korumak görevleri arasındadır.

*UNESCO*

9

1945 yılında kurulmuştur. Avrupa'daki merkezi Cenevre'dedir.

*BM*

6

2

Gıda güvenliğine ilişkin önerilerde bulunan örgüttür.

*FAO*

2009 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye kurucu üyedir.

*Türk Konseyi*

10

Bünyesinde, askerlerini Avrupa dışında ilk olarak Afganistan'a, sonra Libya'ya göndererek dünya barışına katkıda bulunmuştur.

*NATO*

5

3

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bağlı olduğu konseydir.

*Avrupa Konseyi*

4

Türkiye 1952 yılında üyeliğe kabul edilmiştir.

*NATO*

12

11

Çocukların ihtiyaçlarının giderilmesi için çalışmalar yapan kuruluştur.

*UNICEF*



2.

Etkinlik

Türkiye ve Dünya

Harfleri karışık hâlde verilen kelimeleri ifadelerden yararlanarak örnekteki gibi doğru bir şekilde boşluklara yazınız. (Not: Aynı kuruluş ve örgüt birden fazla yere yazılabilir.)

1. Amacı; insan haklarını, demokrasiyi korumak ve güçlendirmek, uyuşturucu madde ve çevre sorunlarına çözüm aramaktır.
2. Dünya Kültür Mirası'nı koruyan kuruluştur.
3. Üyelerine uzun, kısa vadeli bazen de karşılıksız kredi veren kuruluştur.
4. Uluslararası düzeyde sağlık alanında çalışmalar yapmak ve hastalıklarla mücadele etmek amacıyla kurulmuştur.
5. Açlığa karşı ortaya çıkan tehlikeleri ortadan kaldırmak amacıyla kurulmuştur.
6. Ülkelerin ticaret yasalarını uluslararası çerçevede geliştirmek ve ticari ilişkilerin düzenlenmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur.
7. Çevrenin küresel düzeyde sürekli gözden geçirilmesini, çevre sorunlarına uluslararası toplumun dikkatinin çekilmesini, uluslararası ve ulusal çevre politika ve hukukunun gelişiminin sağlanmasını amaçlamaktadır.
8. Bu kuruluşun çatısı altında farklı amaçlarla kurulmuş ve farklı alanlarda çalışmalar yapan kuruluşlar vardır.
9. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan askeri bir örgüttür.
10. Her çocuğun, özellikle en zor ve dışlanmış durumda olan çocukların yaşatılması, korunması ve gelişimi için çalışan kuruluştur.
11. Amacı; insanlığın zihninde barışı eğitim, doğa bilimleri, sosyal ve beşeri bilimler, kültür, bilgi ve iletişim aracılığıyla inşa etmektir.
12. Dünyadaki gıda ve tarımla ilgili çalışmaları organize edip geliştirmek amacıyla kurulan kuruluştur.

1 EVAAPURONKSYİ → A V R U P A K O N S E Y İ

2 CESONU → U N E S C O

3 NABNÜDAYSAKI → D Ü N Y A B A N K A S I

4 HOW → W H O

5 OAF → F A O

6 TOW → W T O

7 PENU → U N E P

8 RİBLEŞŞİMTELLİMREL → B İ R L E S M İ S M İ L L E T L E R

9 TANO → N A T O

10 CINUFE → U N I C E F

11 SECONU → U N E S C O

12 OFA → F A O



1. Mehtap Hanım, başka bir şehirde çalışmak istediği için yaşadığı şehirden ayrılmıştır.

**Mehtap Hanım'ın iş için başka bir şehirde yaşamaya başlaması göç türlerinden hangisine örnek olabilir? Yazınız. (10 puan)**

*İç göç*

2.

- En önemli eseri Mukaddime'dir.
- Sosyolojinin kurucusu olarak kabul edilmektedir.
- Tarih ilminin önemi, amacı ve faydası üzerinde durmuştur.

**Yukarıda bazı özellikleri verilen Türk-İslam bilim insanının adını yazınız. (10 puan)**

*İbn-i Haldun*

3.

Ahilikte, kişi çırak olarak girdiği bir meslekte üç yılını tamamlayınca ve meslek için gerekli becerileri kazandıysa kalfa olmaktadır. Kalfa olarak devam ettiği ustanın yanında üç yılı tamamladıktan sonra işi öğrenen kişiye bir tören ile ustalık ünvanı verilirdi.

**Verilen bilgilere göre kalfalıktan ustalığa geçiş törenine verilen isim hangisidir? Yazınız. (10 puan)**

*Sed kusanma*

4.

Bir hastanede doktor olarak çalışıyorum. Ama yaptığım işten zevk almıyorum. İnsanlarla iyi iletişim kurabileceğim bir meslek seçseydim daha iyi olurdu. Avukatlık, öğretmenlik, rehberlik ve psikolojik danışmanlık olabilirdi. Spikerlik veya gazetecilik de olurdu.

**Konuşmaya göre Doktor Selçuk Bey mesleğini seçerken neye dikkat etmemiştir? Yazınız. (10 puan)**

*İlgi alanına dikkat etmiştir.*





5.

Günümüzde otomobiller bir hayli özelleştirilebilir alanlara dönüştüler. Otomobil bayilerinde seçtiğiniz otomobillerin birçok detayını gönlünüzce değiştirebiliyorsunuz. Birçok ürünün üretiminde olduğu gibi otomobillerin üretiminde de 3D yazıcıların gelecek yaşamda daha yaygın bir şekilde kullanılacağı ortadadır.

Verilen metinde üretimde hangisinin kullanımından bahsedilmektedir? Yazınız. (10 puan)

*Dijital teknolojinin kullanımından bahsedilmektedir.*

6.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı yaptığı bir açıklamada: "16 ilimizde koruyucu aile yanında kalan çocuklarımızın sayısı kuruluşlarımızda kalan çocuklarımızın sayısını geçti. Amacımız diğer illerimizde de koruyucu aile yanında kalan çocuk sayısının kuruluşlarımızda kalan çocuk sayısını geçmesi yönünde." dedi.

Bakanın açıklamasında Cumhuriyet'in hangi temel niteliğine uygun yapılan çalışmaya örnek verilmiştir? Yazınız. (10 puan)

*Sosyal devlet niteliğine uygun yapılan çalışmaya örnek verilmiştir.*

7.

- Padişah ilk kez kendi gücünün yanında kanun gücünü kabul etmiştir.
- Tüm vatandaşların can ve mal güvenliği hiç bir ayırım yapılmadan devletin güvencesi altında alınmıştır.
- Osmanlı topraklarında yaşayan tüm vatandaşların; din, dil, ırk ve mezhep farkı gözetmeksizin kanun önünde eşit olduğu vurgulanmıştır.

Osmanlı Devleti'nin verilen gelişmeleri hangi belgeyle gerçekleştirdiğini yazınız. (10 puan)

*Tanzimat Fermanı'yla gerçekleşmiştir.*



8. Atatürk tarafından kadınlara muhtarlık seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı verildi. Kadınlara verilen bu haktan yararlanan Aydın'ın Çine Demirdere Köyü'nden Gül Esin, 1933'teki muhtarlık seçimlerinde muhtar aday oldu. Gül Esin aldığı oylarla Türkiye'nin ilk kadın muhtarı seçilerek tarihe geçti.

**Metinde verilen bilgi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel niteliklerinden hangisi ile eşleştirilebilir? Yazınız. (10 puan)**

*Demokratik devlet niteliğiyle eşleştirilebilir.*

9. "Dini inançlara ve fikirlere saygılıyız." maddesinin yer alması inkılapları istemeyenlerin bu parti etrafında toplanmasına neden olmuştur. 1925'te Doğu'da çıkan Şeyh Sait Ayaklanması'nda bazı parti üyelerinin rolü olduğu gerekçe gösterilerek 3 Haziran 1925 tarihinde parti kapatılmıştır.

**Hakkında bilgi verilen partiyi yazınız. (10 puan)**

*Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası*

10. Amacı; savaşları ve barışa yönelik tehditleri önlemek, ülkeler arasında dostane ilişkiler kurmak, uluslararası ekonomik ve sosyal iş birliğini sağlamaktır. Türkiye, bu kuruluşun kurucu üyelerindendir. 1945 yılında kurulmuştur. Merkezi New York'tur.

**Hakkında bilgi verilen uluslararası kuruluşu yazınız. (10 puan)**

*Birleşmiş Milletler (BM)*



1.

Avrupa'da bir rasathane (gözlemevi) söz konusu bile değilken Uluğ Bey muhteşem bir rasathane kurdu. Burada Zîc-i Uluğ Bey'in (Uluğ Bey'in Astronomi Cetvelleri) çalışmalarına katıldı ve 1018 yıldızın gökyüzündeki konumlarını gözlemledi. Dünya'nın yüz ölçümünü hesapladı. Risâle fi'l-hey (Gökbilimi Risalesi) adlı kitabında; gezegenlerin hareketlerinden, yeryüzünün şeklinden, yedi iklimden ve gök cisimlerinin Dünya'ya uzaklıklarından bahsetti ayrıca İstanbul'un yanlış ölçülen enlem ve boylamını düzeltti.

Hakkında bilgi verilen Türk-İslam bilgininin adını yazınız. (10 puan)

*Ali Kuşçu*

2.

Türk Milli Eğitim'in genel amaçları doğrultusunda, ortaokulu bitiren öğrencilerin devam edebileceği 4 yıllık eğitim sonunda meslek kazandıran, ülke ekonomisine katkı sağlayacaklara eleman yetiştiren eğitim kurumunun hangisi olduğunu yazınız. (10 puan)

*Mesleki ve Teknik Lisesi*

3.

Canlıların kalıtsal özellikleri ile ilgilenen bir meslektir. Araştırma yapmayı seven, fen bilimlerine ilgi duyan, dikkatli, araştırmacı ruha sahip kişilerin seçebileceği bir meslektir. Bu mesleği seçen kişiler genlerin özellikleri ile ilgilenir ve hastalıkların tedavisi için DNA'nın yapısını inceler. Hastalıkları tedavi edici gen haritaları üzerine çalışırlar. Üniversitelerin fen-edebiyat fakülteleri mesleğin eğitimini veren bölümlerden biridir. Sağlık, ilaç ve tıbbi laboratuvarlar, bilim ve teknoloji alanında faaliyet gösteren kuruluşlar iş alanlarıdır.

Hakkında bilgi verilen meslek hangisidir? Yazınız. (10 puan)

*Moleküler Biyoloji ve Genetik*

4.

Türk demokrasi tarihinde 23 Nisan 1920'de Ankara'da Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde açılan Büyük Millet Meclisinin önemi büyüktür. Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olması gerektiğini düşünen Mustafa Kemal Paşa, meclisin açılmasını sağlayarak demokratik değerlere uygun bir devletin ilk adımlarının atılmasına öncülük etmiştir.

Verilen durum Atatürk'ün neye önem verdiğini gösterir? Yazınız. (10 puan)

*Milli iradeye önem verdiğini gösterir.*



5. Öğretmen, öğrencilerinden demokratik ve antidemokratik uygulamalara örnek vermelerini isteyince öğrenciler şu cevapları vermişlerdir:

**Sema:** “Kadın–erkek, genç–yaşlı herkesin oyunun eşit olması demokratik bir uygulamadır.”

**Mete:** “Parti kurmanın yasak olması antidemokratik bir uygulamadır.”

**Murat:** “Kadınların seçime katılması demokratik bir uygulamadır.”

**Aslı:** “Dernek kurmanın yasak olması demokratik bir uygulamadır.”

**Öğrencilerden hangisi yanlış örnek vermiştir? Yazınız. (10 puan)**

*Aslı yanlış örnek vermiştir.*

6.

Demokratik devletlerde aynı fikirlere sahip olan insanlar bir araya gelerek siyasi partiler kurarlar. Birden çok siyasi parti sayesinde farklı siyasi düşünceler kendilerini ifade etme imkanı bulabilir. Farklı seçenekler içerisinde istediği siyasi partiye oy veren insanlar bir demokrasi ortamını yaşatırlar.

**Parçada demokrasinin temel ilkelerinden hangisinden bahsedilmektedir? Yazınız. (10 puan)**

*Çoğulculuk ilkesinden bahsedilmektedir.*

7.

“Türkiye Cumhuriyeti’nin resmî dini yoktur. Devlet idaresinde bütün kanunlar, düzenler, bilimin çağdaş uygarlığa sağladığı öz ve biçimlere, dünya ihtiyaçlarına göre yapılır ve uygulanır. Din olgusu vicdani olduğundan Cumhuriyet, dinî fikirleri devlet ve dünya işlerinden ve siyasetten ayrı tutmayı benimsemiştir.”

**Mustafa Kemal Atatürk’ün verilen sözlerinin Türkiye Cumhuriyeti’nin temel niteliklerinden hangisiyle ilgilidir? Yazınız. (10 puan)**

*Laik devlet niteliğiyle ilgilidir.*



8. Osmanlı Devleti, Avrupa devletlerinin azınlık hakları konusundaki isteklerini yerine getirmek için 1856 yılında ferman yayımlamak zorunda kalmıştır. Bu ferman çoğunlukla Osmanlı Devleti içindeki azınlıklara verilen hakları içermektedir. Bu ferman gayrimüslim azınlıklara devlet kurumlarında memur olma, askerî okullara girme ve asker olma hakkı getirmiştir.

Hakkında bilgi verilen fermanın adını yazınız. (10 puan)

*Islahat Fermanı*

9.

- 1948 yılında kurulmuştur. Merkezi Cenevre'dir.
- Temel amacı; tüm insanların mümkün olan en yüksek sağlık düzeyine ulaşmalarınıdır. Örgüt bu amacı gerçekleştirmek üzere uluslararası sağlık çalışmalarının yönetimini ve eş güdümünü sağlamaktadır.
- Türkiye, 9 Haziran 1949 tarihinde bu örgüte resmen üye olmuştur.

Hakkında bilgi verilen örgütün adını yazınız. (10 puan)

*Dünya Sağlık Örgütü (WHO)*

10.

11 Haziran 1868 tarihinde "Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti" adıyla kurulmuştur. 1947 yılında adı değişmiştir. Toplumsal dayanışmayı sağlamak, sosyal refahın gelişmesine katkıda bulunmak, yoksul ve muhtaç insanlara barınma, beslenme ve sağlık yardımı ulaştırmak amacıyla kurulmuştur. Kan, afet, uluslararası yardım, göç ve mülteci hizmetleri, sosyal hizmetler, sağlık, ilk yardım, eğitim, gençlik ve mineralli su işletmeleri alanlarında faaliyet gösterir. Ulusal afet yönetimi ve uluslararası yardımlar konusunda öncü kuruluştur.

Hakkında bilgi verilen sivil toplum kuruluşu hangisidir? Yazınız. (10 puan)

*Hakkında bilgi verilen sivil toplum kuruluşu Kızılay'dır.*



1. **Ahmet:** "Ben bir Osmanlı vatandaşıyım. Devlet bana yaptığım hizmetler karşılığında toprak veriyor, ben de bu toprakları ekip biçiyorum ve ordu için asker besliyorum."

**Yukarıda Ahmet'in anlattığı sisteme verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Tımar sistemi       B) Askeri sistem  
 C) Feodalite sistemi       D) Onlu sistem

2. Sanayi İnkılabı 18. yüzyılda İngiltere'de dokuma sektöründe ortaya çıkmış ve kısa sürede başka alanlara yayılmıştır.

**Aşağıdakilerden hangisi Sanayi İnkılabı'nın sonuçlarından biri değildir?**

- A) Buharlı lokomotiflerle insanlar uzak mesafeleri yakınlaştırmıştır.  
 B) Nüfus kentlerde toplanmıştır.  
 C) Üretilen ürün miktarı artmıştır.  
 D) Ham maddeye duyulan ihtiyaç azalmıştır.

3. Osmanlı Devleti'nde II. Murat Dönemi'nde temeli atılan Enderun Mektebine öğrenci alımı devşirme sistemine göre yapılırdı. Fatih Sultan Mehmed Dönemi'nde ihtiyaç duyulan devlet adamı ve asker kadrosunun büyük kısmı Enderun Mektebi ile sağlanırdı. Enderun Mektebi'nde alınan dersler; beden eğitimi, uygulamalı saray işleri, islami bilgiler, sanat ve mesleki eğitim gibi bölümlere ayrılmıştı. Enderun Mektebinden mezun olanlar ise sadrazam, kaptan-ı deryâ sancak beyliği gibi üst düzey görevlere gelirdi. Ün kazanmış şair, ressam, mimar, tarihçi ve müzisyenler de Enderun Mektebi mezunları arasındaydı.

**Aşağıdakilerden hangisi Enderun Mektebi için söylenemez?**

- A) İşin ehli insan yetiştirmektedir.  
 B) Üst düzey görevlilerin yetiştirildiği yerdir.  
 C) Eğitiminde birçok ders yer almaktadır.  
 D) Öğrencileri sadece bir alanda geliştirmektedir.

4. Osmanlı Devleti'nde Lonca Teşkilatları üretimde kalite kontrolü yapar, ihtiyacı olanlara kredi verir, haksız rekabeti önler ve üretim miktarlarını düzenlerdi.

**Buna göre esnaf örgütlenmeleri şeklinde oluşan Lonca Teşkilatı'nın;**

- I. tüketici haklarının korunması,  
 II. üretimin kontrol edilmesi,  
 III. esnaflar arasında dayanışmanın sağlanması

**hedeflerinden hangileri doğrultusunda çalışmalar yaptığı savunulabilir?**

- A) Yalnız I       B) I ve II  
 C) I ve III       D) I, II ve III

5. Güzel ve mutlu bir gelecek için kişilerin kendileri için uygun olan bir mesleği seçmeleri oldukça önemlidir. Meslek seçimi yapacak olan bireylerin kendilerine sorması gereken bazı sorular vardır.

**Aşağıdakilerden hangisi meslek seçiminde sorulması gereken ilk sorudur?**

- A) Hangi mesleği seçersem ailem memnun olur?  
 B) Çok para kazanmak için hangi mesleği tercih etmeliyim?  
 C) Hangi meslek beni toplumda popüler yapar?  
 D) İlgi, yetenek ve kişilik özelliklerim için hangi meslek uygun?

6. **Aşağıdakilerden hangisi E-ticaretin olumlu yanlarından biri değildir?**

- A) E-ticarette ürünleri kıyaslama imkânı daha genişdir.  
 B) İnternet ortamında ürün çeşitliliği için mekân sınırsızdır.  
 C) Firmanın internet üzerinden müşterilerine ulaşabileceği 7/24 açık bir şubesi olur.  
 D) Satıcı ile müşterinin yüz yüze görüşerek birebir iletişim kurma imkânı yoktur.



7. "Silahlardan çok korkan ve silah kullanabileceğini düşünmeyen bir birey nasıl polis ya da asker olabilir? Ya da çocuklarla iyi anlaşamayan bir kişi öğretmenlik mesleğini seçebilir mi?"

**Verilen soruda meslek seçiminde aşağıdakilerden hangisine dikkat çekilmektedir?**

- A) Mesleğin parasal getirisine  
B) Kişilik özelliklerine  
C) Ailelerin beklentilerine  
D) Mesleğin toplumdaki önemine

8.

- I. E-ticaret ile fiyatları karşılaştırarak en iyi fiyatı bulabiliriz.  
II. E-ticaret ile sadece yaşanan bölgeye satış yapabiliriz.  
III. E-ticaretin yararları olduğu kadar zararları da vardır.  
IV. E-ticarette sadece nakit para ile ürün satın alınabilmektedir.

**E-ticaret ile ilgili olarak yukarıda verilen bilgilerden hangileri yanlıştır?**

- A) Yalnız II  
B) I ve III  
C) II ve IV  
D) III ve IV

9.

- Avrupalı devletlerin baskısıyla ilan edildi.
- Azınlıklar Müslüman halktan daha fazla hakka sahip oldu.
- Osmanlı halkının can ve mal güvenliği sağlandı.

**Özellikleri verilen demokratikleşme hareketi aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Tanzimat Fermanı  
B) I. Meşrutiyet  
C) II. Meşrutiyet  
D) Islahat Fermanı

10. **Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmiştir?**

- A) Kanun üstünlüğü  
B) Halkın yönetime katılması  
C) Mebusan Meclisinin açılması  
D) Yönetim şeklinin değişmesi

11. Mustafa Kemal Atatürk, ülkemizde cumhuriyetin ve demokrasinin kurucusudur. Mustafa Kemal Atatürk'ün demokrasiye olan inancını onun milletimiz için yaptıklarında görmekteyiz.

**Mustafa Kemal'in demokrasinin gelişmesi için;**

- I. Cumhuriyeti ilan etmesi,  
II. Türk kadınına siyasi haklar getirmesi,  
III. Çok partili hayata geçiş denemelerini başlatması

**çalışmalarından hangilerini yaptığı söylenebilir?**

- A) I, II ve III  
B) I ve II  
C) Yalnız II  
D) Yalnız III

12. 23 Nisan 1920'de açılan TBMM, ulusal iradenin hakim olduğu bir kuruluştur.

**Aşağıdakilerden hangisi bu duruma kanıt olarak gösterilebilir?**

- A) Yargı gücüne sahip olması  
B) Güçler birliği ilkesini uygulaması  
C) Siyasi yetkileri elinde toplaması  
D) Halkın seçtiği temsilcilerden oluşması

13. Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı davaların çabuk sonuçlanması ve vatandaşların mağdur edilmemesi için düzenleme yapıyor. Bu düzenlemeyle davaların hızla sonuçlandırılması sağlanacaktır.

**Yukarıda verilen açıklama Türkiye Cumhuriyeti'nin aşağıdaki niteliklerden hangisine sahip olduğunu göstermektedir?**

- A) Demokratik devlet  
B) Laik devlet  
C) Sosyal devlet  
D) Hukuk devleti



14. Devlet vatandaşlarıyla olan ilişkilerinde inançlara göre ayırım yapmamakta ve ayrıca herhangi bir inancın, aynı toplumda azınlıkların benimsediği inançlara baskı yapmasını önlemektedir.

**Yukarıdaki ifade daha çok hangi devlet yapısının özelliklerini taşır?**

- A) Demokratik Devlet B) Sosyal Devlet  
C) Hukuk Devleti D) Laik Devlet

15. 7- A Sınıf Öğretmeni Ahmet Bey sınıf başkanını seçmek için öğrenciler arasında gizli oylama yapmış, oylama bittikten sonra oyları açık bir şekilde sayarak sonucu açıklamıştır.

**Öğretmenin bu uygulamasının aşağıdakilerden hangisini okulda yerleştirmeye yönelik olduğu söylenebilir?**

- A) Anne ve babaya saygı  
B) Çevre bilincini  
C) Demokratik anlayışı  
D) Tarih şuurunu

16. **Demokratik haklarını tam olarak kullanan bir çocuk aşağıdakilerden hangisini yapmaz?**

- A) Kendisi ile ilgili konularda katılım gösterir.  
B) Herhangi bir konuda görüşlerini söyler.  
C) Okulda öğrenci temsilcisi adayı olabilir.  
D) Düşüncelerini rahatlıkla açıklayamaz.

17. Okulumuzda; Demokrasi, İnsan Hakları ve Yurttaşlık Kulübü'nün başkanlık seçimi için yedinci sınıflardan altı öğrenci adaylığını koydu. Yapılan oylama sonucunda en fazla oyu alan aday kulüp başkanı oldu.

**Verilen bu uygulama demokrasilerde görülen aşağıdaki prensiplerden hangisi ile ilişkilendirilebilir?**

- A) Saygı  
B) İnanç özgürlüğü  
C) Kuvvetler birliği  
D) Seçme – seçilme

18. Birleşmiş Milletler Türkiye'nin üyesi olduğu bir kuruluştur. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra barış ve güvenliği sağlamak, ülkeler arasında dostane ilişkiler kurmak, ekonomik ve sosyal iş birliği sağlamak amacıyla 1945 yılında kurulmuştur. Birleşmiş Milletlerin Amerika'daki merkezi New York'ta, Avrupa'daki merkezi ise Cenevre'dedir. Birleşmiş Milletler çatısı altında farklı amaçlarla kurulmuş ve farklı alanlarda çalışmalar yapan kuruluşlar vardır.

**Türkiye Birleşmiş Milletlere üye olmakla;**

- I. savaş sonrası dünyadaki yeni düzende aktif rol almak,  
II. dünya barışına katkıda bulunmak,  
III. daha önce kaybettiği toprakları geri almak

**amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalışmıştır?**

- A) Yalnız III B) I ve II  
C) Yalnız I D) I, II ve III

19. Kuruluşun temel amacı; tüm insanların mümkün olan en yüksek sağlık düzeyine ulaşmalarınıdır. Örgüt bu amacı gerçekleştirmek üzere uluslararası sağlık çalışmalarının yönetimini ve eş güdümünü sağlamaktadır. Türkiye bu kuruluşa üyedir.

**Yukarıda bilgisi verilen kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) WHO B) WTO  
C) WFP D) FAO

20. Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme'yi ilan ederek bu alanlarda çalışmalarda bulunan uluslararası kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) UNESCO B) WHO  
C) FAO D) UNICEF





1. Ticaretle uğraşan Fenikeliler, ürünleri kayıt altında tutabilmek için yazıyı kullanmaya ihtiyaç duymuşlardır. Sümerlilerin çivi yazısını bilmelerine rağmen Sümer yazısını kullanmak yerine daha pratik olan ve harflerden oluşan kendi yazı sistemlerini oluşturmuşlardır.

**Yukarıda verilen bilgi incelendiğinde Fenikelilerin Sümer yazısını kullanmak yerine kendi yazı sistemlerini oluşturmalarının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Sümer yazısının zor olması  
 B) Fenike halkının Sümer dilini benimsemek istememesi  
 C) Her medeniyetin kendisine ait bir alfabesinin olması  
 D) Sümerlilerin Fenikeliler ile ticaret yapmamaları

2. Osmanlı Devleti'nde tımar sisteminin uygulandığı arazilerden elde edilen vergi gelirleri savaşlarda yararlılık gösterenlere hizmet karşılığı verilir, bu kişiler aldıkları ücretin belli bir kısmıyla atlı askerler yetiştirirlerdi. Bu sistem 17. yüzyıldan itibaren bozulmaya başlamış ve tımarlı sipahi sayısı azalmıştır.

**Buna göre tımar sisteminin bozulmasının Osmanlı Devleti'nde hangi alanlarda bozulmaya neden olduğu söylenebilir?**

- A) Ordu – Ekonomi  
 B) Eğitim – Yönetim  
 C) Ordu – Eğitim  
 D) Yönetim – Ekonomi

3. Millî Mücadele'de kazanılan askeri başarılar cumhuriyetin ilk yıllarında ekonomik başarılarla güçlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla ekonominin temelini oluşturan mesleki eğitime önem verilmiştir. Mesleki eğitim millileştirilmeye çalışılmış, mesleki ve teknik eğitim Millî Eğitim Bakanlığının görev ve hizmet alanına alınmıştır.

**Aşağıdakilerden hangisi mesleki eğitimin amaçlarından biri değildir?**

- A) Nitelikli insan gücü yetiştirmek  
 B) Yüksek öğretime hazırlamak  
 C) İşe ve hayata hazırlamak  
 D) Ülkenin ithalat oranını arttırmak

4. Osmanlı Devleti'nde medreseler en yaygın eğitim kurumlarıdır. Bunun yanında bazı meslek ve ihtisas medreseleri de vardır. Darü'l Hadis (hadis öğrenimi için kurulan medrese), Darü't Tıp (tıp öğrenimi için kurulan medrese) bunlar içinde gösterilebilir. Mülki idare ve ordunun nitelikli sanat ve meslek adamı ihtiyacını karşılayan eğitim kurumu Enderun Mektebidir.

**Buna göre;**

- I. Osmanlı Devleti'nde farklı alanlarda eğitim vermek için farklı eğitim kurumları oluşturulmuştur.  
II. Enderun Mektebi yönetim alanında devlet adamı yetiştirmektedir.  
III. Darü't Tıp tıp alanında eğitim veren tek eğitim kurumudur.

**yargılarından hangilerine ulaşılabilir?**

- A) I, II ve III  
 C) I ve II  
 B) Yalnız III  
 D) Yalnız I

5. **Aşağıdakilerden hangisinde E–ticaretin farklı bir yönünden bahsedilmektedir?**

- A) Kısıtlayıcı zaman ve mekân problemleri yoktur.  
 B) Kredi kartı kullanımından dolayı güvenlik riski olabilir.  
 C) Müşterinin zaman kaybını azaltır.  
 D) Ulaşım sorununu ve giderleri azaltır.

6. Meslek, bir kişinin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları belirlenmiş, belirli bir eğitimle kazanılan, bilgi ve becerilere dayanan faaliyetlerdir. İnsanların, mesleklerini ilgi ve kabiliyetlerine göre seçmeleri, başarılarını ve topluma faydalarını artırır.

**Buna göre aşağıdakilerden hangisi ilgi ve kabiliyetlerine uymayan mesleği seçen kişilerin içine düşebileceği bir durum değildir?**

- A) Çalışmaya karşı isteksiz olma  
 B) Mesleğinde kariyer yapma gayretinde olma  
 C) İşe devamsızlık yapma ve düşük verimle çalışma  
 D) Mesleğini değiştirme gayreti içinde olma



7. I. İnternet üzerinde alışveriş yaparken kısa sürede daha fazla ürünü incelemeye olanak sağlanır.  
II. İnternet üzerinden alışveriş yaparken tüm bilgilerimizi paylaşabiliriz.  
III. İnternet alışverişlerinin hiçbir zararı yoktur.

**Yukarıda verilen ifadelerden hangileri yanlıştır?**

- A) II ve III  
 B) I ve II  
 C) Yalnız I  
 D) I, II ve III

8. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak birçok yeni meslek ortaya çıkmıştır. İyi eğitim almış, kendini farklı alanlarda geliştirmiş ve sosyal becerilere sahip nitelikli bireyler bu değişim karşısında başarılı olacaktırlar.

**Aşağıdakilerden hangisi teknolojiyle birlikte ortaya çıkan mesleklerden biri değildir?**

- A) Moleküler Biyoloji ve Genetik  
 B) Yazılım Mühendisliği  
 C) Nalbantçılık  
 D) Halkla İlişkiler ve Tanıtım

9. **Selim:** Bir fabrikada makine mühendisi olarak çalışıyorum. Ama yaptığım işten zevk almıyorum. İnsanlarla iletişim kurabileceğim, çocuklarla vakit geçirebileceğim bir meslek seçseydim daha mutlu olurum.

**Buna göre Selim'in mesleğini seçerken aşağıdakilerden hangisine dikkat etmediği söylenebilir?**

- A) İlgi alanlarına  
 B) Mesleğin kazancına  
 C) Mesleğin çalışma saatlerine  
 D) Ailesinin beklentisine

10. Avrupalı devletler Osmanlı topraklarında yaşayan gayrimüslimlerin haklarını koruma bahanesiyle Osmanlı Devleti'nin iç işlerine müdahale ettiler. Bu durum karşısında Osmanlı yöneticileri, bu müdahaleleri önlemek amacıyla 19. yüzyılda bazı düzenlemeler yaptılar.

**Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin yaptığı bu düzenlemelerden biri değildir?**

- A) Sened-i İttifak  
 B) Tanzimat Fermanı  
 C) Islahat Fermanı  
 D) 1876 Anayasası

11.

- Eski Türklerde siyasi, askeri ve ekonomik kararların alındığı meclistir.
- Yasama, yürütme ve yargı güçlerinin bir kişide olduğu yönetim şeklidir.
- 1215'te İngiltere'de yayınlanan ve kralın yetkilerini sınırlandıran belgedir.
- Osmanlı Devleti'nin ilk anayasasıdır.

**Açıklaması verilen kavramların doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Kurultay – Monarşi – Magna Carta – Kanun-i Esasi  
 B) Divan – Demokrasi – On İki Levha Kanunları – Kanun-i Esasi  
 C) Kurultay – Teokrasi – Magna Carta – Tanzimat Fermanı  
 D) Divan – Oligarşi – Haklar Bildirisi – 1924 Anayasası

12.

- Serbest Cumhuriyet Fırkası
- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

**Verilen partilerin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Çok partili hayata geçişte başarılı olamamaları  
 B) Ekonomide devletçilik ilkesini savunmaları  
 C) Şeyh Sait İsyanı'nı desteklemeleri  
 D) Mustafa Kemal'in kurduğu partiler olmaları

13.

- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 17 Kasım 1924'te kurulmuş olup Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk muhalefet partisidir.

**Aşağıdakilerden hangisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucularından biri değildir?**

- A) Fethi Okyar  
 B) Refet Bele  
 C) Ali Fuat Cebesoy  
 D) Adnan Adıvar



14. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin nitelikleri arasında yer almaz?

- A) Laik devlet B) Demokratik devlet  
C) Sosyal devlet D) Meşruti devlet

15. "Ben karnı aç, sırtı çıplak, yoksul halka hükümdar oldum. Ondan sonra Tanrı bana yardım etti ve ölecek halkı diriltip doyurdum. Çıplak halkı giydirdim. Fakir halkı zenginleştirdim. Onları güçlü kıldım."

Orhun Kitabeleri'nden alınan yukarıdaki bölüm aşağıdaki devlet niteliklerinden hangisine örnek olabilir?

- A) Sosyal devlet B) Hukuk devleti  
C) Demokratik devlet D) Laik devlet

16. Öğrencilere demokrasiyi öğretmek ve yaşatmak okulun görevleri arasındadır. Eğitim sayesinde öğrenciler, demokrasiyi yaşayarak öğrenirler.

Buna göre okulda yapılan aşağıdaki uygulamalardan hangisinin demokrasi anlayışına ters düştüğü söylenebilir?

- A) Eğitsel kol seçimlerinde öğrencilerin fikrinin alınması  
B) Sınıf başkanının öğrencilerin oyları ile belirlenmesi  
C) Okul temsilcisinin okul müdürü tarafından belirlenmesi  
D) Bir öğretmenin tartışma ortamı oluşturarak öğrencilerin kendilerini ifade etmesini sağlaması

17.

- Müdürün oğlu olduğu için herkes Ahmet'e oy verdi.
- Çikolata ısmarladığı için en fazla oyu Cemil aldı.
- Arkadaşlarını küsmekle tehdit eden Nazlı'ya herkes oy vermek zorunda kaldı.
- Vaatleri ve seçim çalışmaları beğenilen Beyza temsilci seçildi.

Yukarıda verilen farklı okulların temsilcilerinden hangisi demokratik bir biçimde seçilmiştir?

- A) Ahmet B) Beyza  
C) Cemil D) Nazlı

18. Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırlarında yaşayan tüm vatandaşlar ülkenin yasama organı olan TBMM'nin hazırlamış olduğu yasalar karşısında ve bağımsız yargı yetkisine sahip mahkemeler önünde birbirleriyle eşit hak ve sorumluluklara sahiptirler. Hiç kimse yasalar karşısında kendisi için ayrımcılık ve imtiyaz isteme hakkına sahip değildir.

Buna göre Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hangi niteliğe sahip olduğu söylenebilir?

- A) Demokratik Devlet B) Sosyal Devlet  
C) Laik Devlet D) Hukuk Devleti

19.

- Demokratik yapıya ve piyasa ekonomisine sahip 34 ülke tarafından küreselleşmenin; ekonomik, sosyal ve yönetim sorunlarını çözmek üzere kurulmuştur.
- Merkezi Paris'tir.
- Ekonomik büyüme, istikrar, ticaret ve yatırım, teknoloji, yenilik, girişimcilik ve kalkınma alanlarında iş birliği yoluyla refahı sağlamak amaçlarından biridir.

Hakkında bilgi verilen uluslararası kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) OECD  
B) UNWTO  
C) İİT  
D) WHP

20. Seyahat ve turizm alanında faaliyet gösteren bir kuruluştur. Amacı üye ülkelerin ekonomik gelişmelerini destekleyerek dünya turizmüne katkıda bulunmaktır. Türkiye, kurucu üyelerindedir.

Hakkında bilgi verilen uluslararası kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) UN  
B) UNWTO  
C) İİT  
D) WHP



## GELİŞEN TÜRKİYE

### Ekonomik İş Birliği Teşkilatı (EİT)

⇒ Ekonomik İş Birliği Teşkilatının amacı; üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmak, bölge içindeki ticareti geliştirmek, üye ülkeler arasında kültürel ve tarihi bağları güçlendirmektir. Türkiye, İran ve Pakistan kurucu üyeler arasında yer almaktadır.

### Gelişen Sekiz Ülke (D-8) Ekonomik İşbirliği Örgütü

⇒ Amacı; kalkınma yolundaki ülkelerin dünya ekonomisi içindeki konumlarını iyileştirme, ticaret alanında üye ülkelere yeni imkânlar sunmaktır.  
⇒ Türkiye, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır, Nijerya ve İran'dır.

### Akdeniz İçin Birlik (AİB)

⇒ Akdeniz'de iş birliğinin güçlendirilmesini amaçlayan bölgesel bir kuruluştur.  
⇒ Birliğin amacı; sosyal ve kültürel iş birliğinin yanı sıra Akdeniz bölgesinde ortak ekonomik refahı ve bölgesel bütünlüğü sağlamaktır.

### Asya İşbirliği Diyaloğu (ACD)

⇒ Amacı, üye ülkelerin ortak kalkınma varlıklarının hayata geçirilmesi için diğer kuruluşları tamamlayıcı nitelikte faaliyet göstermektir.

### Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (BSEC)

⇒ Türkiye, Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, Bulgaristan, Gürcistan, Yunanistan, Moldova, Makedonya, Romanya, Rusya Federasyonu, Sırbistan ve Ukrayna üyedir.

### Avrupa Kafkasya Asya Ulaştırma Koridoru (TRACECA)

⇒ TRACECA'nın amacı, Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerini Kafkasya ve Karadeniz üzerinden Avrupa'ya bağlamaktır.

## YANLIŞ BİLDİĞİMİZ DOĞRULAR

### Kalıp Yargı

Bireyde öteki bireylere, toplumsal kümelere karşı sevgi ya da düşmanlık duygusunun uyanmasına yol açan koşullanmış bir duygusal tutumu yansıtan inançtır. Kalıp yargılar iki doğrultuda gelişir.

**Genelleştirme Eğilimi:** Tanıdığımız kişilerin sahip olduğu özelliği onunla aynı kategoride bulunan diğer kişilere yaymamızdır.

**Özelleştirme Eğilimi:** Bir ülke, grup veya durumla ilgili sahip olduğumuz bir kanıyı bu durumdaki herkese uygulamamızdır.

## GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARINA ÇÖZÜMLER

**Küresel İklim Değişikliği:** Küresel ölçekte karşılaşılan en büyük sorunlardan biridir. Fosil yakıtlarının kullanılmaya başlanması, arazi kullanımının değişmesi, ormansızlaşma ve sanayi süreçleri sonucunda ortaya çıkmıştır.

**Deprem:** Yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle ani olarak ortaya çıkan titreşimin dalgalar hâlinde yayılarak yeryüzünü sarsma olayıdır. Oluşumu engellenemez ancak alınan tedbirlerle zararları azaltılabilir.

**Tsunami:** Tsunami, deniz ve okyanus tabanında meydana gelen deprem ve deniz altı volkanizması gibi sebeplerle ortaya çıkar. Dalgalar kıyıya çarparak afete sebep olur. Son yirmi yılın en büyük tsunamileri Endonezya, Haiti ve Japonya'da meydana gelmiştir.

**Volkanizma:** Yer kabuğunun altındaki magma; yer kabuğundaki kırıkları takip ederek katı, sıvı ve gaz hâlinde yüzeye ulaşır ve değişik biçimlerde volkanlar (yanardağlar) oluşturur. Günümüzde devam eden yanardağ faaliyetleri, doğrudan ya da dolaylı olarak can ve mal kayıplarına yol açan afetlere dönüşmektedir.

**Açlık:** İnsanlar yaşayabilmek için karnını doyurmak zorundadır. Sağlıklı olmak için iyi beslenilmelidir.

**Göç:** Dini, siyasi, iktisadi, sosyal ve diğer sebeplerden dolayı insanların bir yerden başka bir yere gitmelerine denir.

**Terör:** Topluma korku salma, insanları korkutma ve yıldırma gibi eylemlere denir.



3.

Etkinlik

Gelişen Türkiye

Aşağıdaki kutucuklarda yer alan bilgiler ile cevapları eşleştiriniz. Cevapları bularak altta boş bırakılan kutuların içine örnekteki gibi yazınız.

1

Türkiye, Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, Bulgaristan, Gürcistan, Yunanistan, Moldova, Makedonya, Romanya, Rusya Federasyonu, Sırbistan ve Ukrayna üyedir.

**BSEC**

BSEC

TRACECA

5

1 Ocak 1996 tarihinde Gümrük Birliği Antlaşması ile birlikte Türkiye ile bu kuruluş arasında ticaret büyük bir hız kazanmıştır.

**AB**

D-8

AB

2

Dünyanın en büyük 20 ekonomisini oluşturan G-20 üyesi ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarının katıldığı yıllık olağan toplantılarının onuncusu 2015'te Türkiye'de yapılmıştır.

**G-20**

G-7

G-20

6

Üye ülkelerin hepsi aynı zamanda İslam İş Birliği Teşkilatı üyesidirler. Teşkilatı daha verimli bir yapıya kavuşturma yönündeki çalışmalar devam etmektedir.

**D-8**

ACD

D-8

3

Amacı; herkese iş ve sosyal eşitlik ile etkin bir yönetim gerçekleştirmek, yeni gelişme ve sorunları anlamak ve bunlara çözüm üretmek konularında üye ülkelere tavsiyelerde bulunmaktır.

**OECD**

OECD

ACD

7

Bu koridorun olduğu noktada yer alan ülkemizin ekonomisinde ulaştırma sektörü önemli bir yer tutar.

**TRACECA**

TRACECA

TRIESTE

4

Enerji, iletişim, tarım, turizm, eğitim, afet yönetimi gibi birçok alanda projeler hazırlayan bu kuruluş 2002 yılında kurulmuştur. Ülkemiz bu kuruluşta 2013 yılında üye olmuştur.

**ACD**

ACD

G-7

8

Bu kuruluş dünya üzerindeki en büyük siyasi ve ekonomik örgütlenmedir. Ayrıca dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer almaktadır.

**AB**

OECD

AB



4

Etkinlik

Yanlış Bildiğimiz Doğrular

Aşağıda kutucuklarda verilen ifadelerden hareketle kalıp yargıların özelliklerini örnekteki gibi yazınız.

İletişimimizi ve davranışlarımızı olumsuz yönde etkilediği

Sabit düşünceye dayandığı

Farklılıklara saygılı olmayı sağladığı

İlk kez karşılaşılan olaylarda hızlı bilgilendirme yaptığı

Ayrımcılığı azalttığı

Toplumda huzursuzluğa neden olduğu

Sadece olumsuz nitelendirmelerden oluştuğu

İlgili olduğu toplum hakkında bilgi vermediği

Toplumda yaygın olan peşin hükümleri kuvvetlendirdiği

Genelleştirme veya özelleştirme yoluyla oluştuğu

İnsanları olduğu gibi kabul etmeyi sağladığı

Gerçeği tam olarak yansıtmaya peşinde olduğu

Farklı kültürleri tanımaya imkân sağladığı

Kolay değişkenlik gösterdiği

Akılcı değil, duygusal olduğu

Ön yargılara neden olduğu

İnsanlar hakkında olumlu veya olumsuz bir nitelirmede bulunduğu

Kanıtlanabilen inançlara dayandığı

Hoşgörüyü arttırdığı

Toplumda sorgulanmadan hızlı bir biçimde yayıldığı

## Kalıp Yargıların Özellikleri

1. *İletişimimizi ve davranışlarımızı olumsuz yönde etkilediği*
2. *Sabit düşünceye dayandığı*
3. *İlk kez karşılaşılan olaylarda hızlı bilgilendirme yaptığı*
4. *Toplumda huzursuzluğa neden olduğu*
5. *Toplumda yaygın olan peşin hükümleri kuvvetlendirdiği*
6. *Genelleştirme ve özelleştirme yoluyla oluştuğu*
7. *Akılcı değil, duygusal olduğu*
8. *Ön yargılara neden olduğu*
9. *Toplumda sorgulanmadan hızlı bir biçimde yayıldığı*
10. *İnsanlar hakkında olumlu veya olumsuz bir nitelirmede bulunduğu*



5.

Etkinlik

Günümüz Dünya Sorunlarına Çözümler

Aşağıda verilen ifadelerin hangi küresel soruna ait olduğunu (Açlık, küresel iklim değişikliği, sel) ortadaki diyagramlara yazınız.

1

Yeryüzünü belirli bir süre için tamamen veya kısmen su altında bırakan su akıntılara denir.

Yeryüzünde depremde sonra en fazla can ve mal kaybına neden olan afettir.

Dere yataklarına yerleşim yeri kurulmamasına önem verilmelidir.

Bitki örtüsünün korunup ağaçlandırma çalışmalarının yapılması etkisini azaltır.

Sel

Toprak tabakalarının geçirimsiz olması, bitki örtüsünün olmaması oluşmasının nedenlerindedir.

Dere önlerinin tıkanmasına neden olabilecek atıklar temizlenmelidir.

Suların kanallarla oluşturulmuş gölet çanaklarına yönlendirilmesi etkisini azaltır.

Yamaçlarda terasların yapılması can ve mal kayıplarını da azaltır.

2

Fosil yakıtların kullanılmaya başlanması sonucunda ortaya çıkmıştır.

Atmosferdeki sera gazları neden olmaktadır.

Kuraklık, şiddetli kasırgalar... gibi hava olaylarının sıklığı ve etkisinde artış yaşanmaktadır.

Enerji verimliliğine yönelik önlemler alınmalıdır.

Küresel İklim Değişikliği

Orman kaybı durdurulmalı tersine hareket ettirilmelidir.

Enerji talebi yönetilmelidir.

Arazi kullanımının değişmesi nedenlerinden biridir.

Buzulların erimesi sonucunda bitkiler, hayvanlar ve insanlar ciddi risk altında kalmaktadır.

3

Küresel iklim değişikliğine bağlı olarak artan kuraklık neden olmaktadır.

En çok etkilenenlerin dörtte üçü savaşların tahrip ettiği ülkelerin insanlarıdır.

Hastalıklar, ölümler, iş gücü üretim kaybı ve verimsizlik neden olmaktadır.

Az gelişmiş ülkelerde daha fazla hissedilmektedir.

Açlık

Bölgesel anlaşmazlıklardan doğan savaşlar da neden olmaktadır.

Dünya kaynaklarının israf edilmeden tüketilmesi bu sorunu önemli ölçüde azaltacaktır.

Dünyada her yıl 11 milyon kişinin bu sorun sebebiyle öldüğü tahmin edilmektedir.

Tarımsal üretimde verimliliğe yönelik teknolojilerin yoksul ülkelerde de uygulanmasına imkân verilmelidir.

## 1. ÜNİTE: İLETİŞİM VE İNSAN İLİŞKİLERİ

## 1. ETKİNLİK

- |             |                    |             |
|-------------|--------------------|-------------|
| 1. İletişim | 4. Yazılı iletişim | 7. Ön yargı |
| 2. Empati   | 5. Ben dili        | 8. Uzlaşma  |
| 3. Sen dili | 6. Sözsüz iletişim | 9. Jest     |

## 2. ETKİNLİK

- |             |                    |
|-------------|--------------------|
| 1. Üzölmek  | 5. Sinirli olmak   |
| 2. Şaşımak  | 6. Korkmak         |
| 3. Ağlamak  | 7. Umursamaz olmak |
| 4. Düşönmek | 8. Utanmak         |

## 3. ETKİNLİK

## İletişimi Olumlu Etkileyen Durumlar

1. Dikkatini karşısındaki kişiyeye vermek
2. Karşımızdaki kişiyeye göz teması kurmak
3. Karşımızdaki kişiyeye empati kurmak
4. Farklılıklara saygılı olmak
5. Karşımızdaki kişiyeye ben diliyle konuşmak
6. Konuşurken ses tonuna dikkat etmek
7. Kendimizi doğru bir şekilde ifade etmek
8. Karşımızdaki kişiyeye kibar davranmak

## İletişimi Olumsuz Etkileyen Durumlar

1. Konuşmacıya karşı ön yargılı davranmak
2. Karşımızdaki kişinin sözünü kesmek
3. Konuştuğumuz kişiyeye emir vermek
4. Argo sözcük kullanmak
5. Karşımızdaki kişiyeye tehdit etmek
6. Nasihat etmek
7. Karşımızdaki kişinin konuşmasını alaycı bir tavırla dinlemek
8. Karşımızdaki kişiyeye isim (lakap) takmak

## 4. ETKİNLİK

## Ben Dili

1. Davranışın karşısında incindim, üzöldüm.
2. Derslerinden geri kalman beni üzöyor.
3. Bana karşı saygılı olman gerektiğine inanıyorum.
4. Yatağını toplamadığın zaman üzölüyorum.
5. Derse geç kalmadan rahatsız oluyorum.

## Sen Dili

1. Yaramaz ve şımarık bir çöcuksun.
2. Sürekli telefonla oynuyorsun.
3. Hiçbir zaman odanı toplamıyorsun.
4. Sürekli aynı şeyi sorup duruyorsun.
5. Kes şunu! Çekiştirip durma kolumu.

## 5. ETKİNLİK

- |           |          |                  |
|-----------|----------|------------------|
| 1. Kaynak | 3. Mesaj | 5. Geri Bildirim |
| 2. Kanal  | 4. Alıcı |                  |

## 6. ETKİNLİK

D, D, D, Y

ÇIKIŞ: 2. Çıkış

## 7. ETKİNLİK

- |   |                           |
|---|---------------------------|
| 1. Olumsuz Örnek Oluşturabi-<br>lecek Davranışlar | 4. 13 Yaş ve Üzeri İçin   |
| 2. Şiddet/ Korku                                  | 5. 18 Yaş ve Üzeri İçin   |
| 3. 7 Yaş ve Üzeri İçin                            | 6. Genel İzleyici Kitlesi |

## 8. ETKİNLİK

1. Doğru Bilgi Alma Hakkı
2. Düşönceyi Açıklama Özgürlüğü
3. Tekzip (Düzeltme) ve Cevap Hakkı
4. Özel Hayatın Gizliliği Hakkı
5. Basın Hürriyeti
6. Haberleşme Özgürlüğü

## 9. ETKİNLİK

1. Konut dokunulmazlığı hakkı
2. Basın özgürlüğü
3. Haberleşme özgürlüğü
4. Düşönceyi açıklama özgürlüğü
5. Özel hayatın gizliliği hakkı
6. Tekzip hakkı

Cevaplara göre öğrenci formu dolduracaktır.

## 2. ÜNİTE: TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK

## 1. ETKİNLİK

- |             |            |             |           |
|-------------|------------|-------------|-----------|
| 1. Ekonomik | 3. Coğrafi | 5. Siyasi   | 7. Siyasi |
| 2. Siyasi   | 4. Siyasi  | 6. Ekonomik |           |

## 2. ETKİNLİK

- |                      |                    |
|----------------------|--------------------|
| 1. Tımarlı Sipahiler | 9. Osman Bey       |
| 2. Silahtarlar       | 10. Kaptan-ı Derya |
| 3. Acemi Ocağı       | 11. Enderun        |
| 4. Ulufe             | 12. Cebeci Ocağı   |
| 5. Topçu Ocağı       | 13. Yeniçeriler    |
| 6. Enderun           | 14. Sipahiler      |
| 7. Orhan Bey         | 15. Orhan Bey      |
| 8. Azaplar           | 16. Osman Bey      |

## 3. ETKİNLİK

- |             |                 |              |
|-------------|-----------------|--------------|
| 1. Sadrazam | 3. Reisülküttap | 5. Defterdar |
| 2. Kazasker | 4. Vezir        | 6. Nişancı   |

## 4. ETKİNLİK

## Fatih Sultan Mehmet Dönemi

- |                      |                     |
|----------------------|---------------------|
| 1. Trabzon Seferi    | 3. Kırım'ın Fethi   |
| 2. İstanbul'un Fethi | 4. Otlukbeli Savaşı |



**Yavuz Sultan Selim Dönemi**

1. Mercidabık Savaşı
2. Çaldıran Savaşı
3. Ridaniye Savaşı
4. Turnadağ Savaşı

**Kanuni Sultan Süleyman Dönemi**

1. I. Viyana Kuşatması
2. Belgrad'ın Fethi
3. Preveze Deniz Savaşı
4. Zigetvar Seferi

**5. ETKİNLİK**

**Osmanlı'nın Fetih İçin Yaptığı Hazırlıklar**

1. Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarı yaptırıldı.
2. 400 parçalık bir donanma oluşturuldu.
3. Şahi adı verilen büyük toplar döktürüldü.

**Bizans'ın Fetih İçin Yaptığı Hazırlıklar**

1. Avrupa'dan yardım istendi.
2. Surları tamir ettirdi.
3. Haliç'in girişini kalın zincirler ve eski gemiler ile kapattı.

**6. ETKİNLİK**

1. 1302 Koyunhisar (Bafeon Savaşı)
2. 1329 Maltepe (Palekanon) Savaşı
3. 1363 Sazlıdere Savaşı
4. 1364 Sırpsındığı Savaşı
5. 1389 I. Kosova Savaşı
6. 1396 Niğbolu Savaşı
7. 1402 Ankara Savaşı
8. 1444 Varna Savaşı
9. 1448 II. Kosova Savaşı

**7. ETKİNLİK**

1. Osman Bey
2. I. Murat
3. I. Mehmet
4. Orhan Bey
5. Yıldırım Bayezid
6. II. Murat

**1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SENARYO - 1**

1. Özel hayatın gizliliği hakkı ihlal edilmiştir.
2.
  - a. Olumsuz Örnek Oluşturabilecek Davranışlar
  - b. Genel İzleyici Kitleleri
3. Sadrazam (Veziri azam)
4.
  - a. Doktor
  - b. Hasta
  - c. Muayene sırası sizde, içeri giriniz.
  - d. Takip ekranı
  - e. Hastanın doktorun bulunduğu odaya girmesi
5. Tekzip

**6.**

a	Sazlıdere Savaşı	Edirne fethedildi.
b	I. Kosova Savaşı	I. Murat şehit oldu.
c	Niğbolu Savaşı	Türklerin Balkanlardan atılmayacağı kesinleşti.
d	II. Kosova Savaşı	Osmanlı'nın kalıcılığı Balkanlarda kesinleşti.

7. Preveze Deniz Savaşı
8. a. Sağlık b. İletişim
9. Karşımızdaki insanın kabul edilmeyen davranışları karşısında eleştiri ve suçlama mesajları içeren ifadelerdir.
10. Tımarlı sipahiler

**1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SENARYO - 2**

1.
  - a. Tehdit edici bir üslup sergilemiştir.
  - b. Sen dili
- 2.

a	Sadrazam	Padişahın mutlak vekilidir. Padişah'tan sonra en yetkili devlet adamıdır. Seyfiye sınıfındandır.
b	Vezir	Sadrazamın verdiği görevleri yerine getirir. Sadrazamdan sonraki en yetkili kişidir. Seyfiye sınıfındandır.
c	Kazasker	Eğitim ve adaletten sorumludur. Müderris ve kadıların atamalarını yapar. İlmiye sınıfındandır.
d	Defterdar	Mali (ekonomik) işlerden sorumludur. Kalemiye sınıfındandır.
e	Nişancı	Divan-ı Hümayun'da alınan kararların yazışmalarını yürüten görevlidir. Padişahın ferman ve beratlarına "padişahın tuğrasını" çeker. Kalemiye sınıfındandır.

3. Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna iletmelidir. (RTÜK)
4. Sözsüz iletişim
5.
  - a. II. Bayezid
  - b. Fatih Sultan Mehmet
6.
  - a. Dini
  - b. Eğitim
  - c. Sosyal
7. Doğru bilgi alma hakkı yasalarla güvence altına alınmıştır.
8. Suçlama
9. Ben dili
10. Televizyonu kullanmalıdır.

**1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SENARYO - 3**

1.
  - a. Sözlü iletişim
  - b. Sözsüz iletişim

2.

- a. Sen dili  
b. Ben dili  
c. Empati

3.

	Savaşın Adı	Tarih
a	Koyunhisar (Bafeon) Savaşı	1302
b	Sazlıdere Savaşı	1361
c	Palekanon Savaşı (Maltepe)	1329

4.

- a. Özel yaşamın gizliliği hakkı  
b. Doğru haber (bilgi) alma hakkı  
5. Televizyon  
6. Fethedilen yerlerde kalıcı hâle gelmek

7.

Kişiler	Toplumsal Yapı
Sadrazam	Seyfiye
Defterdar	Kalemiye
Vezir	Seyfiye
Esnaf	Yönetilen (Reaya)
Nişancı	Kalemiye
Köylü	Yönetilen (Reaya)
Tüccar	Yönetilen (Reaya)
Gayrimüslim	Yönetilen (Reaya)
Kazasker	İlmiye
Şehirli	Yönetilen (Reaya)

8.

- a. Aynı ses tonu ve sıkıcı konuşma  
b. Sözlü iletişim

9.

- a. Osman Bey      b. Orhan Bey

10. Alıcı ögesi vurgulanmıştır.

### 8. ETKİNLİK

1. Bartolomeo Dias      3. Vasco da Gama  
2. Kristof Colomb      4. Magellan

### 9. ETKİNLİK

1. Aydınlanma Çağı      4. Coğrafi Keşifler  
2. Rönesans      5. Reform Hareketleri  
3. Sanayi İnkılabı      6. Fransız İhtilali

### 10. ETKİNLİK

1. Coğrafi Keşifler      4. Aydınlanma Çağı  
2. Rönesans Hareketleri      5. Fransız İhtilali  
3. Reform Hareketleri      6. Sanayi İnkılabı

### 11. ETKİNLİK

1. Coğrafi Keşifler      7. Reform Hareketleri  
2. Reform Hareketleri      8. Sanayi İnkılabı  
3. Sanayi İnkılabı      9. Fransız İhtilali  
4. Fransız İhtilali      10. Aydınlanma Çağı  
5. Rönesans Hareketleri      11. Coğrafi Keşifler  
6. Coğrafi Keşifler      12. Aydınlanma Çağı

Öğrenci formu cevaplara göre dolduracaktır.

### 12. ETKİNLİK

1. SİYASİ      4. EĞİTİM      7. KÜLTÜR  
2. SAĞLIK      5. KÜLTÜR      8. EKONOMİ  
3. ULAŞIM      6. SOSYAL      9. KÜLTÜR

### 13. ETKİNLİK

1. II. Mahmut      8. İbrahim Müteferrika  
2. Şirket-i Hayriye      9. Vankulu Lügatı  
3. Kırım Savaşı      10. Rumeli  
4. Samuel Morse      11. Tulumbacı Ocağı  
5. İstanbul      12. III. Ahmet  
6. Takvim-i Vekayi      13. 28 Mehmet Çelebi  
7. Lale Devri      14. Mekteb-i Tıbbiye

### 14. ETKİNLİK

1. II. Mahmut      4. Abdülmecit  
2. Abdülmecit      5. III. Ahmet  
3. II. Mahmut

### 15. ETKİNLİK

1. Türk Kahvesi      5. Çini Sanatı  
2. Güreş      6. Minyatür Sanatı  
3. Hat Sanatı      7. Çömlekçilik  
4. Cirit      8. Ebru Sanatı

### 16. ETKİNLİK

1. SEYYAH      6. EVLİYA ÇELEBİ  
2. KAHVE      7. HAT  
3. HATTAT      8. CİRİT  
4. MİNYATÜR      9. BAYRAM  
5. TEZHİP

ANAHTAR SÖZCÜK: SEYAHATNAME

### 1. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI SENARYO 1

1. Doğru haber alma hakkını gözardı etmiştir.

2.

**Türk Tarihi Açısından Sonuçları**

- Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü sağlandı.
- İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti oldu.
- II. Mehmet "Fatih" ünvanını aldı.

**Dünya Tarihi Açısından Sonuçları**

- Bizans İmparatorluğu yıkıldı.
- Orta Çağ sona erdi ve Yeni Çağ başladı.
- Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki saygınlığı arttı.

3.

- Bilimsel
- Ekonomik
- Dini

4. Temizlik özelliğine değinilmiştir.

5.

Rönesans Öncesi Bilim, Kültür ve Sanat	Rönesans Sonrası Bilim, Kültür ve Sanat
a. Skolastik düşünce hâkimdi.	Özgür ve bilimsel düşünce hâkim oldu.
b. Kilise ne derse o doğru kabul edilirdi.	Kilisenin dedikleri sorgulanmaya başladı.
c. Bilim ve teknik alanındaki gelişmeler sınırlıydı.	Bilim ve teknik alanında gelişmeler yaşandı.
d. Yazarlar, araştırmacılar ve sanatçıların görüşlerine önem verilmezdi.	Yazarlar, araştırmacılar ve sanatçıların görüşlerine önem verildi.

6.

- Siyasi (yönetim)
- Milliyetçilik

7. II. Mahmut Dönemi'nde çıkarılmıştır.

8. Kırım Savaşı sırasında yaşanmıştır.

9.

- Haberleşme/İletişim
- Ulaşım
- Ekonomi
- Kültürel

10.

- Coğrafi Keşifler
- Rönesans
- Reform Hareketleri
- Aydınlanma Çağı
- Fransız İhtilali
- Sanayi İnkılabı

**1. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI SENARYO - 2**

1.

- Kaynak, alıcı, ileti (mesaj), kanal, geri bildirim
- Ön yargı
- Empati
- Etkin dinleme

2.

- Asya, Afrika, Avrupa
- Kanuni Sultan Süleyman
- II. Murat
- İmparatorluk (Çok uluslu)
- Fransız İhtilali sonucunda gerçekleşmiştir.
- Ekonomik alana olan katkısından söz edilmektedir.
- Lale Devri'nde yaşanmıştır.

Özellikleri	Rönesans	Reform Hareketleri
Başlangıç Yüzyıl	XIV	XVI
Başladığı Yer	İtalya	Almanya
Etkilediği Alan	Bilim	Din

7.

- Bartolomeu Dias (Bartelmi Diyaz)
- Kristof Colomb (Kıristof Kolomb)
- Vasco da Gama (Vasko dö Gama)
- Magellan (Macellan)
- Evliya Çelebi
- Askeri alanda ıslahat yapmaya ihtiyaç duymuştur.
- Yardımseverlik özelliği vurgulanmıştır.

**1. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI SENARYO - 3**

- Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en önemli unsurdur. Düşünce dünyamız, dilin sayesinde somutlaşır. Dil, toplumsal anlaşmanın bir ürünü olarak uzlaşma ortamı yaratır. İnsan; diliyle kendini topluma kabul ettirir, dili ile çevresinden uzaklaştırır. İnsan; dili ile sever, sevilir ve saygınlık kazanır. "Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır." atasözü olumlu iletişimin önemini vurgulamaktadır. Doğru cevap D seçeneğidir.
- İletişim önce aile içinde başlar. İletişimde göz teması önemlidir. İletişimde hem etkili bir konuşmacı hem de etkili bir dinleyici olunması gerekmektedir. Doğru cevap B seçeneğidir.
- El, kol, ayak-bacak ve baş hareketlerimiz jest; yüz ifadelerimiz ise mimik olarak adlandırılır. Jest ve mimikler tek başlarına bir iletişim aracı olarak kullanılabilirken aynı zamanda sözlü iletişimi desteklemek için de kullanılabilir. Beden dili sadece dilsizler için değil herkes için geçerlidir. Doğru cevap A seçeneğidir.
- Posta, telgraf, telefon, faks, gazete, radyo, televizyon, uydu, bilgisayarlar, (internet ve e-posta) gazete, dergi gibi kitlelere ulaşan ve iletişimi sağlayan araçlara kitle iletişim araçları denilmektedir. Dolayısıyla sorulan soru "Kitle iletişim araçları hangileridir?" olacaktır. Doğru cevap B seçeneğidir.

5. Toplum, kitle iletişim araçları sayesinde pek çok olaydan haberdar olmaktadır. Bu araçların en büyük sorumluluklarından biri doğru haber vermektir. Bunun mümkün olması için de basın hürriyetinin olması gerekmektedir. Anayasa'nın 28. maddesinde şu ifadeler yer verilmiştir: "Basın hürdür, sansür edilemez. Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır." Bu Anayasa maddesi incelendiğinde basın özgürlüğünün yasalarla güvence altına alındığı yorumu yapılabilir. Doğru cevap D seçeneğidir.
6. Teknoloji gelişmelerinin kitle iletişim alanlarına yansımaları medya ve kitle iletişim araçları hayatımızın her alanında çok önemli güce sahip olmuştur. Modern çağın bir gerçeği olan medya, sanal âlem, internet ve bilgisayar dünyası, insanlığın hayatında önemli bir yer edinmiştir. "Kitle İletişim Araçlarının Esiri Mi Oluyoruz?" ifadesiyle kitle iletişim araçlarına bağımlı hâle gelindiğine dikkat çekilmiştir. Doğru cevap B seçeneğidir.
7. Osman Bey'in ilk zamanlarda Bizanslı tefurlardan Karacahisar, Bilecik, Yunthisar, Yenişehir, İnegöl ve Yarhisar'ı alarak fetih hareketlerinde bulunması sınır bölgelerindeki hâkimiyetini güçlü kılmaya çalıştığını ve egemenlik alanını genişlettiğini gösterir. Ahi şeyhlerinden Şeyh Edebalı'nın kızıyla evlenmesi ise dinin halk üzerindeki etkisinden faydalandığını gösterir. Doğru cevap A seçeneğidir.
8. Osman Bey'in oğlu Orhan Bey Dönemi'nde devlet sınırlarının genişlemesiyle birlikte "yaya ve müselleme" adı verilen ve sürekli olarak savaşa hazır bir ordunun kurulması Osman Bey Dönemi'nde düzenli bir ordunun olmadığını, ilk düzenli ordunun Orhan Bey Dönemi'nde oluşturulduğunu göstermektedir. Rumeli'de fetihlerin yapılmasıyla Kapıkulu ordusunun kurulması Osmanlı Devleti'nde sınırların genişlemesinin Osmanlı ordusunda değişmelerin yaşanmasına neden olduğunu göstermektedir. Doğru cevap A seçeneğidir.
9. İstanbul'un fethinin Dünya tarihi açısından sonuçları şunlardır:
- Bizans İmparatorluğu yıkıldı.
  - Orta Çağ sona erdi ve Yeni Çağ başladı.
  - Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki saygınlığı arttı.
  - Ticaret yollarının Osmanlı Devleti'nin eline geçmesi ile Avrupa devletleri yeni ticaret yolları aramaya başladı. Bu durum coğrafi keşiflerin başlamasında etkili oldu.
  - Kale ve surların top gülleleriyle yıkılacağı anlaşıldı. Bu durum Avrupa'da derebeylik rejiminin gücünü kaybetmesine neden oldu.
  - İstanbul'daki bilgin ve sanatçılar İtalya'ya giderek Rönesans Dönemi'nin başlamasına katkı sağladılar.
- Osmanlı'nın toprak bütünlüğünün sağlanması İstanbul fethinin dünya tarihi açısından değil Türk tarihi açısından bir sonucudur. Doğru cevap B seçeneğidir.
10. Toprak Osmanlı ekonomisine yön veren en önemli faktörlerden biridir. Osmanlı Devleti fetihlerle belli ticaret yollarının denetimini ele geçirerek ülkede ekonominin canlanmasını sağlamışlardır. Ayrıca şeri ve örfi vergiler Osmanlı'nın gelir kaynaklarından. Osmanlı Devleti'nde sebepsiz yere toprağı üç yıl ekmeyenlerden ise Adet-i Ağnam değil Çiftbozan vergisi alınmıştır. Doğru cevap C seçeneğidir.
11. XVI. yüzyılda Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki Katolik kilisesinde yapılan yenilik hareketine Reform adı verilir. Din adamları ve soyluların zevk ve eğlence içinde yaşaması, kilisenin, dini kendi çıkarları doğrultusunda kullanması Reform Hareketleri'ne neden olmuştur. Doğru cevap D seçeneğidir.
12. Osmanlı Devleti'nde yönetici ve askerî sınıf dışında kalan kesime "reaya" denilirdi. Kasaba ve şehirlerde oturan ticaretle uğraşan tüccarlar, meslek sahibi olan esnaflar ile köylüler ve konargöçerler bu gruba dâhildi. Osmanlı Devleti'nde biri yönetilen (reaya) sınıfına geçebilirken halktan bir kimse de yönetici sınıfına geçebilirdi. Bu durum Osmanlı Devleti'nde sınıf farkının olmadığını gösterir. Doğru cevap A seçeneğidir.
13. Osmanlı Devleti, üç kıtaya yayılmış toprakları üzerinde yaşayan farklı ırktan ve dinden insanları, huzur ve barış içerisinde uzun süre yönetmiştir. Osmanlı Devleti, bu birlik ve beraberliği boyunca uyguladığı müsamaha, adalet, farklı din, dil ve milletlere karşı saygı ile oluşturduğu istimalet politikası sayesinde sağlamıştır. Doğru cevap C seçeneğidir.
14. Coğrafi Keşifler sonucunda yeni kıta ve ticaret yolları bulundu. Akdeniz limanları canlılığını kaybetti. Yeni bitki türleri ortaya çıktı. Dünya'nın düz olmadığı, yuvarlak olduğu ortaya çıktı. Coğrafi Keşifler'e kadar Dünya'nın düz olduğunu söyleyen kiliseye ve din adamlarına olan güven azalmaya başladı. Avrupalı devletler keşfettikleri yerlerde sömürge imparatorlukları kurdu. Keşfedilen yerlerden değerli madenler ve çeşitli ham maddeler Avrupa'ya taşındı ve Avrupa zenginleşti. Zenginleşen Avrupa'da sanata önem veren bir sınıf ortaya çıktı. Bu durum da Rönesans'ın başlamasında etkili oldu. Osmanlı Devleti, Coğrafi Keşifler'den olumsuz etkilendi. İpek ve Baharat yolları önemini kaybedince Osmanlı Devleti'nin gelirleri azaldı. Keşfedilen yerlerden getirilen altın, Osmanlı Devleti'nin parasının değerini düşürdü. Osmanlı Devleti, ülkesindeki ticareti canlandırmak için Avrupalı devletlere kapitülasyonlar (ticari ayrıcalıklar) vermek zorunda kaldı. Bu da Osmanlı Devleti'nin ekonomik bağımsızlığına zarar verdi. Doğru cevap D seçeneğidir.

15. Avrupalı devletlerin Osmanlı'nın iç isyanlarını desteklemesi , Osmanlı'nın bölünmesini istemeleri, Osmanlı'nın siyasi bütünlüğünü bozmaya çalıştıkları anlamına gelir. Doğru cevap C seçeneğidir.

16.

- Dirlik sistemi kaldırıldı bunun yerine devlet memurları maaşa bağlandı. (Ekonomi)
- Divan-ı Hümayun kaldırılarak yerine nazırlıklar kuruldu. (Siyasi)
- Yeniçeri Ocağı kaldırılarak yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye adında bir ocak kuruldu. (Askeri)

II. Mahmud Dönemi'nde sağlık alanında düzenleme yapılmamıştır. Doğru cevap D seçeneğidir.

17. Osmanlı Devleti, 1718'de mağlup olduğu Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Pasarofça Antlaşması'nı imzaladı. Böylece bir barış dönemi başladı. Lale yetiştiriciliğinin bir tutku hâlini almasından dolayı bu dönem "Lale Devri" olarak isimlendirildi. Lale Devri aynı zamanda Avrupa'nın etkisinin başladığı ve önemli islahatların yapıldığı bir dönem oldu. Yabancı eserlerin Türkçe'ye çevrilmesi için tercüme odasının kurulması kültür alanıyla, kumaş ve çini imalathanelerinin açılması ekonomi alanıyla, çiçek aşısının uygulanmaya başlaması sağlık alanıyla ilgili bir gelişmedir. Fakat Avrupa mimarisinin örnek alınarak eserlerin yapılması siyasi alanda değil mimari alanda yapılan bir yeniliktir. Doğru cevap C seçeneğidir.

18. Osmanlı Devleti'nde yaşayan çiftçileri buldukları zor durumdan kurtaran kuruluş Mithat Paşa tarafından kurulan Memleket Sandıklarıdır. Doğru cevap D seçeneğidir.

19. "Türkler arasında yaşayan birinin gözüne çarpan Türklerle ilgili temel özellik, onların misafirverlikleridir." ifadesinden A seçeneğine, "Hangi dinden hangi milletten olursa olsun ister fakir ister zengin olsun ayırım gözetmeksizin herkesin tek düşüncesi vardı: Yabancı'nın karnını doyurmak." ifadesinden B ve D seçeneklerine ulaşılabilir. Fakat Türklerin ön yargılı bir özelliğe sahip olduğu söylenemez. Doğru cevap C seçeneğidir.

20. Osmanlı kültüründe insanlara karşı gösterilen saygının yanında hayvanlara karşı gösterilen iyilikseverlik seyyahların dikkatini çekmiştir. Osmanlı halkının sokak hayvanlarını koruması hayvansever olduklarını gösterir. Doğru cevap B seçeneğidir.

## 1. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI SENARYO - 4

1. Bireylerin kabul edilmeyen davranışları karşısında suçlayıcı, yargılayıcı ve eleştirici mesajlar içeren dile sen dili denir. Sen dilini kullandığımızda karşımızdaki kişi savunmaya geçer. Sen dili yerine ben dilini kullanmak etkili iletişim açısından önemlidir. Doğru cevap D seçeneğidir.

2. Empati; bir insanın, kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamasıdır. Parçada Aleyna'nın "... kendimi onun yerine koydum." açıklaması empati kavramının kapsamına girer. Doğru cevap C seçeneğidir.

3. Gerçek olmayan haberler uydurabilmek, söylenti olan haberleri kesinmiş gibi duyurmak ve belli kesimleri öven haberler yayınlamak basın kuruluşlarının özgürlüğü içerisinde yer almaz. Ancak kaynağı belgelenmiş haberleri sunmak basın kuruluşlarının özgürlüğü içerisinde yer alır. Doğru cevap B seçeneğidir.

4. Ali'nin aile içinde alınan kararlarda söz hakkının olması ve Ahmet'in okuldaki eksiklikleri idarecilere bildirmesi Anayasa'mızın 26. maddesi ile ilgilidir. Canan'ın şehir dışındaki akrabalarıyla telefonda görüşmesi Anayasa'mızın 22. maddesi ile ilgilidir. Mete'nin sosyal medya hesabındaki fotoğraflarının izinsiz alınarak paylaşılması özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini göstermektedir. Doğru cevap C seçeneğidir.

5. Tehdit etmek herhangi bir konuda kişiye gözdağı vermek, kişiyi korkutmaktır. Annesinin Elif'e söylediği söz, iletişimi engelleyen unsurlardan tehdit etmeye örnektir. Doğru cevap C seçeneğidir.

6. Çimpe Kalesi'ni alarak Rumeli'ye geçişi sağlayan padişah Orhan Bey'dir. İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı padişahı I. Bayezid'dir. Osmanlı Devleti'nin ilk deniz savaşını Venediklilerle yapan Osmanlı padişahı I. Mehmet'tir. I. Murat Dönemi ile ilgili bir gelişme verilmemiştir. Doğru cevap C seçeneğidir.

7. "... silah yapımı ile uğraşan cebeci ocağı, top yapımı ve kul lanımı görevini üstlenen topçu ocağı ve kapıkulu süvarileri gibi kapıkulu askerlerini meydana getirirdi." ifadesinden A seçeneğine, "... Acemi Ocağı'na alınan ve burada eğitim gören askerler, oradan da Yeniçeri Ocağı'na alınır." ifadesinden B seçeneğine, "Osmanlı, Rumeli'de fetihlere başlayınca sürekli olarak savaşa hazır bir orduya ihtiyaç duydu." ifadesinden D seçeneğine ulaşılabilir. Ancak yeniçerilerin atlı askerden oluştuğuna dair bir yargıya ulaşamaz. Doğru cevap C seçeneğidir.

8. Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede güçlenmesinin sebepleri şunlardır:

- Coğrafi konumun genişlemeye uygun olması
- Balkanlar'da mezhep savaşlarının yaşanması
- Yetenekli padişahların iş başına gelmesi
- Anadolu beylikleriyle barışçıl bir politika yürütülmesi
- Adaletli bir yönetimin uygulanması
- Batı yönündeki ilerleme politikası
- Planlı iskân politikasının uygulanması
- Fethedilen yerlerde istimalet politikasının uygulanması
- Türkmenlerin ve Ahilerin desteğinin alınması

Doğru cevap A seçeneğidir.

9. Osmanlı Devleti Balkanlar'da fethettiği topraklarda iskân ve istimalet (hoşgörü) politikası uygulamıştır. Aynı zamanda Balkanlar'da imar faaliyetlerinde bulunmuştur. Ancak Osmanlı'nın Balkanlar'da inanç birliği sağladığı söylenemez. Doğru cevap A seçeneğidir.

10. Turnadağ Savaşı ile Dulkadiroğulları Beyliği'ni ortadan kaldıran, Anadolu'da Türk siyasi birliğini kesin olarak sağlayan, Osmanlı topraklarını Afrika Kıtası'na kadar genişleten, Mekte ve Medine'ye hizmet eden anlamına gelen Hadim'ül – Harameyn unvanını kullanan Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim'dir. Doğru cevap A seçeneğidir.

11. Osmanlı Devleti fethettiği Rumeli ve Balkanlar'dan 8 – 18 yaş aralığındaki Hristiyan ailelerin çocuklarını alır, Türk ve Müslüman ailelerin yanına yerleştirirdi. Burada Türk ve Müslüman geleneklerine göre yetiştirilen çocukların güçlü kuvvetli olanları Acemi Ocağına gönderilirdi. Zeki olanları ise Enderun Mektebine gönderilip devlet adamı olacak şekilde yetiştirilirdi. Devşirme sistemi uygulanırken alınacak çocukların ailelerinin tek oğlu olmamasına dikkat edilirdi. Doğru cevap D seçeneğidir.

12. 15 ve 17. yüzyıl boyunca tüm Avrupa'yı etkileyen Katolik kilisesine karşı yapılmış dinsel harekete reform denir. Reform Hareketleri sonucunda; papa ve din adamlarının saygınlığı azaldı, Protestanlık, Kalvenizm ve Anglikanizm gibi mezhepler ortaya çıktı. Katolik Kilisesi güven kaybedince kendini düzeltmek için birtakım ıslahatlar yaptı. Doğru cevap D seçeneğidir.

13. Coğrafi Keşifler'le çoğu tüccar ve denizci olan birçok Avrupalı yeni keşfedilen topraklara gidip yerleştiler. Keşfedilen yerleri sömürge hâline getirdiler. Özellikle İspanyol ve Portekizliler geniş topraklar elde ederek ilk sömürgeleri kurdular. Sömürge topraklarındaki insanların bir kısmını köleleştirdiler. Buralardan elde ettikleri altın, gümüş, elmas gibi değerli madenleri Avrupa ülkelerine taşıdılar. Yeni deniz ticaret yollarının bulunması İpek ve Baharat yollarının eski önemini kaybetmesine neden oldu. Avrupa'nın denizci ülkeleri kısa sürede zenginleşti. Ancak deniz ticareti Akdeniz'den okyanuslara kaydı. Doğru cevap C seçeneğidir.

14. Sanayi İnkılabı sonucu şehirlerde çok sayıda fabrika kuruldu. Üretimde büyük artış oldu. Kentlerin hızla büyümesiyle işsizlik gibi yeni toplumsal sorunlar doğdu. Sanayi İnkılabı ile üretimin hızlı ve çok miktarda yapılabilmesi ham madde ve pazar ihtiyacını arttırdı. Bu durum karşısında sanayileşen Avrupa devletleri başta Afrika ve Asya'da olmak üzere yeni sömürgeler aramaya başladılar. İşgal ettikleri ülkeleri sömürgeleştirerek bu ülkelerin kaynaklarını kendi ülkelerine taşıdılar. Doğru cevap A seçeneğidir.

15. II. Mahmut Dönemi'nde Takvîm-i Vekâyi (1831) adlı ilk resmî gazetenin çıkarılması haberleşme alanında önemli bir gelişme oldu. Gazete, halkın hem ülkede yaşanan olayları bilmesi hem de dış dünyadaki gelişmelerden haberdar olması açısından önemliydi. Takvîm-i Vekâyi gazetesi farklı dillerde çıkarılmaktaydı. Takvîm-i Vekâyi gazetesinin farklı dillerde yayımlanmasının sebebi Osmanlı Devleti içerisinde birçok milletten insanların birlikte yaşamasıydı. Doğru cevap B seçeneğidir.

16. Kahve, Osmanlı'dan günümüze gündelik hayatımızın vazgeçilmez bir içeceği. Türk kahvesi adıyla dünyaca tanınan bu içecek, Osmanlı Devleti'nde 1500'li yıllarda tüketilmeye başlanmıştır. Genellikle bir bardak su ve Türk lokumuyla ikram edilen Türk kahvesi seyahatnamelerde de kendisine yer bulmuştur. Doğru cevap C seçeneğidir.

17. Türklerin elindeki esirlerin kötü muamele görmemesi ve evin ikinci efendisi gibi muamele görmeleri insana değer verdiklerini gösterir. Doğru cevap A seçeneğidir.

18. Osmanlı ülkesini gezen bir seyyah Türklerin hoşgörülü olduklarını, toplumsal düzene önem verdiklerini ve temizliğe düşkün olduklarını söyleyebilir. Seyahatnamelerde Osmanlı Devleti'nde halkın dili, dini, ırkı ne olursa olsun konuklarına karşı gösterdiği misafirperverlik sıklıkla konu edilmiştir. Misafirlerin karnını doyurup konaklamalarını sağlamak, onlara yardımcı olmak için halk âdeta birbiriyle yarıştırdı. Dolayısıyla misafirperver olmadıkları söylenemez. Doğru cevap D seçeneğidir.

19. İlk Osmanlı matbaasının kurucusu İbrahim Müteferrika basma yöntemiyle kitap çoğaltmanın yararları ve gerekliliği üzerine bir risale yazmış, sadrazama sunmuş ve matbaa kurmak için izin istemiştir. Matbaanın kurulmasına işimizi kaybederiz korkusuyla hattatlar itiraz etmiş, matbaada dinî kitaplar basılmayacağı söylenince itirazlarına son vermişlerdir. Böylece Lale Devri'nde Said Çelebi ile İbrahim Müteferrika 1727'de ilk Osmanlı matbaasını kurmuştur. Doğru cevap B seçeneğidir.

20. Osmanlı Devleti'nde eğitim alanında önemli islahatlar gerçekleştirildi. II. Mahmut'un ve ardından başa geçen padişahların desteğiyle 19. yüzyılda eğitim alanında şu düzenlemeler yapıldı: Devlet memuru yetiştirmek için Mekteb-i Maarif-i Adliyye adıyla hukuk eğitimi veren bir okul açıldı. Ortaokul seviyesinde eğitim veren rüştiyeler, lise seviyesinde eğitim veren idadi ve sultaniler açıldı. Avrupa'ya öğrenciler gönderildi. Mekteb-i Tıbbiye (Tıp okulu) ve Mekteb-i Harbiye (Harp okulu) açıldı. Kız rüştiyeleri açıldı. Öğretmen yetiştirmek amacıyla Darülmuallimin ve Darülmualimat adıyla kız ve erkek öğretmen okulları açıldı. Yükseköğretim seviyesinde eğitim veren ve Türkiye Cumhuriyeti Dönemi'nde İstanbul Üniversitesi adını alan Darülfünun açıldı. Kapıkulu Ocağı'nın açılması ise eğitim alanında yapılan bir yenilik değildir. Doğru cevap D seçeneğidir.

### 3. ÜNİTE: ÜLKEMİZDE NÜFUS

#### 1. ETKİNLİK

##### Doğal Faktörler

1. Su Kaynakları
2. Yer Şekilleri
3. Bitki Örtüsü
4. İklim
5. Toprağın Verimliliği

##### Beşeri Faktörler

1. Tarım
2. Turizm
3. Ticaret
4. Ulaşım
5. Sanayi

##### Nüfusun Fazla Olduğu Yerler

1. Orta Amerika Kıtası
2. Avrupa Kıtası
3. Güneydoğu Asya
4. Hindistan ve Çevresi
5. Batı Amerika

##### Nüfusun Az Olduğu Yerler

1. Avustralya'nın İç Kesimleri
2. Antarktika Kıtası
3. Afrika Kıtasının Kuzeyi
4. Kuzey Kutup Bölgesi
5. Grönland Adası

#### 2. ETKİNLİK

1. Doğal
2. Beşeri
3. Beşeri
4. Doğal

#### 3. ETKİNLİK

1. İstanbul
2. Tunceli, Bayburt
3. Marmara
4. Doğu Anadolu
5. Güneydoğu Anadolu
6. Doğu Anadolu
7. Marmara
8. Karadeniz

#### 4. ETKİNLİK

1. 1927
2. 2022
3. 1990
4. 2022
5. 2022
6. 1927
7. 1980
8. 86

#### 5. ETKİNLİK

1. 2023
2. 2010
3. 2011
4. 2023
5. 2023
6. 2007

#### 6. ETKİNLİK

1. Nüfus
2. Doğal nüfus artış hızı
3. Nüfus artışı
4. Nüfus yoğunluğu

#### 7. ETKİNLİK

1. 2007
2. 20 – 24
3. 2023
4. Kadın
5. 2023
6. Kadın
7. 2007
8. 2023
9. 2007
10. 2007

#### 8. ETKİNLİK

1. 1975
2. 2023
3. 2023
4. 2023
5. 1975
6. 1975
7. 3,7
8. 98,4
9. 1975
10. 2023

#### 9. ETKİNLİK

1. 2023
2. 2007
3. 2023
4. 2023
5. 2023
6. 2007
7. 2023
8. 2007
9. 2007
10. 2023

#### 10. ETKİNLİK

1. Bayburt
2. Ağrı
3. Marmara Bölgesi
4. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri

#### 11. ETKİNLİK

Sürekli / Mevsimlik	Ekonomik / Sosyal / Doğal / Siyasi
1. Sürekli	Ekonomik
2. Sürekli	Sosyal
3. Sürekli	Sosyal
4. Mevsimlik	Sosyal
5. Mevsimlik	Doğal
6. Mevsimlik	Ekonomik
7. Sürekli	Doğal
8. Sürekli	Ekonomik

## 12. ETKİNLİK

## Göçün Yapıldığı Yerin Özelliklerine Göre

1. Kırdan kente göç
2. Kentten kıra göç
3. Kırdan kıra göç
4. Kentten kente göç

## Mesafesine Göre

1. Dış göç
2. İç göç

## Süresine Göre

1. Sürekli göç
2. Mevsimlik göç

## Oluşum Nedenlerine Göre

1. Zorunlu göç
2. Gönüllü göç

## 13. ETKİNLİK

- |               |                |
|---------------|----------------|
| 1. BEYİN GÖÇÜ | 4. MEVSİMLİK   |
| 2. DIŞ GÖÇ    | 5. ZORUNLU GÖÇ |
| 3. İÇ GÖÇ     | 6. SÜREKLİ GÖÇ |

## 14. ETKİNLİK

## SİYASİ

1. Savaş nedeniyle göçlerin yapılması
2. İç karışıklıkların yaşanması nedeniyle yapılan göçler
3. Mübadele sonucu yapılan göçlerin artması

## EKONOMİK

1. İş bulmak amacıyla göçlerin gerçekleşmesi
2. Mevsimlik yapılan göçlerin artması
3. Yaşanan göçler sonucunda işçi ücretlerinin azalması

## 15. ETKİNLİK

1. (2) Seyahat
2. (4) Yerleşim
3. (1) Özgürlük

## 4. ÜNİTE: ZAMAN İÇİNDE BİLİM

## 1. ETKİNLİK

- |                       |                      |
|-----------------------|----------------------|
| 1. James Russell      | 5. Guglielmo Marconi |
| 2. Edouard Belin      | 6. Chester Carlson   |
| 3. Tim Berners Lee    | 7. Thomas Edison     |
| 4. Johannes Gutenberg | 8. John Logie Baird  |

## 2. ETKİNLİK

- |                |                      |
|----------------|----------------------|
| 1. Matbaa      | 6. Yazı              |
| 2. Kâğıt       | 7. Mürekkep          |
| 3. Çivi yazısı | 8. Bergama           |
| 4. Romalılar   | 9. Hiyeroglif yazısı |
| 5. Ziggurat    | 10. Fenikeliler      |

## 3. ETKİNLİK

Murat: Matbaa

Ercan: Yazı

Semra: Bilgisayar

Özlem: Çinliler

Defne: Sümerler

Neşra: Papirüs

Mehmet: Parşömen

Faruk: Hiyeroglif

Cevaplara göre öğrenci kendisini değerlendirecektir.

## 4. ETKİNLİK

- |                 |                 |           |
|-----------------|-----------------|-----------|
| 1. Harezmi      | 4. Ali Kuşçu    | 7. Farabi |
| 2. El Cezeri    | 5. İbn-i Haldun |           |
| 3. İbn-i Firnas | 6. İbn-i Sina   |           |

## 5. ETKİNLİK

- |                 |                 |                |
|-----------------|-----------------|----------------|
| 1. KATİP ÇELEBİ | 5. KÂTİP ÇELEBİ | 9. İBNİ HALDUN |
| 2. İBNİ HEYSEM  | 6. PİRİ REİS    | 10. EL CEZERİ  |
| 3. EL HAZİNİ    | 7. İBNİ HEYSEM  |                |
| 4. PİRİ REİS    | 8. ALİ KUŞÇU    |                |

## 6. ETKİNLİK

- |                        |                        |
|------------------------|------------------------|
| 1. Isaac Newton        | 5. Richard Trevithick  |
| 2. Thomas Savery       | 6. Nicolaus Copernicus |
| 3. Nicolaus Copernicus | 7. Galileo Galilei     |
| 4. Galileo Galilei     | 8. Samuel Morse        |

## 7. ETKİNLİK

- |               |               |
|---------------|---------------|
| 1. Tales      | 5. Özgürlük   |
| 2. Pisagor    | 6. Demokritos |
| 3. Engizisyon | 7. Galilei    |
| 4. Hipokrat   | 8. Kilise     |

## 5. ÜNİTE: EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT

## 1. ETKİNLİK

- |                   |                     |
|-------------------|---------------------|
| 1. Miri Topraklar | 4. Tımar Topraklar  |
| 2. Has Topraklar  | 5. Vakıf Topraklar  |
| 3. Mülk Topraklar | 6. Zeamet Topraklar |

## 2. ETKİNLİK

## CEVAP

1. Ziraat
2. GAP
3. DSİ
4. Toprak Mahsulleri
5. Tigem
6. Tarım Kredi

## RENK

1. Turuncu
2. Mor
3. Yeşil
4. Pembe
5. Sarı
6. Mavi



## 3. ETKİNLİK

- |              |           |
|--------------|-----------|
| 1. URARTULAR | 6. SERF   |
| 2. FEODALİTE | 7. HİTİT  |
| 3. TIMAR     | 8. TIMAR  |
| 4. TANZİMAT  | 9. CEBELÜ |
| 5. FRİG      |           |

## 4. ETKİNLİK

- İkta sistemi Osmanlı Devleti'nde tımar adını almıştır.
- Dirlikler gelirlerine göre; has, zeamet ve tımar olmak üzere üçe ayrılıyordu.
- Tımarların geliri sipahi denilen askerlere verilirdi.
- Tımar, geliri 3.000 ile 20.000 akçe arasında olan dirliklere verilen isimdi.
- Toprağa bağlı bir ekonomik faaliyet olan tarım halkın geçim kaynağıdır.
- Toprakların boş kalması önlenmiş, üretimin devamlılığı sağlanmıştır.
- Savaşlara katılmak üzere cebelü adı verilen asker bulundurmak, toprağı işlemek, güvenliği sağlamak ve üretimden elde edilen gelirden vergi toplamak

## 5. ETKİNLİK

## Öncesi

- İnsan gücüne dayalı üretimin yapılması
- Köy yerleşimlerinin yaygın olması
- Tarım toplumu hâlinde yaşanması
- Üretim ve tüketimin kısıtlı olması
- Tarım araçlarında hayvan gücünün kullanılması
- Uzak yerlere gitmenin insanlar için sorun olması
- Geniş aile tipinin yaygın olması

## Sonrası

- Tecrübe ve ustalığa dayalı tekniklerin kullanılması
- Hava, su ve toprak kirliliğinin artması
- Modern tarım aletlerinin kullanılmaya başlanması
- Ulaşım araçları ile uzak mesafelerin yaklaşması
- Makine gücüne dayalı seri üretime geçilmesi
- Çekirdek aile tipinin yaygın olması
- Nüfusun daha çok kentlerde toplanması

## 6. ETKİNLİK

Hazne: 90

Çıkış: 10

## 7. ETKİNLİK

- |              |               |
|--------------|---------------|
| 1. Ekonomi   | 7. Ekonomi    |
| 2. Teknoloji | 8. Sosyal     |
| 3. Teknoloji | 9. Sosyal     |
| 4. Ekonomi   | 10. Teknoloji |
| 5. Teknoloji | 11. Ekonomi   |
| 6. Sosyal    | 12. Sosyal    |

## 8. ETKİNLİK

- 1 – 10: DARÜLACEZE
- 11 – 17: YEŞİLAY
- 18 – 24: KIZILAY
- 25 – 28: TEMA
- 29 – 33: LÖSEV
- 34 – 36: TEV
- 37 – 41: ÇEKÜL
- 42 – 50: MEHMETÇİK
- 51 – 69: SİVİL TOPLUM KURULUŞU
- 70 – 75: DEVLET
- 76 – 82: YEŞİLAY

## 9. ETKİNLİK

KIZILAY: 3, 6, 7  
YEŞİLAY: 4, 9, 12DARÜLACEZE: 2, 10, 11  
TEMA: 1, 5, 8

## 10. ETKİNLİK

- |                   |                   |
|-------------------|-------------------|
| 1. Darülaceze (D) | 5. Çekül (Ç)      |
| 2. Lösev (L)      | 6. Tema (T)       |
| 3. Yeşilay (Y)    | 7. Darülaceze (D) |
| 4. Kızılay (K)    | 8. Tev (T)        |

## 2. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SENARYO - 1

- a. Sözlü iletişim      b. Sözsüz iletişim
- II. Kosova Savaşı
- 2019
  - 2023
  - 2023
- % 89,7
  - 15-64 (Yetişkin)
  - 65+ (Yaşlı)
- Yerleşme ve seyahat hakkının sınırlandırılmasına örnektir.
- Beyin göçü
  - Mevsimlik (geçici) göç
  - Mülteci göçü
  - Mübadele göçü

7.
  - a. Sümerler
  - b. Mısırlılar
  - c. Fenikeliler
  - d. Yunanlılar
8. Astronomi biliminin gelişimine katkı sağlar.
9.
  - a. Tema
  - b. Yeşilay
  - c. Kızılay
  - d. Darülaceze Başkanlığı
10. Tımar Sistemi

## 2. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SENARYO - 2

1. Guglielmo Marconi
2.
  - a. Siyasi
  - b. Ekonomik
  - c. Dini
3. Din etkili olan unsurdur.
4. Mübadele göçü
5. Yerleşme özgürlüğünün kullanımına yönelik tedbir alınmıştır.

Çalışmalar	İlgili Olduğu Bilim Dalı
a. Günümüz sayı sistemi, dört işlem için pratik metodlar	Matematik
b) Su kanalları, sarnıçlar, değirmenler, hassas teraziler	Mühendislik
c) Dünya haritaları, pusula, doğa olaylarının takibi, gemicilik	Coğrafya
d) Dünya'nın dönüşü, çevre uzunluğunun hesaplanması, gök cisimlerinin takipleri	Astronomi

7. Gutenberg
8. Sosyal alana olan etkisine değinilmiştir.
9.
  - a. Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı (TÜKÇEV)
  - b. Serçev (Serabral Palsili Çocuklar Derneği)
10.
  - a. DSİ (Devlet Su İşleri)
  - b. Tarım ve Orman Bakanlığı
  - c. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri
  - d. TİGEM (Tarım İşleri Genel Müdürlüğü)
  - e. GAP
  - f. Ziraat Bankası

## 2. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SENARYO - 3

1.
  - a. Sözlü iletişim yöntemi
  - b. Sözsüz iletişim yöntemi
2.
  - a. İznik
  - b. Bursa, İznik, Gemlik, İzmit
  - c. İstimalet politikası
3. İklim özelliklerinin etkisinin olduğuna vurgu yapılmıştır.
4. Nüfus miktarının en az olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesi'dir. Nüfus miktarının en fazla olduğu bölge Marmara Bölgesi'dir.
5.
 

**Hak:** Yerleşme

**Özgürlük:** Seyahat
6. Mülteci göçü
7. Sümerler
8.
 

**Skolastik Düşünce**

  - a. Dünya evrenin merkezindedir.
  - b. Deney ve gözleme gerek yoktur.
  - c. Yeni şeyler bulmak imkânsızdır, kilisenin söylediği her şey doğrudur.

**Pozitif Düşünce**

  - a. İnsanların serbestçe düşünmesini sağlar.
  - b. Dünya evrenin bir parçasıdır, araştırarak evreni tanıyabiliriz.
  - c. Akıl ve mantığa önem vermektedir.
9. Isaac Newton
10. Farabi

## 11. ETKİNLİK

1. Osmanlı Lonca Teşkilatı gerçekte Ahi Teşkilatının devamıydı.
2. Her esnaf grubunun kendi arasında oluşturduğu "Lonca" denilen bir teşkilat vardı.
3. Kurallara uymayan esnafı üyesi olduğu teşkilat veya kadı cezalandırırdı.
4. Loncalardaki mesleki eğitimde ve meslek icra etmede en önemli unsur usta-çırak ilişkisi idi.
5. Kalfa olan kişinin beline peştemal bağlanırdı.
6. Uyarma, nasihat etme, devam etmesi hâlinde esnafıktan çıkarma, dükkân kapatma, hapse atma, kürek cezası verme

## 12. ETKİNLİK

1. Ahilik 13. yüzyılda kurulmuş bir meslek örgütüdür.
2. Ahilik Teşkilatında usta olabilmek için sırayla; yamaklık, çıraklık ve kalfalık sürecinden geçmek gerekiyordu.
3. Kaliteli mal üretmek, üretici ve tüketici haklarının korunmasına önem vermek, kötü söz ve hareketlerden kaçınmak, alçak gönüllü olmak

4. Kalfa üç yılın sonunda artık ustalığı hak eder ve kendi dükânını açmak için icazet (onay) alırdı.
5. Günümüzde Ahilik Teşkilatının hizmetlerini; belediyeler, meslek odaları, kurslar ve meslek okulları yerine getirmektedir.

### 13. ETKİNLİK

**AHİLİK TEŞKİLATI:** 1, 7, 8, 9, 10

**LONCA TEŞKİLATI:** 2, 3, 4, 5, 6

### 14. ETKİNLİK

- |                              |                           |
|------------------------------|---------------------------|
| 1. Robot Teknisyenliği       | 4. Sosyal Medya Uzmanlığı |
| 2. Yazılım Mühendisliği      | 5. Beslenme Uzmanlığı     |
| 3. İnsan – DNA Programcılığı | 6. İklim Mühendisliği     |

### 15. ETKİNLİK

#### OLUMLU

1. Çalışma ortamının uygun olmasına dikkat etmek
2. Çalışma koşullarının uygun olmasına dikkat etmek
3. Mesleğe karşı ilgili olmak
4. Kişisel istek ve hedefleri dikkate almak
5. Etkin dinleme becerisine sahip olmak
6. Liderlik özelliğine sahip olmak
7. Araştırma yapmayı sevmek
8. Yeteneklerinin farkında olmak
9. Düzenli olmak
10. Meslek hakkında yeterli eğitim almak
11. Planlama becerisine sahip olmak
12. Doğru çevreye sahip olmak
13. Deneyimlerden ders çıkarmak
14. Zamanı iyi kullanmak
15. Denemekten çekinmemek

#### OLUMSUZ

1. Problem çözme becerisine sahip olmamak
2. İkna kabiliyeti düşük olmak
3. Sözel iletişim becerisinden yoksun olmak
4. Değişime kapalı olmak
5. Keşif yapma becerisine sahip olmamak
6. Kendini tanımamak
7. Olaylara tek yönlü bakmak
8. Mesleğin özelliklerini tanımamak
9. Beklentilerini karşılamamak
10. Çevrenin beklentilerine göre hareket etmek
11. Mesleği sıkıcı bulmak

12. Sürekli mazeret üretmek
13. Hata yapmaktan korkmak
14. Kararsız olmak
15. Çaba göstermemek

### 16. ETKİNLİK

#### E - TİCARETİN FAYDALARI

1. Müşterilerine 7/24 saat alışveriş imkânı sunmaktadır.
2. Ürün hakkında farklı siteler sayesinde karşılaştırma yapılabilir.
3. Zamandan tasarruf yaparak kısa sürede alışveriş yapabilmeyi sağlamaktadır.
4. Alışveriş için mağazaya gitmeden alışveriş yapabilmeyi sağlamaktadır.
5. Binlerce ürüne aynı anda ulaşılabilir imkânı vardır.
6. İhtiyaca uygun ürünü bulmak daha kolaydır.

#### E - TİCARETİN ZARARLARI

1. Ürünü almadan önce temas etme ve deneme özellikleri yoktur.
2. Ürünün kargoda hasar görme ihtimali vardır.
3. Kredi kartı dolandırıcılığı ve kişisel bilgilerin kullanılması riski vardır.
4. Kargonun geç teslim edilebilme sorunu yaşanabilmektedir.
5. İstenilen ürünün yerine farklı model ürün gönderilebilmektedir.
6. İade etme süresi çok fazladır.

## 6. ÜNİTE: YAŞAYAN DEMOKRASİ

### 1. ETKİNLİK

- |                  |                    |
|------------------|--------------------|
| 1. KURULTAY      | 9. KANUNİ ESASİ    |
| 2. ATİNA         | 10. TBMM           |
| 3. TÖRE          | 11. İKİNCİ MAHMUT  |
| 4. KAĞAN         | 12. ISLAHAT        |
| 5. DİVANIHÜMAYUN | 13. TANZİMAT       |
| 6. SADRAZAM      | 14. SENEDİ İTTİFAK |
| 7. DİVAN         | 15. CUMHURİYET     |
| 8. YÖNETİM       | 16. ÖZGÜRLÜK       |

### 2. ETKİNLİK

1. Teşkilat-ı Esasi – 100
2. Divan – 25
3. Kut alma – 50
4. TBMM – 50
5. Fatih Sultan Mehmet – 100
6. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi – 50

**TOPLAM PUAN:** 375

### 3. ETKİNLİK

#### 1. Tanzimat Fermanı

Tarih: 3 Kasım 1839

İlan Eden Padişah: Abdülmecit

İlan Edilme Nedenleri: 2. iç

#### Getirdiği Yenilikler

1. vergi
2. kanun
3. Askerlik

#### 2. Islahat Fermanı

Tarih: 18 Şubat 1856

İlan Eden Padişah: Abdülmecit

İlan Edilme Nedenleri: 2. iç

#### Getirdiği Yenilikler

1. askeri
2. bedelli
3. devlet

### 4. ETKİNLİK

#### TARİHİMİZDEKİ DEMOKRASİ UYGULAMALARI

1. Sened-i İttifak
2. Cumhuriyetin İlanı
3. Tanzimat Fermanı
4. II. Meşrutiyet
5. Islahat Fermanı
6. Meclis-i Mebusanın Açılması
7. I. Meşrutiyet
8. TBMM'nin Açılması

#### DEMOKRASİNİN TEMEL İLKELERİ

- |                    |                          |
|--------------------|--------------------------|
| 1. Özgürlük        | 5. İnsan Haklarına Saygı |
| 2. Millî Egemenlik | 6. Hukukun Üstünlüğü     |
| 3. Eşitlik         | 7. Seçme ve Seçilme      |
| 4. Katılımcılık    | 8. Çoğulculuk            |

### 5. ETKİNLİK

1. Kurultay
2. Cumhuriyet
3. II. Mahmut
4. 1876
5. Tanzimat Fermanı
6. İngiltere
7. Meclis-i Mebusan
8. Sened-i İttifak
9. Divan-ı Hümayun
10. Fransa
11. Yunanistan
12. 1808

### 6. ETKİNLİK

1. 1921 Anayasası
2. Cumhuriyet Halk Fırkası
3. TBMM
4. 29 Ekim 1923
5. 17 Kasım 1924
6. 12 Ağustos 1930
7. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
8. Serbest Cumhuriyet Fırkası
9. 1946
10. Mustafa Kemal Atatürk
11. İktidar Partisi
12. Muhalefet Partisi

### 7. ETKİNLİK

#### Demokratik Devlet

1. Seçimlerde oyların sayımının açık yapılması
2. Yöneticilerin seçimle iş başına gelmesi
3. Egemenliğin millete ait olması

#### Sosyal Devlet

1. Devletin vatandaşların ekonomik ve toplumsal gelişmeleri için eşit imkânlar sunması
2. Devletin kimsesiz çocukları koruma altına alması
3. Millî Eğitim Bakanlığının ders kitaplarını her yıl ücretsiz dağıtması

#### Laik Devlet

1. Tüm vatandaşların din, vicdan ve ibadet hürriyetinin bulunması
2. Farklı din mensuplarına sahip olan kişilere saygı gösterilmesi
3. Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı olması

#### Hukuk Devleti

1. Ülkemizde yasama ve yürütme organlarının yargı kararlarına uymak zorunda olması
2. Kanunların anayasaya uygun olmak zorunda olması
3. Haksızlığa uğrayan kişilerin kanun önünde haklarını araması

### 8. ETKİNLİK

- |                  |                      |
|------------------|----------------------|
| 1. Laik Devlet   | 3. Hukuk Devleti     |
| 2. Sosyal Devlet | 4. Demokratik Devlet |

### 9. ETKİNLİK

#### DEMOKRATİK

1. Okuldaki tüm öğrencilerin fikirlerini özgürce ifade edebilmeleri
2. Seçimlerde tüm vatandaşların oylarını özgürce kullanabilmeleri
3. Ülkedeki yöneticilerin halk tarafından seçilmesi
4. Tatile gidilecek yerin evdeki bireylerle birlikte kararlaştırılması
5. Seçimlerde oy kullanmak için sandığa gidilmesi
6. Ailede alınacak kararlarda çocukların söz hakkının olması

7. Bir öğrencinin derste görüşlerini rahat bir şekilde ifade edebilmesi
8. Sınıfın duvar renginin boyası için öğrencilerin de fikrinin alınması
9. Sınıf kurallarını öğretmen ve öğrencilerin birlikte belirlemesi
10. Öğretmenin öğrencilere karşı hoşgörülü davranması

### ANTİDEMOKRATİK

1. Evdeki bütün kararların baba tarafından alınması
2. Kız çocuklarının okula gönderilmemesi
3. Çocuğun hangi okula gideceğine ailenin karar vermesi
4. Okul temsilcisinin öğretmen tarafından seçilmesi
5. Anne ve babanın çocuğun fikirlerine önem vermemesi
6. Maddi durumları farklı olan öğrencilerin aynı sınıfta ders görmemesi
7. Sınıf başkanının sınıfın en çalışkan öğrencisi tarafından seçilmesi
8. Askeri darbeler sonucu yönetime el koyulmaya çalışılması
9. Toplumdaki bazı insanlara bulunduğu mevkiden dolayı ayrıcalık tanınması
10. Öğrencilerin okuldaki sosyal kulüpleri kendilerinin seçemesi

## 7. ÜNİTE: ÜLKELER ARASI KÖPRÜLER

### 1. ETKİNLİK

- |                   |            |
|-------------------|------------|
| 1. NATO           | 7. UNESCO  |
| 2. EPPO           | 8. BM      |
| 3. FAO            | 9. UNESCO  |
| 4. Avrupa Konseyi | 10. BM     |
| 5. NATO           | 11. NATO   |
| 6. Türk Konseyi   | 12. UNİCEF |

### 2. ETKİNLİK

- |                   |                        |
|-------------------|------------------------|
| 1. AVRUPA KONSEYİ | 7. UNEP                |
| 2. UNESCO         | 8. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER |
| 3. DÜNYA BANKASI  | 9. NATO                |
| 4. WHO            | 10. UNICEF             |
| 5. FAO            | 11. UNESCO             |
| 6. WTO            | 12. FAO                |

## 2. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI SENARYO - 1

1. İç göç
2. İbn-i Haldun
3. Şed kuşanma
4. İlgî alanına dikkat etmiştir.
5. Dijital teknolojinin kullanımından bahsedilmektedir.

6. Sosyal devlet niteliğine uygun çalışmaya örnek verilmiştir.
7. Tanzimat Fermanı'yla gerçekleşmiştir.
8. Demokratik devlet niteliğiyle eşleştirilebilir.
9. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
10. Birleşmiş Milletler (BM)

## 2. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI SENARYO - 2

1. Ali Kuşçu
2. Mesleki ve Teknik Lisesi
3. Moleküler Biyoloji ve Genetik
4. Milli iradeye önem verdiğini gösterir.
5. Aslı yanlış örnek vermiştir.
6. Çoğulculuk ilkesinden bahsedilmektedir.
7. Laik devlet niteliğiyle ilgilidir.
8. Islahat Fermanı
9. Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
10. Hakkında bilgi verilen sivil toplum kuruluşu Kızılay'dır.

## 2. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI SENARYO - 3

1. Tımar, geliri 3.000 ile 20.000 akçe arasında olan dirliklere verilen isimdir. Bu dirliklerin geliri sipahi denilen askerlere verilirdi. Kendisine tımar verilen sipahi ise bunun karşılığında savaşa katılmak üzere cebelü adı verilen asker bulundurmak, toprağı işletmek, güvenliği sağlamak ve üretimden elde edilen gelirden vergi toplamakla görevliydi. Tımar sistemi sayesinde toprakların boş kalması önlenmiş, üretimin devamlılığı sağlanmıştır. Böylece halkın gıda ihtiyacı karşılanmış, dışarıdan tarım ürünü alma ihtiyacı duyulmamıştır. Ahmet'in anlattığı sisteme verilen isim tımarıdır. Doğru cevap A seçeneğidir.
2. Sanayi İnkılabı'yla birlikte buharlı lokomotiflerle insanlar uzak mesafeleri yakınlaştırmıştır. Nüfus kentlerde toplanmıştır. Üretilen ürün miktarı artmıştır. Makinaların çalışması ve işlemesi için ham maddeye duyulan ihtiyaç artmıştır. Doğru cevap D seçeneğidir.
3. Verilen parçanın genelinden Enderun Mektebinin işin ehli insan yetiştirdiği söylenebilir. "Enderun Mektebinden mezun olanlar ise sadrazam, kaptan-ı deryâ sancak beyliği gibi üst düzey görevlere gelirdi." ifadesinden B seçeneği, "Enderun Mektebi'nde alınan dersler; beden eğitimi, uygulamalı saray işleri, islami bilgiler, sanat ve mesleki eğitim gibi bölümlere ayrılmıştı." ifadesinden C seçeneği söylenebilir. Ancak Enderun Mektebi'nin öğrencileri sadece bir alanda geliştirdiği söylenemez. Doğru cevap D seçeneğidir.

4. "Osmanlı Devleti'nde Lonca Teşkilatları üretimde kalite kontrolü yapar..." ifadesinden Lonca Teşkilatı'nın II. öncül doğrultusunda çalışma yaptığı söylenebilir. "... haksız rekabeti önler ve üretim miktarlarını düzenlerdi." ifadesinden Lonca Teşkilatı'nın I. öncül doğrultusunda çalışma yaptığı söylenebilir. Ancak parçada Lonca Teşkilatı'nın esnaflar arasında dayanışmanın sağlanması ile ilgili bir çalışma yaptığından bahsedilmemiştir. Doğru cevap B seçeneğidir.
5. Meslek, insanların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda belirli bir eğitim sonucu edindikleri özelliklerin bütünüdür. Hem kendinizin hem de ülkenizin gelişmesine katkı sağlayacak bir mesleği seçmeniz çok önemlidir. Bu nedenle meslek seçiminde "İlgi, yetenek ve kişilik özelliklerim için hangi meslek uygun?" sorusu sorulması gereken ilk sorudur. Doğru cevap D seçeneğidir.
6. E-ticaretin olumlu yanları şunlardır: Ürünleri kıyaslama imkânı daha geniştir. İnternet ortamında ürün çeşitliliği için mekân sıkıntısı yoktur. Firmanın internet üzerinden müşterilerine ulaşabileceği 7/24 açık bir şubesi olur. Satıcı ile müşterinin yüz yüze görüşerek birebir iletişim kurma imkânının olmaması ise E-ticaretin olumsuz yanlarından biridir. Doğru cevap D seçeneğidir.
7. En iyi meslek; özellik ve koşullarınıza en uygun olan, sizi en çok tatmin eden ve yeteneklerinizi kullanarak kendinizi geliştireceğiniz meslektir. Her mesleğin çeşitli özellikleri vardır. Mesleğin gerektirdiği özelliklerle kişilik özelliklerinizin birbirine benzemesi doğru mesleğe yönelmenizi sağlar. Soruda meslek seçiminde kişilik özelliklerine dikkat çekilmektedir. Doğru cevap B seçeneğidir.
8. E-ticaret ile fiyatları karşılaştırarak en iyi fiyatı bulabiliriz. E-ticaretin en büyük avantajı zamandan ve mekândan bağımsız olarak dünyanın herhangi bir yerinde ve herhangi bir saatte müşterilere alışveriş imkânı sunabilmesidir. E-ticaretin yararları olduğu kadar zararları da vardır. E-ticarette kredi kartı ile ürün satın alınabilmektedir. Doğru cevap C seçeneğidir.
9. Özellikleri verilen demokratikleşme hareketi Islahat Fermanı'dır. Osmanlı Devleti, Avrupa devletlerinin azınlık hakları konusundaki isteklerini yerine getirmek için 1856 yılında Islahat Fermanı'nı yayımlamak zorunda kalmıştır. Islahat Fermanı çoğunlukla Osmanlı Devleti içindeki azınlıklara verilen hakları içermektedir. Bu ferman, gayrimüslim azınlıklara devlet kurumlarında memur olma, askerî okullara girme ve asker olma hakkı getirmiştir. Doğru cevap D seçeneğidir.
10. II. Mahmut'un ölümünden sonra tahta çıkan Sultan Abdülmecit, 1839'da Tanzimat Fermanı'nın yayınlanmasını sağlamıştır. Tanzimat Fermanı, Mustafa Reşit Paşa tarafından Topkapı Sarayı'nın Gülhane Parkı'nda ilan edilmiştir. Bu fermanla Osmanlı padişahı kendi isteği ile yetkilerini sınırlamış ve kanun üstünlüğünü kabul etmiştir. Doğru cevap A seçeneğidir.
11. Atatürk 29 Ekim 1923'te cumhuriyeti ilan ederek millî egemenliği kurumsallaştırmıştır. Cumhuriyetin ilan edilmesi demokrasi yolunda çok önemli bir aşama olmuştur. Kadınlara seçme ve seçilme haklarının verilmesi ile demokrasinin önemli değerlerinden eşitlik ve katılım ilkeleri gerçekleştirilmiştir. Demokrasinin tam anlamıyla işleyebilmesi için çok partili siyasi yaşama geçilmesi gerekiyordu. Birden çok siyasi partinin olması halkın seçme hakkını kullanması ve hükümetin denetlenebilmesi açısından daha demokratik bir ortam oluşturacaktı. Mustafa Kemal demokrasinin gelişmesi için; Cumhuriyeti ilan etmiş, Türk kadınına siyasi haklar getirmiş ve çok partili hayata geçiş denemelerini başlatmıştır. Doğru cevap A seçeneğidir.
12. Türk demokrasi tarihinde 23 Nisan 1920'de Ankara'da Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde açılan Büyük Millet Meclisinin önemi büyüktür. Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olması gerektiğini düşünen Mustafa Kemal Paşa, meclisin açılmasını sağlayarak demokratik değerlere uygun bir devletin ilk adımlarının atılmasına öncülük etmiştir. TBMM'nin halkın seçtiği temsilcilerden oluşması ulusal iradenin hâkim olduğu bir kuruluş olduğunu gösterir. Doğru cevap D seçeneğidir.
13. Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir. Hukuk devleti kısaca hukukla sınırlanmış devlet anlamına gelmektedir. Hukuk devletinde ülke kanunlarla yönetilir. Bireylerin temel hak ve özgürlükleri kanunlarla güvence altına alınır. Toplum içinde hiç kimseye ayrıcalık tanınmaz, kanun önünde herkes eşittir. Verilen açıklama Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuk devleti olmasıyla ilgilidir. Doğru cevap D seçeneğidir.
14. Türkiye Cumhuriyeti Devleti laik bir devlettir. Laiklik, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır. Laiklik din ve vicdan özgürlüğüdür. Yani devlet, toplumdaki tüm dinlere eşit mesafede durarak bütün inançların özgürce yaşanması için gerekli tedbirleri alır. En önemlisi de laik bir devlette yasalar, dinî kurallara değil çağdaş hukuk kurallarına dayandırılır. Verilen ifade daha çok laik devlet yapısının özelliklerini taşır. Doğru cevap D seçeneğidir.

15. Bireylere demokrasi bilincinin kazandırılmasında eğitim kurumları önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle okul ve sınıf yönetiminin, okullardaki öğretim etkinliklerinin yani okul kültürünün demokratik olması gerekmektedir. Öğretmenin uygulaması okulda demokratik anlayışı yerleştirmeye yöneliktir. Doğru cevap C seçeneğidir.
16. Demokrasi, toplumsal ve ekonomik durumu ne olursa olsun tüm yurttaşların eşit sayıldığı yönetim biçimidir. Demokratik haklarını tam olarak kullanan bir çocuk kendisi ile ilgili konularda katılım gösterir. Herhangi bir konuda görüşlerini söyler. Okulda öğrenci temsilcisi adayı olabilir. Düşüncelerini rahatlıkla açıklayabilir. Doğru cevap D seçeneğidir.
17. Başkanlık seçimi için öğrencilerin adaylığını koyup en fazla oyu alanın başkan seçilmesi seçme ve seçilme hakkıyla ilgilidir. Doğru cevap D seçeneğidir.
18. "Birleşmiş Milletler Türkiye'nin üyesi olduğu bir kuruluştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra barış ve güvenliği sağlamak, ülkeler arasında dostane ilişkiler kurmak..." ifadesinden Türkiye'nin Birleşmiş Milletlere girmekle II.öncüldeki durumu amaçladığı söylenebilir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra barış ve güvenliği sağlamak, ülkeler arasında dostane ilişkiler kurmak, "... ekonomik ve sosyal iş birliği sağlamak amacıyla 1945 yılında kurulmuştur." ifadesinden Türkiye'nin Birleşmiş Milletlere girmekle I. öncüldeki durumu amaçladığı söylenebilir. Doğru cevap A seçeneğidir.
19. WHO'nun amacı; tüm insanların mümkün olan en yüksek sağlık düzeyine ulaşmalarınıdır. Örgüt bu amacı gerçekleştirmek üzere uluslararası sağlık çalışmalarının yönetimini ve eş güdümünü sağlamaktadır. Türkiye bu kuruluşa üyedir. Doğru cevap A seçeneğidir.
20. Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme'yi ilan ederek bu alanlarda çalışmalarda bulunan uluslararası kuruluş UNESCO'dur. Doğru cevap A seçeneğidir.

## 2. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI SENARYO - 4

1. "Sümerlilerin çivi yazısını bilmelerine rağmen Sümer yazısını kullanmak yerine daha pratik olan ve harflerden oluşan kendi yazı sistemlerini oluşturmuşlardır." ifadesinden Sümer yazısının Fenike yazısından daha zor olduğu yargısına ulaşabiliriz. Doğru cevap A seçeneğidir.
2. Tımar sistemi, devlet mülkiyeti altındaki toprakların devlet memuru statüsünde kişilerin kontrolü altına bırakılması esasına dayanırdı. Tımarlı sipahi olarak adlandırılan devlet görevlileri, söz konusu toprakları barış döneminde işletir, savaş dönemi geldiğinde topraklarında barınan sipahiler ile birlikte savaşa katılırdı. Tımar sisteminin bozulmasıyla ordu ve ekonomide de bozulma olmuştur. Doğru cevap A seçeneğidir.
3. Bir meslek sahibi olmak ve bir mesleğin gerektirdiği eğitimi almak, her dönem önemli olmuştur. Türk-İslam devletlerinde nitelikli insan yetiştirmek, yüksek öğretime, işe ve hayata hazırlamak mesleki eğitimin amaçlarındandır. Ancak ülkenin ithalat oranını arttırmak mesleki eğitimin amaçları arasında yer almamaktadır. Doğru cevap D seçeneğidir.
4. "Bunun yanında bazı meslek ve ihtisas medreseleri de vardır. Darü'l Hadis (hadis öğrenimi için kurulan medrese), Darü't Tıp (tıp öğrenimi için kurulan medrese) bunlar içinde gösterilebilir." ifadelerinden I.öncüldeki yargıya, "Mülki idare ve ordunun nitelikli sanat ve meslek adamı ihtiyacını karşılayan eğitim kurumu Enderun Mektebidir." ifadesinden II.öncüldeki yargıya ulaşılabilir. Ancak Darü't Tıp'ın tıp alanında eğitim veren tek eğitim kurumu olduğuna ulaşamaz. Doğru cevap C seçeneğidir.
5. Elektronik ticareti (e-ticaret) mal ve hizmetlerin tanıtım, satış, sigorta, dağıtım ve ödeme işlemlerinin bilgisayar ağları üzerinden yapılması olarak tanımlayabiliriz. E-ticaretin hem olumlu hem de olumsuz yönleri vardır. Kısıtlayıcı zaman ve mekân problemlerinin olmaması, müşterinin zaman kaybını azaltması, ulaşım sorununu ve giderlerini azaltması E-ticaretin olumlu yönleridir. Kredi kartı kullanımından dolayı güvenlik riskinin olması ise E-ticaretin olumsuz yönlerinden biridir. Doğru cevap B seçeneğidir.
6. Doğru bir meslek seçimi, kendinizi ve yapmak istediğiniz mesleği ne kadar tanıdığınız ile yakından ilgilidir. Meslek seçiminde; ilgi, yetenek, beceri ve değerlerimiz gelecekte hangi mesleği seçeceğimiz konusunda bize yol gösterir. Mesleğimizin gerektirdiği özelliklerle ilgilerimiz örtüştüğü ölçüde, meslek hayatımızda daha verimli ve mutlu olabiliriz. İlgi ve kabiliyetlerine uymayan mesleği seçen kişiler çalışmaya karşı isteksiz olur, mesleğinde kariyer yapma gayretinde olmaz, işe devamsızlık yapar ve düşük verimle çalışır, mesleğini değiştirme gayreti içinde olur. Doğru cevap B seçeneğidir.
7. İnternet üzerinde alışveriş yaparken kısa sürede daha fazla ürünü incelemeye olanak sağlanır. İnternet üzerinden alışveriş yaparken tüm bilgilerimizi paylaşmamalıyız. İnternet alışverişlerinin yararları olduğu kadar zararları da vardır. Doğru cevap A seçeneğidir.

8. Dünyada yaşanan gelişmeler sonucu yeni meslekler ortaya çıkmıştır. Yeni meslekler de yeni eğitim alanlarında uzmanlaşmayı gerektirmiştir. Bunun sonucunda bireylerin meslek seçimi daha önemli hâle gelmiştir. Günümüzde yaşanan gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan mesleklere; halkla ilişkiler ve tanıtım, uluslararası ilişkiler, elektronik mühendisliği, moleküler biyoloji ve genetik örnek verilebilir. Ancak nalbantçılık eski mesleklerden biridir ve teknolojinin gelişmesiyle önemini kaybetmiştir. Doğru cevap C seçeneğidir.
9. Meslek seçiminde; ilgi, yetenek, beceri ve değerlerimiz gelecekte hangi mesleği seçeceğimiz konusunda bize yol gösterir. Mesleğimizin gerektirdiği özelliklerle ilgilerimiz örtüştüğü ölçüde, meslek hayatımızda daha verimli ve mutlu olabilir. İlgilerimiz, yapmaktan hoşlandığımız bize özel alanlardır. Verilen paragrafta Selim'in mesleğini seçerken ilgi alanlarına dikkat etmediği söylenebilir. Doğru cevap A seçeneğidir.
10. Osmanlı aydınları ve devlet adamları Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmalarına engel olmak ve devletin dağılmasını önlemek amacıyla çalışmalar yapmaya başladılar. Bu doğrultuda Padişah Abdülmecid Dönemi'nde 1839'da Tanzimat Fermanı (Gülhane Hatt-ı Hümayunu) ilan edildi. 1856 yılında ise Islahat Fermanı ilan edilerek gayrimüslimlere verilen haklar genişletildi. Tanzimat Dönemi'nde ve sonrasında yapılan yenilikleri yeterli görmeyen bazı Osmanlı aydınları, Genç Osmanlılar (Jön Türkler) adıyla örgütlendi. Bu aydınlar, Osmanlı Devleti'nde meşrutiyet yönetimine geçilmesi halinde ülkedeki karışıklıkların ve isyanların sona ereceğine inanıyorlardı. 1876'da tahta çıkan Padişah II. Abdülhamit tarafından Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası Kanun-ı Esasi ilan edildi. Ancak II. Mahmut Dönemi'nde 1808 yılında Sened-i İttifak ayanlarla imzalanmıştır. Dolayısıyla Sened-i İttifak Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'nin iç işlerine müdahale etmelerini önlemek amacıyla imzalanmamıştır. Doğru cevap A seçeneğidir.
- 11.
- Eski Türklerde siyasi, askeri ve ekonomik kararların alındığı meclistir. (Kurultay)
  - Yasama, yürütme ve yargı güçlerinin bir kişide olduğu yönetim şeklidir. (Monarşi)
  - 1215'te İngiltere'de yayınlanan ve kralın yetkilerini sınırlayan belge. (Magna Carta)
  - Osmanlı Devleti'nin ilk anayasasıdır. (Kanun-ı Esasi)
- Doğru cevap A seçeneğidir.
12. Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası çok partili hayata geçişte başarılı olamayan partilerdir. Doğru cevap A seçeneğidir.
13. Cumhuriyetin ilanından sonra, hükümetin uygulamalarından memnun olmayan bazı milletvekilleri, meclisin tek siyasi partisi Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan ayrılarak Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı kurmuştur. Partinin kurucuları; Kâzım (Karabekir), Ali Fuat (Cebesoy), Refet (Bele), Rauf (Orbay) ve Adnan (Adivar)'dır. Fethi Okyar Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurucularından biridir. Doğru cevap A seçeneğidir.
14. Bir devletin demokratik olabilmesi için bazı niteliklerin bulunması gerekir. Bu niteliklerin olmadığı bir devlete demokratik devlet demek mümkün değildir. Demokratik bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti de demokratik devletlerin sahip olması gereken bütün niteliklere sahiptir. Türkiye Cumhuriyeti demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. Meşruti devlet Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel nitelikleri arasında yer almaz. Doğru cevap D seçeneğidir.
15. Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir devlettir. Sosyal devlet, vatandaşların belirli bir yaşam seviyesinin altına düşmeden yaşayabilmesi ve sosyal, ekonomik haklarla desteklenmesi temeli üzerine kurulmuştur. Orhun Kitabeleri'nden alınan bölüm sosyal devlet niteliğine örnektir. Doğru cevap A seçeneğidir.
16. Bireylere demokrasi bilincinin kazandırılmasında eğitim kurumları önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle okul ve sınıf yönetiminin, okullardaki öğretim etkinliklerinin yani okul kültürünün demokratik olması gerekmektedir. Eğitsel kol seçimlerinde öğrencilerin fikrinin alınması, sınıf başkanının öğrencilerin oyları ile belirlenmesi ve bir öğretmenin tartışma ortamı oluşturarak öğrencilerin kendilerini ifade etmesini sağlaması demokrasi anlayışına uygundur. Ancak okul temsilcisinin okul müdürü tarafından belirlenmesi demokrasi anlayışına terstir. Doğru cevap C seçeneğidir.
17. Müdürün oğlu olduğu için herkesin Ahmet'e oy vermesi, çikolata ismarladığı için en fazla oyu Cemil'in alması, arkadaşlarını küsmekle tehdit eden Nazlı'ya herkesin oy vermek zorunda kalması demokratik uygulamalar değildir. Vaatleri ve seçim çalışmaları beğenilen Beyza'nın okul temsilcisi seçilmesi demokratiktir. Dolayısıyla Beyza demokratik bir biçimde seçilmiştir. Doğru cevap B seçeneğidir.



18. Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir. Hukuk devleti kısaca hukukla sınırlanmış devlet anlamına gelmektedir. Hukuk devletinde ülke kanunlarla yönetilir. Bireylerin temel hak ve özgürlükleri kanunlarla güvence altına alınır. Toplum içinde hiç kimseye ayrıcalık tanınmaz, kanun önünde herkes eşittir. Paragrafta verilen bilgilerden hareketle Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuk devleti olduğu söylenebilir. Doğru cevap D seçeneğidir.
19. İktisadi İş Birliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD)'nin kuruluş tarihi 1961'dir. Merkezi Paris (Fransa)'tir. Demokratik yapıya ve piyasa ekonomisine sahip 34 ülke tarafından küreselleşmenin; ekonomik, sosyal ve yönetim sorunlarını çözmek üzere kurulan bir teşkilatın amaçlarından bazıları şunlardır: Ekonomik büyüme, istikrar, ticaret ve yatırım, teknoloji, yenilik, girişimcilik ve kalkınma alanlarında iş birliği yoluyla refahı sağlamak, yoksullukla mücadele konularında hükümetlere yardımcı olmak, ekonomik ve sosyal gelişme ile çevrenin korunması arasındaki dengeyi gözetmek. Doğru cevap A seçeneğidir.
20. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)'nün kuruluş tarihi 1975'tir. Merkezi Madrid (İspanya)'tir. Seyahat ve turizm alanında faaliyet gösteren bir kuruluştur. Amacı üye ülkelerin ekonomik gelişmelerini destekleyerek dünya turizmine katkıda bulunmaktır. Türkiye, UNWTO'nun kurucu üyelerindedir. Doğru cevap B seçeneğidir.

### 3. ETKİNLİK

- |         |            |
|---------|------------|
| 1. BSEC | 5. AB      |
| 2. G-20 | 6. D-8     |
| 3. OECD | 7. TRACECA |
| 4. ACD  | 8. AB      |

### 4. ETKİNLİK

- İletişimimizi ve davranışlarımızı olumsuz yönde etkilediği
- Sabit düşünceye dayandığı
- İlk kez karşılaşılan olaylarda hızlı bilgilendirme yaptığı
- Toplumda huzursuzluğa neden olduğu
- Toplumda yaygın olan peşin hükümleri kuvvetlendirdiği
- Genelleştirme ve özelleştirme yoluyla oluştuğu
- Akılcı değil, duygusal olduğu
- Ön yargılara neden olduğu
- Toplumda sorgulanmadan hızlı bir biçimde yayıldığı
- İnsanlar hakkında olumlu veya olumsuz bir nitelirmede bulunduğu

### 5. ETKİNLİK

- Sel
- Küresel İklim Değişikliği
- Açlık



www.ortaokuldata.com Dijital Eğitim Platformunun tanıtım ve kullanım videoları için karekodu okutunuz.



## Dijital Eğitim Platformunda Neler Var?

Bu seti alan öğretmen ve öğrencilerin tamamı Dijital Eğitim Platformuna sınırsız sahip olacaktır. Dijital Eğitim Platformunda

- Deneme sınavları çözme,
- Soru çözme,
- Konu çalışma,
- Yapay zeka destekli istatistiksel raporlar alma,
- Süreç odaklı dijital öğrenci takip sistemi,
- Ders kitabının dijital içerikleri,
- Akıllı tahta uygulamaları

gibi birçok özelliğe sahiptir.

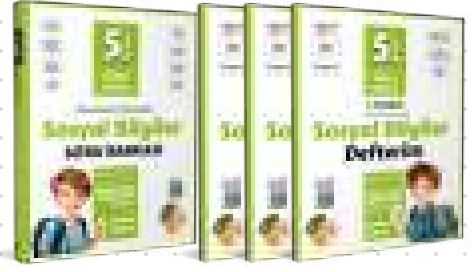
## Dijital Eğitim Platformu Nasıl Kullanılır?

- Öğretmenin sisteme üye olması
  1. Öğretmen kendisi ortaokuldata.com'dan üyelik yapabilir.
  2. 0 (542) 262 03 37 whatsapp hattından yardım alarak üyelik yaptırabilir.
- Öğretmen, öğrenci listesini sisteme girdikten sonra öğrencilerin kullanıcı adı ve şifreleri otomatik oluşturulacak veya öğrenci listesini 0 (542) 262 03 37 whatsapp hattına göndererek sistem tarafından öğrenci şifreleri oluşturulacaktır.
- Öğrenci, öğretmeninden alacağı şifre ile sisteme giriş yapabilecektir.

\* Sınırsız kullanım süresi 1 eğitim-öğretim yılıdır.

5. Sınıf

Soru Bankası, Defterim



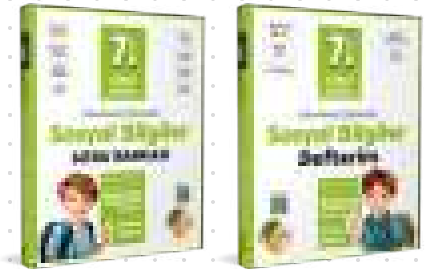
6. Sınıf

Soru Bankası, Defterim



7. Sınıf

Soru Bankası, Defterim



8. Sınıf

Soru Bankası, Defterim



İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi - 1518 Sok.  
Mat-Sit İş Merkezi No:2/20 Yenimahalle / ANKARA  
Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81  
www.editoryayinevi.com | bilgi@editoryayinevi.com

**Nasıl Sipariş Edebilirim?**

Kitapçınızdan talep edebilir veya 0 505 099 24 84 telefon hattından bilgi alabilirsiniz.



9 786052 806203